

**EKONOMICKÁ UNIVERZITA V BRATISLAVE
FAKULTA MEDZINÁRODNÝCH VZŤAHOV**

Evidenčné číslo: 105002/D/2019/4593225

**KOMPARÁCIA KVALITY PODNIKATEĽSKÉHO
PROSTREDIA KRAJÍN V4**

Dizertačná práca

2019

Ing. Klaudia Karelová

**EKONOMICKÁ UNIVERZITA V BRATISLAVE
FAKULTA MEDZINÁRODNÝCH VZŤAHOV**

**KOMPARÁCIA KVALITY PODNIKATEĽSKÉHO
PROSTREDIA KRAJÍN V4**

Dizertačná práca

Študijný program: Medzinárodné ekonomické vzťahy

Študijný odbor: Medzinárodné ekonomické vzťahy

Školiace pracovisko: Katedra medzinárodných ekonomických vzťahov a hospodárskej diplomacie

Vedúci záverečnej práce: doc. Ing. Tomáš Dudáš, PhD.

Bratislava 2019

Ing. Klaudia Karelová

Čestné vyhlásenie

Čestne vyhlasujem, že záverečnú prácu som vypracovala samostatne a že som uviedla všetku použitú literatúru.

Dátum:

.....

(podpis študenta)

Pod'akovanie

Touto cestou chcem poďakovať ľuďom, ktorí mi pomohli pri písaní dizertačnej práce. Osobitné poďakovanie patrí mojim rodičom a blízkej rodine za podporu, motiváciu a rady pri výbere tematických okruhov výskumu. Za umožnenie externého doktorandského štúdia popri pracovných povinnostiach špeciálne ďakujem môjmu zamestnávateľovi, t. j. ústretovému vedeniu kancelárie ministra životného prostredia Slovenskej republiky a súdržným kolegom z odboru zahraničných stykov a protokolu. Z kolektívu Fakulty medzinárodných vzťahov Ekonomickej univerzity v Bratislave si vážim profesionálne poradenstvo v oblasti podnikateľského prostredia a Vyšehradskej skupiny od doc. Ing. Tomáša Dudáša, PhD. a odborné stanoviská k metodike SWOT analýzy od Ing. Mikuláša Černotu, PhD. Úprimná vďaka patrí kolegom, priateľom a spolužiakom, ktorí mi poskytli preklady odbornej literatúry z maďarského a poľského jazyka.

ABSTRAKT

KARELOVÁ, Klaudia: *Komparácia kvality podnikateľského prostredia krajín V4*. – Ekonomická univerzita v Bratislave. Fakulta medzinárodných vzťahov; Katedra medzinárodných hospodárskych vzťahov a hospodárskej diplomacie. – Vedúci dizertačnej práce: doc. Ing. Tomáš Dudáš, PhD. – Bratislava: FMV EÚ 2019. 173 s.

Cieľom záverečnej práce je porovnať kvalitu a vývoj podnikateľského prostredia krajín V4, menovite Českej republiky, Maďarska, Poľskej republiky a Slovenskej republiky. Pozornosť venujeme súčasnému postaveniu krajín V4 v indexoch podnikateľského prostredia. Ohľad berieme na nedávnu minulosť a vývoj podnikateľskej sféry V4, najmä od vstupu krajín do Európskej únie. Primárne analyzujeme meniace sa postavenie štátov v medzinárodne uznávaných indexoch podnikateľského prostredia, pričom dôraz kladieme na hodnotenie Svetovej banky Doing Business. Kvalitu podnikateľského prostredia porovnávame aj podľa viac ako 30 makroekonomických ukazovateľov. Zo zistených výsledkov formulujeme návrhy na zlepšenie národných podmienok pre podnikateľov. V práci sa zaoberáme ekonomickými spojitostami a vzájomnými vzťahmi štátu s domácimi a zahraničnými podnikateľmi. Práca je rozdelená do piatich kapitol. Obsahuje 33 tabuliek, 19 grafov, 9 schém a 4 prílohy, ktoré súvisia s podnikateľským prostredím krajín V4. Prvá kapitola záverečnej práce je teoretická. Charakterizuje oblasť podnikateľského prostredia vo všeobecnosti a súčasné postavenie krajín v regionálnom, európskom a medzinárodnom kontexte. Tiež definuje nástroje pre hodnotenie kvality podnikateľského prostredia. V druhej kapitole uvádzame metodiku práce a ciele. Tretia a štvrtá kapitola je venovaná výsledkom práce, na základe ktorých vymedzujeme silné a slabé stránky sledovaných krajín V4, ako aj príležitosti a hrozby podnikateľského prostredia v podobe SWOT analýzy. V práci overujeme tri hypotézy, a to pomocou systému komparatívneho hodnotenia a syntézy výsledkov SWOT analýzy a podľa analýzy časového radu umiestnenia krajín V4 v indexe Doing Business. V poslednej časti práce prezentujeme zhrnutie výsledkov, konštatujeme splnenie cieľov a formulujeme návrhy na zlepšenie a efektívnejšie riadenie podnikania v krajinách V4.

Kľúčové slová:

Vyšehradská skupina, krajiny V4, podnikateľské prostredie, indexy podnikateľského prostredia, makroekonomické ukazovatele, komparácia kvality podnikateľského prostredia.

ABSTRACT

KARELOVÁ, Klaudia: *Comparison of the quality of business environment of V4 countries*. – University of Economics in Bratislava. Faculty of International Relations; Department of International Economic Relations and Economic Diplomacy. – Supervisor of a dissertation: doc. Ing. Tomáš Dudáš, PhD. – Bratislava, FMV EÚ 2019. 173 pp.

The main aim of the final thesis is to compare the quality of the business environment of the V4 countries, namely Czech Republic, Hungary, the Republic of Poland and the Slovak Republic. We pay attention to the current position of the V4 countries in the business indices, taking into account background of the V4 business sectors, especially after their accession to the European Union. We primarily analyse the changing status of countries in internationally recognized business environment indices. The attention is put on Ease of Doing Business Index as it is the most accepted index in the world. Based on the findings, we formulate strategy proposals for local governments in order to create more favourable conditions for entrepreneurs. More than a political sphere, we are interested in the economic linkages and relations of the state with domestic and foreign entrepreneurs. The thesis is divided into five chapters. It contains 33 tables, 19 graphs, 9 schemas and 4 annexes related to the V4 business environment. The first chapter is theoretical. It characterizes the area of the business environment in general and describes the current status of the countries in a regional, European and international context. It also determines tools for measuring the quality of business environment of the country. In the second chapter we present methodology of the work and its goals. The third and fourth chapters are devoted to the outcome of the work, which are used to define strengths and weaknesses of the V4 countries, as well as opportunities and threats for the business environment in the form of SWOT analysis. We try to verify three hypotheses using SWOT analysis synthesis, a system of comparative evaluation and time development of V4 countries in Doing Business index. In the last part of the paper, we summarize results, fulfilment of the goals and we formulate strategies in form of proposals for V4 countries in order to reach more effective governing of business environment.

Key words:

Visegrad group, V4 Countries, Business Environment, Business Environment Indices, Macroeconomic Indicators, Comparison of the Quality of Business Environment.

Obsah

Zoznam tabuliek	9
Zoznam schém a grafov.....	10
Zoznam použitých skratiek.....	9
Úvod	13
1 Súčasný stav riešenej problematiky doma a v zahraničí.....	15
1.1 Teória skúmania podnikateľského prostredia	15
1.1.1 Základná charakteristika pojmov súvisiacich s podnikateľským prostredím.....	17
1.1.2 Prehľad literatúry skúmajúcej podnikateľské prostredie	19
1.2 Stručná história podnikateľského prostredia krajín V4	24
1.2.1 Proces hospodárskej transformácie krajín V4 v 90. rokoch 20. storočia.....	25
1.2.2 Vývoj podnikateľského prostredia krajín V4 v 21. storočí.....	28
1.2.3 Súčasný stav podnikateľského prostredia krajín V4.....	30
1.2.4 Národný program reforiem krajín V4	34
1.3 Nástroje na hodnotenie kvality podnikateľského prostredia.....	36
1.3.1 Determinanty kvality podnikateľského prostredia.....	36
1.3.2 Ekonomické indexy pre hodnotenie podnikateľského prostredia.....	39
1.3.3 Makroekonomické ukazovatele súvisiace s podnikateľským prostredím.....	40
1.3.4 Prepojenie nástrojov na hodnotenie kvality podnikateľského prostredia	42
2 Cieľ práce, metodika práce a metódy skúmania	43
2.1 Hlavný cieľ a vedľajšie ciele	43
2.2 Metodika spracovania práce	45
2.3 Použité metódy skúmania	51
3 Porovnanie krajín V4 na základe vybraných indexov podnikateľského prostredia	55
3.1 Globálny monitor podnikania - Global Entrepreneur. Monitor (GEM 2017/2018) ..	56
3.2 Globálny index rozvoja a podnikania - Global Entrepreneurship Index (GEI 2018)	58
3.3 Index Skupiny Svetovej banky Doing Business - Ease of Doing Business Index (DB 2018)	62
3.4 Index globálnej konkurencieschopnosti - <i>Global Competitiveness Index (GCI 2017-2018)</i>	66
3.5 Index ekonomickej slobody - Index of Economic Freedom (EF 2018)	69
3.6 Index vnímania korupcie 2017 - Corruption Perception Index (CPI 2017)	74
4 Komparácia makroekonomických ukazovateľov krajín V4	77
4.1 Základné makroekonomické ukazovatele krajín V4	77
4.2 Základné ukazovatele sociálnej oblasti v krajinách V4.....	78
4.3 Ukazovatele týkajúce sa verejných financií štátov V4	82
4.4 Komparácia daňového systému krajín V4	84

4.5 Komparácia podmienok na pracovnom trhu v krajinách V4	87
4.6 Vybrané ukazovatele spojené s podnikateľským prostredím krajín V4	90
4.6.1 Výdavky na vedu a výskum a náklady na živobytie.....	90
4.6.2 Index zdravotnej starostlivosti	93
4.6.3 Porovnanie ukazovateľov v oblasti dopravy v krajinách V4.....	94
4.7 Aktuálny vývoj medzinárodných hospodárskych vzťahov krajín V4	95
4.8 Makroekonomická prognóza, príležitosti a hrozby pre krajiny V4	100
5 Výsledky práce a diskusia	105
5.1 SWOT analýza kvality podnikateľského prostredia krajín V4.....	105
5.2 Diskusia o krátkodobej prognóze makroekonomického vývoja V4.....	112
5.2.1 Česká republika.....	112
5.2.2 Maďarsko	113
5.2.3 Poľsko	113
5.2.4 Slovenská republika	114
5.3 Diskusia o indexoch podnikateľského prostredia V4	115
5.4 Diskusia o makroekonomickom vývoji krajín V4.....	122
5.4.1 Diskusia o makroekonomických hrozbách pre krajiny V4.....	123
5.4.2 Zhrnutie makroeconomickej situácie v jednotlivých krajinách V4.....	125
5.5 Diskusia o nástrojoch na meranie kvality podnikateľského prostredia	126
5.5.1 Diskusia o prepojení nástrojov na hodnotenie kvality podnikateľského prostredia (overovanie hypotézy H ₁)	126
5.5.2 Diskusia o determinantoch kvality podnikateľského prostredia krajín V4 (overovanie hypotézy H ₂)	130
5.5.3 Diskusia o vývoji postavenia krajín V4 v indexe Doing Business (vypracovanie hypotézy H ₃)	134
5.6 Návrhy pre krajiny V4 s cieľom zlepšiť kvalitu podnikateľského prostredia	135
5.6.1 Výsledky SWOT analýzy a návrhy pre zlepšenie kvality podnikateľského prostredia Českej republiky	137
5.6.2 Výsledky SWOT analýzy a návrhy pre zlepšenie kvality podnikateľského prostredia Maďarska	139
5.6.3 Výsledky SWOT analýzy a návrhy pre zlepšenie kvality podnikateľského prostredia Poľskej republiky	141
5.6.4 Výsledky SWOT analýzy a návrhy pre zlepšenie kvality podnikateľského prostredia Slovenskej republiky.....	142
5.6.5 Zhrnutie výsledkov komplexnej verzie SWOT analýzy.....	144
Záver	148
Zoznam použitej literatúry	153
Prílohy	173

Zoznam tabuliek

<i>Tabuľka 1</i>	Umiestnenie krajín V4 v ekonomických indexoch (rok 2018)	33
<i>Tabuľka 2</i>	Abecedný zoznam krajín zapojených do GEM projektu 2017/2018	57
<i>Tabuľka 3</i>	Hodnotenie krajín V4 podľa indexu GEI 2018 a jeho kategórií	59
<i>Tabuľka 4</i>	Hodnotenie krajín V4 podľa indexu GEI 2017 a jeho kategórií	60
<i>Tabuľka 5</i>	Desať krajín s najväčším zlepšením hodnotenia v Doing Business 2018 ..	63
<i>Tabuľka 6</i>	Umiestnenie krajín V4 v subindexoch DB 2016, 2017 a 2018	65
<i>Tabuľka 7</i>	Poradie a skóre prvých 60 krajín v rebríčku GCI 2017-2018	68
<i>Tabuľka 8</i>	Poradie 60 najlepšie umiestnených krajín v EF 2018	70
<i>Tabuľka 9</i>	Rebríček Indexu ekonomickej slobody 2017 (úplný zoznam krajín)	72
<i>Tabuľka 10</i>	Poradie krajín EÚ v indexe CPI 2017	76
<i>Tabuľka 11</i>	Medziročný rast HDP (%) a HDP v trhovách cenách	77
<i>Tabuľka 12</i>	Sadzba daní v krajinách V4 (rok 2018)	85
<i>Tabuľka 13</i>	Porovnanie daňových príjmov krajín V4 podľa typu dane (za rok 2016) ..	86
<i>Tabuľka 14</i>	Daňové príjmy krajín V4 podľa ekonomickej klasifikácie (za rok 2016) ..	87
<i>Tabuľka 15</i>	Povinné odvody zo mzdy platené zamestnávateľom v % (rok 2018)	87
<i>Tabuľka 16</i>	Výška minimálnej mzdy v krajinách V4 (rok 2018)	88
<i>Tabuľka 17</i>	Ukazovatele zamestnanosti krajín V4	90
<i>Tabuľka 18</i>	Výdavky na vedu a výskum v krajinách V4	91
<i>Tabuľka 19</i>	Náklady na živobytie v krajinách V4 (ceny vybraných produktov)	92
<i>Tabuľka 20</i>	Dopravné ukazovatele krajín V4 (rok 2016)	94
<i>Tabuľka 21</i>	Objem exportu a importu tovarov a služieb (v mld. EUR a % HDP)	97
<i>Tabuľka 22</i>	Prílev a odlev PZI (mil. USD)	98
<i>Tabuľka 23</i>	Umiestnenie krajín V4 v sledovaných indexoch (2018)	117
<i>Tabuľka 24</i>	Vzdialenosť od hraníc: Komparácia získaných bodov krajín V4 v 2018...120	
<i>Tabuľka 25</i>	Vzdialenosť od hraníc: Komparácia získaných bodov krajín V4 v 2017...120	
<i>Tabuľka 26</i>	Najväčšie exportné trhy krajín V4 v roku 2017	122
<i>Tabuľka 27</i>	Analýza súčasnej konkurenčnej pozície krajín V4 na základe 22 determinantov kvality podnikateľského prostredia	128
<i>Tabuľka 28</i>	Analýza konkurenčnej pozície krajín V4 na základe 18 determinantov kvality podnikateľského prostredia (rok 2017)	130
<i>Tabuľka 29</i>	Analýza konkurenčnej pozície krajín V4 na základe 18 determinantov kvality podnikateľského prostredia (rok 2014)	131
<i>Tabuľka 30</i>	Sumarizácia komparatívneho porovnania makroekonomickej stability krajín V4 v roku 2017 oproti roku 2014	133
<i>Tabuľka 31</i>	Sumarizácia syntézy výsledkov SWOT analýzy krajín V4	145
<i>Tabuľka 32</i>	Výber stratégie pre krajiny V4 na základe komparácie ich vnútorných a vonkajších faktorov podnikateľského prostredia	145
<i>Tabuľka 33</i>	Zpracovanie výberu stratégie do vzťahovej matice SWOT analýzy	147

Zoznam schém a grafov

Schémy

<i>Schéma 1</i>	Systém komparatívneho hodnotenia makroekonomickej stability na základe determinantov kvality podnikateľského prostredia	46
<i>Schéma 2</i>	Vzťahová matica SWOT analýzy	48
<i>Schéma 3</i>	Matica pre hodnotenie faktorov v Syntéze výsledkov SWOT analýzy	49
<i>Schéma 4</i>	Matica modelových stratégií	51
<i>Schéma 5</i>	SWOT analýza podnikateľského prostredia krajín V4	108
<i>Schéma 6</i>	Syntéza výsledkov SWOT analýzy podnikateľského prostredia Česka ...	138
<i>Schéma 7</i>	Syntéza výsledkov SWOT analýzy podnikateľského prostredia Maďarska...	140
<i>Schéma 8</i>	Syntéza výsledkov SWOT analýzy podnikateľského prostredia Poľska...	141
<i>Schéma 9</i>	Syntéza výsledkov SWOT analýzy podnikateľského prostredia Slovenska..	143

Grafy

<i>Graf 1</i>	Porovnanie poradia krajín V4 v indexe Doing Business.....	31
<i>Graf 2</i>	Hodnotenie krajín V4 podľa indexu Doing Business od 2010 do 2018	64
<i>Graf 3</i>	Vývoj Indexu ekonomickej slobody krajín V4 od r. 1995 po súčasnosť ...	74
<i>Graf 4</i>	HDP na obyvateľa v rokoch 2014 - 2017 (trhové ceny)	78
<i>Graf 5</i>	Miera nezamestnanosti (%)	79
<i>Graf 6</i>	Miera nezamestnanosti mladých ľudí (%)	79
<i>Graf 7</i>	Úroková miera v krajinách V4 (%)	80
<i>Graf 8</i>	Miera úspor domácností (%)	81
<i>Graf 9</i>	Miera investícií domácností (% disponibilného príjmu)	81
<i>Graf 10</i>	Hypotekárne ukazovatele krajín V4 v roku 2016	82
<i>Graf 11</i>	Výsledok hospodárenia štátneho rozpočtu krajín V4 (% HDP)	83
<i>Graf 12</i>	Verejný dlh krajín V4 v rokoch 2016 – 2019 (% HDP)	84
<i>Graf 13</i>	Medziročná zmena výšky minimálnej mzdy v krajinách V4	89
<i>Graf 14</i>	Vývoj otvorenosti ekonomík V4 (podiel dovozu a vývozu na HDP)	96
<i>Graf 15</i>	Celkové investície (% HDP).....	98
<i>Graf 16</i>	Energetická závislosť krajín V4 (dovoz /celková energetická spotreba)	99
<i>Graf 18</i>	Vývoj umiestnenia krajín V4 v indexe DB od roku 2000 po súčasnosť ..	135
<i>Graf 19</i>	Grafické znázornenie stratégie v matici modelových stratégií	146

Zoznam použitých skratiek

ø V4	- aritmetický priemer hodnôt krajín V4
CPI	- Corruption Perception Index (Index vnímania korupcie)
CZK	- česká koruna
DB	- projekt Svetovej banky Doing Business
DPH	- daň z pridanej hodnoty
ECB	- Európska centrálna banka
EF	- Index of Economic Freedom (Index ekonomickej slobody)
EK	- Európska komisia
ENA	- École Nationale d'Administration
EP	- Európsky parlament
EÚ	- Európska únia
FO	- fyzická osoba
GCI	- Global Competitiveness Index (Index globálnej konkurencieschopnosti)
GEDI	- Globálny inštitút pre rozvoj a podnikanie
GEI	- Global Entrepreneurship Index (Globálny index rozvoja a podnikania)
GEM	- Global Entrepreneurship Monitor (Globálny monitor podnikania)
GERA	- Globálna výskumná asociácia pre podnikanie
CZ	- Česká republika
H	- Maďarsko
HDP p. c.	- hrubý domáci produkt na obyvateľa
HDP	- hrubý domáci produkt
IUS	- Innovation Union Scoreboard
JLR	- Jaguar Land Rover
MH SR	- Ministerstvo hospodárstva Slovenskej republiky
MMF	- Medzinárodný menový fond
MSP	- Malé a stredné podniky
MZVaEZ	- Ministerstvo zahraničných vecí a európskych záležitostí
NPR	- Národný program reforiem
OECD	- Organizácia pre hospodársku spoluprácu a rozvoj
OSN	- Organizácia spojených národov
PL	- Poľská republika
PLN	- poľský zlotý

PO	- právnická osoba
PPP	- parita kúpnej sily
PZI	- priame zahraničné investície
RBS	- ročná bilančná suma
SARIO	- Slovenská agentúra rozvoja investícií a obchodu
SK / SR	- Slovenská republika
TNK	- transnacionálne korporácie
UK	- Spojené kráľovstvo Veľkej Británie a Severného Írska
UNCTAD	- Konferencia Organizácie spojených národov pre obchod a rozvoj
USA	- Spojené štáty americké
USD	- americký dolár
V4	- Vyšehradská skupina, resp. krajiny Vyšehradskej štvorky
WBG	- World Bank Group (Skupina Svetovej banky)
WEF	- Svetové ekonomické fórum
WTO	- Svetová obchodná organizácia

Úvod

Kvalitné podnikateľské prostredie predstavuje jednu z najdôležitejších oblastí efektívneho a prosperujúceho hospodárstva, spoločenského rozvoja a trvalo udržateľného rastu. Podmienky pre podnikanie priamo úmerne vplývajú na počet novovzniknutých domácich podnikov a objem zahraničných investícií prúdiacich do krajiny. Úspech v podnikaní nezávisí iba od nápadov, znalostí a zručností podnikateľov. Naopak, aktivity podniku upravuje množstvo národných zákonov, regulácií medzinárodných organizácií a integračných zoskupení, ako aj špecifických požiadaviek, ktoré firmy musia splniť pre založenie podniku, získanie licencie alebo stavebného povolenia.

Ekonomický rozvoj Českej republiky, Maďarska, Poľskej republiky a Slovenskej republiky sa od vzniku neformálneho zoskupenia Vyšehradskej skupiny (ďalej v práci „krajiny V4“) vyznačuje dynamickou integráciou do svetového hospodárstva. Počas takmer 30 rokov politickej a ekonomickej transformácie sa podnikateľské prostredie v krajinách V4 výrazne menilo, pričom sa striedali obdobia s pozitívnym vplyvom na podniky s problematickejšími obdobiami. Po vstupe do Európskej únie sa územie krajín V4 stalo jedným z najviac prosperujúcich regiónov Európskej únie. Podnikateľské prostredie krajín V4 sa stabilizovalo a ich pozícia sa v medzinárodných porovnaniach podnikateľského prostredia zlepšuje. Následkom globálnej hospodárskej a finančnej krízy z konca minulého desaťročia, ktorá výrazne oslabilu ekonomiku eurozóny, sa krajiny V4 začali zaraďovať k dlhodobo silným ekonomikám EÚ. Spoločné HDP krajín V4 z nich robí 15. najväčšie ekonomické zoskupenie na svete. Vďaka dynamickému rozvoju ekonomík, nízkym mzdovým nákladom, kvalifikovanej pracovnej sile, prosperujúcemu bankovému sektoru, relatívne nízkemu verejnému a súkromného dlhu sa očakáva, že región V4 bude naďalej rásť rýchlejšie ako štáty západnej Európy. Česká republika, Maďarsko, Poľsko a Slovensko sú pomerne malé ekonomiky a sú vystavené externým šokom, ktoré nemôžu ovplyvniť. Môžu však ovplyvniť kvalitu svojho podnikateľského prostredia, ktoré je dôležitým faktorom rozvoja.

V práci sa zaoberáme ekonomickou analýzou krajín V4 pomocou šiestich najviac akceptovaných a využívaných indexov hodnotiacich stav podnikateľského prostredia: Globálny index rozvoja a podnikania (GEM), Globálny monitor podnikania (GEI), Index Skupiny Svetovej banky Doing Business (DB), Index globálnej konkurencieschopnosti (GCI), Index ekonomickej slobody (EF) a tiež Index vnímania korupcie (CPI). Každý index skúma odlišnú oblasť podnikania (konkurencieschopnosť, ekonomickú slobodu,

korupciu, cezhraničnú činnosť, legislatívny rámec) a špecificky vymedzuje kvalitu podnikateľského prostredia krajín V4. Naše skúmanie je doplnené o analýzu makroekonomického vývoja krajín V4, prostredníctvom ktorej identifikujeme silné a slabé stránky ekonomík V4, potenciálne príležitosti a hrozby pre dané krajiny. Analýza obsahuje porovnanie jednotlivých determinantov kvality podnikateľského prostredia v rámci skupiny krajín V4. Tieto faktory tvoria základné výsledky práce v podobe SWOT analýzy a syntézy jej výsledkov. Na základe zistených záverov formulujeme návrhy pre krajiny V4 s cieľom skvalitniť podmienky pre domácich podnikateľov a zatriktívniť krajiny V4 pre zahraničných investorov. Hlavný cieľ práce pozostáva v porovnaní kvality podnikateľského prostredia krajín V4 a tento cieľ okrem SWOT analýzy naplníme overovaním hypotéz prostredníctvom systému komparatívneho hodnotenia determinantov kvality podnikateľského prostredia krajín V4 a grafického znázornenia vývoja podnikateľského prostredia krajín V4 v indexe Doing Business. V závere práce prezentujeme, ktorá krajina disponuje najlepšimi podmienkami pre podnikateľov a uvádzame stratégie pre budúci rozvoj podnikateľského prostredia krajín V4.

1 Súčasný stav riešenej problematiky doma a v zahraničí

V dizertačnej práci sa venujeme komparácii kvality podnikateľského prostredia krajín Vyšehradskej skupiny (V4), konkrétne Českej republiky, Maďarska, Poľskej republiky a Slovenskej republiky. Úvodom prvej kapitoly stručne definujeme základnú charakteristiku podnikateľského prostredia vo všeobecnosti a poskytujeme prehľad literatúry skúmajúcej oblasť podnikateľského prostredia. Druhá časť kapitoly popisuje východiskovú situáciu hospodárstiev krajín V4 a ich podnikateľského prostredia. Táto časť obsahuje aj hlavné body národného programu reforiem krajín V4, ktorý je súčasťou stratégie Európa 2020. Tretia podkapitola je venovaná vymedzeniu nástrojov pre meranie kvality podnikateľského prostredia.

1.1 Teória skúmania podnikateľského prostredia

Ekonomická veda nedisponuje jednotnou, všeobecne platnou a používanou definíciou podnikateľského prostredia. Podnikateľské prostredie je tvorené makroprostredím, mikroprostredím a vnútorným prostredím. Na základe uvedených úrovní možno odlišiť obsahovú náplň prostredia podniku, čo nám ďalej umožňuje kvalifikáciu a druhové členenie podnikateľského prostredia.¹ Ide o konkurenčné prostredie (bariéry vstupu do odvetvia, vzťah s odberateľmi a dodávateľmi, substitučné výrobky a konkurenčná rivalita), širšie podnikové prostredie (ekonomické, politické, sociálne a technologické faktory) a užšie podnikové prostredie (priami konkurenti, zákazníci, dodávatelia a zamestnanci).² Zámery a ciele podnikov sú determinované financovaním a dostupnými zdrojmi kapitálu, fungovaním trhu práce (zamestnanosťou a kvalitou ľudských zdrojov), daňovou a odvodovou politikou, mierou regulácie trhu, licenčnou a protimonopolnou politikou, certifikáciou, politikou v oblasti dotácií a subvencií, ako aj verejnými financiami umiestnenými v hospodárstve.³

Podnikateľské prostredie je ovplyvňované riadiacimi inštitúciami a ich legislatívnymi normami. Vláda používa súbor nástrojov, ktoré majú buď stimulačný

¹ BRINKMAN, John - NAVARRO, Ilve - HARPER, Donna. *Unlocking the Business Environment*. Londýn: Routledge, 2014. ISBN: 978-1-444-169-812. s. 148.

² CENTRUM SOCIÁLNEHO DIALÓGU SR. 2014. *Analýza, monitor kvality podnikateľského prostredia v SR a konkurencieschopnosť ekonomiky*. ISBN: 978-80-89757-18-3. s. 3.

³ CRAIG, Tom - CAMPBELL, David. *Organisations and the Business Environment*. Londýn: Routledge, 2012. 2. vyd. ISBN: 978-1-136-375-187. s. 162.

vplyv na podnikateľské prostredie a investičnú atraktivitu alebo odrádzajú investorov pri výbere cieľovej destinácie ich projektu. Okrem vlády existuje mnoho ďalších aktérov, ktorí sa priamo alebo nepriamo podieľajú na úspechu štátnych a súkromných podnikov. Ide o príslušníkov akademickej obce, vedcov, analytikov, think tanky, mimovládne a medzivládne organizácie, integračné zoskupenia a v prípade V4 najmä Európsku úniu. Popri aktéroch sú dôležité i determinanty celkovej atraktivity krajiny, ako napríklad veľkosť domáceho trhu, prírodné bohatstvo, menová stabilita, otvorenosť a zapojenie do medzinárodného obchodu, atraktivita regiónu, energetická závislosť, miera korupcie alebo vymožitelnosť práva⁴.

Na základe týchto uvedených charakteristík možno vymedziť podstatné faktory a oblasti hospodárstva, vlastnosti a aktivity subjektov, ako aj podmienky prostredia, ktoré slúžia ako základ definície. S ohľadom na uskutočnený prehľad literatúry uvádzame vlastnú definíciu podnikateľského prostredia: *Ide o súbor hospodárskych podmienok, vládnych politík, zákonov a nástrojov štátu, ktoré formujú ekonomickú činnosť podnikov v krajine. Podnikateľské prostredie zároveň zahŕňa rôzne faktory (technologické, sociálne, environmentálne, geopolitické a iné) s podstatným vplyvom na vznik, rozvoj a priebeh podnikateľskej činnosti.*

Ekonomická teória a ekonomická prax venujú zvýšenú pozornosť malému a strednému podnikaniu, ktoré tvorí 99 % podnikateľského prostredia Európskej únie z hľadiska počtu podnikov.⁵ Kým v minulosti bola oblasť malých a stredných podnikov upravená osobitne v každej krajine V4, dnes sa touto problematikou zaoberá Európska únia. V odporúčaní Európskej komisie č. 2003/361/ES bola zavedená jednotná definícia mikro, malých a stredných podnikov (MSP), ktorá nadobudla platnosť 1. januára 2005. Definícia zohľadňuje tri kategórie: počet zamestnancov, ročný obrat a celkovú ročnú bilančnú sumu. Podľa článku 2 prílohy k odporúčaniu 2003/361/ES je MSP „podnik, ktorý zamestnáva menej ako 250 osôb a ktorého ročný obrat nepresahuje 50 miliónov EUR a/alebo celková ročná bilančná suma (RBS) neprevyšuje 43 mil. eur.“⁶

⁴ PRASAD, Vishwajeet. *Business Environment*. New Delhi: Gennext Publication, 2010. Prvé vydanie. ISBN: 978-81-908675-6-6. s. 102.

⁵ EURÓPSKA KOMISIA. 2018g. *What is an SME?* [citované 18. 07. 2018]. Dostupné online: <http://ec.europa.eu/growth/smes/business-friendly-environment/sme-definition_en>.

⁶ EURÓPSKA KOMISIA. 2015b. *Príručka pre používateľov k definícii MSP*. Luxemburg: Úrad pre vydávanie publikácií Európskej únie, 2015.. ISBN 978-92-79-45311-3. s. 3.

Definícia jednotlivých častí MSP⁷ je:

- a) mikropodnik: < 10 zamestnancov, ročný obrat < 2 mil. eur, RBS < 2 mil. eur;
- b) malý podnik: < 50 zamestnancov, ročný obrat < 10 mil. eur, RBS < 10 mil. eur;
- c) stredný podnik: < 250 zamestnancov, ročný obrat < 50 mil. eur, RBS < 43 mil. eur;

1.1.1 Základná charakteristika pojmov súvisiacich s podnikateľským prostredím

Súčasnú definíciu *podnikania* vychádzajú z rôznych zdrojov, ktoré vznikali popri rozvoji výmenného obchodu a najmä počas 20. storočia. Weber⁸ definoval v roku 1947 podnikateľa ako osobu, ktorá si zachováva imunitu voči kontrole racionálneho byrokratického vedomia. Rakúsky ekonóm von Mises⁹ presadzoval myšlienku, že podnikateľ je špekulant, ktorý sa zaoberá neistými podmienkami budúcnosti. Jeho úspech závisí od správnosti svojho očakávania o neistých udalostiach. Ak nesprávne pochopí veci, ktoré prichádzajú, je odsúdený na zánik.

Jedna z prvých definícií podnikania, ktorú zaviedla Organizácia pre hospodársku spoluprácu a rozvoj (OECD), znie: „*podnikanie je dynamický proces identifikácie ekonomických príležitostí a ich využitie prostredníctvom vývoja, výroby a predaja tovarov a služieb*“.¹⁰ V roku 1998 bola definícia doplnená o *schopnosť vyčleniť zdroje na realizáciu nových obchodných príležitostí*.¹¹ V roku 2001 publikácia OECD s názvom *Hnacie sily rastu* zaradila pojem podnikania do roviny jednotlivcov, ktorí sú *pripravení riskovať zavádzaním nových a inovatívnych nápadov, aby vytvorili nové produkty*.¹²

Drucker¹³ popísal podnikanie ako činnosť inovácií zahrňujúca neustále vynakladanie nových zdrojov do existujúcej kapacity. Jeho myšlienku obohatil Lumpkin a

⁷ EURÓPSKA KOMISIA. 2015. Odporúčanie Komisie zo 6. mája 2003 týkajúce sa definície mikro, malých a stredných podnikov č. 2003/361/ES. In: *Úradný vestník Európskej únie*. L 124/36. [citované 21. 07. 2018]. Dostupné online: <<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SK/TXT/?uri=CELEX%3A32004R0364>>.

⁸ WEBER, M. 1947. *The Theory of Social and Economic Organization*. New York: Oxford University Press, 2012. 5. vydanie. s. 112. ISBN: 978-1614272571.

⁹ VON MISES, L. 1998. *A Treatise on Economics. Human Action*. Alabama: The Ludwig von Mises Institute, 1998. ISBN: 0-94546624-2. s. 113.

¹⁰ OECD. 1996. *OECD Economic Survey 1997*. Paris: OECD Publications Service, 1996. ISBN: 978-9-264-149-694. s. 4.

¹¹ OECD. *OECD Jobs Strategy: Fostering Entrepreneurship*. Paris: OECD Publications Service, 1998. ISBN 926-4-163-719. s. 11.

¹² BASSANINI, A., SCARPETTA, S. 2001. *The Driving Forces of Economic Growth: Panel Data Evidence for the OECD Countries*. OECD Economic Studies No. 33, 2001/II. [citované 17. 07. 2018]. Dostupné online: <<http://www.oecd.org/economy/growth/18450995.pdf>>.

¹³ DRUCKER, P. F. 1985. *Innovation and Entrepreneurship: Practice and Principles*. New York: HarperBusiness, 2006. Dotlač. 288 s. ISBN: 978-0060851-132.

Dess¹⁴, ktorí tvrdia, že nevyhnutnou časťou podniku sú nové vstupy. Nový výrobný vstup sa môže vykonať uvedením nového alebo existujúceho výrobku alebo služby na nový alebo už zavedený trh. Firma môže spustiť nový závod, založiť nový dcérsky podnik alebo rozšíriť internú podnikateľskú činnosť vo vnútri spoločnosti.

V ekonomickej teórii, ako aj v ekonomickej praxi, je významným pojmom *konkurenčné podnikateľské prostredie*. Wufan¹⁵ považuje za konkurenčné podnikateľské prostredie súhrn obchodných možností a schopnosti udržateľného rozvoja. Zároveň kombinuje syntézu zloženia a vplyvu rôznych faktorov v základnej konkurencieschopnosti produktov. Následky a dôsledky sú spôsobené kombináciou tvorby hodnoty, inovácie, spoločenskej zodpovednosti a harmónie.¹⁶ Podstatou atraktívneho a konkurencieschopného podnikateľského prostredia sú také ekonomické aktivity, ktoré pomáhajú podnikom produkovať pridanú hodnotu pre národnú ekonomiku, a to pomocou produktov, procesov a trhov.¹⁷ Medzi kritické faktory úspechu podnikov patrí schopnosť inovovať a rýchlo sa prispôbovať meniacim sa podmienkam. Úspech ďalej závisí od ľudského kapitálu a jeho strategického myslenia, podnikovej kultúry a komplexného zahrnutia všetkých špecializovaných útvarov.

Obchodný zákonník platný v Slovenskej republike, resp. zákon č. 513/1991 Zb., definuje *podnikanie* ako sústavnú činnosť vykonávanú samostatne podnikateľom vo vlastnom mene a na vlastnú zodpovednosť za účelom dosiahnutia zisku. *Podnikom* sa na účely tohto zákona rozumie súbor hmotných, osobných a nehmotných zložiek podnikania. *Podnikateľom* môže byť fyzická alebo právnická osoba. Fyzická osoba koná osobne vo svojom mene, právnická osoba koná štatutárnym orgánom. § 56 uvádza, že obchodná spoločnosť je právnická osoba založená za účelom podnikania.¹⁸

Postavenie obdobné postaveniu obchodných spoločností majú aj právnické osoby založené podľa práva Európskej únie. Zahraničné osoby môžu podnikáť na území krajín V4 za rovnakých podmienok a v rovnakom rozsahu ako domáce osoby, resp. prednosť v zákone majú medzinárodné zmluvy, ktoré má štát dohodnuté s inými štátmi a organizáciami.

¹⁴ DESS, G., LUMPKIN, G. a MCGEE, J. 1999. Linking Corporate Entrepreneurship to Strategy, Structure, and Process: Suggested Research Directions. In: *Entrepreneurship Theory & Practice*. 23. vyd., 3. číslo. s. 85-102. ISSN: 1540-6520.

¹⁵ WUFAN, N. 2009. A Study on How to Promote the Business Environment Competitiveness of China's Household Appliance Export Enterprises - Take the Example of "Haier". In: *Journal of Cambridge Studies*. 4. vyd., 3. číslo. ISSN: 0524-5001. s. 77.

¹⁶ Ibid.

¹⁷ AGHION, Philippe - GRIFFITH, Rachel. *Competition and Growth: Reconciling Theory and Evidence*. Cambridge: MIT Press, 2008. 120 s. ISBN: 978-0262512022.

¹⁸ MAMOJKA, Mojmir. *Obchodný zákonník - Veľký komentár*. Bratislava: Eurokódex, 2016. 1087 s. ISBN: 9-7880-8155-0652.

1.1.2 Prehľad literatúry skúmajúcej podnikateľské prostredie

Problematike podnikateľského prostredia krajín V4 sa v minulosti venovala pozornosť najmä z politického a sociálneho hľadiska. Hospodárska oblasť spolupráce V4 nebola skúmaná vo veľkej miere, autori spracúvali prevažne oblasť politickej spolupráce daného zoskupenia s geograficky blízkymi krajinami. Pre účely našej záverečnej práce sme preštudovali množstvo vedeckých publikácií a štúdií, ktoré vypracovali prevažne slovenskí a českí odborníci na podnikateľské prostredie vyšehradského regiónu.

Teoretická časť záverečnej práce vychádza z knižných zdrojov, ktoré sa zaoberajú oblasťou podnikateľského prostredia. Z medzinárodnej sféry ide najmä o indického odborníka na podnikateľské prostredie a správanie spotrebiteľov Vishwajeeta Prasada. V knihe *Business Environment*¹⁹ spracoval komplexné teoretické zázemie podnikateľského prostredia, pričom okrem indickej ekonomiky analyzuje aj svetové hospodárstvo ako celok. Zo slovenskej literatúry najčastejšie citujeme knihu *Medzinárodné podnikanie - na vlně globalizujúcej sa svetovej ekonomiky*²⁰ od Baláža et al.

V použitej literatúre sa nachádzajú mnohé aktuálne analýzy, vedecké a odborné publikácie zamerané na porovnanie podnikateľského prostredia krajín V4, ktoré nám boli vo vysokej miere nápomocné. Vedecký článok o hodnotení podnikania v krajinách V4 spracoval Buno, Nadanyi a Hrašková²¹. Metodika príspevku je založená na porovnaní krajín V4 podľa dvoch miestnych a štyroch globálnych indexov podnikateľského prostredia. V našom výskume sme okrem toho zohľadnili aj ďalšie indexy podnikateľského prostredia, pričom za kritérium sme zvolili všeobecné globálne a svetovo uznávané indexy medzinárodných organizácií. Hoci náš výskum nadväzuje na daný článok, zaoberáme sa hodnotením podnikateľského prostredia na makroekonomickej úrovni. Buno, Nadanyi a Hrašková sa zameriavajú viac na hodnotenie podnikania z mikroekonomického pohľadu, t. j. na hodnotenie výkonu manažmentu jednotlivých spoločností vo V4.

¹⁹ PRASAD, Vishwajeet. *Business Environment*. New Delhi: Gennext Publication, 2010. Prvé vydanie. 305 s. ISBN: 978-81-908675-6-6.

²⁰ BALÁŽ, Peter et al. *Medzinárodné podnikanie. Na vlně globalizujúcej sa svetovej ekonomiky*. Bratislava: Sprint dva, 2010. p. 144-306. ISBN: 978-80-89393-18-3.

²¹ BUNO, Martin - NADANYIOVÁ, Margareta - HRAŠKOVÁ, Dagmar. The Comparison of the Quality of Business Environment in the Countries of Visegrad Group. In *Procedia Economics and Finance*. Vyd: 26. s. 423-430. ISSN: 2212-5671. [online]. [citované 01. 08. 2017]. Dostupné online na: <[https://doi.org/10.1016/S2212-5671\(15\)00826-6](https://doi.org/10.1016/S2212-5671(15)00826-6)>.

Ďalšia publikácia, ktorá ovplyvnila metodiku dizertačnej práce, pochádza od Svobodovej a Hedvičákovej²². Za základ výskumu si zvolili umiestnenie Českej republiky v indexe Svetovej banky Doing Business v roku 2004, ktorú porovnávali s ostatnými krajinami V4. Slovensko je v práci autoriek hodnotené v období rokov 2007 – 2013. Na tomto základe sa snažíme našou prácou rozšíriť hodnotenie slovenského podnikateľského prostredia o súčasný vývoj (2014 – 2018).

Pre analýzu podnikateľského prostredia sme zvolili indexy, ktoré sa skladajú z ekonomických, sociálnych a politických faktorov, ako je zahraničný obchod krajiny, daňový systém, ekonomická sloboda, hospodárska politika štátu a úroveň korupcie. Vybrané indexy reprezentujú súbor viacerých zdrojov dát, ktoré pochádzajú z objektívnych a globálne akceptovaných zdrojov (OECD, WTO, MMF, Eurostat), ale zahŕňajú i vplyv verejnej mienky, subjektívne názory podnikateľov, či stanoviská agentúr, expertov a autorov. V zásade možno povedať, že počas analýzy bol dôraz primárne kladený na objektivnosť výsledkov, a to aj pri meraní kvality podnikateľského prostredia krajín V4. Nakoľko je index Svetovej banky Doing Business celosvetovo uznávaný, najkomplexnejší a obsahuje viacero oblastí hospodárstva, jeho hodnoty pre krajiny V4 využívame ako hlavný nástroj pre potreby ďalších analýz a overovania hypotéz. Ekonomické indexy spracúvame na základe predošlých analýz uskutočnených na slovenskej akademickej pôde (Ivanová-Masárová, Kónya, Bolotov), ako aj publikácií a správ medzinárodných organizácií (Svetová banka, Transparency International, Heritage Foundation).

Hodnoteniu výkonu hospodárstva krajín V4 bola venovaná pozornosť na Fakulte sociálno-ekonomických vzťahov na Trenčianskej univerzite Alexandra Dubčeka v Trenčíne. Ivanová a Masárová²³ sa venujú najmä sociálnym aspektom a ukazovateľom životnej úrovne v regióne V4. Taktiež analyzujú, prečo je ukazovateľ HDP na obyvateľa kriticky vnímaný viacerými ekonomickými odborníkmi. Analýzu systému hospodárskeho rozvoja doplnili o sociálnu oblasť, najmä prostredníctvom ukazovateľov čistý hospodársky blahobyť, index ľudského rozvoja (HDI), index konkurencieschopnosti, index ekonomickej slobody (IEF), index prosperity a index vnímania korupcie. Na základe tohto metodologického vstupu sme do nášho výskumu v časti ukazovateľa podnikateľského prostredia zahrnuli obdobné indexy, najmä index EF, CPI a GCI (pozri Kapitolu 3). Počas

²² SVOBODOVÁ, Libuše - HEDVIČÁKOVÁ, Martina. Doing Business in the Countries of Visegrad Group. In *Procedia Economics and Finance*. Vyd: 34. s. 453-460. ISSN: 2212- 5671. [online]. [citované 01. 08. 2017]. Dostupné online na: <[https://doi.org/10.1016/S2212-5671\(15\)01654-8](https://doi.org/10.1016/S2212-5671(15)01654-8)>.

²³ IVANOVÁ, Eva - MASÁROVÁ, Jana. Performance evaluation of the Visegrad Group countries. In: *Economic Research-Ekonomska Istraživanja*. Vyd. 31, č. 1. s. 270- 289 ISSN 1848-9664.

výskumu sme zistili, že v ekonomickej praxi chýba index pre hodnotenie kvality podnikateľského prostredia malých a stredných podnikov. Síce sa krajiny OECD rozhodli zostaviť Index politiky pre malé a stredné podniky, no do analýzy zahrnuli len rozvojové trhy, kde krajiny V4 nie sú zaradené. Zistenie poskytuje akademickej obci novú príležitosť pre budúci výskum.

V dizertačnej práci sme rovnako nadviazali na výskum Ilyu Bolotova²⁴ ²⁵, ktorý skúma podnikateľské prostredie krajín V4 v 10 - ročnom časovom intervale počnúc vstupom krajín do Európskej únie. Bolotov vo výskume navrhol svoje vlastné indexy pre porovnanie podnikateľského prostredia krajín V4. Touto problematikou sa Bolotov zaoberal vo viacerých svojich prácach, ktoré citujeme v ďalšej časti prvej kapitoly.

Oblasť makroekonomických ukazovateľov týkajúcich sa podnikania v krajinách V4 sme v metodike práce zaviedli na základe vedeckej práce Bruothovej²⁶. Bruothová skúmala závislosť makroekonomických ukazovateľov krajín V4 a postavenia krajín vo viacerých indexoch podnikateľského prostredia. Jej zistenia z roku 2016 viedli k protichodným záverom, aké autorka predpokladala v úvode práce. Konkrétne išlo o závislosť prílevu PZI do krajín V4 a nesúbežného vývoja ich ekonomického rastu.

Historický vývoj hospodárstva krajín V4 sme analyzovali na základe publikácie maďarského profesora a výskumníka pôsobiaceho v Budapešti a Bostone Istvána Kónyu. Jeho kniha *Ekonomický rast v malých a otvorených ekonomikách: skúsenosť z Vyšehradských krajín*²⁷ je venovaná vývoju českej, maďarskej, slovenskej a poľskej ekonomiky v období rokov 1995 - 2014. Podnikateľské prostredie krajín V4 však skúma v nepatrnej miere.

Metodológia použitá pri rozdelení faktorov medzi silné a slabé stránky (interné faktory) a príležitosti a hrozby (externé faktory) krajín V4 vychádza z modernej teórie Sarsbyho²⁸. Sarsby vo svojom analytickom návode pre študentov ponúka teoretický postup

²⁴ BOLOTOV, Ilya. Business environment in the Visegrad group 2004-2014: A ten- year perspective. In *Conference Proceedings of University of Economics in Bratislava*. Bratislava: Ekonóm, 2015. s. 97-118. ISBN: 978-80-225-4207-4.

²⁵ BOLOTOV, Ilya. *Comparison of Competitiveness and Business Performance in the Visegrád Group since the EU Accession*. [online]. [citované 27. 04. 2017]. Dostupné online : <<https://www.researchgate.net/publication/292945948>>.

²⁶ BRUOTHOVÁ, Michaela. Selected Characteristics of Business Environment in Visegrad Region. In *Central European Journal of Management*. Vyd. 3. Číslo:1. Brno : Muni Press, 2016. s. 23 - 35. ISSN 2336-4890.

²⁷ KÓNYA, Istvan. *Economic Growth in Small Open Economies: Lessons from the Visegrad Countries*. Basingstoke: Palgrave Macmillan Ltd., 2018. 1. vydanie. s. 209. ISBN: 978-3319-69-316-3.

²⁸ SARSBY, Alan. *SWOT Analysis. A guide to SWOT for business studies students*. Londýn : Leadership Library, 2016. 78 s. ISBN 978-0-9932504-2-2.

a vzorové príklady SWOT analýz a tiež rady, kde hľadať údaje potrebné pre vedeckú prácu. Sarsbyho skriptá varujú študentov pred často sa vyskytujúcimi chybami pri analytickej komparácii. Významným zdrojom pre zostavenie SWOT analýzy podnikateľského prostredia krajín V4 tvorí dokument vypracovaný Národnou bankou Čiernej hory²⁹. Dokument pracuje s dátami, technikami a metódami pre transformujúcu sa krajinu, čo bol hlavný dôvod jeho zaradenia do teoretického a zdrojového základu nášho výskumu. Okrem SWOT analýzy autori ponúkajú aj portfóliovú maticu (portfolio matrix), analýzu možných scenárov, analýzu nákladov a výnosov, či GAP analýzu pre ekonomiku Čiernej hory. Pre účel splnenia hlavného a čiastkových cieľov dizertačnej práce sme sa inšpirovali SWOT analýzou danej krajiny a pokúsili sa ju aplikovať na krajiny V4. Ďalej sme sa metodologicky riadili podľa odborných návodov na vytvorenie SWOT analýzy, ako napr. dokument Ministerstva pôdohospodárstva USA³⁰. Konkrétny postup pri posudzovaní silných a slabých stránok, príležitostí a hrozieb krajín V4 v oblasti hospodárskeho rozvoja sme čerpali z dokumentu Summary of SWOT Analysis For Economic Development³¹ od finančnej inštitúcie Moody's Analytics. Teoretickým zdrojom našej komplexnej matice SWOT analýzy je práca od Bartovičovej a Korčekovej³², ktorá obsahuje návod na vytvorenie syntézy výsledkov SWOT analýzy a k nej prislúchajúcich stratégií.

Medzi ďalšie zdroje patria oficiálne dokumenty a hodnotenia podnikateľského prostredia každoročne publikovanými medzinárodnými organizáciami. Najčastejšie sme skúmali údaje z rebríčkov krajín v jednotlivých indexoch a makroekonomických ukazovateľoch za roky 2017 a 2018, resp. obdobie 2017-2018 v závislosti od zvolenej metodiky daných publikácií. Kapitola taktiež obsahuje ekonomické teoretické definície viacerých medzinárodných organizácií, ktoré sú všeobecne platné pre globálne hospodárstvo. Ďalšie poznatky uvedené v záverečnej práci sme čerpali z materiálov vládnych orgánov, vedeckých ústavov, či odborných článkov uverejnených v internetových databázach.

²⁹ NÁRODNÁ BANKA ČIERNEJ HORY. 2016. *Montenegro's Economy SWOT Analysis*. Podgorica: NBČH, 2016. [online]. [citované 18. 10. 2017]. Dostupné online na: <http://www.cb-g.org/eng/slike_i_fajlovi/fajlovi/fajlovi_publikacije/radne_studije/montenegro_economy_swot_analysis.pdf>. s. 22.

³⁰ MINISTERSTVO PÔDOHOSPODÁRSTVA USA. 2008. *SWOT Analysis: A Tool for Making Better Business Decisions*. [online]. [citované 17. 05. 2018]. Dostupné online na: <https://books.google.sk/books?id=NkYLbgFrPZYC&printsec=frontcover&hl=sk&source=gbs_ge_summary_r&cad=0#v=onepage&q&f=false>.

³¹ MOODY'S ANALYTICS. 2010. *Summary of SWOT Analysis For Economic Development*. [online]. [citované 17. 05. 2017]. Dostupné online na: <www.leg.state.nv.us/Interim/75th2009/Exhibits/NevadaVisionStakeholders/E031210C.pdf>.

³² BARTOVIČOVÁ, L., KORČEKOVÁ, K. 2010. *SWOT analýza*. [citované 25. 05. 2016]. Dostupné online na: <www.euroekonom.sk/wp-content/SWOT-analza-Diplomova-praca-Bartovicova-Korcekova.pdf>. s. 8.

Doplňujeme, že existuje viacero odborných publikácií na tému obchodnej spolupráce Vyšehradskej skupiny s inými krajinami sveta (Indiou, Brazíliou, Čínou). Danej tematike sa venujú experti z rôznych krajín, ktorí skúmajú rozsah, výkon, či odvetvia Vyšehradskej hospodárskej spolupráce (napr. prepracovaná správa Poľského inštitútu pre medzinárodné vzťahy V4 Goes Global³³ alebo projekt Fakulty medzinárodných vzťahov Ekonomickej univerzity v Bratislave s názvom Súčasný trendy a perspektívy vo vývoji obchodných a investičných vzťahov medzi Čínou a krajinami V4³⁴). Z dôvodu obmedzeného rozsahu dizertačnej práce sa však tejto problematike v našej dizertačnej práci nevenujeme. Čo je ale podstatné, literárny prieskum o spolupráci krajín V4 nám pomôže vypracovať finálnu SWOT analýzu a návrhy pre zlepšenie podnikateľského prostredia krajín V4.

Pri výbere nástrojov a metód skúmania na hodnotenie kvality podnikateľského prostredia sme sa zaoberali odbornou publikáciou od Nihata Taşa³⁵, ktorá poskytuje metodologický postup pre prácu s makroekonomickými ukazovateľmi. Skúmal ekonomickú nestabilitu krajín EÚ prostredníctvom rôznych makroekonomických ukazovateľov (vládny dlh, verejné výdavky, infláciu, mieru nezamestnanosti a ďalšie). Danú vzorku ukazovateľov sme rovnako zahrnuli do nášho výskumu makroekonomickej situácie krajín V4. V našej štúdii pracujeme najmä s makroekonomickým ukazovateľom medziročný rast HDP vyjadrený v percentách a zisťujeme, aký má vplyv na vývoj indexu Doing Business pre krajiny V4 v skúmanom čase.

Vo výskumnej časti sme využili aj prácu Khodaparastího, ktorá bola publikovaná vo vedeckom časopise Polish Journal of Management Studies³⁶. Nakoľko je téma článku finančného charakteru, autor si zvolil pre svoj výskum tieto ukazovatele: inflácia, výmenný kurz, objem likvidity v súkromnom sektore a index priemyselnej produkcie. Khodaparasti primárne zisťuje vzájomný vplyv makroekonomických ukazovateľov, ale článok prináša aj vedľajšie závery výskumu, ako napríklad úlohu akciového trhu v národnej ekonomike

³³ POĽSKÝ INŠTITÚT PRE MEDZINÁRODNÉ VZŤAHY. 2016. *V4 Goes Global: Exploring Opportunities and Obstacles in the V4 Countries' Cooperation with Brazil, India, China and South Africa*. ISBN 978-83-64895-73-9.

³⁴ BROCKOVÁ, K. 2014. *Súčasný trendy a perspektívy vo vývoji obchodných a investičných vzťahov medzi Čínou a krajinami V4*. Projekt Fakulty medzinárodných vzťahov Ekonomickej univerzity v Bratislave podporený grantom Medzinárodného vyšehradského fondu. [online]. [citované 08. 11. 2017]. Dostupné na internete: <<https://fmv.euba.sk/en/veda-a-vyskum/projekty/current-projects/58-international-projects/113-current-trends-and-perspectives-in-development-of-china-v4investment>>.

³⁵ TAŞ, Nihat. Analyzing Macroeconomic Indicators of Economic Growth using Panel Data. In: *Journal of Finance and Investment Analysis*. Vol. 2, No. 3. 41-53 ISSN 2241-0996.

³⁶ KHODAPARASTI, Ramin Bashir. The Role Of Macroeconomic Variables In The Stock Market In Iran. In: *Polish Journal Of Management Studies*. Vol. 10, No. 2. s. 54-64. ISSN 2081-7452.

alebo odporúčania pre domácu vládu v prípade krízovej situácie. Podnikateľské prostredie krajiny v sebe zahŕňa aj finančnú sféru, a preto je možné na daný príspevok nadviazať našu prácu.

1.2 Stručná história podnikateľského prostredia krajín V4

V tejto časti dizertačnej práce analyzujeme nedávnu históriu hospodárskeho vývoja štátov V4, ktorý má priamy vplyv na súčasný vývoj podnikania a trhového hospodárstva. Špeciálny dôraz venujeme obdobiu po spoločnom vstupe krajín V4 do Európskej únie (EÚ) v roku 2004. Proces ekonomickej integrácie do EÚ však už prebiehal aj pred samotným vstupom do EÚ, keď sa tieto krajiny čoraz výraznejšie zapájali do medzinárodnej deľby práce a čoraz viac obchodovali s členskými štátmi EÚ. Samostatnou kapitolou bolo zavedenie jednotnej meny, čo doposiaľ prebehlo len v Slovenskej republike. Česká republika, Maďarsko ani Poľsko ešte nevstúpili do eurozóny, no nachádzajú sa v Európskom systéme centrálnych bánk (ESCB). Podnikateľské prostredie sa vo všetkých krajinách V4 výrazne líšilo v období pred vstupom do Európskej únie (1991³⁷ - 2004) a v období členstva v ňom (2004 - súčasnosť).

Vyšehradská skupina vznikla podpísaním spoločnej deklarácie v roku 1991 štyrmi národmi žijúcimi vo vtedajších troch krajinách (Česká a Slovenská Federatívna Republika, Maďarsko a Poľsko). V ekonomickej praxi sa ale zatiaľ často nepoužíva pojem vyšehradský región. Pojem „región“ je časť územia vyznačená určitými kritériami³⁸. Nakoľko to nie je oficiálne vymedzené geografické územie, „vyšehradský región“ budeme písať malým začiatočným písmenom. Pre nás je dôležitý pojem Vyšehradská skupina, do ktorej patrí Česká republika, Maďarsko, Poľsko a Slovenská republika. Tieto krajiny sa nachádzajú v strednej Európe a majú spoločné kultúrne, historické, intelektuálne a náboženské tradície a hodnoty. Pojem „vyšehradský región“ bude odrážať územie týchto štyroch krajín (pozri Prílohu A), celkový počet obyvateľov 64 miliónov³⁹ a štyri oficiálne národné jazyky.

³⁷ Za začiatok sledovaného obdobia považujeme prijatie Vyšehradskej deklarácie 15. 2. 1991.

³⁸ BOTÍK, Ján. - SLAVKOVSKÝ, Peter. *Encyklopédia ľudovej kultúry Slovenska*. Bratislava : VEDA, 1995. ISBN 978-80-224-0234-I. 456 s.

³⁹ CZ 10,6 mil. obyvateľov, H 9,8 mil., PL 38 mil. a SR 5,4 mil. obyvateľov (OSN, World Populations Prospects 2017 - <https://esa.un.org/unpd/wpp/>).

1.2.1 Proces hospodárskej transformácie krajín V4 v 90. rokoch 20. storočia

Po rozpade Sovietskeho bloku bolo podnikateľské prostredie štátov V4 po dekádach centrálne riadeného plánovania veľmi málo rozvinuté. Súkromná sféra sa ešte len začínala budovať. Prvá dekáda hospodárskej transformácie zmenila ekonomiky transformujúcich sa krajín výrazným spôsobom. Centrálne riadená ekonomika sa za desať rokov zmenila na trhovú ekonomiku, v ktorej takmer celý HDP tvoril súkromný sektor. Koncom minulého storočia boli dominantné veľké podniky, ako napríklad Východoslovenské železiarne, jednotné roľnícke družstvá a iné štátne majetky v rôznych regiónoch a mestách.⁴⁰ Pre obdobie 90. rokov je charakteristická privatizácia, liberalizácia a deregulácia. Podobný vývoj dominoval vo vyšehradskom regióne aj na prelome miléníí, najmä striedajúce sa cykly privatizácie a deregulácie. Podnikanie však bolo verejnosťou odsudzované. Podnikateľ bol vnímaný ako človek, ktorý figuruje pri zmanipulovanom a predraženom verejnom obstarávaní.⁴¹

Bývalý český prezident Václav Klaus zastáva názor, že idea „českej cesty k transformácii“ v 90. rokoch 20. storočia bola obhajobou existujúceho ekonomického systému perestrojky (vrátane kombinácie socializmu a kapitalizmu).⁴² Klaus kritizuje vtedajšiu zahraničnú politiku slovami o utopickej snahe premosťovať západný a východný blok sveta práve zásluhou a stratégiami Českej republiky⁴³, čím by sa eliminovali chyby oboch strán. Prístup českej vlády k transformácii ekonomiky bol vyspelejšími krajinami kritizovaný za nedôslednú cenovú liberalizáciu v podmienkach monopolistickej ekonomiky a za devalváciu meny, ale aj pochválený za najnižšiu mieru inflácie v histórii transformačných procesov európskych krajín v 90. rokoch 20. storočia.⁴⁴

Národná stratégia transformácie maďarskej ekonomiky je špecifická predchádzajúcimi hospodárskymi reformami, ktoré boli uskutočnené už v 80. rokoch 20. storočia. Preto nové reformy, ktoré boli prijaté po zmene režimu od roku 1989 do roku 1995, boli postupné a menej radikálne ako v susedných krajinách. V roku 1991 bolo

⁴⁰ BRATISLAVKÝ SAMOSRPÁVNÝ KRAJ. 2016. *Podnikatelia hodnotili 25-ročné podnikateľské prostredie*. Správa v tlači. [citované 23. 02. 2016]. Dostupné online na: <<http://www.region-bsk.sk>>.

⁴¹ Ibid.

⁴² KLAUS, V. 2006. The Economic Transformation of the Czech Republic: Challenges Faced and Lessons Learned. In: *Economic Development Bulletin*. 6. číslo. Internetový žurnál Inštitútu CATO. [online]. [citované 23. 05. 2016]. Dostupné online na: <<https://object.cato.org/sites/cato.org/files/pubs/pdf/edb6.pdf>>.

⁴³ V tej dobe sa uvažovalo o vystúpení Českej republiky z Varšavského paktu a NATO zároveň.

⁴⁴ MYANT, Martin. Economic Transformation in the Czech Republic: A Qualified Success. In: *Europe-Asia Studies journal*. Vyd. 59., č. 3. ISSN: 0966-8136. s. 443.

liberalizovaných 90 % všetkých cien na trhu.⁴⁵ Situácia na finančnom trhu sa však zhoršovala a MMF vyzývala vládu k podniknutiu krokov pre udržanie úverovej bonity, zníženiu inflácie a udržaniu stabilnej úrovne deficitu verejných výdavkoch pri obmedzenom štátnom rozpočte.⁴⁶ Maďarsko počas prvej polovice dekády naďalej finančne podporovalo štátne podniky, kvôli čomu sa zvyšoval vládny dlh a znižoval hospodársky rast. Výsledok hospodárenia maďarských štátnych podnikov za rok 1993 predstavoval stratu vo výške 10,1 % HDP.⁴⁷ Druhá polovica transformačnej dekády Maďarska je charakteristická úspornými opatreniami (tzv. Bokrosov balík). Vtedajší minister financií Lajos Bokros vykonal úspešnú konsolidáciu štátneho rozpočtu, a to prostredníctvom deväťpercentnej devalvácie forintu, znížením sociálnych výdavkov a zavedením dovozného cla.⁴⁸ Tým sa Maďarsko vymanilo z blížiacej sa krízy predpovedanej Medzinárodným menovým fondom, ktorý zaradil krajinu medzi tri najviac ohrozené ekonomiky sveta od čias Mexickej krízy.⁴⁹ Začiatkom nového storočia nastali kurzové problémy sprevádzané vysokou mierou inflácie (fluktuácia 15 % v máji 2001)⁵⁰. Prechod na fixnú centrálnu paritu zlepšil vývoj a vysoké úrokové miery zavedené centrálnou bankou dokázali udržať priaznivý vývoj ekonomiky v nasledujúcom období.

Transformačný proces poľskej ekonomiky začiatkom 90. rokov 20. storočia bol ovplyvnený tromi makroekonomickými cieľmi. Prvým bolo obnovenie makroekonomickej rovnováhy (najmä znížiť mieru inflácie, ktorá sa blížila k hyperinflácii). Druhým cieľom bola úplná liberalizácia cien a zahraničného obchodu. Tretí cieľ spočíval v zabezpečení ekonomického a sociálneho rozvoja krajiny (v snahe dobehnúť sociálnu a ekonomickú úroveň západnej Európy).⁵¹ Transformačná recesia (pokles priemyselnej produkcie, resp. celkového HDP) bola vďaka úspešným reformám menšia ako v iných krajinách regiónu. Na druhej strane, kvôli veľmi nízkej úrovni hospodárskeho rozvoja v niektorých regiónoch Poľska, bolo dva milióny obyvateľov nútených k migrácii za prácou.⁵² Toto

⁴⁵ ŽÍDEK, L. 2014. Evaluation of Economic Transformation in Hungary. In: *Review of Economic Perspectives – Národohospodársky obzor*. Vyd. 14, č. 1. ISSN: 1804-1663. s. 63.

⁴⁶ Ibid. s. 64.

⁴⁷ DABROWSKI, Marek. Disinflation Strategies and their Effectiveness. In: *Center for Social and Economic Research*. ISBN 963-9241-29-6. s. 7.

⁴⁸ ŽÍDEK, L. 2014. Evaluation of Economic Transformation in Hungary. In: *Review of Economic Perspectives – Národohospodársky obzor*. Vyd. 14, č. 1. ISSN: 1804-1663. s. 67.

⁴⁹ MMF. 2018. *IMF International financial statistics*. [online]. [citované 21. 06. 2018]. Dostupné online na: <<http://elibrary-data.imf.org>>.

⁵⁰ ŽÍDEK, L. 2014. Evaluation of Economic Transformation in Hungary. In: *Review of Economic Perspectives – Národohospodársky obzor*. Vyd. 14, č. 1. ISSN: 1804-1663. s. 69.

⁵¹ GOMULKA, Stanislaw. Poland's economic and social transformation 1989–2014 and contemporary challenges. In: *Central Bank Review*. 16. vyd., 1. číslo. ISSN 1303-0701. s. 19.

⁵² Ibid. s. 20.

územie bolo podpriemerne rozvinuté, s obmedzeným prístupom k základnej zdravotnej starostlivosti a verejným inštitúciám. Koniec koncov, v roku 2013 ešte stále poberalo 12 % Poliakov sociálnu podporu a 7 % pracovníkov nedosiahlo mzdu rovnú výške životného minima.⁵³ Medzi pozitívne zmeny počas transformačného obdobia ekonomiky Poľska je zaradená úspešná prevencia proti vzniku bankovej krízy a krízy v oblasti verejných financií.

Morvay vo svojom diele *Transformácia ekonomiky: skúsenosti Slovenska*⁵⁴ konštatuje, že transformácia ekonomiky Slovenskej republiky bola relatívne úspešná a krajina dosiahla úroveň vyspelosti veľmi blízku vyspelým ekonomikám EÚ.⁵⁵ Slovensko si stanovilo za cieľ vytvorenie funkčného trhového mechanizmu, odstrániť deformácie a disefekty trhového systému a zabezpečiť trvalo udržateľný rast.⁵⁶ Hospodársky rast sa vláda snažila stimulovať podporou veľkých podnikov, čím sa však navyšoval verejný dlh krajiny. Vláda sa aktívne zapájala do podpory zahraničného obchodu. Expanzívna politika centrálnej banky uvoľnila vysoký objem finančných zdrojov na podnikateľské úvery so zníženou úrokovou mierou. Morvay zároveň kritizuje celý proces transformácie, nakoľko po vzniku samostatnej krajiny Slovensko čelilo príliš rýchlej liberalizácii cien a nedôvere obyvateľov voči novému štátu kvôli vysokej miere reštrikcií. Iní ekonómovia negatívne hodnotia úplnú funkčnosť kapitálového trhu a trhu práce Slovenska dosiahnutú na konci minulého storočia.⁵⁷ Tzv. stratégia „slovenskej cesty“ k transformácii, ktorú presadzoval vtedajší predseda vlády Vladimír Mečiar, nesplnila očakávané ciele, pretože⁵⁸:

- prirodzené prvky trhového mechanizmu boli potlačené;
- hospodársky rast bol sprevádzaný makroekonomickou nestabilitou;
- v súvislosti s odstránením deformácií voľného trhu nedošlo k deregulácii cien energií, eliminácii podpory neefektívnych podnikov a zrušeniu štátnych zásahov.

⁵³ EURÓPSKA KOMISIA. 2017b. *National Reform Programmes. Europe 2020*. [online]. [citované 21. 06. 2018]. Dostupné online na: <http://ec.europa.eu/europe2020/europe-2020-in-your-country/ireland/national-reform-programme/index_en.htm>.

⁵⁴ MORVAY, Karol. *Transformácia ekonomiky: skúsenosti Slovenska*. Ekonomický ústav SAV. ISBN 80-7144-143-0. s. 304.

⁵⁵ Ibid. s. 305.

⁵⁶ Ibid. s. 8.

⁵⁷ SK PRES. 2016. *Slovakia and the EU. History and economy*. [citované 21. 03. 2018]. Dostupné online na: <<http://www.eu2016.sk/en/slovakia-and-the-eu/visit-slovakia/history-and-economy>>.

⁵⁸ MORVAY, Karol. *Transformácia ekonomiky: skúsenosti Slovenska*. Ekonomický ústav SAV. ISBN 80-7144-143-0. s. 61-62.

1.2.2 Vývoj podnikateľského prostredia krajín V4 v 21. storočí

Začiatkom 21. storočia sa uskutočnili prvé významné kroky k budovaniu kvalitnejšieho podnikateľského prostredia a konkurencieschopnosti krajín V4. Napríklad na Slovensku k tomu prispela daňová reforma, ktorá zosúladiť sadzbu dane z príjmov pre fyzické aj právnické osoby. Ďalej sa zjednodušila registrácia v živnostenskom a obchodnom registri a zvýšila sa i dostupnosť úverov a externých finančných zdrojov pre firmy.⁵⁹

V roku 2005 a 2006 sa krajiny V4 zapojili do aktivít Európskej únie a spolu s ďalšími členskými štátmi sa začali podieľať na Národnej Lisabonskej stratégii a Akčných plánoch Európskej komisie s cieľom zvýšenia konkurencieschopnosti regiónu. Východisková situácia regiónu V4 bola pri vstupe do EÚ priaznivá. Zahraničný obchod štátov V4 bol čoraz viac orientovaný na členské štáty EÚ, ale krajiny udržiavali pomerne silné obchodné vzťahy aj s krajinami strednej a východnej Európy, vrátane Ruskej federácie. Hodnota HDP na obyvateľa v Prahe a Bratislave prevyšovala priemer EÚ25 a spolu s Budepešťou tvorili tri zo štyroch najrozvinutejších miest spomedzi nových prístupujúcich krajín do EÚ v roku 2004.⁶⁰ Pred vstupom do Európskej únie mali krajiny V4 konkurenčnú výhodu oproti ostatným členom v podobe pomerne nízkej podnikovej dane z príjmu. V Maďarsku to bolo 17,7 %, na Slovensku a Poľsku 19 % a v Česku 28 %.⁶¹ Spoločným cieľom krajín V4 bola v tom čase snaha zabrániť harmonizácii dane na úrovni EÚ.

Na druhej strane, všetky štyri krajiny trápila vysoká nezamestnanosť, regionálne rozdiely, slabá infraštruktúra a politická i právna nestabilita. Medzi kľúčové bariéry podnikatelia najčastejšie zaraďovali vysoké poplatky pri administratívnych úkonoch, nestabilitu zákonov, vymožitelnosť práva, nefungujúci súdny systém a korupciu⁶².

Región V4 začal byť po roku 2004 vysoko atraktívny pre zahraničných investorov. V roku 2004 smerovalo najviac PZI do Poľska v hodnote 12,8 mld. USD.

⁵⁹ BRATISLAVKÝ SAMOSRPAVNÝ KRAJ. 2016. *Podnikatelia hodnotili 25-ročné podnikateľské prostredie*. Správa v tlači. [citované 23. 02. 2016]. Dostupné online na: <<http://www.region-bsk.sk>>.

⁶⁰ BUREŠ, Jan - CHARVÁT Jakub - ŠTEFEK, Petr. *Česká demokracie po roce 1989*. Praha: Grada, 2013. ISBN: 9-78-802-4742-83-0. s. 122.

⁶¹ EURACTIV. 2004. *Región V4 – nové jadro ekonomiky Európskej únie*. [citované 22. 02. 2016]. Dostupné online: <<http://euractiv.sk/analyzy/ekonomika-a-euro/region-v4-nove-jadro-ekonomiky-europskej-unie/>>.

⁶² ASSOCIATION FOR INTERNATIONAL AFFAIRES. 2016. *V4 and the Internal Market: Benelux of the 21st Century?* [citované 23. 06. 2016]. Dostupné: <http://www.sfpa.sk/wp-content/uploads/2016/03/AMO_PP_V4-Internal-Market.pdf>.

Do Česka prišlo 5 mld. USD investícií, do Maďarska 4,5 mld. USD a na Slovensko 3 mld. USD.⁶³

Počas globálnej krízy z roku 2008/2009 poklesol vo všetkých štyroch krajinách objem exportu, priemyselnej produkcie a prílevu PZI. Okrem toho sa rapídne zvýšila miera nezamestnanosti. Maďarská ekonomika bola pritom v zraniteľnej hospodárskej situácii už pred samotnou globálnou hospodárskou krízou – produktivita a tempo rastu HDP klesalo a zvyšovala sa závislosť na externom financovaní súkromného aj štátneho sektora.⁶⁴ Naopak, Slovenská a Česká republika disponovali dobrým makroekonomickým prostredím. Tieto dve krajiny dosahovali vysoký ekonomický rast a rast produktivity, nízku infláciu a pomerne nízky deficit štátneho rozpočtu. Poľsko bolo v čase krízy relatívne uzavretou ekonomikou s veľkým domácim trhom, preto zaznamenalo najmenej negatívnych dôsledkov krízy. Ako jediná krajina EÚ dokázalo Poľsko roku 2009 udržať hospodársky rast.⁶⁵

V roku 2009 Svetová banka označila Slovenskú republiku za najkonkurencieschopnejšiu ekonomiku s najlepším podnikateľským prostredím spomedzi krajín V4.⁶⁶ Medzi pozitívne prvky podnikateľského prostredia patrili priaznivý makroekonomický vývoj, dostupnosť úverových zdrojov, nízka sadzba daní, jednoduché založenie firmy a štátna podpora prílevu investícií. Dôležitým medzníkom bolo prijatie európskej meny na Slovensku, ako jedinej krajiny zo skupiny V4. Postupom času sa však hodnotenie Slovenska začalo výrazne zhoršovať. Podľa Správy o globálnej konkurencieschopnosti vypracovanej Svetovým ekonomickým fórom sa umiestnenie krajiny zhoršuje siedmy rok za sebou, pričom v období rokov 2013 - 2014 dosiahla 78. miesto, čo ju zaradilo do pozície druhej najmenej konkurencieschopnej krajiny EÚ (po Grécku).⁶⁷ Za obdobie rokov 2006 - 2016 sa umiestnenie Slovenska v globálnom rebríčku znížilo o 31 miest a umiestnenie Maďarska o 25 miest. Počas obdobia krízy sa oslabila pozícia Českej republiky, no v súčasnosti dosahuje rovnaké

⁶³ EK. ÚSTAV SAV. 2009. *Analýza konkurencieschopnosti krajín V4 z pohľadu atraktivity pre PZI*. ISSN1337-5598. [cit. 23. 02. 2016]. Dostupné: <<http://ekonom.sav.sk/uploads/journals/WP21.pdf>>. s. 44.

⁶⁴ EUROSTAT. 2017c. *Your Key to European Statistics. Database of Macroeconomic Indicators (DataTree)*. [online]. [citované 29. 09. 2017]. Dostupné online na: <http://ec.europa.eu/eurostat/data/database?node_code=tsdec310>.

⁶⁵ Ibid.

⁶⁶ SVETOVÁ BANKA. 2009. *Doing Business Database*. [citované 25. 5. 2016]. Dostupné online na: <<http://www.doingbusiness.org/~media/FDPKM/Doing%20Business/Documents/Annual-Reports/English/DB09-FullReport.pdf>>.

⁶⁷ SVETOVÉ EKONOMICKÉ FÓRUM. 2017. *Správa o globálnej konkurencieschopnosti 2017-2018*. Ženeva: World Economic Forum, 2016. ISBN-13: 978-1-944835-11-8. s. 77.

umiestnenie ako v roku 2006. Česká republika dosahuje prvé miesto v konkurencieschopnosti krajín V4. Svetové ekonomické fórum označilo Poľskú republiku za druhú naviac konkurencieschopnejšiu krajinu V4 (po Českej republike).⁶⁸

1.2.3 Súčasný stav podnikateľského prostredia krajín V4

Hodnotením podnikateľského prostredia krajín sa zaoberá množstvo svetových organizácií, ekonomických inštitúcií a expertných skupín. Dané indexy umožňujú porovnanie krajín a ich podmienok pre podnikanie, a teda napomáhajú podnikateľom, firmám a investorom pri rozhodovaní sa o umiestnení svojho projektu. Medzi najuznávanejšie a najrozšírenejšie hodnotenia podnikateľského prostredia patrí Index globálnej konkurencieschopnosti (GCI) od Svetového ekonomického fóra, projekt Svetovej banky Doing Business (DB), Index ekonomickej slobody (EF) z dielne svetoznámeho think tanku Heritage Foundation a Innovation Union Scoreboard (IUS) od Európskej komisie.

V súčasnosti je v indexe GCI najlepšie umiestnená Česká republika (31. miesto zo sledovaných 137 krajín), nasleduje Poľsko (39.), s výrazným rozdielom Slovenská republika (59.) a najhoršie hodnotená je ekonomika Maďarska (60.)⁶⁹. Súčasná konkurencieschopnosť Slovenska je podľa Svetového ekonomického fóra odrazom globálnej krízy, následkom čoho sa znížil ekonomický rast krajiny, produktivita a výkonnosť hospodárstva. Výrazným prekvapením je umiestnenie Českej republiky, ktorá sa od roku 2014 zlepšila o 15 miest (z 46. miesta na 31. miesto). Index GCI pozitívne hodnotí pokles deficitu štátneho rozpočtu Českej republiky pod 3 % HDP, zlepšenie zdravotníctva a primárneho vzdelania, ako aj podmienok na trhu práce.

V porovnaní krajín V4 v roku 2018 na základe projektu Doing Business od Svetovej banky⁷⁰ malo najlepšie podnikateľské prostredie Poľsko (24. miesto zo 190 krajín), nasledovala Česká republika (27.), Slovenská republika (33.) a najhoršie sa umiestnilo Maďarsko (41.). Podľa Svetovej banky sa spomedzi všetkých 190 krajín najviac podarilo zlepšiť podmienky pre podnikateľov v Českej republike. Oproti minulému roku sa krajina zlepšila v oblasti zahraničného obchodu a riešení platobnej neschopnosti.

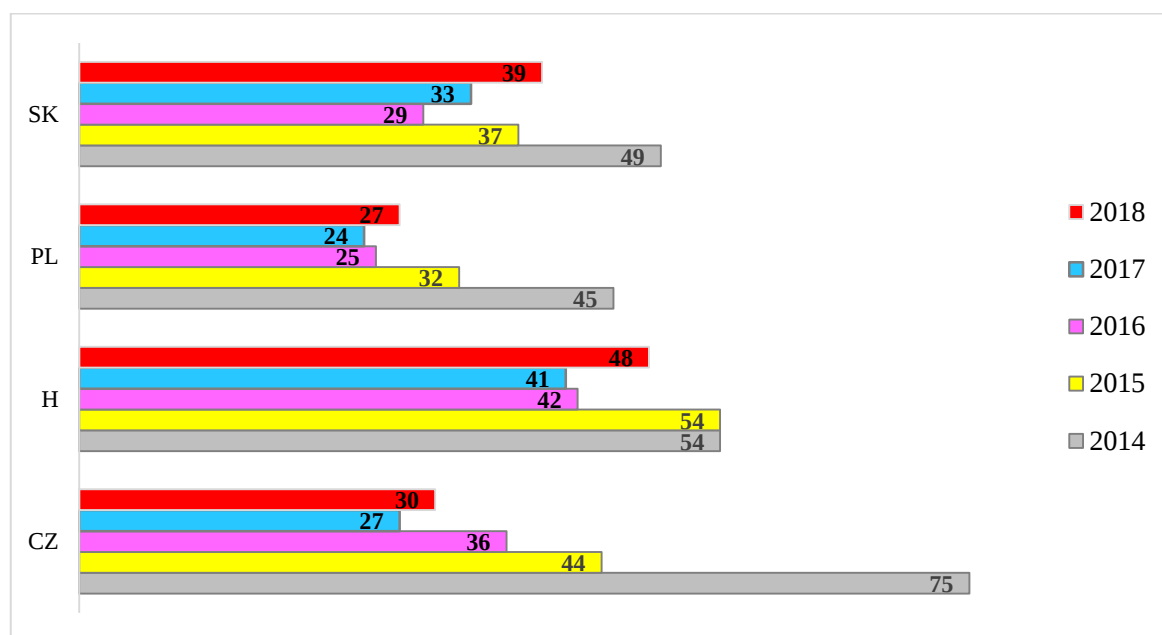
⁶⁸ SVETOVÉ EKONOMICKÉ FÓRUM. 2017. *Správa o globálnej konkurencieschopnosti 2017-2018*. Ženeva: World Economic Forum, 2016. ISBN-13: 978-1-944835-11-8. s. 77.

⁶⁹ Ibid. s. IX.

⁷⁰ SVETOVÁ BANKA. 2017. Doing Business Report 2017. [citované 12. 11. 2017]. Dostupné online na: <<http://www.doingbusiness.org/~media/WBG/DoingBusiness/Documents/Annual-Reports/English/DB17-Report.pdf>>.

Slovensko získalo 5. najlepšie celkové hodnotenie v oblasti registrovania nehnuteľností, najhoršie hodnotenie získalo v kategórii ochrany investorov. Pozitívum projektu DB je hodnotenie rôznorodých ukazovateľov podnikateľského prostredia od založenia firmy, stavebného povolenia, bankových úverov, až po vymáhanie zmlúv a ukončenia podnikateľskej činnosti. Projekt sa však nezaobrá inými faktormi, ktoré majú podstatný vplyv na podnikateľské prostredie, ako je napríklad kvalita ľudského kapitálu, úroveň infraštruktúry alebo veľkosť trhu.

Graf 1 - Komparácia poradia krajín V4 v indexe Doing Business v rokoch 2014 - 2018



Prameň: Vlastné spracovanie na základe údajov z databázy Doing business. Svetová banka, 2017 a 2016.

V rebríčku Indexu ekonomickej slobody 2018 od Heritage Foundation⁷¹ má v rámci skupiny V4 popredné umiestnenie Česká republika (28. zo 180 sledovaných štátov), Poľsko (45.), s výrazným odstupom Maďarsko (56.) a najmenej slobodnú ekonomiku zaznamenalo Slovensko (57.). Priemer všetkých hodnotených krajín indexu EF za rok 2017 bol 68,23 bodov, priemer 45 európskych krajín 60,9 bodov. Nad priemerom európskeho regiónu sa nachádzala Česká republika vďaka fiškálnej disciplíne a transparentnosti s počtom bodov 73,3 a Poľsko so 68,3 bodmi. Maďarsko získalo 65,8 bodov a Slovensko 65,7 bodov.⁷² To znamená, že všetky krajiny V4 sa nachádzajú

⁷¹ HERITAGE FOUNDATION. 2017. *Index ekonomickej slobody*. [citované 22. 10. 2017]. Dostupné online na: <<http://www.heritage.org/index/ranking>>.

⁷² Ibid.

nad európskym priemerom. Umiestnenie Slovenska v rebríčku indexu EF 2018 sa oproti roku 2017 znížilo pre rastúci deficit verejných výdavkov, zhoršujúce sa súdnictvo a rastúcu korupciu. Hodnotenie Maďarska pokleslo kvôli slabej vymožitelnosti práva, narastajúcemu vládnej dlhu a štátnym zásahom do energetiky a bankovníctva. Poľská vláda zaviedla za posledný rok pozitívne štrukturálne reformy a zákon o insolventnosti, vďaka čomu sa jej hodnotenie zlepšilo.

Pri porovnávaní trhu práce, vzdelania a inovácií dosahujú krajiny V4 rozdielne hodnoty, čo vytvára vedúcim krajinám konkurenčnú pozíciu v regióne. Vo všeobecnosti môžeme povedať, že v týchto ukazovateľoch sa v rámci skupiny V4 najlepšie umiestňuje Česká republika a najhoršie Slovenská republika. Najviac problémovou oblasťou je na Slovensku nezamestnanosť mladých ľudí (35 % v 2013, v súčasnosti 24 %).⁷³ Najvyššiu zamestnanosť si spomedzi krajín V4 udržiava Poľsko, pričom najvýraznejší pokles celkovej zamestnanosti zaznamenalo Maďarsko. Slovensko sa umiestnilo na poslednej pozícii v rámci krajín V4 pri hodnotení vzdelania a inovácií.⁷⁴ Dlhodobovo vyčleňuje najmenej financií do oblasti vzdelania (4 % HDP). Naopak, najvyšší podiel možno vidieť v Poľsku a Maďarsku (5 % HDP). Pri inováciách je zaostávanie Slovenska ešte markantnejšie. Podľa Innovation Union Scoreboard investovalo Slovensko do vedy a výskumu ročne v období 2004 - 2013 iba 0,83 % HDP (rovnako ako Poľsko), pričom Maďarsko až 1,45 % HDP a Česká republika dokonca 1,9 % HDP.⁷⁵ IUS rozdeľuje krajiny EÚ do štyroch výkonnostných skupín. Všetky krajiny V4 sú zaradené medzi „priemerných inovátorov“ v tretej zo štyroch skupín.

Na meranie výkonu a efektívnosti ekonomiky v podnikateľskej oblasti existuje viacero štatistických ukazovateľov. Konkrétnym príkladom je prístup I. Bolotova, ktorý na hodnotenie výkonnosti ekonomiky využil päť základných ukazovateľov.⁷⁶ Ako prvý charakterizoval hustotu podnikov, resp. počet podnikateľských subjektov v krajine na 1 000 ekonomicky aktívnych obyvateľov (pozri Tabuľku 1). V tomto ukazovateli zastávala v roku 2015 popredné miesto Česká republika s 250 podnikateľskými subjektmi, nasledovalo Maďarsko s 200 subjektmi, Slovensko so 115 a nakoniec Poľsko so 105

⁷³ TRADING ECONOMICS. 2016. *Nezamestnanosť mladých na Slovensku 1998-2016*. [cit. 02. 06. 2017]. Dostupné online na: <<http://www.tradingeconomics.com/slovakia/youth-unemployment-rate>>.

⁷⁴ EURÓPSKA KOMISIA. 2016. *European Innovation Scoreboard*. [citované 25. 05. 2016]. Dostupné online na: <http://ec.europa.eu/growth/industry/innovation/facts-figures/scoreboards/index_en.htm>.

⁷⁵ Ibid.

⁷⁶ BOLOTOV, Ilya. Comparison Of Competitiveness and Business Performance in the Visegrad Group since the EU Accession : A Quantitative Analysis. In *Central European Business Review*. [citované 11. 02. 2017]. Dostupné online na: <<https://www.researchgate.net/publication/292945948>>.

podnikateľskými subjektmi na 1 000 ekonomicky aktívnych obyvateľov. Druhým ukazovateľom podnikateľského prostredia je pridaná hodnota na 1 podnikateľský subjekt, pričom lídrom krajín V4 bolo v roku 2015 Slovensko s hodnotou 120 000 eur, nasledovalo Poľsko so 100 000 eur, Česká republika 60 000 eur a maďarský podnikateľský subjekt vytvoril pridanú hodnotu vo výške 55 000 eur. Tretí ukazovateľ popisuje objem investície do fixného kapitálu na podnikateľský subjekt. Lídrom skupiny V4 bol v roku 2015 znova Slovensko s hodnotou 25 000 eur. Priemerný poľský podnikateľ investoval 21 000 eur do fixného kapitálu, český podnikateľ 15 000 eur a maďarský 11 000 eur. Štvrtým ukazovateľom výkonnosti podnikateľského prostredia je stav PZI na jeden podnikateľský subjekt v krajine. Suverénnym víťazom v rámci V4 bolo v roku 2015 Slovensko s hodnotou 80 000 eur, nasledovalo Maďarsko s 50 000 eur, Poľsko 43 000 eur a Česká republika 41 000 eur. Posledným Bolotovým ukazovateľom je objem exportu na jeden podnikateľský subjekt. V roku 2015 bolo opäť lídrom V4 Slovensko, ktorého objem exportu na jeden subjekt dosiahol výšku 110 000 eur. Polovičnú hodnotu zaznamenalo Česko 58 000 eur. Maďarsko nadobudlo hodnotu exportu 42 000 eur na jeden podnikateľský subjekt a Poľsko 41 000 eur.

Hlbšou analýzou postavenia krajín V4 v indexoch podnikateľského prostredia sa venujeme vo výskumnej časti dizertačnej práce (pozri Kapitolu 3).

Tabuľka 1 - Umiestnenie krajín V4 vo vybraných ekonomických indexoch (rok 2018)

Index	CZ	H	PL	SK	Priemer V4
1. Index globálnej konkurencieschopnosti	31/137	60/137	39/137	59/137	47,25/137
2. Doing business	30/190	48/190	27/190	39/190	36/190
3. Index ekonomickej slobody	24/180	56/180	45/180	59/180	46/180
4. Výdavky do R&D (% HDP)	1,95 %	1,38 %	1,00 %	1,18 %	1,38 %
5. Ukazovatele I. Bolotova:					
a) počet podnikov / 1 000 ekon. aktívnych obyvateľov	250	200	105	115	167,5
b) pridaná hodnota / 1 podnik	€ 60 000,-	€ 55 000,-	€ 100 000,-	€ 120 000,-	€ 83 750,-
c) investície do fixného kapitálu / 1 podnik	€ 15 000,-	€ 11 000,-	€ 21 000,-	€ 25 000,-	€ 18 000,-
d) PZI / 1 podnik	€ 41 000,-	€ 50 000,-	€ 43 000,-	€ 80 000,-	€ 53 500,-
e) objem exportu / 1 podnik	€ 58 000,-	€ 42 000,-	€ 41 000,-	€ 110 000,-	€ 62 750,-

Prameň: Vlastné spracovanie podľa údajov z www.weforum.org, www.doingbusiness.org a www.heritage.org.

1.2.4 Národný program reforiem krajín V4

V súvislosti s najnovšími odporúčaniami Európskej komisie (EK) je dôležité spomenúť národný program reforiem (NPR), ktorý patrí do programu stratégie Európa 2020.⁷⁷ NPR je vládna stratégia členských štátov EÚ zameraná na udržanie stabilnej makroekonomickej situácie a dosiahnutie inkluzívneho rastu na obdobie 2 - 4 rokov po jeho uverejnení.⁷⁸ Pripravujú ho ministerstvá financií jednotlivých krajín. Berúc do úvahy tieto odporúčania pre krajiny V4 sa nám ľahšie rozhoduje, ktoré makroekonomické ukazovatele zahrnúť do nášho výskumu. Vo všeobecnosti platí, že v postkrízovom období po roku 2010 je vyšehradský región opisovaný ako centrum hospodárskej expanzie EÚ a oživenie hospodárstiev je relatívne stabilné. Všetky údaje použité v tejto časti vychádzajú z dokumentov uverejnených inštitúciami Európskej únie a ministerstvom financií jednotlivých krajín V4.

Česká republika v súčasnosti zažíva mierny ekonomický rozmach s narastajúcim počtom prosperujúcich podnikov a súčasne získava vysoko presvedčivé hodnotenia finančného sektora.⁷⁹ Spolu s poklesom svetových cien ropy a zvyšujúcim sa prílevom PZI sa očakáva, že krajina zvýši úroveň verejných investícií. Okrem toho je v Českej republike najnižšia miera nezamestnanosti spomedzi krajín EÚ⁸⁰ a počet nelegálnych pracovníkov sa znižuje. Česká republika má ale priestor na zlepšenie v oblasti daňových únikov, verejných financií, podielu investícií do výskumu a vývoja, vysokej energetickej náročnosti a nízkej transparentnosti verejného obstarávania. Krajina v súčasnosti pripravuje nový akčný plán na podporu malých a stredných podnikov, a to najmä v štyroch oblastiach: kvalitatívne podnikateľské prostredie, internacionalizácia podnikov, úspora energie v podnikaní a ľahší prístup k úverom.⁸¹

V Maďarsku sa v období po kríze implementovalo viacero reforiem, a tak sa čiastočne dosiahlo oživenie hospodárstva. Vládi sa podarilo znížiť dlh, dosiahnuť

⁷⁷ EURÓPSKA KOMISIA. 2017b. *National Reform Programmes*. Europe 2020. [online]. [citované 19. 05. 2017]. Dostupné online na: <http://ec.europa.eu/europe2020/europe-2020-in-your-country/ireland/national-reform-programme/index_en.htm>.

⁷⁸ MINISTERSTVO FINANCIÍ SR. 2018. *Národný program reforiem*. [online]. [cit. 29. 06. 2018]. Dostupné online na: <<http://www.finance.gov.sk/Default.aspx?CatID=5197>>.

⁷⁹ MINISTERSTVO PRIEMYSLU A OBCHODU ČR. 2018. *Národní program reform*. [online]. [citované 19. 06. 2018]. Dostupné online na: <<https://www.mpo.cz/dokument15127.html>>.

⁸⁰ Miera nezamestnanosti v Českej republike bola v júni 2018 vo výške 2,4 %, na druhej najlepšej pozície sa umiestnilo Nemecko s 3,4 %. Prameň: EURÓPSKA KOMISIA. 2018. *Unemployment rates, seasonally adjusted, June 2018 (%)*. [online]. [citované 19. 06. 2018]. Dostupné online na: <https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/Unemployment_statistics>.

⁸¹ MINISTERSTVO PRIEMYSLU A OBCHODU ČR. 2018. *Národní program reform*. [online]. [citované 19. 06. 2018]. Dostupné online na: <<https://www.mpo.cz/dokument15127.html>>.

vyrovnaný bežný účet a úspešne bojovať proti daňovým únikom.⁸² Navyše hospodársky rast je stabilný a hlavný cieľ štátu, t. j. znížiť mieru nezamestnanosti, bol tiež dosiahnutý.⁸³ V skutočnosti sa Maďarsko snaží byť súčasťou najkonkurencieschopnejších ekonomík na svete s cieľom inkluzívneho, stabilného a inteligentného hospodárskeho rastu. Na druhej strane treba poznamenať, že existuje veľa problematických oblastí, ktoré zaraďujú Maďarsko pod priemer EÚ, ako napríklad vysoké náklady na financovanie podnikania alebo slabý prístup k úverom.⁸⁴

Poľsko s novou vládou od októbra 2015 patrí medzi krajiny, ktoré si stanovili najnáročnejšie ciele v súvislosti s ich národnou makroekonomickou situáciou a stratégiou Európa 2020. Výzvy zahŕňajú výrazné zníženie miery chudoby, stabilný objem súkromnej spotreby, prílev súkromných investícií, zníženie miery nezamestnanosti ľudí vo veku 20 - 64 rokov alebo investovanie 1,7 % HDP do výskumu a vývoja.⁸⁵ Hlavným cieľom pre rok 2018 je posilniť spoluprácu verejných orgánov s podnikmi, vedeckou sférou a širokou verejnosťou. Európska komisia navyše zdôrazňuje relatívne nízke HDP na obyvateľa Poľska (iba 68 % priemeru EÚ) a zároveň krajine odporúča zaviesť plán na implementáciu nezávislej fiškálnej komisie, znížiť sadzby DPH a odstrániť prekážky pre investície do výstavby železníc.⁸⁶

Oživenie slovenskej ekonomiky koncom postkrízového obdobia je jedným z najdynamickejších v EÚ. Ekonomický rast v roku 2017 dosiahol úroveň 3,4 % a na rok 2018 je plánovaný rast vo výške 4,0 % v dôsledku zvýšenej domácej spotreby a investícií, stabilného trhu a priaznivých úrokových sadzieb.⁸⁷ V rámci NPR plánuje Slovenská republika implementovať reformy týkajúce sa nižšej sadzby dane pre právnické osoby, vyšších platov pre učiteľov, vytvorenia 100 000 nových pracovných miest, prijať povinné

⁸² ÚRAD VLÁDY MAĎARSKA (MAGYARORSZÁG KORMÁNYA). 2018. *Magyarország Konvergencia Programja 2018-2022*. [online]. [citované 19. 06. 2017]. Dostupné online na: <<http://www.kormany.hu/download/2/c0/61000/KP2018.pdf>>. 86 s.

⁸³ Ibid.

⁸⁴ INŠTITÚT PRE HOSPODÁRSKY A PODNIKATEĽSKÝ VÝSKUM MAĎARSKA. 2016. *The Funding of Growth Scheme and the Obstacles of Company Investment*. [online]. [cit. 30. 03. 2017]. Dostupné online na: <http://gvi.hu/research_details/351/the_funding_of_growth_scheme_and_the_obstacles_of_company_investments>.

⁸⁵ ALL-POLAND ALLIANCE OF TRADE UNIONS (OPZZ). 2018. *Opinia OPZZ do Krajowego Programu Reform 2018/2019*. [online]. [cit. 30. 06. 2018]. Dostupné online na: <<http://www.opzz.org.pl/opinie-i-analizy/polityka-gospodarcza/opinia-opzz-do-krajowego-programu-reform-2018-2019>>.

⁸⁶ Ibid.

⁸⁷ EURÓPSKA KOMISIA. 2017d. *The European Semester 2016. Council Recommendation*. [citované 22. 01. 2018]. Dostupné online na: <http://ec.europa.eu/europe2020/making-it-happen/country-specific-recommendations/index_sk.htm>.

fiškálne audity nemocníc a dokončiť výstavbu diaľnic.⁸⁸ Medzi negatívne faktory SR zaraďujeme vysokú mieru korupcie, reštriktívnu reguláciu daňového systému, vysokú mieru dlhodobej nezamestnanosti, neefektívne verejné obstarávanie a silnú závislosť hospodárstva od automobilového a elektrotechnického priemyslu v cudzom vlastníctve.

1.3 Nástroje na hodnotenie kvality podnikateľského prostredia

Výskum pre komparáciu kvality podnikateľského prostredia sa dá uskutočniť viacerými spôsobmi. V našej práci sa sústreďujeme na vymedzenie faktorov, ktoré majú vplyv na kvalitu podnikateľského prostredia. Primárne ide o analýzu indexov podnikateľského prostredia a analýzu makroekonomických ukazovateľov skúmaných štátov. Údaje krajín V4 v indexoch a ekonomických ukazovateľoch uvádzame za posledný ukončený kalendárny rok (2017), resp. z posledných publikovaných správ pre šesť vybraných indexov.

1.3.1 Determinanty kvality podnikateľského prostredia

Podnikateľské prostredie je založené na viacerých faktoroch, ktoré majú vplyv na jeho kvalitu. Tieto faktory Jenčíková⁸⁹ rozdeľuje na unikátne (získané prieskumom, kde sa sleduje len zvolený účel) a kompozitné (odvodené od existujúcich prieskumov a indikátorov). My v práci analyzujeme kompozitné faktory, čiže objektívne merateľné.

Chren⁹⁰ zdôrazňuje, že kvalitné podnikateľské prostredie ponúka priaznivé podmienky pre slobodné podnikanie. Každý zásah alebo obmedzenie slobody podnikania znamená zhoršenie kvality podnikateľského prostredia. Okrem základných prvkov podnikateľského prostredia existujú ďalšie faktory, ktoré vymedzujú kvalitu podnikateľského prostredia daných krajín⁹¹:

1. rozsah možností financovania firiem,
2. zamestnanosť, nezamestnanosť a kvalita ľudských zdrojov,

⁸⁸ MINISTERSTVO FINANCIÍ SR. 2018. *Národný program reforiem*. [online]. [cit. 29. 06. 2018]. Dostupné online na: <<http://www.finance.gov.sk/Default.aspx?CatID=5197>>.

⁸⁹ JENČÍKOVÁ, Š. 2005. *Kritériá hodnotenia podnikateľského prostredia*. [cit. 23. 08. 2018]. Dostupné online na: <<http://www3.ekf.tuke.sk/work/Konferencia%20Herlany/zbornikCD/doc/Jencikova.pdf>>.

⁹⁰ CHREN, M. 2012. *Projekt Singapur 2.0: 165 návrhov na zlepšenie kvality podnikateľského prostredia v Slovenskej republike*. [online]. [cit. 14. 08. 2018]. Dostupné online na: <<http://sulik.sk/wp-content/uploads/2013/02/165-navrhov-na-zlepsenie-kvality-podnikatelskeho-prostredia-v-slovenskej-republike.pdf>>.

⁹¹ CENTRUM SOCIÁLNEHO DIALÓGU. 2014. *Analýza, monitor kvality podnikateľského prostredia v SR a konkurencie schopnosť ekonomiky*. Bratislava: Centrum vzdelávania MPSVR SR, 2014. ISBN: 978-80-89757-18-3, s. 8.

3. sociálna politika v kontexte s fungovaním trhu práce a jeho legislatívou,
4. celkový právny rámec podnikania,
5. daňová a odvodová politika v kontexte s politikou v oblasti verejných financií,
6. miera regulácie trhu, podmienky vstupu na trh a výstupu z trhu,
7. protimonopolná politika a politika v oblasti dotácií a subvencií,
8. licenčná politika a certifikácia,
9. systém evidencie vlastníctva nehnuteľností.

Výsledkom spolupráce OECD a Eurostatu je prepracovaná štúdia a názvom Program podnikateľských indikátorov.⁹² Dokument uvádza metodologické nástroje, ktoré je možné použiť pri zbere ukazovateľov súvisiacich s podnikaním. Podľa Eurostatu možno merať kvalitu podnikateľského prostredia tromi spôsobmi⁹³:

1. Výkonnosťou podnikov a podnikateľskej sféry – okrem podnikateľskej činnosti sem patria ekonomické, sociálne a environmentálne determinanty (napr. počet novovznikajúcich podnikateľských subjektov, podiel rýchlorastúcich spoločností podľa obratu a zisku, výkonnosť v inováciách v mladých spoločnostiach).
2. Výsledkom činností podnikov – základným determinantom je makroekonomický ukazovateľ rast HDP alebo rovnomerné rozloženie bohatstva a príjmov.
3. Determinantmi podnikateľského prostredia – obsahujú pozitívne a negatívne oblasti hospodárstva a majú priamy, či nepriamy vplyv na kvalitu podnikateľského prostredia.

Medzi indikátory podnikateľského prostredia⁹⁴ patrí okolo 30 faktorov, ktoré OECD a Eurostat rozdeľujú do šiestich skupín podľa obsahovej stránky⁹⁵:

- a) administratívne prekážky spojené s podnikaním vo všetkých fázach (napr. dane),
- b) trhové podmienky (bariéry vstupu do odvetvia),
- c) prístup k finančným prostriedkom (existencia akciových trhov),

⁹² OECD. 2018. *The OECD-Eurostat Entrepreneurship Indicators Programme (EIP): background information*. [online]. [citované 14. 08. 2018]. Dostupné online na: <<http://www.oecd.org/industry/business-stats/theentrepreneurshipindicatorsprogrammeeipbackgroundinformation.htm>>.

⁹³ CENTRUM SOCIÁLNEHO DIALÓGU. 2014. *Analýza, monitor kvality podnikateľského prostredia v SR a konkurencie schopnosť ekonomiky*. Bratislava: Centrum vzdelávania MPSVR SR, 2014. ISBN: 978-80-89757-18-3, s. 14.

⁹⁴ Z angl. indicators of entrepreneurial determinants.

⁹⁵ OECD. 2010. *The OECD-Eurostat Entrepreneurship Indicators Programme*. [online]. [citované 14. 08. 2018]. Dostupné online na: <<https://www.oecd.org/mena/competitiveness/44935589.pdf>>.

- d) podpora vedy a výskumu (zdroj inovácií, spolupráca podnikov s univerzitami),
- e) podnikateľské schopnosti (mobilita pracovnej sily, kvalita vzdelania),
- f) kultúra (postoj ľudí k podstúpeniu rizika).

V Akčnom pláne pre podnikanie 2020⁹⁶, ktorý patrí do komplexnej stratégie Európskej únie s názvom Európa 2020, je hlavným cieľom stimulácia podnikateľskej sféry v Európe a podpora malých a stredných podnikov. Na tento účel sa vymedzili ďalšie determinanty kvality podnikateľského prostredia:

- I. podpora štátu počas prvých piatich rokov od založenia podniku,
- II. stimulovanie nových možností s pridanou hodnotou (napr. v oblasti informačno-komunikačných technológií),
- III. ľahšie prevody vlastníctva podnikov (odstránenie prekážok cezhraničného prevodu podnikov),
- IV. druhá šanca namiesto likvidácie podniku (reštrukturalizácia dlhov pred prvou hrozbou likvidácie podniku).

Do nášho systému komparácie kvality podnikateľského prostredia krajín V4 zaradíme tieto dve hlavné skupiny determinantov:

- 1. ekonomické indexy týkajúce sa podnikateľského prostredia - Globálny index rozvoja a podnikania (GEM), Globálny monitor podnikania (GEI), Index Skupiny Svetovej banky Doing Business (DB), Index globálnej konkurencieschopnosti (GCI), Index ekonomickej slobody (EF) a tiež Index vnímania korupcie (CPI);
- 2. makroekonomické ukazovatele súvisiace s podnikateľským prostredím – rast HDP, HDP, HDP na obyvateľa, miera nezamestnanosti, miera nezamestnanosti mladých, ročná úroková miera, miera úspor a investícií domácností, výsledok hospodárenia štátneho rozpočtu, verejný dlh, index produktivity práce, podpora vedy a výskumu, hypotekárne ukazovatele, objem dovozu a vývozu, celkové investície, prílev PZI a energetická závislosť. Ako štyri doplnkové makroekonomické ukazovatele za rok 2018 uvádzame sadzbu dane z príjmu PO, štandardnú sadzbu DPH, povinné odvody platené zamestnávateľom a životné náklady v krajinách V4.

⁹⁶ SLOVAK BUSINESS AGENCY. 2018. *Stratégia Európa 2020 - Akčný plán pre podnikanie 2020*. [online]. [citované 14. 08. 2018]. Dostupné online na: <<http://www.sbagency.sk/strategia-europa-2020-akcny-plan-pre-podnikanie-2020>>.

1.3.2 Ekonomické indexy pre hodnotenie podnikateľského prostredia

Metódou komparácie indexov zistujeme, ktorá z krajín V4 aktuálne disponuje najvyššou kvalitou podnikateľského prostredia, a teda zaručuje spoľahlivý priebeh podnikania s minimálnym rizikom. Za účelom vypracovania kvalitnej a komplexnej komparácie kvality podnikateľského prostredia krajín uvádzame také indexy, ktoré sú globálne uznávané pre účel zhodnotenia národnej úrovne podnikateľského prostredia krajín.

Vybrané indexy skúmajú celkovú výkonnosť ekonomík V4, resp. jednu ucelenú oblasť hospodárstva (napr. ekonomickú slobodu) a zachytávajú odchýlku od maximálnej (dokonalej) úrovne ekonomickej výkonnosti (tzv. vzdialenosť od hraníc)⁹⁷. Každý index a organizácia používa vlastnú metodológiu pre výpočet indexov, pomocou ktorých sú krajiny porovnávané. Body (skóre) sú ľahko pochopiteľné číslo, ktoré automaticky vyhodnocuje výkonnosť ekonomiky.⁹⁸ Niektoré indexy prezentujú výsledky výskumu v percentuálnom vyjadrení, a teda krajiny môžu získať svoje skóre v rozmedzí 0 – 100 %, pričom 100 % obvykle predstavuje dokonalý, vo svete neexistujúci a nedosiahnuteľný stav. Iné indexy udeľujú krajinám skóre v bodovom rozpätí, ako napríklad 0 – 7 bodov v Indexe globálnej konkurencieschopnosti.

Index Skupiny Svetovej banky Doing Business je vo všeobecnosti najviac akceptovaný a najviac citovaný index, ktorý sa zaoberá hodnotením kvality podnikateľského prostredia. Vysoké skóre krajiny znamená, že regulačné prostredie je priaznivé pre podnikateľov a založenie lokálnej firmy je pomerne jednoduché. Poradie krajín v indexe sa určuje na základe agregovanej hraničnej vzdialenosti (vzdialenosti od hraníc) získaných bodov krajiny v 10 subindexoch. Každá skupina (resp. subindex) má rovnakú váhu, aj keď pozostáva z rozdielnych menších ukazovateľov. Mnohé vlády využívajú výsledky hodnotenia indexu Doing Business na identifikáciu tých oblastí podnikateľského prostredia, ktoré treba reformovať.⁹⁹ Aj preto sme sa rozhodli použiť hodnoty tohto indexu pre účely overenia hypotéz v našom výskume.

⁹⁷ Z angl. distance to frontier – DTF.

⁹⁸ 5 MINUTES ECONOMIST. 2018. *What is Economic Performance Index (EPI)*. [online]. [cit. 22. 05. 2018]. Dostupné online na: <<https://5minuteeconomist.com/what-is-economic-performance-index-epi.html>>.

⁹⁹ SVETOVÁ BANKA. 2018. *Doing Business 2018 Report. Reforming to Create Jobs*. [online]. [citované 22. 05. 2018]. Dostupné online na: <<http://espanol.doingbusiness.org/~media/WBG/DoingBusiness/Documents/Annual-Reports/English/DB2018-Full-Report.pdf>>.

Globálny monitor podnikania (GEM) a Globálny index rozvoja a podnikania (GEI) boli zahrnuté do dizertačnej práce ako doplnkové indexy s cieľom poskytnúť väčší prehľad rôznych typov metodológií použitých pri hodnotení kvality podnikateľského prostredia. Index ekonomickej slobody (EF) je súčasťou nášho výskumu kvôli potrebe posúdenia čiastkových faktorov podnikateľského prostredia. Rovnako je to aj v prípade Indexu vnímania korupcie (CPI), ktorý skúma momentálne najviac diskutovanú problematiku krajín V4 - korupciu. Index globálnej konkurencieschopnosti (GCI) bol zaradený do metodiky práce, pretože zahŕňa okrem celkového podnikateľského prostredia aj iné oblasti a piliere podnikania, ktorými sa inšpirujeme pri formulovaní návrhov pre zlepšenie kvality podnikateľského prostredia krajín V4 na konci dizertačnej práce (napr. rozdelenie verejných fondov, marketingovú propagáciu, či etické správanie firiem).

1.3.3 Makroekonomické ukazovatele súvisiace s podnikateľským prostredím

Ekonomické ukazovatele predstavujú časť ekonomických údajov, zvyčajne makroekonomického rozsahu, ktoré používajú analytici a podnikateľské subjekty na interpretáciu súčasných alebo budúcich podnikateľských a investičných možností alebo na posúdenie celkového stavu hospodárstva.¹⁰⁰ Ekonomické ukazovatele môžu nadobúdať rôznu formu, pričom najviac akceptované a používané sú údaje zverejnené vládami a mimovládnymi organizáciami. Základný makroekonomický ukazovateľ „ekonomický rast“ (vyjadrený ako medziročná zmena HDP v %) používame pre analýzu makroekonomickej stability krajín V4, nakoľko má vývoj hospodárskej situácie vysoký vplyv na vývoj podnikateľského prostredia krajín V4. Rast HDP meria dynamiku rozvoja ekonomiky, čo je dôležitý faktor pre porovnanie hospodárstiev. Rozvinuté ekonomiky majú oveľa pomalšie tempo rastu ako rozvojové, či rozvíjajúce sa ekonomiky. Svetová banka používa hodnoty tohto ukazovateľa v trhových cenách založených na konštantnej mene amerického dolára. Séria miestnych peňažných mien sa konvertuje na doláre pomocou výmenného kurzu v spoločnom referenčnom roku.¹⁰¹ HDP je súčet hrubej pridanej hodnoty všetkých rezidentských výrobcov v hospodárstve plus akékoľvek dane z výrobkov a mínus akékoľvek subvencie nezahrnuté do hodnoty výrobkov. Vypočítava sa bez odpočítania

¹⁰⁰ NÁRODNÁ BANKA ČIERNEJ HORY. 2016. *Montenegro's Economy SWOT Analysis*. Podgorica: NBČH, 2016. [online]. [citované 18. 10. 2017]. Dostupné online na: <www.cb-g.org/eng/slike_i_fajlovi/fajlovi/publikacije/radne_studije/montenegro_economy_swot_analysis.pdf>. s 21.

¹⁰¹ SVETOVÁ BANKA. 2018. *Doing Business 2018 Report. Reforming to Create Jobs*. [online]. [citované 22. 05. 2018]. Dostupné online na: <<http://espanol.doingbusiness.org/~media/WBG/DoingBusiness/Documents/Annual-Reports/English/DB2018-Full-Report.pdf>>.

odpisov vyrobených aktív alebo vyčerpania a znehodnotenia prírodných zdrojov.¹⁰² Svetová banka taktiež uvádza metodologické nedostatky svojho ukazovateľa, ktoré spočívajú v národnom meraní hodnoty HDP, ktoré sa môže uskutočniť viacerými metódami (výdavková, dôchodková, produkčná), kde finálny výsledok by mal byť rovnaký, no čiastkové výpočty, potrebné pre hlbšiu analýzu, sa líšia. Okrem toho niektoré krajiny majú tendenciu skresľovať národné účty vo svoj prospech, čo vedie k poklesu hodnoty výstupu a pridanej hodnoty výskumu. Výsledkom môže byť podhodnotenie rastu, zvyšovanie produktivity a nadhodnotenie inflácie.

V súlade s cieľmi dizertačnej práce pracujeme s týmito makroekonomickými ukazovateľmi, ktoré vplývajú na kvalitu podnikateľského prostredia:

- ✓ základné makroekonomické ukazovatele (medziročný rast HDP v percentách, HDP a HDP na obyvateľa) – pre účely zistenia celkového skutočného stavu hospodárstva krajín V4;
- ✓ ekonomicko-sociálne ukazovatele (miera nezamestnanosti, miera nezamestnanosti mladých ľudí, miera úspor domácností, miera investícií domácností) – pre identifikáciu reálnych príležitostí pre začatie podnikateľskej činnosti v regióne V4;
- ✓ ukazovatele hospodárnosti vlád (verejný rozpočet, saldo bežného účtu a verejný dlh) – s cieľom porovnať kvalitu podmienok krajín V4 pre podnikateľov a investorov;
- ✓ makroekonomické ukazovatele nepriamo súvisiace s podnikateľským prostredím – v oblasti vedy a výskumu (napr. podpora vedy a výskumu súkromnou a vládnu sférou, verejné výdavky na vzdelávanie);
- ✓ ukazovatele súvisiace s pracovným trhom (ukazovateľ produktivity práce za hodinu, priemerná mzda, počet odpracovaných hodín za týždeň, či podiel podnikov podľa veľkosti v krajinách V4) – ako základný faktor pri rozhodovaní investora o lokalite jeho prevádzky, či továrne;
- ✓ iné makroekonomické ukazovatele ovplyvňujúce rozhodovanie podnikateľov (hypotekárne ukazovatele, index zdravotnej starostlivosti, dopravná logistika, celkový priemerný čas a vzdialenosť dochádzania, náklady na živobytie) – ktoré podnikateľské podniky berú do úvahy pri rozhodovaní sa o umiestnení svojich aktív alebo podnikateľského projektu.

¹⁰² SVETOVÁ BANKA. 2018. *GDP*. Databáza. [online]. [citované 22. 05. 2018]. Dostupné online na: <<https://data.worldbank.org/indicator/NY.GDP.MKTP.CD>>.

1.3.4 Prepojenie nástrojov na hodnotenie kvality podnikateľského prostredia

Vo všeobecnosti existuje viacero nástrojov na meranie kvality podnikateľského prostredia. Na mikroekonomickej úrovni možno využiť softvérové programy, ktoré podniku dokážu vypočítať efektívnosť a úspešnosť plnenia svojich cieľov. V praxi však neexistuje systém, ani softvérový program, ktorý by dokázal hodnotiť výkonnosť ekonomiky krajiny a porovnať ju s inými krajinami. Preto pri výskume pracujeme s indexami podnikateľského prostredia a už definovanými makroekonomickými ukazovateľmi. Pre účely splnenia cieľov záverečnej práce sa pokúsime prepojiť nástroje na hodnotenie kvality podnikateľského prostredia krajín V4.

Prepojenie ekonomických nástrojov je náročný proces, pomocou ktorého vieme vymedziť vzťah medzi jednotlivými faktormi ekonomiky a podnikateľským prostredím. Napríklad, prepojenie vývoja rastu HDP v % a vývoja indexu podnikateľského prostredia určuje vzájomnú väzbu celkovej ekonomickej situácie a jej dôsledkov na vývoj podnikateľského prostredia. V teoretickej rovine to znamená, že pozitívny vývoj rastu HDP bude prispievať k zlepšovaniu kvality podnikateľského prostredia. Naopak, obdobie hospodárskej recesie následne negatívne ovplyvní vývoj podnikateľského prostredia danej krajiny.¹⁰³ Dôležité je upozorniť, že súčasný vývoj hospodárstva môže spôsobiť okamžitú zmenu kvality podnikateľského prostredia, no častejšie ide o zmenu, ktorá sa prejaví na kvalite podnikateľského prostredia v nasledujúcich rokoch. V práci budeme skúmať prepojenie makroekonomických ukazovateľov, ktoré predstavujú vnútorné faktory (silné a slabé stránky) krajín V4, s vonkajšími faktormi podnikateľského prostredia (príležitosti a hrozby). Na tomto základe vypracujeme syntézu SWOT analýzy krajín V4 a vyberieme stratégiu podľa maticového vzťahu.

¹⁰³FAŠIANG, T. 2012. *Vzťah vybraných ekonomických ukazovateľov k vývoju mediálnych výdavkov v segmente nešpecializovaného maloobchodu*. [online]. [citované 22. 05. 2018]. Dostupné online na: <<https://www.communicationtoday.sk/download/1/2012/Fasiang%20-%20CT%201-2012.pdf>>.

2 Cieľ práce, metodika práce a metódy skúmania

Štruktúra dizertačnej práce je zostavená v súlade s Internou smernicou č. 8/2017 o záverečných a habilitačných prácach. Práca je rozdelená na úvod, jadro a záver. Jadro práce je ďalej rozdelené do piatich častí podľa požiadaviek smernice.

2.1 Hlavný cieľ a čiastkové ciele

V dizertačnej práci sa zaoberáme komparáciou kvality podnikateľského prostredia krajín Vyšehradskej skupiny, menovite Českej republiky, Maďarska, Poľskej republiky a Slovenskej republiky. Z názvu práce vyplýva, že našou hlavnou metódou skúmania je komparácia. Pre účely porovnania kvality podnikateľského prostredia krajín V4 pracujeme s makroekonomickými údajmi, ako sú základné ukazovatele o vývoji ekonomík, indexy podnikateľského prostredia, analýzy, prognózy, či národný program reforiem krajín V4. Okrem hlavného cieľa dizertačnej práce si stanovujeme štyri čiastkové ciele, ktoré sa výskumom snažíme naplniť.

Hlavný cieľ dizertačnej práce: Poskytnúť komplexný obraz o kvalite podnikateľského prostredia v krajinách V4, identifikovať silné a slabé stránky v skúmaných štátoch a vypracovať návrhy pre zvýšenie kvality podnikateľského prostredia.

Čiastkový cieľ 1: Definovať zložky, faktory a udalosti ovplyvňujúce kvalitu podnikateľského prostredia.

Čiastkový cieľ 2: Objasniť nedávny vývoj podnikateľského prostredia krajín V4 na základe makroekonomických ukazovateľov.

Čiastkový cieľ 3: Skúmať postavenie krajín V4 v indexoch podnikateľského prostredia, zachytiť zmeny vo vývoji a načrtnúť predpokladaný budúci vývoj.

Čiastkový cieľ 4: Zo zistených výsledkov práce vypracovať komplexnú SWOT analýzu a návrhy pre zvýšenie kvality podnikateľského prostredia krajín V4.

S ohľadom na hlavný a čiastkové ciele si v práci stanovujeme tri hypotézy, ktoré overujeme v piatej kapitole dizertačnej práce. Hypotézy majú nasledujúce znenie:

Hypotéza H_1 : Súčasná makroekonomická situácia je v rámci skupiny krajín V4 najstabilnejšia v Českej republike, čo pozitívne pôsobí na vývoj českého podnikateľského prostredia.

Hypotéza H_2 : Najvýraznejšie zlepšenie makroekonomických ukazovateľov súvisiacich s podnikateľským prostredím v období rokov 2014 – 2017 zaznamenala Česká republika.

Hypotéza H_3 : Po vstupe krajín V4 do Európskej únie sa zlepšila kvalita ich podnikateľského prostredia a umiestnenie v globálnom indexe Doing Business.

Základným cieľom dizertačnej práce je analýza vývoja makroekonomických ukazovateľov krajín V4 súvisiacich s podnikateľským prostredím a následné potvrdenie, resp. vyvrátenie tendencie ekonomických prognóz, ktoré vypracúvajú medzinárodné organizácie s cieľom porovnať kvalitu podnikateľského prostredia. Na základe makroekonomickej analýzy skúmame hodnotenie krajín V4 v šiestich vybraných indexoch podnikateľského prostredia, ich hospodársky vývoj a podmienky pre podnikanie. V závere práce zhodnotíme, či sa výsledky nášho výskumu zhodujú s údajmi a prognózami, ktoré prezentujú svetové hospodárske inštitúcie (Svetová banka, Svetové ekonomické fórum, Transparency International, MMF, OECD, EK). V práci neskúmame postup (metodik) organizácií pri výpočte hodnôt a zostavovaní poradia krajín. Porovnávame výsledné hodnoty a analýzy s nami zistenými údajmi. Výskumom identifikujeme, či pri zostavovaní vybraných šiestich indexov podnikateľského prostredia boli použité oficiálne údaje ukazovateľov krajín V4 a či finálne hodnotenie odráža ich stav a adekvátne ekonomické spracovanie.

Znenie hypotéz bolo zvolené podľa základných teoretických poznatkov vyplývajúcich z prvej kapitoly dizertačnej práce. Prvá hypotéza nadväzuje na súčasný stav podnikateľského prostredia a národný program reforiem krajín V4, ktorý popisujeme v podkapitole 1.2. Teoretická časť skúmania indexov podnikateľského prostredia naznačuje, že najkvalitnejšie podnikateľské prostredie ponúka Česká republika kvôli najlepšiemu hodnoteniu v medzinárodných porovnaniach v rámci skupiny krajín V4. Pri skúmaní historického vývoja podnikateľského prostredia krajín V4 na základe

makroekonomických ukazovateľov opäť predpokladáme, že najvýraznejšie zlepšenie podmienok pre podnikateľov dosiahla Česká republika, ktorá v súčasnosti dosahuje najlepšie hodnoty ukazovateľov, ako napríklad najnižšiu mieru nezamestnanosti v EÚ a prebytok štátneho rozpočtu. Tretia hypotéza je založená na informáciách z podkapitoly 1.2.2, ktorá objasňuje obdobie vstupu krajín V4 do Európskej únie. Ekonomický ústav SAV uvádza, že hodnota ukazovateľov krajín V4 sa po roku 2004 zlepšovala.¹⁰⁴ Platnosť hypotéz overujeme v časti 5.5 dizertačnej práce, kde potvrdzujeme, resp. zamietame ich pravdivosť.

2.2 Metodika spracovania práce

Podstatou dizertačnej práce je vypracovanie komplexnej komparácie kvality podnikateľského prostredia krajín V4. V hlavnom celi si zároveň stanovujeme potrebu identifikovať silné a slabé stránky podnikateľského prostredia vybraných krajín a formulovať návrhy pre zvýšenie kvality podnikateľského prostredia. V práci objasňujeme vnútorné a vonkajšie faktory, ktoré majú zásadný vplyv na rozvoj podnikateľského prostredia v krajinách V4. Ďalej sledujeme vývoj jednotlivých zložiek podnikateľského prostredia a zaznamenávame výrazne odlišné výsledky a zmeny v každom štáte.

Základ výskumnej časti dizertačnej práce tvorí komparácia kvality podnikateľského prostredia krajín V4, ktorú uskutočňujeme najmä prostredníctvom systematického mechanizmu SWOT analýzy. Postup pri realizácii *komplexného mechanizmu SWOT analýzy* pozostáva z týchto analytických krokov:

1. základná SWOT analýza založená na kvalitatívnej úrovni (Schéma 5);
2. analýza konkurenčnej pozície krajín (Tabuľka 27 – 29) pomocou systému komparatívneho hodnotenia hodnotenia (Schéma 1);
3. syntéza výsledkov SWOT analýzy (Schéma 6 – 9);
4. výber stratégie (Tabuľka 32 a 33 a Graf 19) a formulácia návrhov (podkapitola 5.6).

Prvú hypotézu budeme overovať prostredníctvom analýzy 18 základných a štyroch dodatočných determinantov kvality podnikateľského prostredia. Analýza pozostáva v komparatívnom hodnotení súčasnej konkurenčnej pozície makroekonomických ukazovateľov, a to v stupnici 1–4 bodov podľa najlepšieho výsledku krajiny v skupine V4.

¹⁰⁴ EK. ÚSTAV SAV. 2009. *Analýza konkurencieschopnosti krajín V4 z pohľadu atraktivity pre PZI*. ISSN1337-5598. [cit. 23. 02. 2016]. Dostupné: <<http://ekonom.sav.sk/uploads/journals/WP21.pdf>>. s. 44.

Schéma 1 - Systém komparatívneho hodnotenia makroekonomickej stability na základe determinantov kvality podnikateľského prostredia

Umiestnenie krajiny v rámci skupiny V4	Pridelený počet bodov
Prvé (najlepšie) miesto	4
Druhé miesto	3
Tretie miesto	2
Štvrté (posledné) miesto	1
Maximálny počet bodov spolu	88, resp. 72
Maximálny finálny výsledok bodov	110, resp. 90

Prameň: Vlastné spracovanie autorky.

Systém komparatívneho hodnotenia je založený na hodnotení postavenia krajín V4 v 18, resp. 22 makroekonomických ukazovateľoch, ktoré predstavujú hlavné determinanty kvality podnikateľského prostredia v našej analýze. Váha všetkých determinantov je rovnaká (t. j. $1/22 = 4,55\%$)¹⁰⁵. Umiestnenie krajiny v danom determinante posudzujeme na základe všeobecnej ekonomickej teórie (napr. pri miere nezamestnanosti považujeme za najlepší výsledok najnižšiu mieru nezamestnanosti a táto krajina získava maximálny počet bodov, t. j. štyri – pozri Schému 1). V prípade rovnakého (nerozhodného) umiestnenia krajín je daným krajinám udelený priemerný počet bodov pre ich umiestnenie, napr. pri zhodnej 0 % úrokovej miere v Českej a Slovenskej republike získajú obe krajiny 3,5 bodu (priemer bodov za 1. a 2. miesto). Konkrétne počty bodov udelené krajinám V4 v jednotlivých determinantoch sú uvedené v tabuľkách Analýza konkurenčnej pozície krajín V4 na základe determinantov kvality podnikateľského prostredia. Súčasne farebne zvýrazňujeme *výrazne odlišný výsledok* krajín V4, ktorý charakterizuje mimoriadne postavenie krajiny v porovnaní s priemerom krajín V4 a svetovým hospodárstvom. Zelená farba predstavuje výrazne pozitívnu hodnotu krajiny v danom ukazovateli; červenou farbou znázorňujeme výrazne slabý dosiahnutý výsledok krajiny V4 v danom ukazovateli.¹⁰⁶ V analýze majú tieto výrazne odlišné výsledky vplyv na finálny počet získaných bodov – v prípade pozitívneho (zeleného) determinantu sa krajine pripočítava jeden bod, v prípade výrazne slabého (červeného) výsledku sa krajine odpočítava jeden bod. Celkový maximálny počet bodov, ktorý krajina môže získať po analýze výrazných výsledkov v 22

¹⁰⁵ Pri druhej hypotéze je váha determinantov rovnaká vo výške $1/18 = 5,56\%$.

¹⁰⁶ Zelenú farbu obsahujú všetky štyri krajiny napríklad v determinante rastu HDP, v ktorom síce krajiny V4 nedosahujú rovnakú hodnotu, a preto nemôžu mať rovnaký počet bodov, no všetky štyri krajiny V4 dosahujú nadpriemerne pozitívne hodnoty v danom ukazovateli oproti krajinám EÚ.

ukazovateľoch, je 110.¹⁰⁷ Podobný výskum založený na numerickom spracovaní SWOT analýzy uskutočnil Sakál a Hrdinová vo svojom projekte na pôde Slovenskej technickej univerzity s názvom SWOT analýza.¹⁰⁸

Rovnaký postup je použitý pri overovaní druhej hypotézy, pričom pracujeme len s 18 základnými determinantami kvality podnikateľského prostredia. V hypotéze H₂ porovnávame súčasnú makroekonomickú stabilitu krajín V4 za rok 2017 s makroekonomickým vývojom krajín V4 v roku 2014. V prípade hypotézy H₂, kde porovnávame iba 18 makroekonomických ukazovateľov, môžu krajiny dosiahnuť maximálne 90 bodov.¹⁰⁹ V piatej kapitole práce, kde overujeme hypotézu H₂, uvádzame Sumarizáciu komparatívneho porovnania makroeconomickej stability krajín V4 v roku 2017 oproti roku 2014 (Tabuľka 31), čo predstavuje percentuálnu zmenu kvality makroeconomickej stability krajín V4 v danom období. Vzorce pre výpočet analýzy konkurenčnej pozície krajín V4 sa nachádzajú v Prílohe C.

Pre overenie tretej hypotézy uskutočníme analýzu vývoja umiestnenia krajín V4 v indexe Doing Business po roku 2006. Výsledky budeme prezentovať v piatej kapitole práce. Uvedieme, či na základe zistení analýzy môžeme hypotézy prijať a považovať za platné, alebo zamietnuť.

SWOT analýza ponúka ucelený pohľad na aktuálny stav podnikateľského prostredia krajín V4. Komplexná metóda maticového vzťahu poskytuje priestor na formuláciu návrhov pre krajiny V4 v snahe zlepšiť kvalitu domáceho podnikania. SWOT analýza predstavuje strategickú bilanciu, kde silné stránky krajiny predstavujú jej aktíva a slabé stránky predstavujú jej konkurenčné nevýhody. V práci uvádzame kvantitatívne a tiež kvalitatívne vyjadrenie vzťahovej matice SWOT analýzy. Syntéza výsledkov SWOT analýzy je vypracovaná na základe kvantitatívnych údajov zo štvrtej kapitoly dizertačnej práce. Záverečné stratégie (návrhy pre vlády) formulujeme na základe kvalitatívnej analýzy makroeconomickej situácie a vývoja indexov súvisiacich s podnikateľským prostredím.

Vzťahová matica SWOT analýzy ilustruje systém voľby stratégie (v našom prípade formulácie návrhov pre krajiny V4), ktorý je syntézou výsledkov SWOT analýzy. Návrhy

¹⁰⁷ V prípade hypotézy H₁ sme použili vzorec: 22 ukazovateľov x 4 body + 22 výnimočných zelených bodov = 110 b.

¹⁰⁸ SAKÁL, P. – HRDINOVÁ, G. 2010. SWOT analýza. Semetrálny projekt MTF STU.

¹⁰⁹ V prípade hypotézy H₂ je vzorec finálneho výsledku maximálnych bodov nasledovný: 18 ukazovateľov x 4 body + 18 zelených bodov = 90 b.

budú primárne záležať na možnom prepojení vnútorných faktorov (silné, resp. slabé stránky krajiny) a vonkajších faktorov (príležitosti, resp. hrozby)¹¹⁰.

Schéma 2 - Vzťahová matica SWOT analýzy

	Vnútorné faktory podnikateľského prostredia		
Vonkajšie faktory podnikateľského prostredia		<i>Silné stránky (S)</i>	<i>Slabé stránky (W)</i>
	<i>Príležitosti (O)</i>	1. kvadrant Stratégia SO	2. kvadrant Stratégia WO
	<i>Hrozby (T)</i>	3. kvadrant Stratégia ST	4. kvadrant Stratégia WT

Prameň: SLÁVIK, Štefan. Strategický manažment. Bratislava : Sprint 2, 2013. ISBN 978-80-89393-96-1. s. 150.

Hodnoty jednotlivých položiek budeme odvodzovať z výsledkov dosiahnutých v tretej a štvrtej kapitole, a to porovnaním konkrétnych hodnôt makroekonomických ukazovateľov a indexov krajín V4. Tieto hodnoty zobrazíme v podobe štyroch tabuliek s názvom *Syntéza výsledkov SWOT analýzy*, pre každú krajinu V4 samostatne. Výpočet hodnôt je opäť založený na Systéme komparatívneho hodnotenia makroekonomickej stability na základe determinantov kvality podnikateľského prostredia (pozri Schému 1). Kombináciu vnútorných stránok a príležitostí (SxO + WxO) zachytávame v prvom a treťom kvadrante matice SWOT analýzy (Schéma 3), ktoré majú vďaka faktoru potenciálnych príležitostí pozitívnu hodnotu (+). Kombináciu vnútorných stránok a hrozieb (SxT + WxT) znázorňujeme v druhom a štvrtom kvadrante, ktoré majú v Syntéze výsledkov SWOT analýzy negatívnu hodnotu (-) kvôli faktoru potenciálnych hrozieb.

Schéma 3 ilustruje maticu pre vypracovanie Syntézy výsledkov SWOT analýzy. Ľavý horný kvadrant matice predstavuje najlepšiu situáciu pre krajinu, keďže kombinuje jej silné stránky s potenciálnymi príležitosťami, ktoré sa krajine naskytujú alebo naskytnú v blízkej budúcnosti. Krajina by sa mala sústrediť na sledovanie a využitie týchto faktorov v dlhodobom časovom horizonte. V prípade, že v krajine prevažujú silné stránky nad slabými, a príležitosti nad hrozbami, dané faktory by mali byť hlavnou oporou

¹¹⁰ SLÁVIK, Štefan. *Strategický manažment*. Bratislava : Sprint 2, 2013. ISBN 978-80-89393-96-1. s. 151.

rozvojovej, resp. agresívnej stratégie (SO).¹¹¹ Druhý a tretí kvadrant obsahuje kontroverzné pozície – kombináciu silných stránok a hrozieb (stratégia ST), resp. kombináciu slabých stránok a príležitostí (stratégia WO), ktoré ju môže pozitívne ovplyvniť.

Schéma 3 - Matica pre hodnotenie faktorov v Syntéze výsledkov SWOT analýzy

Vnútorné faktory podnikateľského prostredia	Vvonkajšie faktory podnikateľského prostredia		
		<i>Príležitosti (O)</i>	<i>Hrozby (T)</i>
	<i>Silné stránky (S)</i>	1. kvadrant SxO +	2. kvadrant SxT -
	<i>Sslabé stránky (W)</i>	3. kvadrant WxO +	4. kvadrant WxT -

Prameň: BEŇOVÁ, N. a kol. 2010. SWOT analýza. s. 21.

Štvrtý kvadrant znázorňuje nebezpečnú situáciu pre krajinu, nakoľko väčšina vnútorných faktorov podnikateľského prostredia krajiny sú slabé stránky a vonkajšie faktory prevažne tvoria hrozby pre krajinu (stratégia WT). V tomto prípade by mala krajina zásadne zmeniť svoju súčasnú stratégiu, reformovať systém, hľadať pomoc u partnerských krajinách, či špecializovaných medzinárodných organizáciách.

Syntéza výsledkov SWOT analýzy podnikateľského prostredia krajín V4 (pozri Schémy 6 – 9) je rozdelená na štyri časti – každá krajina V4 má svoju vlastnú tabuľku, ktorá znázorňuje príležitosti a hrozby podnikateľského prostredia danej krajiny a ich vplyv na silné a slabé stránky krajiny. Ľavá časť každej tabuľky je tvorená vnútornými faktormi podnikateľského prostredia, pričom Syntéza výsledkov SWOT analýzy obsahuje len významné faktory, ktoré sú spomedzi 22 determinantov v Analýze súčasnej konkurenčnej pozície krajín V4 (Tabuľka 27) vyznačené farebne, t. j. determinanty, kde ekonomika danej krajiny nadobúda výrazne odlišný výsledok od priemeru skupiny V4 (v prípade pozitívneho výkonu ide o tri alebo štyri zelené body; v prípade negatívneho výkonu ide o jeden alebo dva červené body). Syntéza obsahuje kombináciu tých vnútorných a

¹¹¹ BARTOVIČOVÁ, L., KORČEKOVÁ, K. 2010. *SWOT analýza*. [citované 25. 05. 2016]. Dostupné online na: <www.euroekonom.sk/wp-content/SWOT-analiza-Diplomova-praca-Bartovicova-Korcekova.pdf>.s. 8.

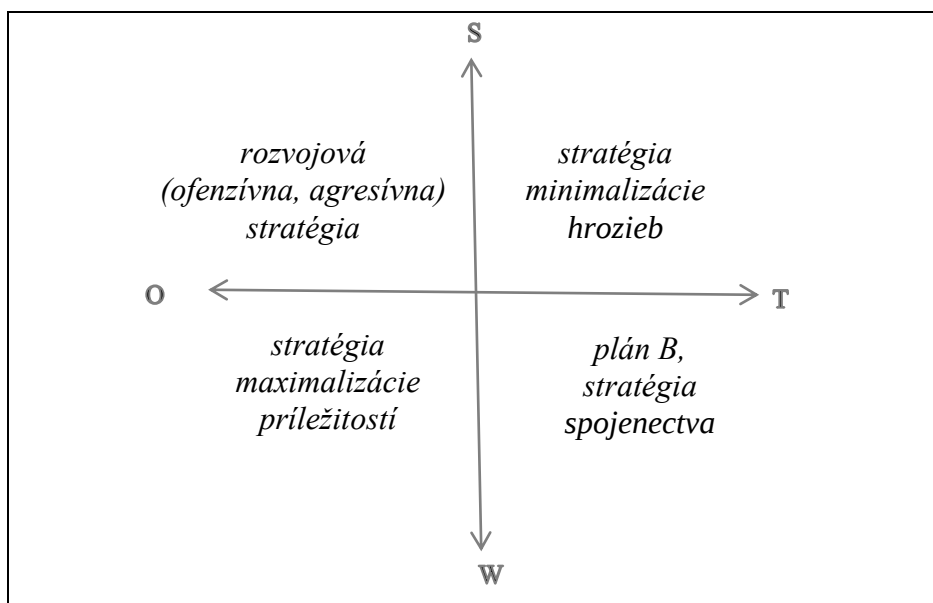
vonkajších faktorov, ktoré navzájom súvisia a vzájomne sa ovplyvňujú. Vonkajšie faktory (príležitosti a hrozby) krajín V4 čerpáme z východiskovej kvalitatívnej SWOT analýzy (Schéma 5). Body uvedené v Syntéze výsledkov SWOT analýzy sme vypočítali ako násobok vnútorných (S, W) a vonkajších faktorov (O, T) podnikateľského prostredia, pričom ich hodnota je určená počtom bodov, ktoré sme ukazovateľom určili v Analýze súčasnej konkurenčnej pozície krajín V4 na základe 22 determinantov kvality podnikateľského prostredia (Tabuľka 27). Hodnotenie intenzity vzájomných vplyvov analyzovaných kritérií sme stanovili na základe metodológie ekonomických analytikov z Eurostatu.¹¹² Jednotlivým príležitostiam a hrozbám je v syntéze priradená nízka hodnota (N) alebo vysoká hodnota (V) podľa ich relevantnosti k danej vnútornej stránke krajiny (S, W). Nízka hodnota (N) faktora násobí vnútorné stránky číslom 1, pretože sa nepredpokladá jej zásadný vplyv na kvalitu podnikateľského prostredia krajiny. Vysoká hodnota faktora (V) násobí vnútorné faktory číslom dva, pretože jej realizácia by mala veľký vplyv na vývoj kvality podnikateľského prostredia. Osobitosťou Syntézy výsledkov SWOT analýzy je násobenie bodov v prípade prvého a štvrtého kvadrantu, ktoré predstavujú najdôležitejšie situácie pre formuláciu stratégie (rozvojová stratégia SO, resp. nebezpečná situácia WT). Výsledné hodnotenie kvality podnikateľského prostredia krajín V4 na základe komplexnej SWOT analýzy dostaneme rozdielom počtu bodov krajiny získaných kombináciou vnútorných faktorov a príležitostí ($2 \times S \times O + W \times O$) a kombináciou vnútorných faktorov a hrozieb ($S \times T + 2 \times W \times T$). Kombinácia vnútorných faktorov a príležitostí ($2 \times S \times O + W \times O$) popisuje pozitívne ekonomické príležitosti krajiny, ktoré môžu mať výrazný, alebo nepatrný vplyv na jej silné a slabé stránky. Preto ju v Syntéze výsledkov SWOT analýzy vyznačujeme zelenými plusovými bodmi. Kombináciu vnútorných faktorov a hrozieb ($S \times O + 2 \times W \times O$) znázorňuje negatívne hrozby pre hospodárstvo a podnikateľské prostredie krajiny, preto sú hodnoty týchto faktorov červenými mínusovými položkami na finálnom výsledku krajiny. Pre lepšie pochopenie uvádzame vzorce výpočtov v Prílohe D.

Výber strategického variantu pre formuláciu záverečného návrhu pre krajiny V4 sa dá vyjadriť v grafickej *schéme modelových stratégií* (Schéma 4). Hodnoty krajín V4 pre silné a slabé stránky (S, W) a príležitosti a hrozby (O, T) určujú smer stratégie danej krajiny na grafe.

¹¹² EUROSTAT. 2018. *Metodika a numerické spracovanie SWOT analýzy*. [citované 25. 08. 2018]. Dostupné online na: <<https://www.euroekonom.sk/wp-content/SWOT-analyza-numericke-vyhodnotenie-phsrliptov2008.pdf>>.

Na základe finálneho výsledku krajín V4, ktorý je rovnako uvedený na konci každej tabuľky Syntézy výsledkov, ako aj v Sumarizácii syntézy výsledkov SWOT analýzy (Tabuľka 31), vyberáme stratégiu pre vlády krajín V4 (Tabuľka 32). Tento proces je prepracovanou vedeckou metódou komplexnej SWOT analýzy a tvorí hlavné výsledky dizertačnej práce.

Schéma 4 - **Matica modelových stratégií**



Prameň: Vlastné spracovanie autorky na základe BEŇOVÁ, N. a kol. 2010. SWOT analýza. s. 21.

2.3 Použité metódy skúmania

V prvej kapitole záverečnej práce metódou *zovšeobecňovania* vymedzujeme základné definície a pojmy súvisiace s podnikateľským prostredím. Súčasne popisujeme *všeobecnou analýzu* postavenie krajín V4 v regionálnom a medzinárodnom obchode a podnikaní. Na záver teoretickej časti objasňujeme históriu a špecifiká podnikateľského prostredia Českej republiky, Maďarska, Poľskej republiky a Slovenskej republiky.

Vo výskumnej časti dizertačnej práce využívame *chronologickú analýzu* vývoja transformácie hospodárstva Českej republiky, Maďarska, Poľska a Slovenskej republiky od podpisu Vyšehradskej deklarácie v roku 1991 po súčasnosť. V práci analyzujeme hodnoty krajín V4 v skúmaných indexoch a makroekonomických ukazovateľoch, umiestenie štátov V4 v indexoch, ako aj faktory, ktoré majú vplyv na vývoj kvality podnikateľského prostredia krajín V4. Pozornosť venujeme *komparácii* makroekonomických údajov za obdobie rokov 2014 - 2017. Pri indexoch uvádzame komparáciu

podnikateľského prostredia krajín V4 v súčasnosti. *Dedukciou* situácie v regionálnej a globálnej ekonomike zisťujeme faktory a udalosti, ktoré ovplyvnili oblasť podnikania a hospodársky rast krajín V4. Prostredníctvom *syntézy* hlavných faktorov v jednotlivých časových obdobiach vytvárame komplexný obraz o kvalite podnikateľského prostredia vyšehradského regiónu od vzniku Vyšehradskej skupiny. Pri zisťovaní miery zlepšenia/zhoršenia umiestnenia krajín vo vybraných indexoch je použitá empirická metóda *meranie*, a to vyčíslením percentuálnych zmien. Uvádzaním prognóz hospodárskeho vývoja krajín V4 od medzinárodných organizácií a tiež uvádzaním príkladov najlepšie a najhoršie hodnotených kategórií indexov, aplikujeme vedeckú metódu *konkretizácie*. V časti Diskusia sa venujeme prezentovaniu hlavných výsledkov práce, z ktorých dedukujeme, či sme naplnili cieľ dizertačnej práce.

Podstatnú časť práce tvoria analýzy umiestnenia krajín V4 v indexoch podnikateľského prostredia, najmä v Globálnom indexe rozvoja a podnikania, v Indexe Skupiny Svetovej banky Doing Business, v Indexe globálnej konkurencieschopnosti, v Indexe ekonomickej slobody a v neposlednom rade v Indexe vnímania korupcie. Komparáciu bodov krajín V4 v indexoch získavame na základe metódy „*vzdialenosť od hraníc*“, ktorú vypočítavame ako podiel počtu získaných bodov krajín V4 v skúmaných indexoch a počtu bodov najlepšie umiestnenej krajiny v danom indexe. Vzďialenosť od hraníc vyjadruje globálnu mieru úspešnosti jednotlivých krajín V4 v konkrétnych indexoch.

Za primárny index pre náš výskum považujeme Doing Business od Svetovej banky, ktorý cituje a uznáva najviac popredných ekonómov a ekonomických analytikov. Ďalšie indexy týkajúce sa podnikateľského prostredia majú skôr doplnkový charakter a slúžia pre účely splnenia čiastkových cieľov dizertačnej práce. Na základe zistených výsledkov vypracúvame SWOT analýzu pre každú zo skúmaných ekonomík.

Chronologický prehľad faktov za sledované obdobie nám zabezpečili vedecké a odborné zdroje uvedené v Zozname literatúry. Pri získavaní údajov potrebných k teoretickej časti sme čerpali najmä z publikácií medzinárodných organizácií a domácich strategických dokumentov, ku ktorým mala autorka práce prístup počas študentskej stáže v SARIO, študijného pobytu na prestížnej vysokej škole ENA v Paríži a tiež vďaka profesijnému pôsobeniu na Ministerstve životného prostredia SR. Zdroje pre historický vývoj a súčasné umiestnenie krajín V4 v indexoch podnikateľského prostredia pochádzajú z prvotných dokumentov Svetovej banky, Svetového ekonomického fóra, Transparency International a iných medzinárodných organizácií.

Všeobecné informácie o podnikateľskom prostredí a o špecifikách krajín V4 sme čerpali najmä zo spoločných prehlásení medzivládneho združenia Vyšehradská skupina a výročných správ organizácie Medzinárodný vyšehradský fond. V práci sa opierame aj o publikácie slovenských autorov (Baláž) a analýzy vládnych a mimovládnych organizácií (Podnikateľská Aliancia Slovenska, Hospodárska komora Českej republiky, Inštitút pre hospodársky a podnikateľský výskum Maďarska, All-Poland alliance of trade unions, Slovenská akadémia vied, SARIO, Slovak Business Agency).

Pri vypracúvaní vedeckej časti sme využívali publikácie a štúdie popredných autorov publikujúcich v skúmanej oblasti a tiež štúdie a databázy viacerých medzinárodných organizácií (UNCTAD, OECD, Medzinárodný menový fond, Svetová banka, Európska komisia, Euractiv a centrálné banky krajín). Nakoľko Eurostat (ani iné databázy) doposiaľ nezverejnili štatistiky na rok 2017 a 2016, ba dokonca pri výdavkoch na vzdelanie ani na rok 2015, podstatnú časť výskumu uskutočňujeme na základe zverejnených predchádzajúcich období, respektíve vlastným spracovaním údajov z viacerých zdrojov.

Pre komplexný prehľad uvádzame zoznam vedeckých metód, ktoré sú použité pre dosiahnutie hlavných výsledkov a cieľov dizertačnej práce:

- východisková SWOT analýza podnikateľského prostredia krajín V4 (Schéma 5);
- komparatívna analýza makroekonomickej stability krajín V4;
- systém komparatívneho hodnotenia determinantov kvality podnikateľského prostredia;
- syntéza výsledkov analýzy SWOT pre formuláciu stratégií na základe vzťahovej matice;
- vzdialenosť od hraníc za roky 2017 a 2018 – analýza počtu získaných bodov krajín V4 oproti najlepšie umiestnenej krajine v jednotlivých hodnoteniach;
- komparácia umiestnenia krajín V4 v šiestich skúmaných indexoch podnikateľského prostredia;
- analýza vývoja umiestnenia sledovaných krajín v indexe Doing Business;
- vzájomná komparácia makroekonomických ukazovateľoch krajín V4;
- analýza relevantnosti použitých nástrojov pre komparáciu kvality podnikateľského prostredia krajín V4.

Zdôrazňujeme, že pri výskume sme zistili výrazné rozdiely pri rovnakých údajoch pochádzajúcich z rôznych zdrojov, napr. UNCTAD, WTO, MMF a národné centrálné banky, a tiež chýbajúce alebo chybné vymedzené makroekonomické informácie (najmä v prípade Maďarska). Pri protichodných údajoch sú východiskovým zdrojom údaje z databáz Európskej komisie. Ukazovatele za roky vyznačené hviezdikou v šedej farbe (*) predstavujú prognózu vypracovanú medzinárodnou organizáciou na daný rok (t. j. presný údaj za daný rok nebol do 2. 6. 2018 ešte zverejnený).

3 Porovnanie krajín V4 na základe vybraných indexov podnikateľského prostredia

V minulosti vykonané štúdie preukázali, že krajiny v rozvíjajúcom sa regióne potrebujú dobre fungujúce podnikateľské prostredie, aby sa mohli ich ekonomiky vyvíjať a dosahovať pozitívne hodnoty ekonomických ukazovateľov.¹¹³ Najčastejším problémom, prečo krajina zlyhá na globálnej úrovni, je nedostatočný prístup podnikateľov, firiem a spoločností k financiám. Naopak, faktory nevyhnutne potrebné pre rozvoj hospodárstva sú vedomosti, inovácie a ľudský kapitál. Európsky kontinent sa vyznačuje silnou prepojenosťou trhov, strategickou polohou a úzkou spoluprácou, čo krajinám V4 zvyšuje úspešnosť v zapojení sa do medzinárodného obchodu. Neodmysliteľnou súčasťou kvalitného podnikateľského prostredia je efektívna hospodárska politika vlády, ktorá motivuje jednotlivcov a spoločnosti k podnikaniu a príchodu nových investorov do krajiny. V rámci skupiny krajín V4 sú regionálne možnosti a príležitosti pre podnikanie podobné, avšak vnútroštátne podmienky má každá krajina nastavené odlišne. Netreba ale zabúdať na to, že každé prostredie sa neustále vyvíja a mení v čase. Aby krajina poskytovala rovnako výhodné podmienky pre podnikateľov ako zvyšok regiónu, musí nevyhnutne aktualizovať systém, reformovať vládne politiky, prispôbovať zahraničnú politiku štátu a udržiavať vysokú dynamiku celej ekonomiky. Zavádzaním nových trendov do hospodárstva si krajina zvyšuje svoju konkurencieschopnosť na trhu.

Po dôkladnej analýze podnikateľských prostredí na základe Globálneho indexu rozvoja a podnikania (GEM), Globálneho monitoru podnikania (GEI), Indexu Skupiny Svetovej banky Doing Business (DB), Indexu globálnej konkurencieschopnosti (GCI), Indexu ekonomickej slobody (EF) a tiež Indexu vnímania korupcie (CPI) sa budeme snažiť zistiť, ktorá krajina ponúka najvýhodnejšie podmienky pre podnikateľov vykonávajúcich ekonomickú aktivitu vo svojej krajine. Na záver práce ponúkame zhrnutie hodnotenia čiastkových oblastí podnikateľského prostredia Českej republiky, Maďarska, Poľskej republiky a Slovenskej republiky podľa týchto indexov.

¹¹³ VITURKA, Milan - HALÁMEK, Petr - KLÍMOVÁ, Viktorie. *Kvalita podnikateľského prostredí, regionální konkurenceschopnost a strategie regionálního rozvoje České republiky*. Praha : Grada Publishing, 2010. 1.vydanie. 232s. ISBN 978-80-247-3638-9.

3.1 Globálny monitor podnikania - Global Entrepreneurship Monitor (GEM 2017/2018)

Globálna výskumná asociácia pre podnikanie (GERA)¹¹⁴ bola založená v roku 1999 a každoročne hodnotí podnikateľské prostredie viac ako 100 zapojených štátov. Asociácia vypracúva v spolupráci s dvomi univerzitami (americkou Babson College a britskou London Business School) medzinárodný projekt Globálny monitor podnikania (GEM). V poradí 19. ročník každoročného projektu GEM priniesol zaujímavé závery ohľadom podnikateľského prostredia v 54 zúčastnených krajinách (pozri Tabuľku 2).

Projekt GEM potvrdil, že dôležitú úlohu pri makroprostredí zohráva orientácia domácej ekonomiky, ako napríklad farmári v Indii, baníctvo v Egypte, IT sektor vo Švédsku alebo finančné služby na Slovensku. Prieskum na úrovni dospeléj populácie (APS)¹¹⁵ dospel k záveru, že až 70 % ekonomicky aktívnych obyvateľov sledovaných krajín vníma postavenie domácich podnikateľov v spoločnosti ako dôležité a 61 % opýtaných verí, že médiá podnikateľov prezentujú pozitívne. Dve tretiny respondentov si myslí, že podnikanie patrí medzi dobrú kariérnu voľbu. Až 69 % podnikateľov uviedlo, že začalo podnikat' z vlastnej motivácie a chuti, nie z nutnosti. Pri tejto kategórii je zaujímavé spomenúť o 30 % vyššiu pravdepodobnosť pri ženách ako pri mužoch, že začnú podnikat' z nutnosti.

Medzi špecifické faktory, ktoré majú vplyv na podnikateľské prostredie, patria inovácie. Najvýraznejšiu silu dosahujú v Číne a Indii, kde má inovatívne produkty vo svojom portfóliu až polovica podnikateľov. Ďalším faktorom je internacionalizácia, pričom najviac produktov (viac ako 30 %) predávajú do zahraničia podnikateľské subjekty so sídlom v Paname, Luxembursku a Švajčiarsku.¹¹⁶

Najnovšie výsledky projektu GEM sa dajú v rámci skupiny krajín V4 aplikovať iba na Poľsko a Slovensko. V GEM 2016/2017 bolo zapojené aj Maďarsko. V tom roku dosahovali všetky tri zapojené krajiny podobné výsledky. Česká republika sa do univerzitného konzorcia nezapája od roku 2013.

¹¹⁴ Z angl. Global Entrepreneurship Research Association.

¹¹⁵ PILKOVÁ, A. & REHÁK, J. 2014. *GEM a GEDI v kontexte Slovenskej republiky*. [online]. [citované 16. 09. 2016]. Dostupné online na: <<http://www.strategia-podnikanie.sk/media/Globalny.pdf>>.

¹¹⁶ GERA. 2018. *Global Report 2017/2018*. GERA: Londýn, 2018. 156 s. ISBN-13: 978-1-939242-10-5.

Tabuľka 2 – **Abecedný zoznam krajín zapojených do GEM projektu 2017/2018**

1	Argentína	12	Francúzsko	23	JAR	34	Mexiko	45	Španielsko
2	Austrália	13	Grécko	24	Južná Kórea	35	Maroko	46	Švajčiarsko
3	Bosna a	14	Guatemala	25	Kanada	36	Nemecko	47	Švédsko
4	Brazília	15	Holandsko	26	Katar	37	Panama	48	Taiwan
5	Bulharsko	16	Chorvátsko	27	Kazachstan	38	Peru	49	Taliansko
6	Cyprus	17	India	28	Kolumbia	39	Poľsko	50	Thajsko
7	Čile	18	Indonézia	29	Libanon	40	Portoriko	51	Uruguaj
8	Čína	19	Irán	30	Lotyšsko	41	Saud. Arábia	52	USA
9	Egypt	20	Írsko	31	Luxembursko	42	Slovensko	53	V. Británia
10	Ekvádor	21	Izrael	32	Madagaskar	43	Slovinsko	54	Vietnam
11	Estónsko	22	Japonsko	33	Malajzia	44	SAE		

Prameň: Global Entrepreneurship Monitor. 2018. 2017/18 Global Report.

Nakoľko sa Maďarsko nenachádza v poslednej správe od organizácie GERA, budeme ho analyzovať podľa druhej najnovšej správy (za rok 2016/2017). Maďarskí podnikatelia zaujali šieste najlepšie miesto v kategórii „dôležité postavenie v spoločnosti“. Naopak, výrazne zaostávajú pri rovnosti pohlaví v podnikaní, ako aj pri slabom vnímaní svojich podnikateľských schopností.

Pozitívny faktor z najnovšieho vydania GEM možno pozorovať pri Slovensku v oblasti nízkeho strachu zo zlyhania pri podnikaní. Slovak Business Agency vníma hodnotenie domáceho podnikateľského prostredia v rámci indexu GEM negatívne, t. j. pod päťročným priemerom, pričom najväčšie obmedzenia podnikateľov sú nastavené pri daňovom, administratívnom, legislatívnom a vzdelávacom systéme SR. Vo všeobecnosti Slovensko podporuje nové podnikateľské aktivity iba prostredníctvom priaznivého prístupu jednotlivcov k energiám, fyzickej infraštruktúre a k infraštruktúre komerčných služieb. Medziročné zlepšenie dosiahlo aj v motivácii podnikateľov. Silný vplyv na výber segmentu podnikania má orientácia hospodárstva, t. j. najviac podnikateľov má záujem operovať vo finančnom sektore (11 % všetkých slovenských podnikateľov).

Poľsko, podobne ako Slovensko a Maďarsko, sa taktiež zlepšilo v oblasti podnikateľských príležitostí. Pri dôvere vo svoje podnikateľské schopnosti v rámci GEM má Poľsko dlhodobu stabilnú postavenie, čo globálne konzorcium vníma mimoriadne priaznivo. Podľa zistení správy GEM 2017/2018 usudzujeme, že poľská ekonomika je silno naviazaná na podnikanie, pričom 20 % poľských podnikateľov sústreďuje svoju činnosť v ťažobnom sektore.¹¹⁷

¹¹⁷ GERA. 2018. Global Report 2017/2018. GERA: Londýn, 2018. 156 s. ISBN-13: 978-1-939242-10-5.

Priemerné hodnoty krajín V4 markantne zaostávajú za Čínou a Indiou v inovačnej oblasti. Na záver správy GEM sú odporúčané rady pre jednotlivé krajiny s cieľom zabezpečiť zlepšenie kvality podnikateľského prostredia. GEM skupine V4 radí zlepšiť prístup k zahraničným trhom, upriamiť väčšiu pozornosť na inovácie a zabezpečiť prepojenosť systému vzdelávania s pracovným trhom.¹¹⁸

3.2 Globálny index rozvoja a podnikania - Global Entrepreneurship Index (GEI 2018)

Globálny inštitút pre rozvoj a podnikanie (GEDI)¹¹⁹ je americká výskumná organizácia založená absolventmi George Mason univerzity, London School of Economics, Imperial College London a Univerzity v Pécs. Metodologickým základom indexu GEI sú 3 kategórie, tiež označované ako 3A: postoje podnikateľov (attitudes), ich schopnosti (abilities) a snahy (aspirations). Navyše je každá zo 137 krajín v rámci indexu GEI 2018 skúmaná z pohľadu 14 mikroekonomických a makroekonomických pilierov. V rámci kategórie „postoje podnikateľov“ ide o vnímanie príležitostí, start up zručnosti, znášanie rizika, internetové zručnosti, podporu od verejnosti. Do kategórie „podnikateľské schopnosti“ zaraďujeme príležitosti pre začiatčníkov, vstrebanie technológií, ľudský kapitál a konkurencieschopnosť. Posledná kategória indexu GEI obsahuje inovácie produktov, inovácie procesov, vysoký rast podniku, internacionalizáciu a rizikový kapitál.

Výsledky indexu GEI 2018 poukazujú na vzájomné vzťahy šiestich premenných v oblasti podnikania, menovite HDP na obyvateľa (PPP), príjmová rovnosť (GINI koeficient), digitálny vývoj (index digitálneho vývoja), kvalita životného prostredia (index environmentálneho výkonu Yale), ekonomická sloboda (index ekonomickej slobody Heritage) a mier (index svetového mieru). Zároveň platí, že tieto ekonomicko - sociálne premenné sú významným a nevyhnutným faktorom pre zdravý vývoj podnikateľského prostredia. Najsilnejšiu koreláciu vidíme pri indexe GEI s premennou digitálny vývoj, pričom krajiny s vysokou úrovňou podnikania (USA, Švédsko, Singapur, Dánsko, Austrália) majú i dobre rozvinuté digitálne hospodárstvo. Opačný vzťah už nie je tak jednoznačný, krajiny s vysoko vyvinutým digitálnym trhom (Hongkong, Južná Kórea, Japonsko) nemajú priamo úmerne vysoký index GEI. Rovnako silný vzťah indexu GEI sa

¹¹⁸ GEM CONSORTIUM. 2017. *Country Profiles*. [online]. [citované 15. 12. 2017]. Dostupné: <www.consortium.org/country-profile>.

¹¹⁹ GEDI. 2018. *Správa GEI 2018*. [online]. [citované 25. 05. 2018]. Dostupné online na: <<https://thegedi.org/research/gedi-index/>>. s. 68.

potvrdil pri environmentálnej premennej, keďže oba faktory sú spoločne riadené vládnyimi politikami. To znamená, že dobré environmentálne podmienky zvyšujú kvalitu podnikateľského prostredia, a naopak.

Doposiaľ najnovší GEI ukazuje, že globálne podnikateľské prostredie sa nachádza na úrovni 55 % svojej kapacity.¹²⁰ Všetkých 137 hodnotených krajín je zoradených podľa regiónov, v rámci ktorých najvyššiu úroveň podnikateľského prostredia zaznamenávajú Spojené štáty americké (84 % svojho podnikateľského potenciálu). V GEI 2018 dosiahli najväčšie zlepšenie pozície oproti roku 2017 Veľká Británia, Izrael, Bulharsko a Poľsko. Naopak, najväčšie medziročné prepady zaznamenalo Lotyšsko, Švédsko a Taiwan. Minulý rok zaznamenala vysoký prepád Česká republika, ktorej skóre sa v roku 2017 znížilo o 4,65 percentuálnych bodov.

Najúspešnejšie krajiny v jednotlivých regiónoch sú USA (Severná Amerika), Austrália (Ázia-Pacifik), Švajčiarsko (Európa), Čile (Južná a Stredná Amerika a Karibik), Izrael (Blízky Východ/severná Afrika) a Botswana (subsaharská Afrika).

Tabuľka 3 - Hodnotenie krajín V4 podľa indexu GEI 2018 a jeho kategórií

Subindex / Krajina	PL	SK	H	CZ	priemer V4
Vnímanie príležitostí	0,46	0,28	0,29	0,35	0,35
Sstart up zručností	0,90	0,48	0,34	0,58	0,58
Znášanie rizika	0,40	0,66	0,17	0,72	0,49
Internetové zručnosti	0,44	0,27	0,31	0,27	0,32
Podpora od verejnosti	0,47	0,32	0,32	0,09	0,30
Príležitosti pre začiatočníkov	0,54	0,41	0,48	0,48	0,48
Absorbcia technológií	0,64	0,68	0,43	0,71	0,62
Ľudský kapitál	0,54	0,39	0,48	0,38	0,45
Konkurencieschopnosť	0,34	0,24	0,24	0,40	0,31
Inovácie produktov	0,91	0,74	0,36	0,85	0,72
Inovácie procesov	0,41	0,64	0,43	0,71	0,55
Rýchly rast podniku	0,53	0,58	0,57	0,60	0,57
Internacionalizácia	0,53	0,84	0,75	1,00	0,78
Rrizikový kapitál	0,39	0,41	0,37	0,43	0,40
GEI 2018 (%)	50	45	36	43	43,50

Zdroj: Vlastné spracovanie autorky na základe údajov z Inštitútu GEDI, 2018.

¹²⁰ GEDI. 2018. *Správa GEI 2018*. [online]. [citované 25. 05. 2018]. Dostupné online na: < <https://thegedi.org/research/gedi-index/>>. s. 68.

Tabuľka 4 - Hodnotenie krajín V4 podľa indexu GEI 2017 a jeho kategórií

Subindex / Krajina	PL	SK	H	CZ	priemer V4
Vnímanie príležitostí	0,32	0,28	0,32	0,36	0,32
Sstart up zručností	0,33	0,38	0,33	0,51	0,39
Znášanie rizika	0,17	0,69	0,17	0,71	0,44
Internetové zručnosti	0,36	0,34	0,36	0,28	0,34
Podpora od verejnosti	0,34	0,30	0,34	0,09	0,27
Príležitosti pre začiatočníkov	0,44	0,39	0,44	0,47	0,44
Absorbacia technológií	0,50	0,56	0,50	0,70	0,57
Ľudský kapitál	0,48	0,40	0,48	0,39	0,44
Konkurencieschopnosť	0,25	0,25	0,25	0,42	0,29
Inovácie produktov	0,30	0,50	0,30	0,57	0,42
Inovácie procesov	0,44	0,53	0,44	0,72	0,53
Rýchly rast podniku	0,48	0,63	0,48	0,59	0,55
Internacionalizácia	0,76	1,00	0,76	1,00	0,88
Rizikový kapitál	0,32	0,57	0,32	0,43	0,41
GEI 2017 (%)	47	44	36	42	42,25

Zdroj: Vlastné spracovanie autorky na základe údajov z: Inštitút GEDI. 2017. Správa indexu GEI 2017.

Index GEI 2018 informuje, že najvyššia miera samostatne zárobkovo činných ľudí je v nízkopříjmových krajinách (Zambii a Nigérii), a to kvôli nedostatku ľudského faktora a infraštruktúry, a teda chýbajúcich vysokokvalitných pracovných miest. Občania sú odkázaní na predaj nápojov alebo ovocia na ulici, čo ale v politike európskych krajín nereprezentuje vzorku podnikateľskej sféry. Zakladatelia indexu GEI zdôrazňujú, že pri podnikaní zohráva dôležitejšiu úlohu kvalita než kvantita. Pre krajinu sú podstatní kvalitní a inovatívni podnikatelia, nie počet podnikateľských subjektov. Pre podnikateľov je zase významný dobre fungujúci systém podnikateľského prostredia svojho štátu (najmä poradenstvo, kvalifikovaná pracovná sila a prístup k úverom), nie objem finančných stimulov od vlády.

V najnovšom hodnotení podnikateľského prostredia prostredníctvom indexu GEI sa spomedzi krajín V4 najlepšie umiestnilo Poľsko, celkovo na 30. mieste spomedzi sledovaných 137 krajín sveta. V rámci regionálneho prieskumu (41 európskych krajín) zaznamenalo 18. najlepšiu pozíciu, resp. najlepšiu pozíciu spomedzi krajín V4. Vedúce postavenie v rámci V4 získalo až v siedmych kategóriách indexu GEI 2017. V porovnaní so zvyšnými tromi krajinami V4 Poľsko disponuje výbornými zručnosťami začiatočníkov (start-upov) nadobudnutými prevažne formálnym vzdelaním a tréningmi. Poľskí podnikatelia dostávajú nadpriemernú podporu od verejnosti a ich podniky rastú vysokým tempom. Poľské firmy sa navyše snažia najviac inovovať produkty, najčastejšie pomocou transferu technológií. Naopak, spomedzi V4 zaznamenávajú najnižšiu úroveň inovácie

procesov, čo znamená, že používajú základnú technológiu v podnikovom procese viac ako 5 rokov bez akejkol'vek inovatívnej zmeny.

Slovenská republika sa umiestnila v indexe GEI 2018 celkovo na 36. svetovom mieste, čo jej prideliuje druhú najlepšiu pozíciu v skupine krajín V4. Vysoké hodnoty získali slovenskí podnikatelia v pilieri Internetové zručnosti pre obchodné využitie (vytváranie sietí kontaktov), Rizikový kapitál a Rýchly rast podniku. Osobitné miesto Slovensko v minulých rokoch zaujalo so 100 % internacionalizáciou (vývoz produktov, resp. otvorenosť ekonomiky a globalizácia), ktorú krajine zaistovali prevažne zahraničné automobilové exportujúce podniky (Volkswagen, Kia, PSA). V roku 2018 sa index internacionalizácie na Slovensku znížil na 84 %. Nevýhodou podnikateľského prostredia Slovenska je nízka súťaž na trhu. Najhoršie hodnotenie získala Slovenská republika v kategórii vnímanie príležitostí, čo naznačuje nedostatočný počet príležitostí a zlú kvalitu počiatočných podmienok pre ľudí, ktorí chcú podnikat'.

Maďarsko za rok 2017 ponúklo adekvátne, no nie prvotriedne podmienky podnikateľom na svojom území. Pozitívnu stránkou podnikateľského prostredia Maďarska je dostatok príležitostí pre začínajúcich, ako aj vysoko kvalifikovaná a vzdelaná pracovná sila. Najnižšie hodnoty v rámci V4 nadobudlo Maďarsko v kategórii rizikového kapitálu a v inovácií produktov a procesov. Hodnotenie za rok 2017 posunulo krajinu na posledné miesto, predbehla ho aj Česká republika.

Česká republika postúpila oproti minulému roku v indexe GEI 2018 na vyššiu priečku (38. svetové miesto). Na jednej strane, jediná Česká republika si udržala 100 % hodnotu internacionalizácie spomedzi krajín V4. Na druhej strane, českí podnikatelia dostávajú výrazne najhoršiu podporu od verejnosti spomedzi Vyšehradských krajín. V českom podnikateľskom prostredí výrazne absentujú internetové zručnosti podnikateľov, čo súvisí aj s nedostatkom kvalifikovanej pracovnej sily. Podnikateľské prostredie však dosahuje významných 98 % v kategórii internacionalizácie, firmy relatívne ľahko podstupujú riziko zlyhania firmy a prirodzene absorbujú informačno-komunikačné technológie. V správe z roku 2017 Česká republika navyše zaznamenala 2. najväčší prepád hodnotenia oproti GEI 2016 (po Spojenom kráľovstve), t. j. o 9 miest a 4,65 percentuálnych bodov.

3.3 Index Skupiny Svetovej banky Doing Business - Ease of Doing Business Index (DB 2018)

Projekt Doing Business je výsledkom práce Skupiny Svetovej banky (WBG¹²¹). Ponúka najvýznamnejšie a najprestížnejšie zdroje dát používané pri hodnotení podnikateľského prostredia 190 krajín vo svetovom hospodárstve. Analytici Svetovej banky skúmajú hospodársku politiku jednoznačnosť zákonov a úspešnosť reforiem, ktoré majú podstatný vplyv na činnosť podnikateľov. Index Doing Business pozostáva z 11 čiastkových indexov vybraných podľa Prieskumu podnikov od Svetovej banky¹²². Banka používa kvantitatívne ukazovatele na analýzu oblastí podnikateľského prostredia v každej sledovanej krajine, ako napr. stavebné povolenia, registrácia nehnuteľností, prístup k úverom, cezhraničný obchod alebo vynútitelnosť zmlúv. Od roku 2004 Svetová banka zaznamenala viac ako 2 900 regulačných reforiem implementovaných v 190 krajinách. 71 % reforiem bolo zavedených s cieľom znížiť náročnosť a náklady na regulačné procesy (283 reforiem v 137 krajinách, zvyšok na podporu právnych inštitúcií (66 reforiem v 53 krajinách)).¹²³ Najčastejšie reformy sa týkali platenia daní, prístupu k elektrickej sieti a registrovania majetku. Takmer 30 % reforiem bolo uskutočnených v subsaharskej Afrike, následne v európskych krajinách a v Strednej Ázii.

Správa na rok 2018 je v porovnaní s prvým vydaním prepracovanejšia v oblasti technologických metód pri komunikácii vlády so svojimi občanmi a podnikmi. Pozitívne zmeny sú badateľné pri konzultáciách Svetovej banky s miestnymi vládami a súkromným sektorom. Jedno z hlavných zistení minuloročnej správy Doing Business 2017 potvrdilo, že vytvorenie regulácií, ktoré umožňujú malým podnikom fungovať a byť kreatívnymi, má pozitívny vplyv na vytváranie pracovných miest. Rast a efektivita týchto podnikov je však obmedzená viacerými faktormi, najmä prístupom k financiám, nedostatkom kapacít a kvalitou regulačného prostredia. V poradí 14. vydanie výročnej správy Doing Business od Svetovej banky¹²⁴ nesie doplnkový názov *Rovnaké príležitosti pre všetkých*, čo vystihuje podstatu danej správy. Jej cieľom je analýza hospodárstva krajiny, pričom výskum vychádza z kvantitatívnych údajov z oblastí, ako je napríklad systém regulácie, efektívnosť byrokracie alebo povaha hospodárskych politík.

¹²¹ Z angl. World Bank Group.

¹²² World Bank Enterprise Surveys. Pre viac info pozri: www.enterprisesurveys.org.

¹²³ SVETOVÁ BANKA. 2018. *Doing Business 2018. Reformy pre nové pracovné miesta*. Washington: Publishing and Knowledge Division of The World Bank, 2017. ISBN: 978-1-4648-0984-2. s. 1-8.

¹²⁴ SVETOVÁ BANKA. 2017. *Doing Business 2017. Rovnaké príležitosti pre všetkých*. Washington: Publishing and Knowledge Division of The World Bank, 2016. 356 s. ISBN: 978-1-4648-0984-2.

V období výskumu od júna 2017 do mája 2018 dosiahli najvýraznejšie zlepšenie kvality podnikateľského prostredia: Brunej, Thajsko, Malawi, Kosovo, India, Uzbekistan, Zambia, Nigéria, Džibuti a Salvador. Týchto 10 krajín spolu implementovalo až 53 obchodných reforiem z celkových 264 zavedených reforiem na svete za minulý rok. Túto skutočnosť znázorňuje Tabuľka 5. Medzi krajiny, ktoré za sledovaný rok zaviedli nové nepriaznivé regulácie pre podnikateľov, patrí Kamerun a Gabon (čiastkový index Stavebné povolenia - dlhšie čakanie na povolenie a Dane - zrušenie možnosti odpisu nedobytných pohľadávok, resp. zníženie odpisových mier fixného majetku) a Zambia (Začatie podnikania - zvýšenie poplatkov a Cezhraničný obchod - zjednodušenie zahranično-obchodných operácií zavedením online platformy na manažment colných dát).

Tabuľka 5 - **Desať krajín s najväčším zlepšením hodnotenia v Doing Business 2018**

	Brunej	Thajsko	Malawi	Kosovo	India	Uzbekistan	Zambia	Nigéria	Džibuti	Salvador
Začatie podnikania	o	o		o	o	o		o	o	
Stavebné povolenia	o	o	o		o	o		o	o	o
Zapojenie do elektrickej siete	o					o				o
Registrácia nehnuteľnosti	o	o						o	o	
Prístup k úverom	o	o	o	o	o		o	o	o	
Ochrana investorov	o	o			o	o			o	
Dane	o	o			o	o	o	o		o
Cezhraničný obchod			o		o		o			o
Vynútiteľnosť plnenia zmlúv	o	o			o					
Riešenie insolventnosti		o	o	o	o					

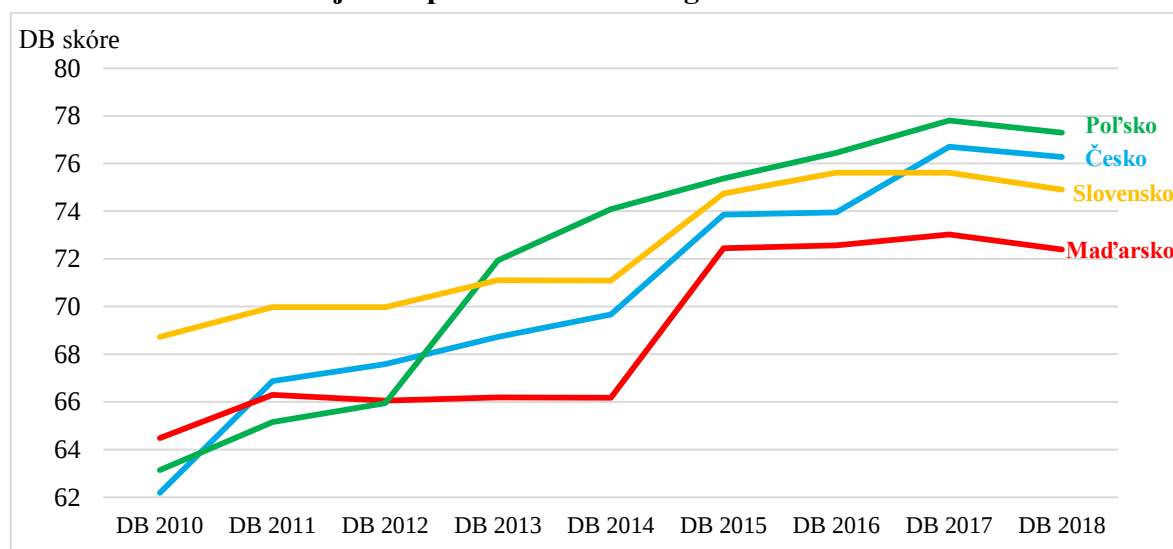
Prameň: Svetová banka. 2018. Správa Doing Business 2018. s. 23.

Správa Doing Business 2018 navyše prichádza so zistením, že vývoz poľnohospodárskych produktov je časovo aj finančne viac náročný ako vývoz akýchkoľvek iných výrobkov. Iné zistenie potvrdilo, že colné únie (najmä Európska únia) rapídne šetria čas pri preprave tovarov, čo predstavuje účinnejšiu formu obchodovania ako zavádzanie ciel a kvót. Iné colné únie však nie sú natoľko efektívne v hraničných a

dokumentárnych kontrolách a povoleniach. Za posledných 5 rokov plne digitalizovalo systém registrácie majetku 37 krajín, čím skrátili čas kontroly o 38 %.¹²⁵

Pri Vyšehradských krajinách je zaujímavosťou práve subindex Cezhraničný obchod, v ktorom česká, maďarská, poľská aj slovenská ekonomika (spolu s ďalšími 12 európskymi krajinami¹²⁶) dosahujú 1. miesto. Ako sme už spomenuli, za posledný rok si všetky krajiny medziročne svoju pozíciu v rebríčku zhoršili. Na Grafe 2 vidno, že kvalita podnikateľského prostredia celej skupiny V4 má okrem posledného roku rastúcu tendenciu. Rapídny nárast pozorujeme pri kvalite poľského podnikateľského prostredia. V roku 2017 si krajiny V4 vylepšili medziročné umiestnenie, najmä Česká republika z 36. miesta na 27. miesto, čo predstavuje plus 2,76 percentuálnych bodov¹²⁷. V roku 2017 si pozíciu vylepšilo i Poľsko, a to z 25. na 24. miesto, resp. plus 1,26 bodu.

Graf 2 - Hodnotenie krajín V4 podľa indexu Doing Business od roku 2010 do 2018



Prameň: Svetová banka, 2018; Správa Doing Business 2016; Správa Doing Business 2015.

V tohtoročnom rebríčku krajín V4 na základe indexu Doing Business sa najlepšie umiestnilo podnikateľské prostredie Poľska (27. miesto zo 190 krajín), nasledovala Česká republika (30.), Slovenská republika (39.) a najhoršie sa umiestnilo Maďarsko (48.). Všetky štyri krajiny V4 sa medziročne zhoršili, v prípade Česka, Maďarska a Poľska išlo

¹²⁵ SVETOVÁ BANKA. 2017. *Doing Business 2017. Rovnaké príležitosti pre všetkých*. Washington: Publishing and Knowledge Division of The World Bank, 2016. ISBN: 978-1-4648-0984-2. s. 41.

¹²⁶ Belgicko, Česká republika, Dánsko, Francúzsko, Holandsko, Chorvátsko, Luxembursko, Maďarsko, Poľsko, Portugalsko, Rakúsko, Rumunsko, Slovensko, Slovinsko, Španielsko, Taliansko

¹²⁷ Skóre indexu Doing Business (DTF = Distance To the Frontier) vyjadruje odchýlku danej krajiny od najlepšieho dosiahnutého výkonu v danej kategórii od roku 2005.

o 3 pozície a v prípade Slovenska až o 6 pozícií. V porovnaní s ostatnými krajinami v indexe Doing Business však možno kvalitu podnikateľského prostredia krajín V4 zaradiť medzi nadpriemernú, spadajúcu do skupiny najlepšieho kvartálu. Žiadna V4 krajina nezaznamenáva extrémne výkyvy v hodnotení podľa jednotlivých kategórií podnikania.

Tabuľka 6 - Umiestnenie krajín V4 v subindexoch Doing Business 2016, 2017 a 2018

Kategória indexu DB	Česká republika			Maďarsko			Poľsko			Slovensko		
	2016	2017	2018	2016	2017	2018	2016	2017	2018	2016	2017	2018
1	93	81	81	55	75	79	85	107	120	68	68	83
2	127	130	127	88	69	90	52	46	41	84	103	91
3	42	13	15	117	121	110	49	46	54	48	53	57
4	37	31	32	29	28	29	41	38	38	5	7	7
5	28	32	42	19	20	29	19	20	29	42	44	55
6	57	53	62	81	81	108	49	42	51	88	87	89
7	122	53	53	95	77	93	58	47	51	73	56	49
8	72	1	1	23	1	1	55	1	1	63	1	1
9	1	68	91	1	8	13	1	55	55	1	82	84
10	22	26	25	65	63	62	32	27	22	33	35	42
Celkovo	36	27	30	42	41	48	25	24	27	29	33	39

Čiastkové kategórie indexu DB: 1. Začatie podnikania, 2. Stavebné povolenia, 3. Zapojenie do elektrickej siete, 4. Registrácia nehnuteľnosti, 5. Prístup k úverom, 6. Ochrana investorov, 7. Výber daní, 8. Cezhraničný obchod, 9. Vynútiteľnosť plnenia zmlúv, 10. Riešenie insolventnosti.

Prameň: Svetová banka, 2016, 2017, 2018.

V minulom roku si Česká republika výrazne polepšila svoje postavenie v takmer všetkých kategóriách. V roku 2018 si naopak, zhoršila hodnotenie v 7 z 8 čiastkových indexoch. V tomto roku si zlepšila hodnotenie vo Výbere daní, a to až o 69 miest, čo predstavuje až 13,6 percentuálnych bodov. Pri komparácii krajín V4 sme zistili, že českí podnikatelia majú najzložitejšiu Vynútiteľnosť plnenia zmlúv a tiež Celkové začatie podnikania. Svetlou stránkou českého podnikateľského prostredia je oblasť Cezhraničný obchod a Riešenie platobnej neschopnosti, kde disponuje relatívne vyrovnanými podmienkami ako ostatné krajiny V4.

Maďarsko sa pri komparácii kvality podnikateľského prostredia krajín V4 ocitlo na poslednom mieste. Prudké negatívne výkyvy v hodnotení vidno v 8 čiastkových indexoch, najhoršie však v Začatí podnikania a Stavebných povoleniach. Maďarsko v rebríčku Doing Business 2017 disponuje výrazne slabou kvalitou podmienok v Zapojení sa do elektrickej siete, Ochrane investorov a Riešení insolventnosti. Na založenie podniku

v Maďarsku potrebuje podnikateľ splatiť kapitál vo výške 43,8 % príjmu na obyvateľa, pričom priemerná hodnota splateného príjmu v krajinách OECD je 9,6 % a v Česku dokonca 0 %.¹²⁸

Podľa Svetovej banky dosahuje Poľsko veľmi priaznivé ukazovatele a nezaznamenáva veľké výkyvy pri hodnotení jednotlivých kategórií domáceho podnikateľského prostredia. V rámci krajín V4 poskytuje podnikateľom najlepšie podmienky pri Výbere daní, kde si zlepšilo pozíciu až o 11 miest oproti minulému roku a v kategórii Začatie podnikania dokonca až o 22 priečok. Najlepšie hodnotenie v rámci V4 dosahuje aj v čiastkovom indexe Získanie stavebného povolenia. Naopak, k začatiu podnikania treba jednotlivcovi až 37 dní, aby dokončil všetky procedúry.¹²⁹

Slovensko sa v roku 2018 umiestnilo v DB na 39. mieste. Za rok 2017 získalo siedme najlepšie hodnotenie (zo 190 krajín) v oblasti Registrovania nehnuteľností. V minuloročnom hodnotení si krajina zlepšila svoje postavenie v kategórii Výber daní o 36 miest, v tohtoročnom hodnotení o ďalších 19 miest. To je však jediná kategória, kde si Slovensko polepšilo. V oblasti Stavebné povolenia a Vynútiteľnosť plnenia zmlúv si zhoršila medziročnú pozíciu o 19 miest. Najhoršie sa mu darilo v kategórii Stavebné povolenia (103. miesto). K založeniu podniku stačí Slovákovi 1,1 % priemerného príjmu, kým táto hodnota v priemere OECD dosahuje 3,2 % a v Poľsku až 12 % príjmu na obyvateľa.^{130 131}

3.4 Index globálnej konkurencieschopnosti - *Global Competitiveness Index (GCI 2017-2018)*

Index globálnej konkurencieschopnosti vypracúva nezisková organizácia Svetové ekonomické fórum (WEF), ktorá funguje od roku 1971 so sídlom vo Švajčiarsku. Zaoberá sa najmä činnosťou národných inštitúcií, ich uplatňovanými politikami a ekonomickými faktormi, ktoré vplyvajú na úroveň národnej prosperity. Obsahuje globálnu správu o národnom blahobyte občanov v 137 hodnotených krajinách, ktorá sa opiera o teoretický a empirický prieskum na základe 114 premenných usporiadaných v 12 pilieroch indexu.

¹²⁸ SVETOVÁ BANKA. 2018. *Doing Business 2018. Reformy pre nové pracovné miesta*. Washington: Publishing and Knowledge Division of The World Bank, 2017. ISBN: 978-1-4648-0984-2. s. 156 a 166.

¹²⁹ Priemerný počet dní na založenie podniku v krajinách OECD je 8,3 dňa.

¹³⁰ Náklady na založenie podniku sú v indexe DB evidované ako hrubý národný dôchodok na obyvateľa (v %).

¹³¹ SVETOVÁ BANKA. 2018. *Doing Business 2018 Report. Reformy pre nové pracovné miesta*. 15. vydanie. Washington: Publishing and Knowledge Division WB, 2017. ISBN: 978-1-4648-0984-2 s.142 - 205.

Dve tretiny dát WEF získava z globálneho dotazníkového prieskumu 14 tisíc podnikateľských subjektov, zvyšnú tretinu čerpajú priamo od medzinárodných inštitúcií (OSN, MMF, WHO).

Správa o globálnej konkurencieschopnosti 2017-2018 bola publikovaná v septembri 2017 a obsahuje podrobné hodnotenie všetkých 137 sledovaných krajín. V tejto podkapitole budeme pozornosť venovať najvyššie umiestnenej Českej republike, Poľsku, Slovensku a najhoršie hodnotenému Maďarsku. Všimli sme si, že kým Česká a Slovenská republika patria do skupiny krajín, ktorých rast závisí na inováciách (3. a zároveň finálna skupina), Maďarsko a Poľsko sa nachádzajú v prechode medzi 2. a 3. skupinou. Z toho vyplýva aj rozdielne porovnanie HDP na obyvateľa krajín V4. WEF porovnáva HDP na obyvateľa Českej republiky a Slovenska s rozvinutými ekonomikami, no HDP na obyvateľa Maďarska a Poľska s menej rozvinutou časťou Európy.

Najlepšie umiestnenie spomedzi krajín V4 dosiahla Česká republika, avšak v celosvetovom meradle sa umiestnila až na 31. mieste. Medzi najviac problematické faktory, ktoré ovplyvňujú podnikateľské prostredie, respondenti uviedli neefektívny výkon vlády, ďalej korupciu, nestabilitu politík a komplexnosť daňovej regulácie. Českí podnikatelia vnímajú negatívne verejnú dôveru v politikov a počet administratívnych úkonov na založenie podniku. Naopak, v top 10 GCI 2017 - 2018 sa Česká republika umiestnila v nasledovných kategóriách pilierov¹³²:

- 1. miesto - Inflácia (3. pilier),
- 1. miesto - Výskyt vírusu HIV (4. pilier),
- 4. miesto - Vplyv vírusu HIV na podnikanie (4. pilier),
- 5. miesto - Rozšírenosť zahraničného vlastníctva (6. pilier),
- 8. miesto - Podiel exportu na HDP (10. pilier),
- 8. miesto - Výskyt ochorení tuberkulózy (4. pilier),
- 9. miesto - Vplyv tuberkulózy na podnikanie (4. pilier).

Maďarsko sa umiestnilo na poslednom mieste v hodnotení krajín V4 podľa indexu GCI 2017 - 2018. Okrem Maďarska sa spomedzi krajín EÚ horšie umiestnili iba Cyprus, Rumunsko, Chorvátsko a Grécko (64., 68., 74. resp. 87. miesto). Za negatívne faktory maďarského podnikateľského prostredia WEF označilo najmä nestabilitu vládnych politík,

¹³² SVETOVÁ BANKA. 2018. *Doing Business 2018 Report. Reformy pre nové pracovné miesta*. 15. vydanie. [online]. [citované 22. 05. 2018]. Dostupné online na: <<http://espanol.doingbusiness.org/~/WBG/DoingBusiness/Documents/Annual-Reports/English/DB2018-Full-Report.pdf>>. s. 129 a 156.

korupciu a neefektívnu vládnu byrokráciu. Maďarsko sa zaradilo medzi najhoršie hodnotené ekonomiky, čo sa týka dostupnosti pôžičiek, tvorby národnej politiky, prilákani a udržaní talentov v krajine, slabej marketingovej propagácie, neetického správania spoločností a vplyvu daňových úľav na investície.

Poľsko zaujalo 39. miesto zo 137 krajín a jeho umiestnenie v rebríčku pokleslo medziročne o osem pozícií. Podnikatelia vnímali prílišnú komplexnosť daňovej regulácie, reštriktívnu reguláciu pracovného trhu, vysokú úroveň daní a vysokú úroveň byrokracie ako faktory najviac brzdiace podnikanie. Negatívne hodnotenie dostalo Poľsko v Zátiaži vládnych regulácií (119. miesto) a Vplyv zdaňovania na motiváciu pracovať (113. miesto).

Tabuľka 7 – Poradie a skóre prvých 60 krajín v rebríčku GCI 2017-2018

Por.	Krajina	Skóre	Por.	Krajina	Skóre	Por.	Krajina	Skóre
1	Švajčiarsko	5,86	21	Austrália	5,19	41	Litva	4,58
2	USA	5,85	22	Francúzsko	5,18	42	Portugalsko	4,57
3	Singapur	5,71	23	Malajzia	5,17	43	Taliansko	4,54
4	Holandsko	5,66	24	Írsko	5,16	44	Bahrajn	4,54
5	Nemecko	5,65	25	Katar	5,11	45	Maurícius	4,52
6	Hongkong	5,53	26	Južná Kórea	5,07	46	Brunej	4,52
7	Švédsko	5,52	27	Čína	5,00	47	Kostarika	4,5
8	UK	5,51	28	Island	4,99	48	Slovinsko	4,48
9	Japonsko	5,49	29	Estónsko	4,85	49	Bulharsko	4,46
10	Fínsko	5,49	30	Saudská Arábia	4,83	50	Panama	4,44
11	Nórsko	5,40	31	Česká republika	4,77	51	Mexiko	4,44
12	Dánsko	5,39	32	Thajsko	4,72	52	Kuvajt	4,43
13	Nový Zéland	5,37	33	Čile	4,71	53	Turecko	4,42
14	Kanada	5,35	34	Španielsko	4,70	54	Lotyšsko	4,4
15	Taiwan	5,33	35	Azerbajdžan	4,69	55	Vietnam	4,36
16	Izrael	5,31	36	Indonézia	4,68	56	Filipíny	4,35
17	SAE	5,30	37	Malta	4,65	57	Kazachstan	4,35
18	Rakúsko	5,25	38	Rusko	4,64	58	Rwanda	4,35
19	Luxembursko	5,23	39	Poľsko	4,59	59	Slovensko	4,33
20	Belgicko	5,23	40	India	4,59	60	Maďarsko	4,33

Prameň: Správa GCI 2017-2018.

Slovensko sa umiestnilo v prvej polovici rebríčka (59. miesto). Slovenskí i zahraniční podnikatelia najmenej priaznivo vnímajú vysokú mieru korupcie v krajine, neefektívnu vládnu byrokráciu, daňové zaťaženie a reštrikcie v oblasti pracovného trhu. Detailné informácie indexu GCI prezrádzajú, že Slovensko zaostáva za väčšinou hodnotených krajín vo viac ako polovici kategórií indexu. Najhoršie hodnotené kategórie

boli Ovpływňovanie rozhodnutí vládnej sféry a Vplyv zdaňovania na motiváciu pracovať (131. miesto), Zvýhodňovanie pri vládnych rozhodnutiach a Schopnosť krajiny priláhať talenty (130. miesto), ďalej Závaž vládnych regulácií, Rozdelenie verejných fondov a Plytvanie vládnyimi výdavkami.

3.5 Index ekonomickej slobody - Index of Economic Freedom (EF 2018)

Americká nadácia Heritage Foundation spolu s denníkom Wall Street Journal vydáva od roku 1995 Index ekonomickej slobody (EF), ktorý skúma ekonomickú slobodu 186 štátov. Heritage negatívne vníma akékoľvek obmedzenia pre podnikateľov zo strany vlády a štátnych zákonov. Kým Index EF 2017 obsahoval 10 subindexov, Index EF 2018 je založený na analýze 12 faktorov: vlastnícke práva, efektívnosť súdov, vládna integrita, daňové zaťaženie, vládne výdavky, fiškálna situácia (zdravie), sloboda podnikania, sloboda pohybu pracovnej sily, sloboda obchodu, sloboda investícií a finančná sloboda.

V období od júla 2017 do júna 2018 nadácia Heritage Foundation porovnávala ekonomickú slobodu v 180¹³³ krajinách sveta¹³⁴. Pozitívom je, že väčšina krajín si svoje skóre zlepšila (102 krajín). Menovite Brunej sa posunul z minuloročného 70. miesta na súčasné 35. miesto. V minulom roku dosiahlo Poľsko, Nemecko, India, Vietnam a ďalších 28 krajín svoje najvyššie hodnotenie v 23 - ročnej histórii indexu. Tento rok bol dosiahnutý rekordný priemer ekonomickej slobody sveta vo výške 61,1 percentuálnych bodov v 24 -ročnej histórii indexu. Naopak, skóre si zhoršilo 75 ekonomík (vrátane USA, Japonska a Švédska, Maďarska a Česka) a 3 krajiny si udržali rovnaké postavenie ako minulý rok.

Heritage tento rok zaradil medzi absolútne slobodné krajiny iba šesť štátov (Hongkong, Singapur, Nový Zéland, Švajčiarsko, Austrália a Írsko), pričom poradie týchto krajín, s výnimkou Írska, ostalo oproti minulému roku nezmenené. Írsko si zlepšilo svoje umiestnenie v rebríčku EF 2018 o 3 pozície. Celkové skóre si však medziročne Hongkong, Singapur, Nový Zéland a Švajčiarsko pohoršili. Austrália a Írsko si svoje skóre navýšili¹³⁵. Do skupiny prevažne slobodných patrí 28 krajín (najmä európske krajiny zahrňujúč Českú republiku), 62 štátov bolo priradených do skupiny mierne slobodných (Poľsko, Maďarsko, Slovensko) a najpočetnejšiu skupinu tvoria prevažne neslobodné ekonomiky (64). Medzi

¹³³ Šesť krajín z celkového počtu 186 nebolo zaradených do rebríčka. Nachádzajú sa v skupine „Not ranked“.

¹³⁴ HERITAGE FOUNDATION. 2018. *Index ekonomickej slobody*. [citované 22. 05. 2018]. Dostupné online na: <<http://www.heritage.org/index/ranking>>.

¹³⁵ Ibid.

potláčané, resp. neslobodné krajiny patrí 21 štátov (prevažne africké krajiny, ale napríklad aj Bolívia, Kuba a Venezuela). Minulý rok bola medzi potláčané ekonomiky zaradená i Ukrajina, v roku 2018 sa nachádza o skupinu vyššie. Šesť krajín nebolo ohodnotených z dôvodu chýbajúcich spoľahlivých a akceptovateľných údajov (Lichtenštajnsko, Irak), politickej nestability (Somálsko, Líbya) alebo pretrvávajúcej vojny (Sýria, Jemen).

Tabuľka 8 – Porovnanie poradia 60 najlepšie umiestnených krajín v EF 2018 a 2017

Krajina	2018		2017		zmena skóre v roku 2018 *
		S K Ó R E		S K Ó R E	
Hongkong	1	90,2	1	89,8	0,4
Singapur	2	88,8	2	88,6	0,2
Nový Zéland	3	84,2	3	83,7	0,5
Švajčiarsko	4	81,7	4	81,5	0,2
Austrália	5	80,9	5	81,0	-0,1
Írsko	6	80,4	9	76,7	3,7
Estónsko	7	78,8	6	79,1	-0,3
UK	8	78,0	12	76,4	1,6
Kanada	9	77,7	7	78,5	-0,8
SAE	10	77,6	8	76,9	0,7
Island	11	77,0	22	74,4	2,6
Dánsko	12	76,6	18	75,1	1,5
Taiwan	13	76,6	11	76,5	0,1
Luxembursk	14	76,4	14	75,9	0,5
Švédsko	15	76,3	19	74,9	1,4
Gruzínsko	16	76,2	13	76,0	0,2
Holandsko	17	76,2	15	75,8	0,4
USA	18	75,7	17	75,1	0,6
Litva	19	75,3	16	75,8	-0,5
Čile	20	75,2	10	76,5	-1,3
Maurícius	21	75,1	21	74,7	0,4
Malajzia	22	74,5	27	73,8	0,7
Nórsko	23	74,3	25	74,0	0,3
Česko	24	74,2	28	73,3	0,9
Nemecko	25	74,2	26	73,8	0,4
Fínsko	26	74,1	24	74,0	0,1
Južná Kórea	27	73,8	23	74,3	-0,5
Lotyšsko	28	73,6	20	74,8	-1,2
Katar	29	72,6	29	73,1	-0,5
Japonsko	30	72,3	40	69,6	2,7
Izrael	31	72,2	36	69,7	2,5
Rakúsko	32	71,8	30	72,3	-0,5
Macedónsk	33	71,3	31	70,7	0,6
Macau	34	70,9	32	70,7	0,2
Botswana	35	69,9	34	70,1	-0,2
Vanuatu	36	69,5	52	67,4	2,1
Rumunsk	37	69,4	39	69,7	-0,3
Uruguaj	38	69,2	38	69,7	-0,5
Rwanda	39	69,1	51	67,6	1,5
Jamajka	40	69,1	41	69,5	-0,4
Kazachsta	41	69,1	42	69,0	0,1
Kolumbia	42	68,9	37	69,7	-0,8
Peru	43	68,7	43	68,9	-0,2
Arménsko	44	68,7	33	70,3	-1,6
Poľsko	45	68,5	45	68,3	0,2
Malta	46	68,5	50	67,7	0,8
Bulharsko	47	68,3	47	67,9	0,4
Cyprus	48	67,8	48	67,9	-0,1
Sv.	49	67,7	59	65,2	2,5
Bahrajn	50	67,7	44	68,5	-0,8
Sv. Lucia	51	67,6	62	65,0	2,6
Belgicko	52	67,5	49	67,8	-0,3
Thajsko	53	67,1	55	66,2	0,9
Panama	54	67,0	54	66,3	0,7
Maďarsko	55	66,7	56	65,8	0,9
Kosovo	56	66,6	46	67,9	-1,3
Kostarika	57	65,6	63	65,0	0,6
Turecko	58	65,4	60	65,2	0,2
Slovensko	59	65,3	57	65,7	-0,4
Španielsko	60	65,1	69	63,6	1,5

*Červené čísla znázorňujú zhoršenie súčasnej pozície oproti minulému roku, zelené znázorňujú zlepšenie
Prameň: Heritage Foundation. 2017. Index of Economic Freedom 2018 Ranking.

Zaujímavosťou indexu EF 2018 je posledná pozícia patriaca Severnej Kórei, ktorá sa medziročne síce nezmenila, ale získala plus 0,9 bodu pre svoje skóre a minulý rok až 2,6 bodu navyše.¹³⁶ Hlavné zistenia nadácie vyjadrujú, že prvé dve skupiny rebríčka (spolu 34 štátov) dosahujú priemerný príjem dvakrát vyšší ako všetky ostatné krajiny a štyrikrát vyšší ako posledná skupina rebríčka s názvom Neslobodné krajiny. Index ekonomickej slobody 2018 potvrdil, že priemerná úroveň ekonomickej slobody svetovej ekonomiky sa už 6. rok po sebe zvyšuje. V tabuľke 8 uvádzame 60 najlepšie umiestnených krajín v rebríčku Indexu ekonomickej slobody 2018 a 2017. V tabuľke je tiež uvedené Jordánsko a Brunej, ktorí zaznamenali výrazný prepád, v prípade Bruneju až o 35 miest.

Na začiatku 21. storočia bola ekonomická sloboda viditeľne najvyššia v Českej republike. I keď sa počas nasledujúcej dekády úroveň českej ekonomickej slobody zvyšovala v menšej miere ako ekonomická sloboda na Slovensku, dnes je opäť na vrchu rebríčka Vyšehradskej štvorky Česká republika. Ďalej v hodnotení nasleduje Poľsko, 3. pozíciu obsadilo Maďarsko a na poslednom mieste sa v Indexe ekonomickej slobody za rok 2018 umiestnilo Slovensko. Všetky 4 krajiny si v tomto roku svoje umiestnenie pohoršili. V najnovšom vydaní indexu pribudli nové čiastkové indexy (Efektivita súdnictva, Integrita vlády, Úroveň daňového zaťaženia) a zrušil sa subindex Miera korupcie. Správa za rok 2018 už neobsahuje zmenu umiestnenia krajín v jednotlivých indexoch v porovnaní s rokom 2017. Tieto rozdiely by v prípade krajín V4 vykazovali medziročný prepád bodov takmer v každej kategórii.

Česká republika zaujala v Indexe EF 2018 24. miesto zo 180 krajín a 13. miesto v Európe. Je teda lídrom krajín V4. Oproti minulému roku sa jej postavenie v rámci V4 zvýšilo o 4 miesta a celkovo v indexe až o 8. Ako jediná krajina zo skupiny V4 je zaradená medzi Prevažne slobodné ekonomiky. Heritage zdôrazňuje nízke daňové zaťaženie českých podnikateľov. V Indexe EF 2017 sa Česká republika umiestnila na 4. mieste v kategórii Finančnej slobody a na 20. mieste v Slobode obchodu¹³⁷. Oproti minulému roku sa krajina prepadla o 8 miest v oblasti Vládne výdavky (zaujalo 147. miesto). Za sledované obdobie od roku 1995 po súčasnosť zaznamenalo rapídny rast hodnotenia Finančnej slobody (+35,8 bodu) a Slobody pracovnej sily (+20 bodov), naopak rapídny prepád zaznamenalo pri Slobode podnikania (-33,4 bodu).

¹³⁶ MILLER, T. & KIM, B. A. 2016. *Index of Economic Freedom 2016. Promoting Economic Opportunity and Prosperity*. New York: The Wall Street Journal, 2016. ISBN: 978-0-89195-290-9. s. 222.

¹³⁷ V kategórii Sloboda obchodu sa všetky krajiny V4 umiestnili spoločne na 20. mieste, v roku 2016 boli krajiny V4 na spoločnom 10. mieste.

Tabuľka 9 - Rebríček Indexu ekonomickej slobody 2017 (úplný zoznam krajín)

č.	Krajina	skóre	+/-	č.	Krajina	skóre	+/-	č.	Krajina	skóre	+/-	č.	Krajina	skóre	+/-
1	Hongkong	89.8	+1.2	51	Rwanda	67.6	+4.5	101	Belize	58.6	+1.2	151	SAR	51.8	+6.6
2	Singapur	88.6	+0.8	52	Vanuatu	67.4	+6.6	102	Mali	58.6	+2.1	152	Papuan. G	50.9	-2.3
3	N. Zéland	83.7	+2.1	53	Jordánsko	66.7	-1.6	103	Gabon	58.6	-0.4	153	Kiribati	50.9	+4.7
4	Švajčiarsko	81.5	+0.5	54	Panama	66.3	+1.5	104	Bielorusk	58.6	+9.8	154	Niger	50.8	-3.5
5	Austrália	81.0	+0.7	55	Thajsko	66.2	+2.3	105	Tanzánia	58.6	+0.1	155	Irán	50.5	+7.0
6	Estónsko	79.1	+1.9	56	Maďarsko	65.8	-0.2	106	Guyana	58.5	+3.1	156	Argentína	50.4	+6.6
7	Kanada	78.5	+0.5	57	Slovensko	65.7	-0.9	107	Bhután	58.4	-1.1	157	Maldivy	50.3	-3.6
8	SAE	76.9	+4.3	58	Filipíny	65.6	+2.5	108	Samoa	58.4	-5.1	158	Mozambik	49.9	-3.3
9	Írsko	76.7	-0.6	59	Sv.	65.2	-3.6	109	Tadžikista	58.2	+6.9	159	Haiti	49.6	-1.7
10	Čile	76.5	-1.2	60	Turecko	65.2	+3.1	110	Moldavsk	58.0	+0.6	160	Ekvádor	49.3	+0.7
11	Tajvan	76.5	+1.8	61	Kuvajt	65.1	+2.4	111	Čína	57.4	+5.4	161	Libéria	49.1	-3.1
12	UK	76.4	0.0	62	Sv. Lucia	65.0	-5.0	112	Sri Lanka	57.4	-2.5	162	Čad	49.0	+2.7
13	Gruzínsko	76.0	+3.4	63	Kostarika	65.0	-2.4	113	Madagask	57.4	-3.7	163	Afganistan	48.9	N/A
14	Luxembursk	75.9	+2.0	64	Saud. Arábia	64.4	+2.3	114	Rusko	57.1	+6.5	164	Sudán	48.8	N/A
15	Holandsko	75.8	+1.2	65	Albánsko	64.4	-1.5	115	Nigéria	57.1	-0.4	165	Angola	48.5	-0.4
16	Litva	75.8	+0.6	66	Salvádor	64.1	-1.0	116	Kapverdy	56.9	-9.6	166	Ukrajina	48.1	+1.3
17	USA	75.1	-0.3	67	Dominika	63.7	-3.3	117	KDR	56.4	+10.	167	Surinam	48.0	-5.8
18	Dánsko	75.1	-0.2	68	Azerbajdža	63.6	+3.4	118	Ghana	56.2	-6.8	168	Bolívia	47.7	+0.3
19	Švédsko	74.9	+2.9	69	Španielsko	63.6	-4.9	119	Guinea-	56.1	+4.3	169	Guinea	47.6	-5.7
20	Lotyšsko	74.8	+4.4	70	Mexiko	63.6	-1.6	120	Senegal	55.9	-2.2	170	Turkmenist	47.4	+5.5
21	Maurícius	74.7	0.0	71	Fidži	63.4	+4.6	121	Komory	55.8	+3.4	171	Džibuti	46.7	-9.3
22	Island	74.4	+1.1	72	Francúzsko	63.3	+1.0	122	Zambia	55.8	-3.0	172	Alžírsko	46.5	-3.6
23	Južná	74.3	+2.6	73	Tonga	63.0	+3.4	123	Tunisko	55.7	-1.9	173	Vých. Timor	46.3	+0.5
24	Fínsko	74.0	+1.4	74	Guatemala	63.0	+1.2	124	Sv.	55.4	-1.3	174	Rovníková G	45.0	+1.3
25	Nórsko	74.0	+3.2	75	Pobrežie	63.0	+3.0	125	Nepál	55.1	+4.2	175	Zimbabwe	44.0	+5.8
26	Nemecko	73.8	-0.6	76	Domin.rep	62.9	+1.9	126	Šalamúno	55.0	+8.0	176	Eritrea	42.2	-0.5
27	Malajzia	73.8	+2.3	77	Portugalsko	62.6	-2.5	127	Grécko	55.0	+1.8	177	Kongo	40.0	-2.8
28	Česko	73.3	+0.1	78	Namíbia	62.5	+0.6	128	Bangladéš	55.0	+1.7	178	Kuba	33.9	+4.1
29	Katar	73.1	+2.4	79	Taliano	62.5	+1.3	129	Mongolsk	54.8	-4.6	179	Venezuela	27.0	-6.7
30	Rakúsko	72.3	+0.6	80	Paraguaj	62.4	+0.9	130	Barbados	54.5	-13.8	180	Sev. Kórea	4.9	+2.6
31	Macedóns	70.7	+3.2	81	Južná	62.3	+0.4	131	Mauritáni	54.4	-0.4				
32	Macau	70.7	+0.6	82	Omán	62.1	-5.0	132	Mikronézi	54.1	+2.3				
33	Arménsko	70.3	+3.3	83	Čierna	62.0	-2.9	133	Laos	54.0	+4.2				
34	Botswana	70.1	-1.0	84	Indonézia	61.9	+2.5	134	Lesotho	53.9	+3.3				
35	Brunej	69.8	+2.5	85	Seychely	61.8	-0.4	135	Keňa	53.5	-4.0				
36	Izrael	69.7	-1.0	86	Maroko	61.5	+0.2	136	Gambia	53.4	-3.7				
37	Kolumbia	69.7	-1.1	87	Trinidad	61.2	-1.7	137	Libanon	53.3	-6.2				
38	Uruguaj	69.7	+0.9	88	Švajčiarsko	61.1	+1.4	138	Togo	53.2	-0.4				
39	Rumunsko	69.7	+4.1	89	Kirgizsko	61.1	+1.5	139	Burundi	53.2	-0.7				
40	Japonsko	69.6	-3.5	90	Bahamy	61.1	-9.8	140	Brazília	52.9	-3.6				
41	Jamajka	69.5	+2.0	91	Uganda	60.9	+1.6	141	Pakistan	52.8	-3.1				
42	Kazachsta	69.0	+5.4	92	Bosna a H.	60.2	+1.6	142	Etiópia	52.7	+1.2				
43	Peru	68.9	+1.5	93	Burkina	59.6	+0.5	143	India	52.6	-3.6				
44	Bahrajn	68.5	-5.8	94	Kambodža	59.5	+1.6	144	Egypt	52.6	-3.4				
45	Poľsko	68.3	-1.0	95	Chorvátsko	59.4	+0.3	145	Sierra	52.6	+0.3				
46	Kosovo	67.9	+6.5	96	Benin	59.2	-0.1	146	Barma	52.5	+3.8				
47	Bulharsko	67.9	+2.0	97	Slovinsko	59.2	-1.4	147	Vietnam	52.4	-1.6				
48	Cyprus	67.9	-0.8	98	Nikaragua	59.2	+0.6	148	Uzbekista	52.3	+6.3				
49	Belgicko	67.8	-0.6	99	Srbsko	58.9	-3.2	149	Malawi	52.2	+0.4				
50	Malta	67.7	+1.0	100	Honduras	58.8	+1.1	150	Kamerun	51.8	-2.4				

Nehodnotené krajiny:

Irak
Libya
Lichtenšta
Somálsko
Sýria
Jemen

Prameň: Heritage Foundation. 2016. Index of Economic Freedom 2017 Ranking.

Na 45. globálnom a 21. regionálnom mieste v EF 2018 sa umiestnilo Poľsko, a to vďaka efektívnej daňovej sadzbe, regulačnému systému a novému zákonu o insolventnosti a bankrote spoločností. Najpozitívnejšie je vnímaná oblasť Peňažnej slobody (17. miesto, medziročný posun o 2 miesta). Najväčší medziročný posun však registrujeme pri Fiškálnom zdraví ekonomiky (o 15 miest). Za 24 sledovaných rokov sa Poľsko celkovo zlepšilo v oblasti Vládnych výdavkov a v oblasti Peňažnej slobody. Obdobné hodnotenie získalo Poľsko aj v indexe EF 2017.

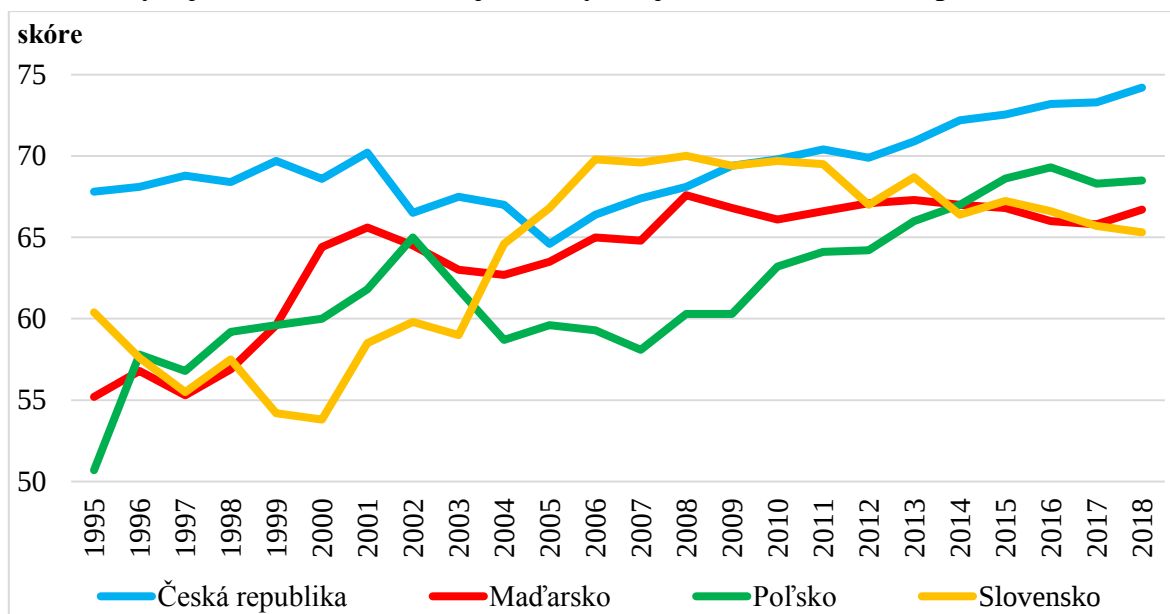
Slovensko, ako jediná krajina V4 patriaca do eurozóny, sa nachádza na 60. mieste v subindexe Monetárnej stability EF 2017, kým Česká republika na 15. a Maďarsko dokonca na globálnom prvom mieste.¹³⁸ V porovnaní s ostatnými štátmi V4 vykazovalo Slovensko v roku 2018 a 2017 horšie hodnotenie v takmer všetkých čiastkových indexoch. Na jednej strane, počet bodov Slovenska sa v indexe EF 2018 medziročne výrazne nezmenil. Na druhej strane, následkom výrazného zlepšenia iných krajín sa pozícia Slovenska posunula o niekoľko miest nadol. Slovensko sa za posledných 23 rokov zhoršilo v kategórii Sloboda pracovnej sily a Majetkové práva slovenských podnikateľov zhoršilo o 20 bodov. Naopak, v kategórii Vládne výdavky sa zlepšilo o 22,4 bodov a vo Fiškálnej slobode o 27,2 bodov.

V indexe EF 2016 bolo Maďarsko najhoršie umiestnená krajina V4, v Indexe EF 2017 však predbehlo Slovensko a zaujalo 56. pozíciu. Regionálne sa umiestnilo na 26. mieste. Momentálne (rok 2018) je na 55. pozícii, o štyri miesta pred Slovenskom. Maďarsko je negatívne vnímané kvôli slabej vymožitelnosti práva a rastúcemu deficitu a verejnému dlhu. Najhoršie umiestnenie dosiahlo Maďarsko v kategórii Vládne výdavky, najvyšší medziročný prepád zase v kategórii Sloboda podnikania. Na druhej strane je pozitívnu časťou maďarského podnikateľského prostredia oblasť Peňažnej slobody, ktorá sa v roku 2017 umiestnila celosvetovo na 1. mieste a medziročne sa zlepšila o 3,4 bodu. Maďarsko sa za posledných 24 rokov zlepšilo v čiastkovom indexe Fiškálna sloboda a v Slobode podnikania. Výrazne sa zhoršilo v kategórii Majetkové práva.

Výhoda Indexu EF spočíva v tom, že sleduje a hodnotí aktuálnu ekonomickú situáciu všetkých štyroch krajín V4 od roku 1995, čo nám umožňuje porovnať ich medzi sebou, ale i sformulovať komparáciu a načrtnúť vývoj jednotlivých krajín v čase (pozri Graf 3).

¹³⁸ HERITAGE FOUNDATION. 2017. *Index ekonomickej slobody*. [online]. [citované 22. 10. 2017]. Dostupné online na: <<http://www.heritage.org/index/ranking>>.

Graf 3 - Vývoj Indexu ekonomickej slobody krajín V4 od roku 1995 po súčasnosť



Prameň: Vlastné spracovanie na základe údajov z: CESifo. 2017. Databáza ekonomickej slobody 1995-2017.

3.6 Index vnímania korupcie 2017 - Corruption Perception Index (CPI 2017)

Najuznávanejšou medzinárodnou organizáciou skúmajúcou oblasť korupcie na úrovni národných štátov je mimovládna organizácia Transparency International. Organizácia vznikla v roku 1993 v Berlíne, slovenská národná pobočka bola zriadená o 5 rokov neskôr, no patrí medzi najcitovanejšie mimovládne organizácie na Slovensku. Index vnímania korupcie je zostavený na základe prieskumu, kde ľudia odpovedajú na otázky týkajúce sa korupčnej problematiky. V roku 2014 bola Transparency International v projekte Pensylvánskej univerzity¹³⁹ označená za 13. najvýznamnejší svetový think tank.

Transparency International vo svojich správach uvádza úroveň vnímania korupcie verejnosťou i podnikateľským sektorom, nemeria však absolútnu mieru korupcie v jednotlivých krajinách kvôli absencii skutočných údajov o jednotlivých krajinách a ich praktikách. Konkrétne CPI 2018 porovnáva 180 krajín, pričom každej krajine sa prideli farba podľa výsledku v rebríčku CPI. Dôležitý faktom zostáva, že podľa správy CPI 2017 neexistuje na svete krajina s nulovou vnímanou korupciou.

¹³⁹ Správa 2014 Global Go to Think Tank Index Report zostavila poradie 150 najvýkonnejších think tankov vo svete.

V roku 2018 sa na globálnej úrovni najlepšie umiestnili Nový Zéland a Dánsko, ktoré získali 89, resp. 88 bodov. V roku 2017 získali obe krajiny 90 bodov. Dánsko bolo na čele rebríčka CPI piatykrát po sebe ako fungujúci, silný právny štát s jasnými pravidlami pre verejných činiteľov. Z krajín Európskej únie sa do prvej desiatky dostalo Fínsko, Švédsko, Luxembursko, Holandsko a Spojené kráľovstvo. V celosvetovom hodnotení sa najhoršie umiestnilo Somálsko a Sudán so ziskom 9, resp. 12 bodov. To znamená, že až 88 - 91 % domácich obyvateľov vníma svoj štát ako takmer úplne skorumpovaný. V roku 2017 bola najhoršie umiestnenou krajinou v indexe CPI Severná Kórea, v roku 2018 zastávala 171. miesto. Priemerné skóre globálneho hospodárstva je 43, čo vypovedá o nízkej dôvere obyvateľstva vo verejné inštitúcie a neustále rozširujúcej sa korupcii vo vládnom sektore. Pod úrovňou 50 bodov sa nachádza vyše 120 krajín zo 180 skúmaných ekonomík. Oproti predchádzajúcemu roku obsahuje správa CPI 2018 fakty o „pochovaní demokracie“. Ide o volebné výhry extrémistických a antikorupčných politických strán, v nadväznosti na zvyšujúcu sa korupciu vládnych predstaviteľov. Správa konkrétne spomína voľby v Indii (Aam Aadmi Party alebo Common Man Party), v Taliansku, v Turecku, na Slovensku a v Maďarsku.¹⁴⁰ V európskom regióne si zlepšila svoje CPI 2016 skóre aj Ukrajina, a to o 2 body.

Z Európskej únie dosiahlo hodnotenie nižšie ako 50 bodov až 6 krajín vrátane Slovenska a Maďarska. Správa z roku 2015 upozorňuje na protikladné zistenie, že i najvyspelejšie severoeurópske krajiny s transparentným verejným sektorom sú často naviazané na korupčné praktiky v zahraničí. Transparency International ako príklad uvádza švédsko-fínsku spoločnosť TeliaSonera (37 % podniku vlastní švédsky štát), ktorá je obvinená z poskytovania miliónových úplatkov v Uzbekistane, 15. najhoršie umiestnenej krajine v CPI 2015. Transparency International zistilo, že až polovica krajín OECD využíva korupčné praktiky pri podnikaní v zahraničí. Správa CPI 2016 navyše dáva do pozornosti zoznam najskorumpovanejších politických lídrov (Viktor Janukovyč, Zine Al-Abidine Ben Ali, Félix Bautista, Ricardo Martinelli), ako aj najviac skorumpované organizácie sveta (Petrobras, FIFA).

¹⁴⁰ TRANSPARENCY INTERNATIONAL. 2017. *Index vnímania korupcie 2017*. [citované 09. 05. 2018]. Dostupné online na: <<http://www.transparency.org/cpi2016#downloads>>. s. 3.

Tabuľka 10 - Poradie krajín EÚ28 v indexe CPI 2017

	Krajina	Skóre	2016		Krajina	Skóre	2016
2.	Dánsko	88	1.	36.	Poľsko	60	29.
3.	Fínsko	85	3.	38.	Litva	59	38.
6.	Švédsko	84	4.	40.	Lotyšsko	58	44.
8.	Luxembursko	82	10.	42.	Cyprus	57	47.
8.	Holandsko	82	10.	42.	Česká republ.	57	47.
8.	Veľká Británia	82	8.	42.	Španielsko	57	41.
12.	Nemecko	81	10.	46.	Malta	56	47.
16.	Rakúsko	75	17.	54.	Taliansko	50	60.
16.	Belgicko	75	15.	54.	Slovensko	50	54.
19.	Írsko	74	19.	57.	Chorvátsko	49	55.
21.	Estónsko	71	22.	59.	Grécko	48	69.
23.	Francúzsko	70	23.	59.	Rumunsko	48	57.
29.	Portugalsko	63	29.	66.	Maďarsko	45	57.
34.	Slovinsko	61	31.	71.	Bulharsko	43	75.

Prameň: Vlastné spracovanie autorky na základe: Transparency International. 2017. s. 20.

Z vyšehradského regiónu sa v hodnotení korupcie verejného sektora podľa organizácie Transparency International najlepšie umiestnilo Poľsko, nasledovala Česká republika, Slovensko a na poslednom mieste sa umiestnilo Maďarsko. Maďarsko a už aj Slovensko sa v indexe CPI 2017 prepadli do červenej skupiny krajín, t. j. s dosiahnutými 50 bodmi alebo menej. Poľsko, Slovensko a Maďarsko nedosiahli zlepšenie pozície oproti minulému roku. Naopak, v prípade Česka ide o 5 - miestny posun, ktorému však predchádzal až 10 - miestny prepád v roku 2016.

Krajiny V4 sú hodnotené v regionálnej podskupine Európa a stredná Ázia. V stručnom zhrnutí je najslabším článkom tohto regiónu Ukrajina, Macedónsko, Turecko a Bulharsko. Naopak, Poľsko sa umiestnilo v rebríčku Indexu CPI 2016 na 29. mieste so skóre 62 bodov zo 100. V roku 2017 sa prepadlo až o 7 pozícií. V rámci Európskej únie zaujalo 15. miesto, čo znamená najlepšie umiestnenie spomedzi krajín V4 (pozri Tabuľku 10). Česká republika, označovaná aj ako „jeden z najväčších neúspechov CPI 2016“ no zároveň „pozitívny skokan CPI 2017“, zaujala spolu s Cyprom s počtom bodov 57 až 42. miesto celosvetovo a 20. miesto v rámci EÚ. Na chvoste skupiny krajín V4 sa v Indexe CPI 2016 ocitlo Maďarsko, ktoré zaujalo 66. miesto z celkových 180 sledovaných štátov. Ide o sedemmiestny negatívny posun v hodnotení oproti roku 2016.

4 Komparácia makroekonomických ukazovateľov krajín V4

Táto kapitola dizertačnej práce analyzuje makroekonomický vývoj krajín V4 na základe ukazovateľov, ktoré súvisia s podnikaním. V rámci nášho skúmania kladieme dôraz na výrazne odlišné a nadpriemerné hodnoty krajín v jednotlivých indexoch. V práci analyzujeme a dedukujeme ich príčiny, dôsledky a potenciálne vplyvy založené na údajoch uverejnenými medzinárodnými organizáciami, najmä Organizáciou pre hospodársku spoluprácu a rozvoj (OECD), Svetovou bankou, Medzinárodným menovým fondom (MMF) a Eurostatom. Štvrtá kapitola obsahuje porovnanie jednotlivých krajín V4 s priemerom skupiny v tom istom roku. Navyše poskytujeme grafické znázornenie vývoja a porovnania všetkých ukazovateľov. V tejto časti práce sa snažíme načrtnúť aj prognózu budúceho vývoja ekonomík V4, a to najmä podľa ekonomických dát z medzinárodných inštitúcií a makroekonomických trendov.

Nasledujúce časti práce prezentujú vývoj najdôležitejších ukazovateľov krajín V4 týkajúcich sa vývoja hospodárstva (HDP), sociálnej stránky (miera nezamestnanosti, index spotreby domácností a úspor) a hospodárenia štátov (vrátane verejného dlhu, rozpočtu a bilancie bežného účtu). Posledná podkapitola štvrtej kapitoly popisuje kvalitu a faktory podnikateľského prostredia krajín V4 v oblasti zamestnanosti, zdravotníctva, dopravy a nákladov na bývanie. Každá tabuľka a graf zahŕňa hodnotu priemeru skupiny krajín V4 ($\bar{x}$ V4), ktorý umožňuje porovnať jednotlivé krajiny medzi sebou a s priemernou úrovňou zoskupenia. Výpočty sú založené na údajoch a prognózach Eurostatu, OECD a MMF.

4.1 Základné makroekonomické ukazovatele krajín V4

Pre vymedzenie hospodárskeho vývoja krajín V4 uvádzame vývoj troch základných ukazovateľov, ktoré často citujú ekonómovia, investori a tvorcovia politik - absolútnu hodnotu HDP, HDP na obyvateľa a medziročný ekonomický rast.

Tabuľka 11 - Medziročný rast HDP (%) a HDP v trhových cenách (mld. eur)

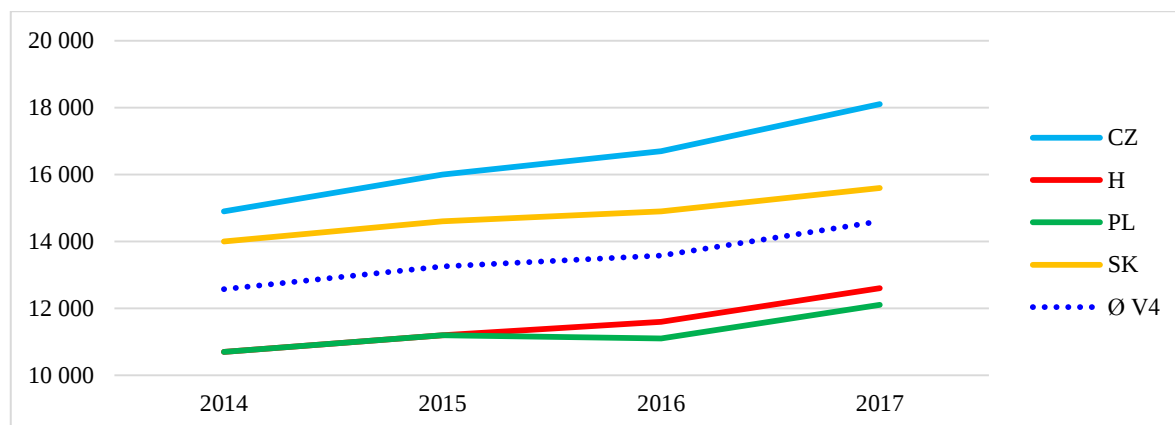
	2014	2015	2016	2017	*2018	*2019		2014	2015	2016	2017
CZ	2,7	5,3	2,6	4,4	3,4	3,1	CZ	156,7	168,5	176,4	191,6
H	4,0	3,1	2,2	4,0	4,0	3,2	H	105,6	110,7	113,7	123,5
PL	3,3	3,8	3,0	4,6	4,3	3,7	PL	411,0	430,1	425,9	465,6
SK	2,6	3,8	3,3	3,4	4,0	4,2	SK	76,1	78,9	81,2	85,0
$\bar{x}$ V4	3,2	4,0	2,8	4,1	3,9	3,6	$\bar{x}$ V4	187,3	197,0	199,3	216,4

*Prognóza pre roky 2018 a 2019.

Prameň: Eurostat, 2017a.

Krajiny V4 v súčasnosti predstavujú hlavný zdroj hospodárskeho rastu EÚ. Ich objem HDP ročne stúpa priemerne o 3 – 4 %, a to ich zaraďuje k najrýchlejšie rastúcim ekonomikám EÚ. Poľsko, ako najľudnatejšia krajina V4, je najväčšou skúmanou ekonomikou, čo sa odzrkadľuje pri porovnaní HDP vrámci skupiny krajín V4. Ak však porovnáme HDP na obyvateľa, Poľsko radikálne klesne pod priemer V4 s rozdielom takmer 4 000 eur v porovnaní so Slovenskom a 6 000 eur v porovnaní s Českou republikou (Graf 4). Na jednej strane, najvyšší životný štandard, meraný ukazovateľom HDP na obyvateľa, vykazujú českí obyvatelia. Na druhej strane, v roku 2017 dosiahlo priemerné HDP na obyvateľa všetkých štyroch krajín V4 menej ako polovicu (48,8 %) priemerného HDP na obyvateľa EÚ28.¹⁴¹

Graf 4 – HDP na obyvateľa v rokoch 2014 - 2017 (trhové ceny v eurách)



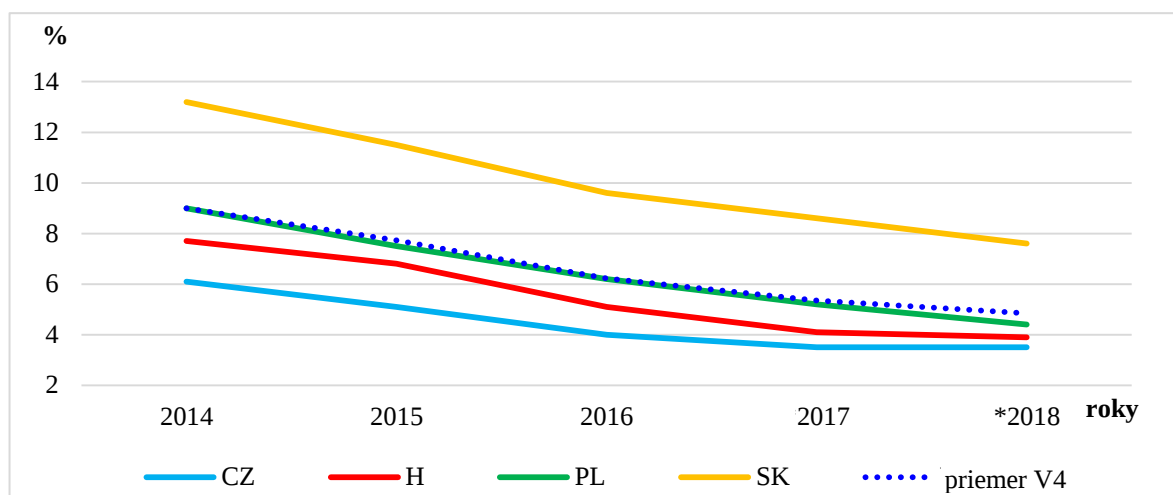
Prameň: Eurostat, 2017a.

4.2 Základné ukazovatele sociálnej oblasti v krajinách V4

Indexy zamestnanosti patria k najdôležitejším faktorom pri rozhodovaní podnikateľov o umiestnení projektu. Graf 6 ukazuje, že miera nezamestnanosti mladých ľudí dosiahla v období po kríze mimoriadne vysokú úroveň. V roku 2013 museli všetky krajiny EÚ bojovať s mierou nezamestnanosti mládeže 20 – 35 %, pričom na Slovensku pretrvávala vysoká úroveň aj v roku 2017. V dôsledku vhodných politík implementovaných po kríze z roku 2008 sa miera nezamestnanosti mládeže radikálne znížila v Maďarsku, Poľsku aj Českej republike (pozri Graf 5).

¹⁴¹ EUROSTAT. 2017a. *GDP Indices*. Databáza. [online]. [citované 04. 06. 2018]. Dostupné online na: <http://ec.europa.eu/eurostat/statisticsexplained/index.php/GDP_per_capita,_consumption_per_capita_and_price_level_indices>.

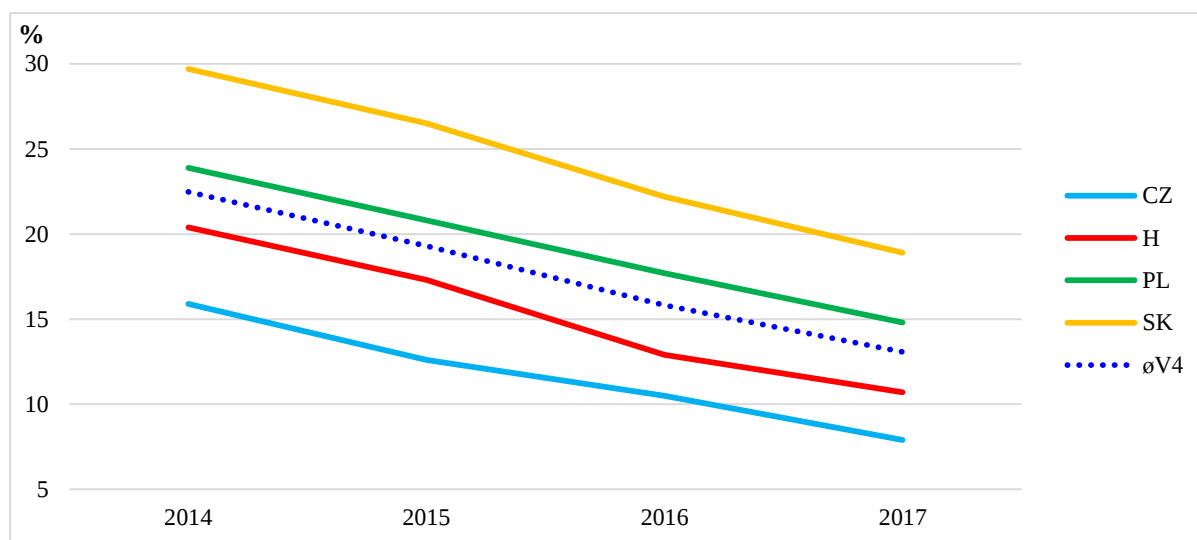
Graf 5 – Miera nezamestnanosti (%)



*Prognóza pre rok 2018.
Prameň: Eurostat, 2017b.

Česká republika mala v júni 2018 najnižšiu mieru nezamestnanosti mladých a tiež najnižšiu mieru celkovej nezamestnanosti v Európskej únii.¹⁴² Čo sa týka Slovenska, aj napriek novovytvoreným pracovným miestam a neustále sa zvyšujúcim investíciám je miera nezamestnanosti na Slovensku najvyššia v rámci skupiny krajín V4.¹⁴³

Graf 6 – Miera nezamestnanosti mladých ľudí (%)



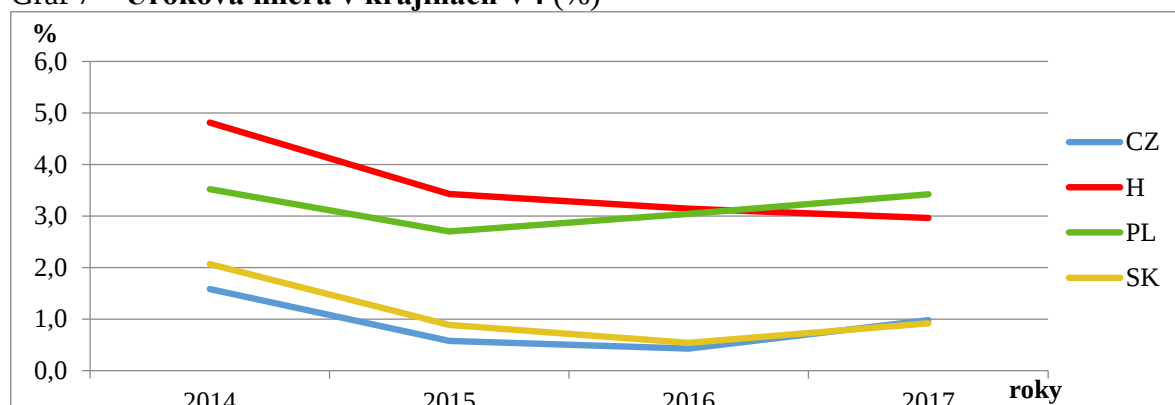
Prameň: Eurostat, 2018b.

¹⁴² EUROSTAT. 2018. *Unemployment statistics*. Databáza. [citované 22. 06. 2018]. Dostupné online na: http://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/Unemployment_statistics.

¹⁴³ OECD. 2016. *OECD Stats. Average Annual Wages*. [citované 22. 03. 2017]. Dostupné online na: https://stats.oecd.org/Index.aspx?DataSetCode=AV_AN_WAGE.

Úroková sadzba¹⁴⁴ sa v priebehu rokov menila, v roku 2017 dosiahla úroveň 0,98 % v Českej republike a 0,92 % na Slovensku. Maďarsko si udržalo vyššiu úroveň 2,96 % a najvyššiu úrokovú sadzbu 3,42 % v roku 2017 zaznamenávame v Poľsku. Graf 7 znázorňuje priemernú ročnú úrokovú mieru. V databáze Eurostatu existujú aj údaje o úrokovej miere krajín EÚ v štvrťročnom, mesačnom a jednodňovom období. Od roku 2015 sa Európska centrálna banka (ECB) a národné centrálné banky usilujú o nízke, takmer nulové úrokové sadzby na úvery s cieľom podporiť ekonomiku EÚ¹⁴⁵. Okrem nízkej úrokovej sadzby je pre podnikateľov dôležitý krátky čas vybavenia úveru v banke, podmienky ručenia a splácania úveru.¹⁴⁶ Nízke úrokové sadzby pre firmy boli v Maďarsku zavedené ako súčasť kampane premiéra Orbána pred parlamentnými voľbami.¹⁴⁷ V súčasnosti sa ECB snaží o 3-ročnú negatívnu reálnu úrokovú sadzbu súčasne s cieľom udržania 2 % miery inflácie. Kritici však varujú pred vznikom bankovej krízy z dôvodu poskytnutia nerentabilných úverov.¹⁴⁸

Graf 7 – Úroková miera v krajinách V4 (%)



Prameň: Eurostat, 2017c.

Dôležitým subjektom v ekonomike sú domácnosti, ktoré vystupujú ako koneční spotrebitelia, ale tiež poskytujú svoje služby Prispievajú formou zaplatených daní

¹⁴⁴ Eurostat uvádza dlhodobú úrokovú sadzbu v súlade s podmienkami pre plnenie Maastrichtského kritéria pre dlhodobé úrokové sadzby. Viac info na: <http://ec.europa.eu/eurostat/cache/metadata/en/irt_lt_mcby_esms.htm>.

¹⁴⁵ ECB. 2018. *Monetary policy in a low interest rate environment*. Speech by Peter Praet, Member of the Executive Board of the ECB, at the Congress of Actuaries, Berlin, 6 June 2018. [citované 22. 08. 2018]. Dostupné online na: <<https://www.ecb.europa.eu/press/key/date/2018/html/ecb.sp180606.en.html>>.

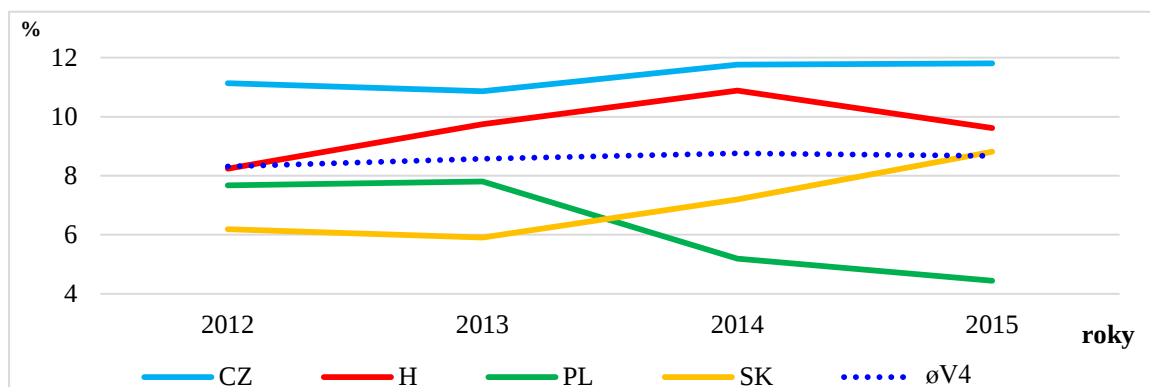
¹⁴⁶ BOMHOFF, Eduard. *Financial Forecasting for Business and Economics*. Cambridge: Academic Press, 1994. s. 24. ISBN: 978-01-21-128-906.

¹⁴⁷ REUTERS. 2018. *Hungarian central bank holds rates with low inflation in mind*. [citované 22. 03. 2017]. Dostupné online na: <<https://www.reuters.com/article/hungary-rates-idUSL8N1K52TV>>.

¹⁴⁸ ECB. 2017. *Bank business models at negative interest rates*. [citované 22. 06. 2018]. Dostupné online na: <https://ec.europa.eu/eurostat/data/database?node_code=ei_mfir_m>.

do štátneho rozpočtu. Domácnosti sú rovnako dôležité aj pre finančné inštitúcie, ktorým poskytujú úspory vo forme vkladov, akcií, dlhopisov a investícií do finančných aktív.¹⁴⁹

Graf 8 – Miera úspor domácností (%)

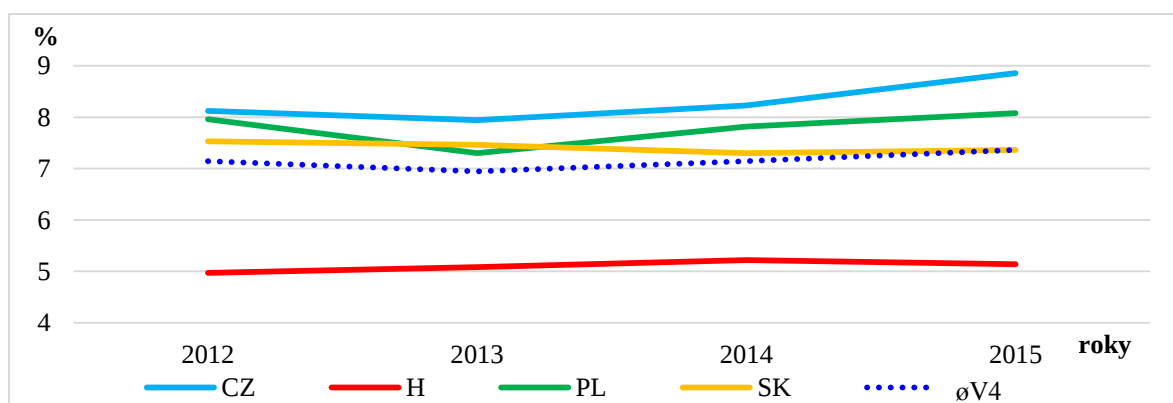


Poznámka: Údaje pre rok 2016 nie sú dostupné (k 1. 6. 2018).

Prameň: Vlastné spracovanie autorky na základe Eurostat, 2017c.

Graf 8 ukazuje, že maďarské domácnosti majú tendenciu šetriť viac ako ostatní obyvatelia V4, zatiaľ čo investujú podstatne menej ako zvyšok V4. Slovenskí, českí a poľskí spotrebitelia investujú v priemere približne 8 % svojho disponibilného príjmu, ale objem úspor zostáva nerovnomerný a nestabilný (porovnaj Graf 8 a 9). Kým českí dôchodcovia si myslia, že potrebujú ďalšie úspory pre budúcnosť, poľskí starší občania znižujú svoje úspory od reformy dôchodkového systému zavedenej v roku 2014.¹⁵⁰

Graf 9 - Miera investícií domácností (% disponibilného príjmu)



Poznámka: Údaje pre rok 2016 nie sú dostupné (k 1. 6. 2018).

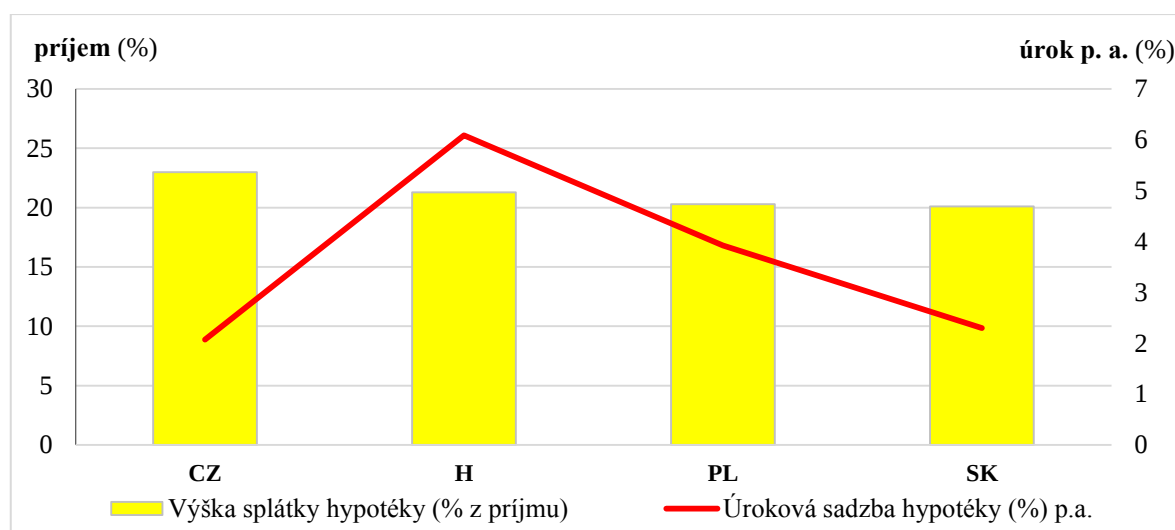
Prameň: Vlastné spracovanie autorky na základe Eurostat, 2017c.

¹⁴⁹ FELDSTEIN, Martin - POTERBA, James. *Empirical Foundations of Household Taxation*. University of Chicago Press: Chicago, 2008. ISBN: 978-022-624-19-06. s. 236.

¹⁵⁰ DĘBSKI, Wiesław - ŚWIDERSKI, Bartosz. An Allocation Analysis of Polish Household Savings Invested in Financial. In *Contemporary Economics*. Vol. 10. Issue 2. ISSN: 2300-8814. s. 126.

Vo všeobecnosti je ľahký prístup k financiám pozitívne vnímaný pre ekonomický rast. Problém však nastane počas hospodárskej recesie, keď praskne hypotekárna bublina a domácnosti stratia svoj majetok. Graf 10 ukazuje, že najnižšie náklady na hypotéku (ako podiel príjmov domácností) sú na Slovensku, ale najnižšia hypotekárna úroková sadzba bola koncom roka 2016 v Českej republike (2,07 %) ¹⁵¹. Naopak, najvyššiu úrokovú sadzbu z hypotéky platia maďarské domácnosti (6,09 %). Niektorí miestni ekonómovia kritizujú, že zraniteľná "Orbanomika" môže spôsobiť vážne hospodárske problémy. ¹⁵²

Graf 10 – Hypotekárne ukazovatele krajín V4 v roku 2016



Prameň: Eurostat, 2017c.

4.3 Ukazovatele týkajúce sa verejných financií štátov V4

Ekonomická štatistika výkonu verejnej správy je nevyhnutná na posúdenie efektívnosti poskytovania verejných služieb občanom a podnikom. V našom výskume porovnávame vývoj štátneho rozpočtu a verejného dlhu jednotlivých krajín s priemerom V4. Nasledujúce grafy ilustrujú, ako vlády krajín V4 hospodária a či spĺňajú kritériá členstva v eurozóne.

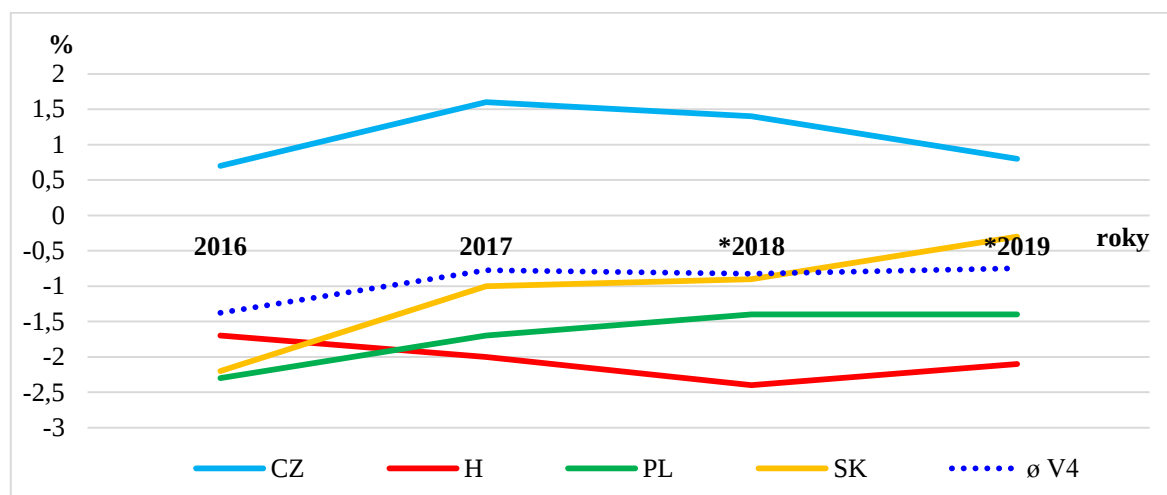
Z makroekonomického hľadiska analyzujeme štátny rozpočet krajín V4 kvôli tomu, že rozpočtové príjmy a výdavky priamo ovplyvňujú kvalitu podnikateľského prostredia

¹⁵¹ EUROSTAT. 2017c. *Your Key to European Statistics*. Database of Macroeconomic Indicators (DataTree). [online]. [citované 29. 09. 2017]. Dostupné online na: <http://ec.europa.eu/eurostat/data/database?node_code=tsdec310>.

¹⁵² BYRNE, A. 2015. 'Orbanomics' confounds critics as Hungary's economy recovers. In *Financial Times*. [cit. 10. 07. 2017]. Dostupné online: <www.ft.com/content/027eaf9a-05e9-11e5-b676-00144feabdc0?m>.

krajiny. Dostatok štátnych financií investovaných do výstavby dopravnej infraštruktúry, priemyselných parkov, reštrukturalizácie bankového sektora, do vedecko - výskumných inštitúcií a projektov zvyšuje záujem zahraničných investorov o danú krajinu. Naopak, vysoké daňové odvody, ktoré tvoria najväčšiu časť príjmov krajín V4, znižujú atraktivitu podnikateľského prostredia krajiny v medzinárodných hodnoteniach. Čo sa týka vízie rozpočtu EÚ, názory krajín V4 sa líšia. Kým Poľsko by uprednostnilo vyššie investície do podpory MSP, Česká republika skôr do kohéznej politiky a Slovensko žiada o vyčlenenie viac financií na podporu tzv. tranzitívnych regiónov (transition regions).¹⁵³ Európska komisia predpokladá, že krajiny V4 budú mať v roku 2018 rozpočtový deficit nižší ako 2,9 % HDP, takže všetky štyri krajiny splnia podmienky Paktu stability a rastu.¹⁵⁴

Graf 11 – Výsledok hospodárenia štátneho rozpočtu krajín V4 (% HDP)



*Prognóza pre roky 2018 a 2019.

Prameň: Vlastné spracovanie autorky na základe Európska komisia, 2018c.

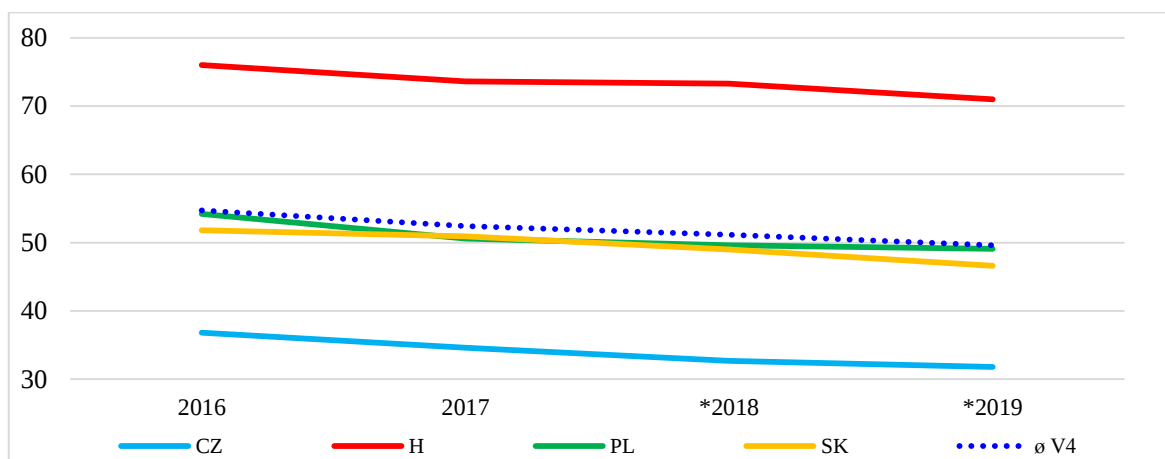
V roku 2016 vláda Českej republiky s novým ministrom financií Babišom¹⁵⁵ dosiahla rozpočtový prebytok a podobný vývoj sa očakáva i v blízkej budúcnosti. Podobne sa udržiava verejný dlh Poľska, Českej a Slovenskej republiky v rámci rozsahu Paktu stability a rastu. Dlh maďarskej vlády v súčasnosti predstavuje 75 % HDP, ale očakáva sa, že do roku 2018 klesne (pozri Graf 12).

¹⁵³ BARTOVIC, V., SZEMLÉR, T., TOPOROWSKI, P. & GABRIŽOVÁ, Z. 2014. *The EU Budget seen from the V4 Papers based on the presentations of the expert workshop held in Budapest, 19 June 2014.* [cit. 08. 08. 2018]. Dostupné online na: <<http://www.europeum.org/data/articles/the-eu-budget-seen-from-the-v4.pdf>>.

¹⁵⁴ EUROSTAT. 2017c. *Your Key to European Statistics.* Database of Macroeconomic Indicators (DataTree). [cit. 29. 09. 2017]. Dostupné online na: <http://ec.europa.eu/eurostat/data/database?node_code=tsdec310>.

¹⁵⁵ V novembri 2017 bol Andrej Babiš poverený zostavením vlády Českej republiky, v decembri 2017 sa stal predsedom vlády Českej republiky.

Graf 12 – Verejný dlh krajín V4 v rokoch 2016 – 2019 (% HDP)



*Prognóza na roky 2018 a 2019.

Prameň: Európska komisia, 2017d.

4.4 Komparácia daňového systému krajín V4

Daňový systém členských krajín Európskej únie nespadá pod kompetencie integračného zoskupenia. Každý štát si môže regulovať sadzbu daní podľa miestnych podmienok. Rada EÚ však 22. júna 2018 prijala smernicu č. 2017/0349, ktorá zaviedla trvalú minimálnu štandardnú sadzbu DPH na úrovni 15 %¹⁵⁶. EÚ nedefinuje maximálnu výšku sadzby DPH. Štandardná sadzba DPH je v krajinách V4 stanovená v rozmedzí 20 – 27 % (pozri Tabuľku 12). Všetky krajiny V4 využívajú možnosť zníženej sadzby daní na lieky, knihy a kojeneckú výživu. V Českej republike, Maďarsku a Poľskej republike majú stanové dve sadzby zníženej DPH, na Slovensku je iba jedna znížená sadzba DPH vo výške 10 %.

Daň z príjmu fyzickej osoby (FO) a právnickej osoby (PO) je pomerne odlišná v jednotlivých krajinách V4. Najnižšie sadzby daní z príjmu platia zamestnanci a podniky v Maďarsku. V prípade dane z príjmu PO v Českej republike platí výnimka 5 % sadzby dane z príjmov investičného, podielového, dôchodkového fondu a zahraničného fondu kolektívneho investovania.¹⁵⁷ Český senát však v decembri 2017 predložil novelu zákona,

¹⁵⁶ RADA EÚ. 2018. *VAT minimum standard rate set permanently at 15%*. Tlačová správa. [online]. [citované 25. 06. 2018]. Dostupné online na: <<http://www.consilium.europa.eu/en/press/press-releases/2018/06/22/vat-minimum-standard-rate-set-permanently-at-15/>>.

¹⁵⁷ MZVaEZ SR. 2017. *Ekonomická informácia o teritóriu. Česká republika*. [online]. [citované 29. 06. 2018]. Dostupné online na: <www.mzv.sk/documents/10182/620840/Ceska+republika+-+ekonomicka%C3%A9+inform%C3%A1cie+o+terit%C3%B3riu+2017.pdf>.

ktorá by zrušila výnimku pre investičné fondy.¹⁵⁸ V prípade Slovenskej republiky je sadzba dane z príjmu FO dvojstupňová: základná vo výške 19 %, pri príjme väčšom ako 35 022,31 eur platí sadzba dane vo výške 25 % príjmu.¹⁵⁹ V Poľsku platí od februára 2016 nová sadzba dane vo výške 0,44 % z aktív finančných inštitúcií.¹⁶⁰

Tabuľka 12 – Sazba daní v krajinách V4 (rok 2018)

	CZ	H	PL	SK
DPH – štandardná sadzba	21 %	27 %	23 %	20 %
– znížená sadzba	15; 10 %	18; 5 %	8; 5 %	10 %
Daň z príjmu FO	15 %	15%	32%	19; 25 %
Daň z príjmu PO	19%	9%	19%	21%

Prameň: MZVaEZ SR. 2018.; MZVaEZ SR, 2017. KPMG, 2017. Dôvera, 2018.

V nasledujúcich dvoch tabuľkách porovnávame daňové príjmy krajín V4 za rok 2016 podľa druhového hľadiska (Tabuľka 13) a podľa ekonomickej klasifikácie (Tabuľka 14). Údaje boli zozbierané Európskou komisiou k 7. decembru 2017¹⁶¹. V prvej tabuľke sú príjmy krajín V4 rozdelené na príjmy z priamych a nepriamych daní a sociálnych príspevkov. Vyjadrenie daňových príjmov ako % HDP nám umožňuje komplexne a objektívne porovnať daňové príjmy v krajinách V4. Z Tabuľky 13 vidíme, že relatívne najviac príjmov z daní tvorí rozpočet Maďarska (takmer 40 % HDP). Najmenej daňových príjmov je ročne vyberaných na Slovensku. Naopak, najväčšiu časť príjmov tvoria na Slovensku sociálne odvody platené zamestnávateľom a zamestnancom. Najviac sociálnych príspevkov zaplatia ročne české podniky a zamestnanci (14,7 % národného HDP).

¹⁵⁸ KPMG. 2018. *Prijde časť investičných fondů o daňové zvýhodnění?* [online]. [citované 25. 06. 2018]. Dostupné online na: <<https://danovky.cz/cs/prijde-cast-investicnich-fondu-o-danove-zvyhodneni>>.

¹⁵⁹ FINANČNÁ SPRÁVA SLOVENSKEJ REPUBLIKY. 2018. *Sadzba dane z príjmov fyzickej osoby*. [online]. [citované 29. 07. 2018]. Dostupné online na: <<https://podpora.financnasprava.sk/103952-Sadzba-dane-z-pr%C3%ADjmov-fyzickej-osoby-z-podan%C3%A9ho-da%C5%88ov%C3%A9ho-priznania>>.

¹⁶⁰ MZVaEZ SR. 2018. *Ekonomická informácia o teritóriu. Poľská republika*. [citované 06. 07. 2018]. Dostupné online na: <www.mzv.sk/documents/10182/620840/Po%C4%BESko+-+ekonomick%C3%A9+inform%C3%A1cie+o+terit%C3%B3riu+2017>.

¹⁶¹ Resp. k 23. januáru 2018 v prípade dane z príjmov PO.

Tabuľka 13 – Porovnanie daňových príjmov krajín V4 podľa typu dane (za rok 2016)

	CZ		H		PL		SK	
	% HDP	mld. eur	% HDP	mld. eur	% HDP	mld. eur	% HDP	mld. eur
Nepriame dane	12,5	22,0	18,3	20,8	13,5	57,7	10,8	8,7
DPH	7,4	13,1	9,3	10,6	7,0	30,0	6,7	5,4
Dane a dovozné clá (bez DPH)	1,7	3,0	0,2	0,2	0,6	2,5	0,2	0,1
Dane z výrobkov (okrem DPH a dovozných ciel)	2,8	5,0	7,1	8,0	4,0	17,0	3,0	2,4
Ostatné dane z produkcie	0,5	0,9	1,8	2,0	1,9	8,2	1,0	0,8
Priame dane	7,6	13,4	7,5	8,5	7,1	30,4	7,3	6,0
Daň z príjmov FO	3,8	6,8	4,9	5,5	4,8	20,6	3,3	2,7
Daň z príjmu FO	3,5	6,2	2,2	2,5	1,8	7,8	3,5	2,8
Ostatné	0,2	0,4	0,4	0,4	0,5	2,0	0,5	0,4
Sociálne príspevky	14,7	26,0	13,6	15,4	12,8	54,7	14,1	11,4
Zamestnávateľia	9,4	16,6	7,7	8,8	5,0	21,2	8,0	6,5
Domácnosti	5,3	9,3	5,9	6,7	7,9	33,4	6,1	5,0
Spolu	34,7	61,3	39,4	44,7	33,4	142,2	32,2	26,1

Prameň: Európska komisia, 2018d.

Porovnanie štátnych príjmov krajín V4 podľa ekonomickej klasifikácie obsahuje dane zo spotreby, pracovnej činnosti a kapitálu. Daň zo spotreby zahŕňa daň vyberanú z transakcií medzi konečnými spotrebiteľmi a výrobcami a daň na tovar konečnej spotreby. Daň z pracovnej činnosti zahŕňa všetky dane priamo súvisiace so mzdami platené zamestnancom alebo zamestnávateľom, vrátane povinných sociálnych odvodov. Metodologická príručka od Európskej komisie explicitne rozdeľuje časti príjmov medzi dane z pracovnej činnosti a dane z príjmov fyzických osôb.¹⁶² Dane z kapitálových výnosov sú definované ako dane z hmotného a nehmotného majetku, finančných investícií a úspor. Tieto dane zahŕňajú aj dane z príjmov z podnikania, vrátane poplatkov pri zakladaní podniku, ale aj z prenájmu nehnuteľností alebo motorových vozidiel.¹⁶³ Podľa nasledujúcej komparácie konštatujeme, že vlády krajín V4 sústredia najviac pozornosti na výber dane z pracovnej činnosti¹⁶⁴, pričom relatívne najvyššiu časť ročne odvádzajú podniky a zamestnanci v Maďarsku (18,1 % HDP).

¹⁶² EURÓPSKA KOMISIA. 2018f. *Methodology and explanatory notes*. Príloha B k Data on taxation. [online]. [citované 29. 07. 2018]. Dostupné online na: <https://ec.europa.eu/taxation_customs/sites/taxation/files/taxation_trends_report_2017_-_methodology.pdf>.

¹⁶³ Ibid.

¹⁶⁴ Z angl. taxes on labour.

Tabuľka 14 – Daňové príjmy krajín V4 podľa ekonomickej klasifikácie (za rok 2016)

	CZ		H		PL		SK	
	% HDP	mld. eur	% HDP	mld. eur	% HDP	mld. eur	% HDP	mld. eur
Daň zo spotreby	11,9	21,0	15,8	18,0	11,6	49,5	10,1	8,2
Daň z pracovnej činnosti	17,4	30,7	18,1	20,6	13,3	56,7	17,2	14,0
Daň z príjmu zo zamestnania:	16,1	28,4	18,0	20,5	12,5	53,1	14,4	11,6
a) zaplatené zamestnávateľmi	9,4	16,6	8,3	9,5	5,2	22,0	8,0	6,5
b) zaplatené zamestnancami	6,7	11,8	9,7	11,0	7,3	31,1	6,4	5,2
Dane nezamestnaných	1,3	2,3	0,1	0,1	0,8	3,6	2,9	2,3
Kapitálové dane	5,4	9,6	5,4	6,2	8,5	36,0	4,9	4,0
Príjem spoločností	3,5	6,2	2,3	2,7	1,8	7,8	3,7	3,0
Príjmy domácností	0,1	0,2	0,5	0,6	0,3	1,1	0,1	0,1
Príjem SZČO	1,0	1,8	0,4	0,5	4,2	17,9	0,1	0,1
Zásoba vlastného kapitálu	0,8	1,4	2,1	2,4	2,2	9,2	1,0	0,8
Spolu	34,7	61,3	39,3	44,7	33,4	142,2	32,2	26,1

Prameň: Európska komisia, 2018d.

4.5 Komparácia podmienok na pracovnom trhu v krajinách V4

Najvyššiu sumu povinných odvodov do sociálnej a zdravotnej poisťovne odvádzajú za svojich zamestnancov slovenskí zamestnávatelia. Sadzba sociálneho poistenia je stanovená vo výške 25,2 % hrubej mzdy a sadzba zdravotného poistenia vo výške 10 %. Každý zamestnanec si na Slovensku platí sociálne a zdravotné poistenie vo výške 13,4 % hrubej mzdy.¹⁶⁵ Daňový systém v Maďarsku bol zvýhodnený v prospech podnikateľov v roku 2017, kedy sa znížili sociálne odvody platené zamestnávateľom z 27 % na 22 % a dodatočne na 19,5 % v roku 2018. Maďarskí zamestnávatelia nemajú povinnosť odvádzat' zdravotné poistenie za svojich zamestnancov, platia si ho zamestnanci vo výške 7 %¹⁶⁶. Zamestnávatelia im prispievajú mesačne 1,5 % hrubej mzdy do fondu vzdelávania.

Tabuľka 15 – Povinné odvody zo mzdy platené zamestnávateľom v roku 2018 (v %)

	CZ	H	PL	SK
Zdravotné poistenie	9,0	0,0	6,5	10,0
Sociálne poistenie	25,0	19,5	12,71 - 17,41	25,2
Spolu	34,0	19,5	19,21 - 23,91	35,2

Prameň: MZVaEZ SR, 2018.; MZVaEZ SR, 2017. KMPG, 2017. Dôvera, 2018.

¹⁶⁵ DÔVERA. 2018. *Odvody od januára 2018*. [online]. [citované 27. 07. 2018]. Dostupné online: <<https://www.dovera.sk/platitel/tema-odvody-na-zdravotne-poistenie/a1860/odvody-od-januara-2018>>.

¹⁶⁶ KÖNYVELŐZÓNA. 2018. *Legfontosabb 2018. évi adóváltozásokról távirati stílusban*. [online]. [citované 27. 07. 2018]. Dostupné online: <<https://konyvelozona.hu/legfontosabb-2018-evi-adovaltozasokrol-tavirati-stilusban/>>.

V skutočnosti nemá zákonom stanovenú výšku minimálnej mzdy päť rozvinutých ekonomík (Dánsko, Island, Nórsko, Švajčiarsko a Švédsko). Podľa štatistik Forbes¹⁶⁷ ide o skupinu štátov, ktoré sa nachádzajú medzi prvými 10 najšťastnejšími krajinami sveta. Výšku minimálnej mzdy v krajinách V4 dlhodobo reguluje štát. V Tabuľke 16 uvádzame porovnanie výšky minimálnej mzdy krajín V4 za rok 2018. Upozorňujeme, že výška minimálnej mzdy na Slovensku je stanovená podľa koeficientov v šiestich kategóriách, ktoré odrážajú stupeň náročnosti pracovného miesta.¹⁶⁸

Tabuľka 16 – Výška minimálnej mzdy v krajinách V4 (rok 2018)

	CZ	H	PL	SK
Minimálna mzda	12 200 CZK (477,80 eur)	138 000 HUF (444,70 eur)	2100 PLN (502,80 eur)	480 - 960 eur (6 kategórií)

Prameň: Country Economy, 2018.

Graf 13 znázorňuje vývoj výšky minimálnej mzdy zavedenej v období rokov 2000 až 2018 v Českej republike, Maďarsku, Poľskej a Slovenskej republike. Na grafe môžeme vidieť obdobia najväčšieho zvýšenia minimálnej mzdy. Maďarská vláda zvýšila minimálnu mzdu v roku 2001 o 56 %, t. j. z 25 500 HUF na 40 000 HUF. Za poslednú dekádu (2008 – 2018) dosahuje priemerné zvýšenie maďarskej minimálnej mzdy 7 % ročne.¹⁶⁹ Viac ako 10 % medziročné zvýšenie bolo zavedené na začiatku 21. storočia aj v Slovenskej republike. V Českej republike bola začiatkom nového milénia zvýšená minimálna mzda o 8 % ročne. Poľská republika zvyšovala minimálnu mzdu v najväčšej miere v rokoch 2008 a 2009 (20,3 %, resp. 13,3 %), t. j. po prepuknutí globálnej hospodárskej a finančnej krízy. Naopak, v krízovom a pokrízovom období sa výška minimálnej mzdy v Českej republike nemenila, v rokoch 2007 – 2013 dosahovala jednotnú výšku 8 000 CZK¹⁷⁰. V súčasnosti je najvyššia úroveň minimálnej mzdy spomedzi krajín V4 stanovená v Poľskej republike.

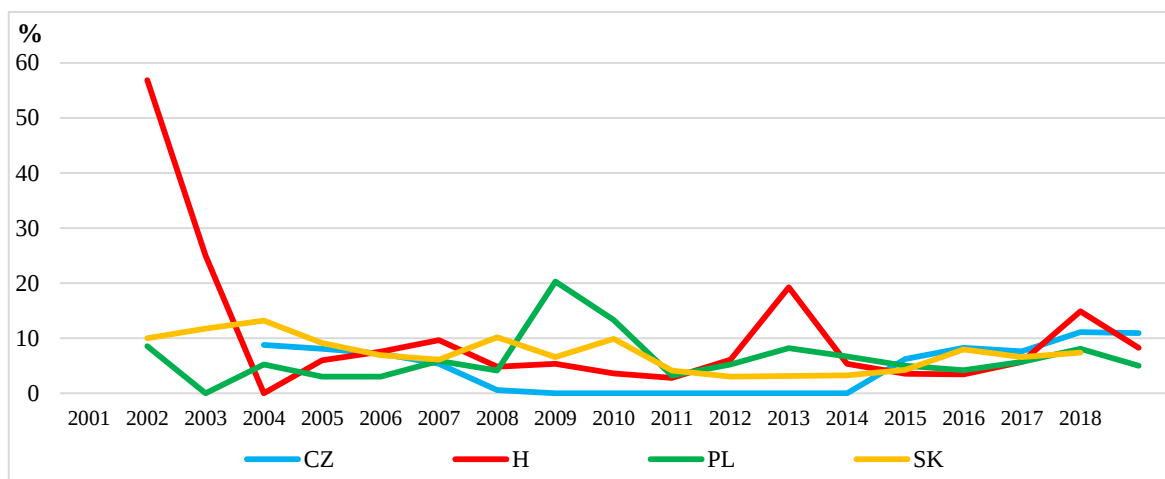
¹⁶⁷ FORBES. 2017. *The World's 5 Happiest Countries Do Not Have A National Minimum Wage*. [online]. [citované 26. 07. 2018]. Dostupné online: <www.forbes.com/sites/timworstall/2017/03/20/the-worlds-5-happiest-countries-do-not-have-a-national-minimum-wage/#49ed24c42317>.

¹⁶⁸ VLÁDA SR. 2017. *Nariadenie Vlády SR č. 278/2017 Z. z.* [online]. [citované 25. 07. 2018]. Dostupné online: <<http://www.rokovania.sk/Rokovanie.aspx>>.

¹⁶⁹ Vlastný výpočet autorky na základe údajov z Country Economy, 2018.

¹⁷⁰ ÚRAD VLÁDY ČESKEJ REPUBLIKY. 2014. *vliv minimální mzdy na nezaměstnanost v ČR*. 28 s. [online]. [citované 25. 07. 2018]. Dostupné online: <www.vlada.cz/assets/media-centrum/aktualne/VLIV-MINIMALNI-MZDY-NA-NEZAMESTNANOST-V-CR.pdf>.

Graf 13 – Medziročná zmena výšky minimálnej mzdy v krajinách V4



Prameň: Country Economy, 2018.

Index produktivity práce predstavuje kvalitatívny parameter podnikateľského prostredia. Meria sa ako pomer HDP a počtu odpracovaných hodín (pracovná sila ako produkčný faktor hospodárstva). V regióne V4 je produktivita práce na relatívne rovnakej úrovni medzi 102 - 112 eur outputu za jednu odpracovanú hodinu (pozri Tabuľku 17). Nižšie uvedená tabuľka zaznamenáva pokles *nákladov práce* v Poľsku a Českej republike na jednej strane a rastúce náklady na Slovensku a v Maďarsku. Rast mzdových nákladov je spôsobený najmä nadmernou tvorbou nových pracovných miest v automobilovom a elektronickom priemysle. Podľa štatistík Eurostatu sú najvyššie celkové mzdové náklady na Slovensku (10 eur / hodina)¹⁷¹, zatiaľ čo v ostatných krajinách V4 zostávajú pod týmto bodom. Najvyšší *priemerný plat* sa každoročne poskytuje poľským pracovníkom, najnižšie mzdy sa vyplácajú maďarským zamestnancom. Značný nárast priemernej mzdy v období rokov 2014 - 2017 bol zaznamenaný v poľskom hospodárstve (12 %), keďže sa zvyšuje kvalifikácia pracovníkov a požiadavky odborových zväzov. *Index odpracovaných hodín* za týždeň dosahuje v regióne hodnotu približne 40 hodín týždenne. Menej ako 40 hodín týždenne pracujú maďarskí zamestnanci (pozri Tabuľku 17). Na Slovensku sa nedávno potvrdila klesajúca tendencia. V krajine však dochádza k výraznému nárastu počtu slovenských zamestnancov, ktorí pracujú na *nedelňých zmenách* (takmer 20 % všetkých zamestnancov)¹⁷².

¹⁷¹ EUROSTAT. 2018c. *Wages, Salaries, Labour Costs*. Databáza. [online]. [citované 25. 07. 2018]. Dostupné online: <http://ec.europa.eu/eurostat/data/database?node_code=ilc_mdcd01>.

¹⁷² OECD STAT. 2017. *Labour*. Databáza. [online]. [citované 23. 07. 2018]. Dostupné online: <https://stats.oecd.org/Index.aspx?DataSetCode=AV_AN_WAGE>.

Tabuľka 17 – Ukazovatele zamestnanosti krajín V4

Index produktivity práce za hodinu (HDP / počet odpracovaných hodín) v eurách					Priemerné ročné mzdy (stále ceny v USD)					
	2012	2013	2014	2015		2014	2015	2016	2017	zmena (%)
CZ	102,40	102,30	103,70	108,20	CZ	13 789	14 167	14 743	15 374	11,49
H	101,40	102 80	101,60	102,20	H	11 340	11 040	11 536	12 506	10,29
PL	106,50	108,30	109,60	112,10	PL	11 993	12 256	12 851	13 431	11,99
SK	103,60	107,00	108,90	111,30	SK	13 581	14 084	14 558	14 881	9,57
ø V4	103,50	105,10	106,00	108,50	ø V4	12 676	12 887	13 422	14 048	10,82

Medziročná zmena v nákladoch na prácu (%)					Počet odprac. hodín za týždeň					Podiel zamestnancov pracujúcich (aj) v nedeľu (%)				
	2014	2015	2016	2017		2012	2013	2014	2015		2012	2013	2014	2015
CZ	2,7	4,1	3,8	6,8	CZ	40,9	40,5	40,4	40,5	CZ	13,9	12,7	12,2	12,8
H	3,3	3,9	5,1	13,4	H	39,4	39,5	39,8	39,8	H	8,0	7,9	7,0	6,0
PL	3,4	3,8	4,4	6,6	PL	40,7	40,7	40,7	40,7	PL	8,4	8,2	7,6	7,1
SK	5,4	3,7	2,8	6,3	SK	40,8	40,7	40,5	40,2	SK	19,2	19,3	19,3	19,7
ø V4	3,7	3,9	4,0	8,3	ø V4	40,5	40,4	40,4	40,3	ø V4	12,4	12,0	11,5	11,4

Poznámka: Chýbajúce údaje za roky 2016 a 2017 nie sú dostupné (k 1. 6. 2018).
Prameň: Eurostat, 2017b. OECD, 2016. OECD STAT, 2017.

4.6 Vybrané ukazovatele spojené s podnikateľským prostredím krajín V4

Pri umiestnení nového projektu investor analyzuje všetky dimenzie podnikateľského prostredia štátu, počnúc národnými stratégiami a podnikateľskou legislatívou, sociálnym zázemím a končiac nákladmi na podnikanie v tejto krajine. Všetky faktory pozitívne alebo negatívne ovplyvňujú firmy a ich konečnú produkciu (z hľadiska objemu, ceny, kvality, trhu, spotrebiteľov, dodávateľov). Z tohto dôvodu je dôležité skúmať rôzne ekonomické faktory krajín V4 a ich vzťah k podnikateľskému prostrediu a preferenciám zahraničných investorov.

4.6.1 Výdavky na vedu a výskum a náklady na živobytie

V stratégii Európa 2020 vyzýva Európska únia členské štáty, aby investovali 3 % HDP do podpory vedy a výskumu, z toho 1 % by mali zabezpečiť súkromné zdroje a 2 % štát.¹⁷³ Tabuľka 18 ponúka komparáciu výdavkov na vedu a výskum v krajinách V4, ktoré súčasne porovnávame s priemernými hodnotami skupiny V4. Vidíme, že české podniky investujú oveľa viac do výskumu a vývoja ako poľské a slovenské firmy. Napriek tomu,

¹⁷³ EURÓPSKA KOMISIA. 2018d. *Výskum a inovácie*. [cit. 10. 07. 2018]. Dostupné online na: <https://europa.eu/european-union/topics/research-innovation_sk>.

že slovenská ekonomika je nadmerne závislá na priamych zahraničných investíciách, spoločnosti vyčleňujú málo financií na výskum.

Tabuľka 18 – Výdavky na vedu a výskum v krajinách V4

Vládne výdavky na vedu a výskum (% HDP)					Podpora vedy a výskumu súkromnou sférou (% HDP)					Podpora vedy a výskumu spolu (% HDP)				
	2013	2014	2015	2016		2013	2014	2015	2016		2013	2014	2015	2016
CZ	0,35	0,36	0,39	0,30	CZ	1,03	1,1	1,05	1,03	CZ	1,38	1,46	1,44	1,33
H	0,21	0,19	0,18	0,16	H	0,96	0,97	1,00	0,89	H	1,17	1,16	1,18	1,05
PL	0,23	0,23	0,24	0,02	PL	0,38	0,44	0,47	0,63	PL	0,61	0,67	0,71	0,65
SK	0,17	0,25	0,33	0,17	SK	0,38	0,32	0,33	0,40	SK	0,55	0,57	0,66	0,57
ØV4	0,24	0,26	0,29	0,16	ØV4	0,69	0,71	0,71	0,74	ØV4	0,93	0,97	1,00	0,90

Poznámka: Chýbajúce údaje pre roky 2015, 2016 a 2017 nie sú dostupné (k 1. 6. 2018).

Prameň: Eurostat, 2018b.

Kým niektorým firmám chýbajú financie, iné firmy nemajú dostatok znalostí a vedomostnej kapacity na uskutočnenie a riadenie výskumu. Európska únia uvádza, že najviac súkromných investícií smeruje do výskumu v sektore ťažby ropy a výroby zdravotníckych zariadení, v čom krajiny V4 nedosahujú komparatívne výhody.¹⁷⁴ V absolútnom meradle slovenské firmy zabezpečujú podporu vedy a výskumu vo výške 60 eur / obyv., pričom české firmy až 172 eur / obyv. a podnikatelia v Maďarsku 103 eur / obyv. Relatívne nízka finančná podpora smeruje do vedy a výskumu zo strany poľských firiem (iba 71 eur / obyv.) v porovnaní s priemerom V4 vo výške 101 eur / obyv.¹⁷⁵ Podobné štatistiky sa týkajú vládnej podpory výskumu, vývoja a vzdelávania. Nakoľko Poľsko disponuje najväčším počtom absolventov spomedzi krajín V4 a momentálne sa takmer 200 000 mladých ľudí vracia domov z Veľkej Británie v dôsledku vysúpenia krajiny z EÚ¹⁷⁶, je dôležité, aby krajina aj naďalej investovala veľkú časť verejných financií tak do vzdelávania, ako aj do oblasti vedy a výskumu.

Agentúra Numbeo preskúmala tisíce záznamov o cene vybraných položiek (pozri Tabuľku 19 a Prílohu C) vo svetových mestách. Keď porovnáваме krajiny V4,

¹⁷⁴ EURACTIV. 2017. *Súkromné investície do vedy a výskumu rastú*. [online]. [citované 13. 08. 2018]. Dostupné online na: <<https://euractiv.sk/section/ekonomika-a-euro/news/sukromne-investicie-do-vedy-a-vyskumu-rastu/>>.

¹⁷⁵ EUROSTAT. 2017c. *Your Key to European Statistics*. Database of Macroeconomic Indicators (DataTree). [online]. [citované 29. 09. 2017]. Dostupné online na: <http://ec.europa.eu/eurostat/data/database?node_code=tsdec310>.

¹⁷⁶ BBC. 2017. *EU referendum: Is Brexit bad news for Poland?*. [cit. 25. 06. 2018]. Dostupné online na: <<https://www.bbc.com/news/world-europe-36620886>>.

najvyššie náklady na bývanie sú na Slovensku. Ceny v Bratislave sú o 13 % vyššie ako v Budapešti, o 11 % vyššie ako vo Varšave a o 6,5 % vyššie ako v Prahe.¹⁷⁷

Pri porovnaní cien výrobkov uvedených v Tabuľke 19 dosahuje najlepšie výsledky Poľsko, ktoré je najlacnejšou krajinou v regióne V4. Obchody a reštaurácie ponúkajú najlacnejšie jedlo, zatiaľ čo ceny prenájmu zostávajú na úrovni priemeru V4. Na druhej strane, Slovenská republika patrí medzi krajiny s najvyššou cenovou úrovňou v strednej Európe, každý produkt je tu drahší ako v ostatných štátoch V4 (okrem automobilov). Spomedzi 12 skúmaných produktov v krajinách V4 je až 8 produktov najdrahších práve na Slovensku (pozri Prílohu C - Komparácia cien vybraných produktov v krajinách V4). Ceny v Českej republike a Maďarsku sú porovnateľné s priemerom V4.¹⁷⁸

Tabuľka 19 – **Náklady na živobytie v krajinách V4** (ceny vybraných produktov v eurách)

Ceny produktov (v eurách)					
	CZ	H	PL	SK	ø V4
McMeal	4,44	4,81	3,92	5,00	4,54
Pepsi	1,03	0,82	0,85	1,23	0,98
Mlieko	0,63	0,67	0,55	0,72	0,64
Chlieb	0,74	0,59	0,61	0,85	0,70
Vajcia	1,29	1,48	1,49	1,62	1,47
Kuracie prsia	5,20	4,53	3,56	4,94	4,56
Marlboro cigarety	3,44	3,53	3,46	3,50	3,48
VW Golf 1,4 90 kW	14 030	16 860	15 140	15 250	15 730
Benzín (1l)	1,09	1,08	1,01	1,23	1,10
Energie	141,85	147,58	148,12	169,08	151,66
Prenájom 1-izbového bytu mimo centra	323,31	239,32	297,60	346,40	301,66
Cena apartmánu mimo centra (za 1 km ²)	1 444,00	876,72	1 192,00	1,292,00	1 170,91

Prameň: Vlastné spracovanie autorky na základe Numbeo, 2017.

Pokiaľ krajina neponúka mzdovú úroveň adekvátnu stavu ekonomiky, vysoké životné náklady podnecujú odlev pracovnej sily do zahraničia. V tejto kategórii ide najmä o čerstvých absolventov, ktorí nie sú viazaní na rodinných príslušníkov, majú študentskú zahraničnú prax a svoje zručnosti vedia flexibilne využiť pri viacerých povolaniach v zahraničí.

¹⁷⁷ NUMBEO. 2017. *Database for Cost of living, Health Care, Pollution, Traffic Data*. Database of user contributed data. [citované 18. 05. 2017]. Dostupné online na: <www.numbeo.com/cost-of-living/>.

¹⁷⁸ Ibid.

4.6.2 Index zdravotnej starostlivosti

Pokiaľ ide o kvalitu zdravotnej starostlivosti poskytovanú občanom v krajinách V4, je potrebné spomenúť jej nedostatočný vývoj (najmä v Poľsku a na Slovensku) v porovnaní so západnými a škandinávskymi krajinami. Agentúra Numbeo dvakrát ročne vypracúva index zdravotnej starostlivosti, kde na základe prieskumu porovnáva celkovú kvalitu systému zdravotnej starostlivosti, zdravotníckych pracovníkov, zariadenia, personálu, lekárov a nákladov na zdravotnú starostlivosť v jednotlivých krajinách. Na jednej strane, index v Maďarsku zostáva na nízkej úrovni (51,09 bodov) z dôvodu nespokojnosti pacientov s dlhou čakacou dobou v zdravotníckych inštitúciách, obmedzených vládnych výdavkov do zdravotníctva a vysokého kontrastu medzi kvalitou verejných nemocníc a súkromných kliník¹⁷⁹. Okrem toho sa maďarskí pacienti sťažujú na nekvalitné denné jedlá a že v nemocniciach nenachádzajú uteráky, poháre, ani mydlo. Sestry trávajú 2 - 3 hodiny pracovného dňa s administratívnymi povinnosťami (napr. počítaním porcií denného jedla). Kvôli nízkym platom lekárov každý rok emigruje z Maďarska niekoľko stoviek zdravotných odborníkov¹⁸⁰. Maďarská lekárska komora informovala, že v roku 2015 požiadalo 941 maďarských lekárov o prácu v zahraničí.¹⁸¹ Podľa prezidenta maďarskej Komory zdravotných technikov Zoltána Baloga zdravotnícki pracovníci zarábajú v Maďarsku jednu desatinu toho, čo by dostali v Nemecku, Anglicku a Švédsku.¹⁸² Na druhej strane, Maďarsko je známe tzv. zdravotnou turistikou, ktorá je v Európskej únii na vzostupe. Mnohí nemeckí, rakúski a slovenskí pacienti uprednostňujú lacnejšie ošetrenie v Maďarsku ako v domácich lekárskech inštitúciách, predovšetkým v odbore zubného lekárstva, plastickej chirurgie, ortopedickej chirurgie, dermatológie, anti-agingovej liečby alebo očnej chirurgie.¹⁸³

Pozitívnu správou pre V4 zostáva, že index zdravotnej starostlivosti je pre Českú republiku relatívne vysoký (75,36 bodov).¹⁸⁴ V období Rakúsko-Uhorska bol slovenský

¹⁷⁹ NUMBEO. 2017. *Database for Cost of living, Health Care, Pollution, Traffic Data*. Database of user contributed data. [citované 18. 05. 2017]. Dostupné online na: <www.numbeo.com/cost-of-living/>.

¹⁸⁰ KRYTYKA POLITYCZNA Y EUROPEAN ALTERNATIVES. 2017. *How Many Doctors are Missing from the Hungarian Health Care System?* citované 15. 05. 2017]. Dostupné online na: <<http://politicalcritique.org/cee/hungary/2017/health-care-hungary-doctors/>>.

¹⁸¹ Ibid.

¹⁸² LESTYÁNSZKY, Á. (2015). Hungarian health care workers earn 1/10th that of their western counterparts. In *The Budapest Beacon*. [online]. [cit. 2017-01-29]. Dostupné online na: <<http://budapestbeacon.com/public-policy/hungarian-health-care-workers-earn-110th-that-of-their-western-counterparts/20371>>.

¹⁸³ Ibid.

¹⁸⁴ NUMBEO. 2017. *Database for Cost of living, Health Care, Pollution, Traffic Data*. Database of user contributed data. [citované 18. 05. 2017]. Dostupné online na: <www.numbeo.com/cost-of-living/>.

system zdravotníctva prepojený s maďarským (v minulosti uhorským) systémom, česká zdravotná starostlivosť je naviazaná na rakúsky systém (z rakúsko-uhorských čias). Českí pacienti sú veľmi spokojní s prístupom k lekárskeým správam a dostupnosťou náročných chirurgických zákrokov do 90 dní. Slovensko sa umiestnilo v indexe podobne ako Poľsko (64,42 bodov získalo Slovensko a 62,08 bodov Poľsko).

4.6.3 Porovnanie ukazovateľov v oblasti dopravy v krajinách V4

V rámci dopravných parametrov s vplyvom na podnikateľské prostredie sme do nášho výskumu zahrnuli niekoľko ukazovateľov. Celkový priemerný čas a vzdialenosť dochádzania do práce alebo do školy v krajinách V4 je takmer 34 minút a 11,7 km. Ak však vypočítame efektívnosť dochádzania do práce (počet minút na jeden kilometer jazdy), zistíme, že 1 km dochádzania na Slovensku trvá priemerne 148 sekúnd, čo je najlepší výkon v skupine krajín V4 (pozri Tabuľku 20).

Tabuľka 20 – Dopravné ukazovatele krajín V4 (rok 2016)

	Práca z domu (%)	Automobilová doprava*	Železničná doprava*	CO ₂ na pasažiera
CZ	7,0	25,4	20,2	512
H	3,6	25,3	18,1	628
PL	9,0	31,0	8,5	694
SK	8,3	36,1	8,3	878
Ø V4	7,0	29,5	13,8	678

Poznámka: * Dochádzanie do práce/školy (ako podiel na všetkých dopravných prostriedkoch – v %)

Celkový priemerný čas a vzdialenosť dochádzania			
	Vzdialenosť (km)	Čas (min.)	Efektívnosť dochádzania (sekundy/1 km)
CZ	11,03	32:38	177,90
H	11,22	33:18	178,07
PL	10,36	34:45	201,30
SK	14,23	35:09	148,00
Ø V4	11,71	33:58	176,32

Poznámka: Index efektívnosti dochádzania sme vypočítali ako podiel km na čase strávenom dochádzaním. Prameň: Numbeo, 2017.

Najbežnejším dopravným prostriedkom na Slovensku je auto (36 % všetkých dopravných prostriedkov), ale iba 8,3 % cestujúcich využíva vlak. To je 2,5 - krát menej

ako v Českej republike a Maďarsku. S tým súvisí najvyšší vyprodukovaný objem emisií CO₂ na 1 cestujúceho na Slovensku (878 kg), čo presahuje priemer krajín V4 o 200 kg.¹⁸⁵

Súčasná stratégia štátov V4, rovnako ako politika Európskej únie, smeruje subjekty hospodárstva k udržateľnému spôsobu života, pričom kladie dôraz na výroby šetrné k životnému prostrediu. Uvedomeli spotrebiteľia prejavujú vôľu zlepšovať svoj životný štýl, obmedzujú použitie automobilov a preferujú verejnú dopravu. Výrobcovia prispôsobujú produkčné procesy čoraz prísnejším pravidlám vlád a politikám EÚ v oblasti ochrany životného prostredia. Rozhodovací proces investorov ovplyvňujú nie len pravidlá a zákony krajín v oblasti životného prostredia, ale aj rozvoj infraštruktúry a nasledovanie svetového trendu prechodu na zelené hospodárstvo. V tejto súvislosti možno spomenúť relatívne vysoko znečistené ovzdušie a vodu v Poľsku. Podľa monitorovania Greenpeace¹⁸⁶ je poľské mesto Skala viac znečistené ako Peking. V Poľsku má uhoľný priemysel približne 100 000 pracovníkov, pretože vláda sa snaží podporiť stratégiu energetickej sebestačnosti. V skutočnosti Poľsko pravidelne prekračuje limity EÚ týkajúce sa znečistenia, ktoré sú dnes predmetom posudzovania na Súdnom dvore EÚ.¹⁸⁷

4.7 Aktuálny vývoj medzinárodných hospodárskych vzťahov krajín V4

Rastúca globalizácia, internacionalizácia a dopady činnosti nadnárodných korporácií na domáce podnikateľské prostredie podnecujú krajiny sveta k uzatváraniu obchodných zmlúv v oblasti investícií a pôsobenia investorov. Mnohé krajiny sveta v posledných dekádach uzatvorili dohody o voľnom obchode alebo o colných úniách. Región V4 nie je výnimkou. Česká republika, Maďarsko, Poľsko a Slovensko sú vzájomne dôležitými obchodnými partnermi a udržiavajú veľmi úzku spoluprácu v oblasti investícií, ale aj v oblasti hospodárskej politiky, kultúry, geopolitických stratégií či športových podujatí. V tejto časti analyzujeme vývoj ukazovateľa otvorenosti, exportu, prílevu PZI, výšky investícií, úrokovej miery a tiež energetickej závislosti krajín V4.

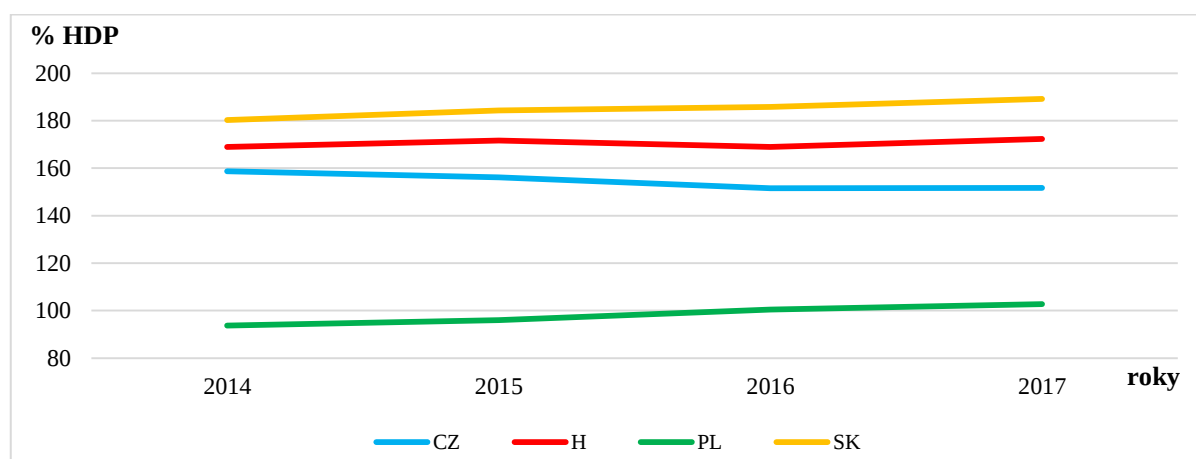
¹⁸⁵ NUMBEO. 2017. *Database for Cost of living, Health Care, Pollution, Traffic Data*. Database of user contributed data. [citované 18. 05. 2017]. Dostupné online na: <www.numbeo.com/cost-of-living/>.

¹⁸⁶ GREENPEACE. 2015. *Poland: Europe's most polluted country in trouble with the EU but still won't clean up coal*. [online]. [cit. 29. 01. 2017]. Dostupné online: <<http://energydesk.greenpeace.org/2015/06/25/polands-smog-crisis-europes-most-polluted-country-in-trouble-with-the-eu-but-wont-cut-coal-emissions/>>.

¹⁸⁷ EMBASSY OF THE REPUBLIC OF POLAND IN BRATISLAVA. (2016). *Economic situation in Poland*. [cit. 22. 03. 2017]. Dostupné online: www.bratyslawa.msz.gov.pl/sk/bilateralne_spoluprace/ekonomika/ekonomicka_situacia_v_polsku/.

Všetky štyri krajiny sú vysoko otvorené ekonomiky, pričom Slovensko vystupuje ako líder tejto kategórie. V roku 2017 malo tretí najvyšší pomer zahraničného obchodu k HDP v Európskej únii - po Luxembursku a Írsku.¹⁸⁸ Poľsko, najväčšia ekonomika V4 s veľkým domácim trhom, bola do roku 2017 jediná krajina V4 s otvorenosťou menej ako 100 % HDP.¹⁸⁹ Slovensko je najotvorenejšou krajinou V4 z dôvodu vysokého zastúpenia zahraničných korporácií a pomerne vysokej náročnosti vývozu krajiny na dovoz.¹⁹⁰

Graf 14 – Vývoj otvorenosti ekonomík V4 (podiel dovozu a vývozu na HDP - v %)



Prameň: Eurostat, 2018c.

Objem dovozu a vývozu krajín V4 medziročne rastie, s výnimkou roku 2013, keď ekonomika regiónu nedokázala udržať tempo z predchádzajúceho roku, kedy krajiny V4 zažívali masívne oživenie z finančnej krízy.¹⁹¹ V roku 2013 nebol zahraničný obchod podporený hospodárskymi politikami štátov, ani finančnými inštitúciami. Navyše novindustrializované ázijské krajiny a Čína dominovali svetovému obchodu, čo posunulo štáty EÚ do úzadia. Na nasledujúcom grafe možno vidieť, že najmenej otvorenú ekonomiku má Poľská republika, ktorá ako jediná ekonomika V4 nedosahuje stupeň otvorenosti na úrovni 100 % svojho HDP. Keď spočítame objem dovozu (napr. 96,3 % HDP na Slovensku v roku 2017) a objem vývozu (napr. 92,9 % HDP na Slovensku v roku

¹⁸⁸ SVETOVÁ BANKA. 2017. *Doing Business 2017. Rovnaké príležitosti pre všetkých*. Washington: Publishing and Knowledge Division of The World Bank, 2017. ISBN: 978-1-4648-0984-2. s. 166.

¹⁸⁹ EUROSTAT. 2017b. *Unemployment rates, seasonally adjusted, February 2017 (%)*. [citované 18. 05. 2017]. Dostupné online na: <[http://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/File:Unemployment_rates,_seasonally_adjusted,_February_2017_\(%25\)_F2.png](http://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/File:Unemployment_rates,_seasonally_adjusted,_February_2017_(%25)_F2.png)>.

¹⁹⁰ MMF. 2016. *EconStats*. World Economic Outlook Data. Database. [citované 01. 12. 2017]. Dostupné online na: <www.econstats.com/weo/V014.htm>.

¹⁹¹ UNCTAD. 2017. *Merchandise: Trade value, volume, unit value, terms of trade indices and purchasing power index of exports, annual, 1980-2016*. [citované 17. 09. 2017]. Dostupné online na: <<http://unctadstat.unctad.org/wds/TableViewer/tableView.aspx?ReportId=16421>>.

2017) skúmaných krajín, dostaneme stupeň otvorenosti ekonomiky (189,2 % v prípade Slovenska v roku 2017)¹⁹².

Tabuľka 21 – **Objem exportu a importu tovarov a služieb** (v mld. eur a % HDP)

Export (v mld. eur)					Import (v mld. eur)				
	2 014	2 015	2016	2017		2 014	2 015	2016	2017
CZ	129,3	136,5	140,3	152,9	CZ	119,3	126,4	126,7	138,5
H	92,5	99,9	101,8	111,3	H	85,8	90,1	90,4	101,6
PL	195,6	213,0	222,6	251,6	PL	189,7	199,7	205,4	232,4
SK	69,9	73,3	76,8	81,8	SK	67,3	72,1	73,9	78,9
ø V4	121,8	130,7	135,4	149,4	ø V4	115,5	122,1	124,1	137,8

Export (% HDP)					Import (% HDP)				
	2 014	2 015	2016	2017		2 014	2 015	2016	2017
CZ	82,5	81,0	79,6	79,8	CZ	76,2	75,1	71,8	72,3
H	87,7	90,2	89,5	90,1	H	81,3	81,4	79,5	82,3
PL	47,6	49,5	52,3	54,0	PL	46,1	46,4	48,2	49,9
SK	91,9	93,0	94,6	96,3	SK	88,4	91,4	91,1	92,9
ø V4	77,4	78,4	79,0	80,1	ø V4	66,5	66,9	66,2	67,9

Prameň: Eurostat, 2018b.

Vyšehradská skupina predstavuje veľmi atraktívnu destináciu pre priame zahraničné investície. Je to dynamický región EÚ s dobre rozvinutou infraštruktúrou a dostupnosťou kvalifikovanej a relatívne lacnej pracovnej sily. Okrem toho krajiny disponujú vysokou koncentráciou dodávateľov a subdodávateľov, ktorí sú vyhľadávaní nadnárodnými korporáciami a zahraničnými investormi.

Poľsko je najväčšou ekonomikou V4, a teda investuje najvyšší objem finančných prostriedkov v zahraničí. Osobitným prípadom v oblasti PZI je Slovensko, kde od roku 2013 dochádza k odlevu kapitálu zo Slovenska. Objem odlevu PZI preyšuje objem prichádzajúcich investícií do krajiny (pozri negatívne údaje v Tabuľke 22). Dôvodom boli najmä vnútrofiremné finančné transfery, ale aj zmena medzinárodných kapitálových tokov, konkrétne masívny odklon investícií z rozvíjajúcich sa trhov od roku 2013.¹⁹³ Aj Maďarsko zaznamenalo negatívny objem prílevu a odlevu PZI za posledné dva sledované

¹⁹² EUROSTAT. 2018b. *Your Key to European Statistics*. Database of Macroeconomic Indicators (DataTree). [online]. [citované 09. 06. 2018]. Dostupné online na: <http://ec.europa.eu/eurostat/data/database?node_code=tsdec310>.

¹⁹³ UNCTAD. 2017. *FDI Statistics. Database of Foreign Direct Investment*. [citované 17. 09. 2017]. Dostupné online na: <<http://unctad.org/en/Pages/DIAE/FDI%20Statistics/FDI-Statistics.aspx>>.

roky. Z tabuľky vidíme, že najvyšším príjemcom PZI aj investorom spomedzi krajín V4, je Poľsko. Objem investícií je dokonca oveľa vyšší v porovnaní so zvyšnými krajinami V4 dokopy.

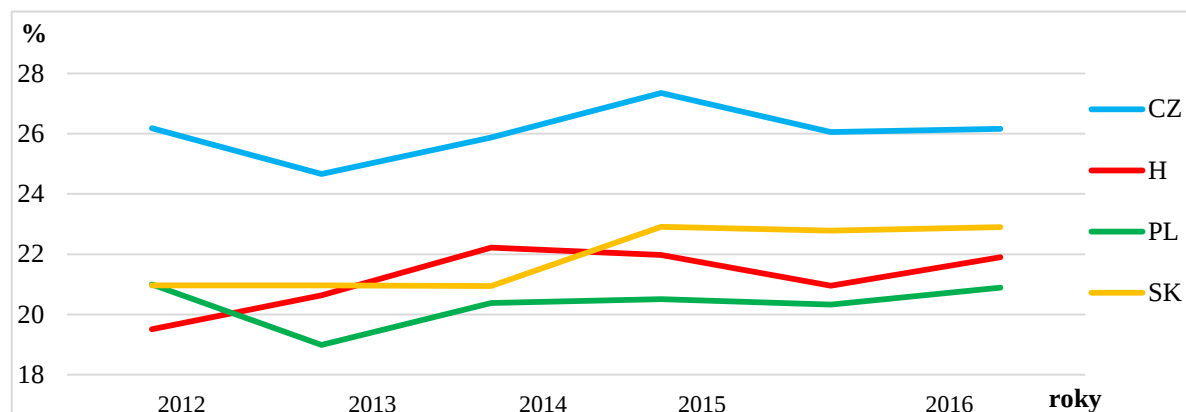
Tabuľka 22 - **Prílev a odlev PZI** (mil. USD)

Prílev PZI (mil. USD)					Odlev PZI (mil. USD)				
	2013	2014	2015	2016		2013	2014	2015	2016
CZ	3 639	5 492	465	1 223	CZ	4 019	1 620	2,487	984
H	3 402	7 753	-14 804	-5 314	H	1 886	3 780	-15 972	-8 823
PL	3 625	14 269	13 472	11 358	PL	-451	2 898	3 216	6 436
SK	-604	-512	-196	-295	SK	-313	42,8	-183	248

Prameň: UNCTAD, 2017.

Graf 15 poskytuje údaje o celkovom objeme investícií v skupine krajín V4 v priemernej hodnote 19 – 23 % HDP. Výnimkou je Česká republika, špeciálne rok 2015, kedy sa výška ročných investícií zvýšila na úroveň 27 % miestneho HDP. Keďže sa v nadchádzajúcich rokoch očakáva výrazné zníženie exportu českých firiem, dominantným faktorom rastu budú práve národné investície.¹⁹⁴

Graf 15 – **Celkové investície (% HDP)**

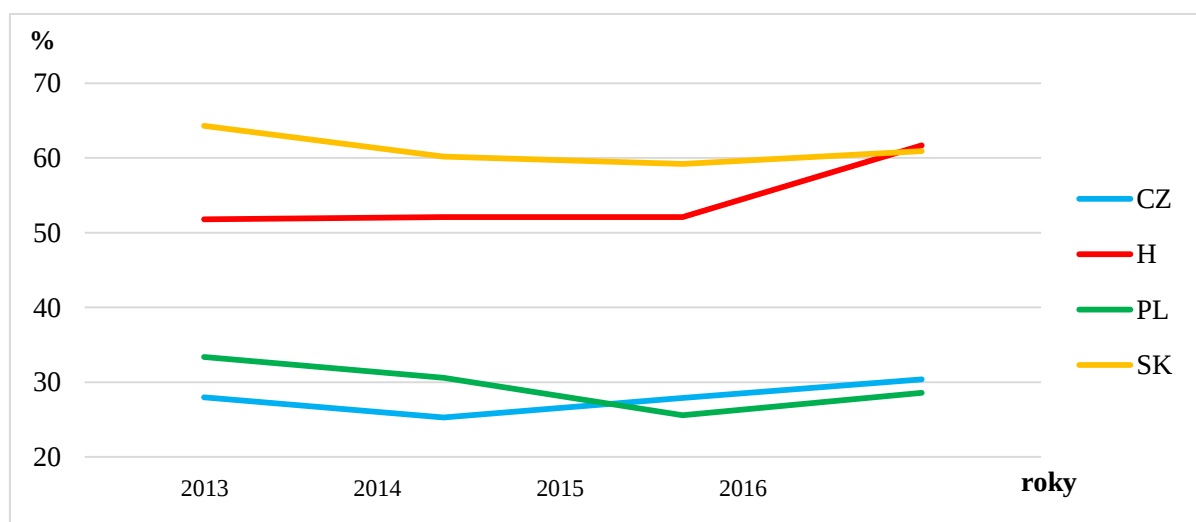


Prameň: Eurostat, 2017c; MMF, 2016.

¹⁹⁴ GHOSH, B.N. *Dependency Theory Revisited*. Farnham: Ashgate, 2001. 176 p. ISBN: 978-07-5461-5156.

Zdroje energie predstavujú rozhodujúci faktor vo výrobnom procese. Väčšia energetická závislosť môže spôsobiť podnikateľskej sfére problémy¹⁹⁵. Ako sme už spomínali, poľská vláda sa snaží dosiahnuť stratégiu energetickej sebestačnosti. Uhoľný priemysel zamestnáva stotisíc pracovníkov, čo sa odráža vo vysokom znečistení ovzdušia. Krajiny V4 sú tradične závislé na spotrebe fosílnych palív, ktoré primárne dovážajú z Ruskej federácie. Spotreba ropy, zemného plynu a uhlia tvorí 75 % spotreby energie v Českej republike, 66 % v Maďarsku, 90 % v Poľsku a 64 % na Slovensku.¹⁹⁶ Podiel spotreby jadrovej energie na celkovej energii je najvyšší na Slovensku (24 %), v ostatných krajinách V4 tvorí do 16 %. V roku 2016 dovážalo Slovensko až 90 % ropy z Ruska, Poľsko a Maďarsko 80 % a Česká republika 54 %.¹⁹⁷ Jediný rozdiel spočíva v tom, že Poľsko nie je závislé na ropovodnom zásobovaní ako zvyšné krajiny V4, ktoré nemajú prístup k moru.

Graf 16 – Energetická závislosť krajín V4 (dovoz energií / celková energetická spotreba)



Prameň: Eurostat, 2017c.

¹⁹⁵ Ako napríklad zastavenie dodávok plynu z Ruska do Ukrajiny v roku 2015 cez plynovody Slovenska.

¹⁹⁶ PETERS, E. 2018. *Understanding V4 & Russian Energy Markets, the Effect of EU Sanctions, and the Future of Central European Energy Security*. [citované 13. 08. 2018]. Dostupné online na: <www.ajtk.hu/researchblog/217/understanding-v4-_russian-energy-markets_-the-effect-of-eu-sanctions_-and-the-future-of-central-european-energy-security/euobserver.com/energy/131605>.

¹⁹⁷ Ibid.

4.8 Makroekonomická prognóza, príležitosti a hrozby pre krajiny V4

Skupina krajín V4 je dobre fungujúce regionálne zoskupenie členských krajín Európskej únie a v postkrízovom období patrila medzi najrýchlejšie sa zotavujúce regióny sveta. Krajiny V4 dnes predstavujú ekonomiky s obrovským potenciálom prosperovať a dosiahnuť relatívne silný a stabilný rast v blízkej budúcnosti. Podkapitola je zameraná na identifikáciu najkritickejších faktorov v každej ekonomike skupiny V4. Naším cieľom je vypracovať analýzu potenciálnych príležitostí a hrozieb pre krajiny, zatiaľ čo sa primárne zameriavame na makroekonomické ukazovatele podnikateľského prostredia a snažíme sa načrtnúť prognózu ich vývoja v blízkej budúcnosti. Na základe týchto zistení definujeme vonkajšie faktory podnikateľského prostredia krajín V4, ktoré poslúžia ako prvotný zdroj pre vypracovanie SWOT analýzy a návrhov pre podporu podnikateľskej sféry.

K najzávažnejším rizikám regiónu patrí geopolitické napätie (najmä rusko-ukrajinské vzťahy a turecká politická nestabilita), utečenecká a migračná kríza, obchodné sankcie voči Rusku, nedávne spomalenie amerického hospodárstva, nestabilný rast čínskej, ruskej a brazílskej ekonomiky a neefektívny bankový sektor problematických členov eurozóny (najmä Portugalska a Talianska). Podstatným faktorom pre prognózu krajín V4 je otázka vysúpenia Spojeného kráľovstva z EÚ a jeho doteraz neistých dôsledkov, ako aj možných komplikáciách pre blízky obchodný partnerov Spojeného kráľovstva, a teda pre celú EÚ. Údaje použité v prognóze sú založené predovšetkým na výskume Európskej komisie¹⁹⁸, predpovediach medzinárodných organizácií a analýzach ekonómov.

Po zohľadnení globálnych rizík, situácie vo svetovom hospodárstve a prognóz EK, MMF a OECD očakávame, že všetky štyri krajiny budú rásť a udržia si pozitívny vývoj makroekonomických ukazovateľov v najbližších rokoch. Navyše registrujeme aj dodatočné faktory, ktoré pozitívne ovplyvnia makroekonomickú situáciu krajín V4, napríklad nízke ceny komodít a energií, oživenie eurozóny a expanzívnu menovú politiku eurozóny a národných bánk krajín mimo eurozóny.

Krátkodobá prognóza pre Českú republiku zohľadňuje všetky vyššie uvedené riziká. Dopyt po českých produktoch z Veľkej Británie sa môže znížiť, dodávateľské a exportné reťazce s Čínou a Ruskom budú pravdepodobne nestabilné a migračná kríza môže negatívne ovplyvniť budúce vzťahy krajiny s EÚ a Schengenským priestorom.

¹⁹⁸ EURÓPSKA KOMISIA. 2017a. *Economic situation in the EU*. [citované 11. 11. 2017]. Dostupné online na: <http://ec.europa.eu/economy_finance/eu/index_sk.html>.

Napriek tomu potvrdzujeme pozitívny ekonomický vývoj Česka, ktorý bude ťahaný najmä sektorom verejných investícií, rastom domáceho dopytu a exportnej kapacity v rámci EÚ. Hospodársky rast v roku 2017 bol na úrovni 4,4 % HDP a v roku 2016 na úrovni 2,6 %, čo je pokles z rekordného rastu 5,3 % v roku 2015. Pokles tempa rastu HDP v krajinách V4 bol spôsobený poklesom daňových príjmov z tabakových výrobkov, zníženej dane z liekov, kníh a predmetov používaných pri starostlivosti o deti, slabého využívania fondov EÚ a poklesu cien energií¹⁹⁹. V roku 2018 vzrastie česká ekonomika o 3,4 %, pričom zdrojom rastu budú investície.²⁰⁰ Pokračujúci rast v rokoch 2018 - 2019 prinesie finančnú stabilitu a zvýšenie životnej úrovne. Očakáva sa, že HDP na obyvateľa vzrastie na 88 % priemeru EÚ. Česká republika zaznamenáva najnižšiu mieru nezamestnanosti v EÚ, ktorá dosiahla iba 2,9 % v roku 2017.²⁰¹ Krajina dosahuje dlhodobo vysokú zamestnanosť žien a starších pracovníkov a plánuje vytvoriť 100 000 nových pracovných miest.²⁰² Najnovšie prognózy pre českú ekonomiku na roky 2018 – 2020 obsahujú veľmi nepriaznivý faktor v podobe nedostatku pracovných síl na trhu, čo bude brzdiť hospodársky rast.²⁰³ Súčasná analýza z prvej polovice roku 2018 potvrdila rastúce mzdy v Českej republike z dôvodu nedostatku pracovníkov a najnižšej miere nezamestnanosti v EÚ. Analytici poukazujú na tzv. technologickú nezamestnanosť, teda automatizáciu viacerých odvetví českej ekonomiky, kvôli ktorej prídu o zamestnanie tisíce českých pracovníkov.²⁰⁴ Prognózy taktiež zdôrazňujú negatívny trend v českej ekonomike, a to predlžovanie doby dodania tovaru, resp. odmietnutie objednávok z dôvodu chýbajúcej pracovnej sily.²⁰⁵

Makroekonomická prognóza pre Maďarsko sa javí priaznivo aj napriek tomu, že jeho rast HDP je nižší ako priemer krajín V4 (pozri Tabuľku 11). Krajina očakáva dodatočné prostriedky z EÚ, ale aj predpokladaný nárast miezd v roku 2018 kvôli

¹⁹⁹ EURÓPSKA KOMISIA. 2017a. *Economic situation in the EU*. [citované 11. 11. 2017]. Dostupné online na: <http://ec.europa.eu/economy_finance/eu/index_sk.html>.

²⁰⁰ Ibid.

²⁰¹ EUROSTAT. 2018a. *Unemployment statistics*. Databáza. [citované 22. 06. 2018]. Dostupné online na: <http://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/Unemployment_statistics>.

²⁰² MZVaEZ SR. 2016. *Ekonomická informácia o teritóriu*. Česká republika. [citované 29. 08. 2017]. Dostupné online na: <www.mzv.sk/documents/749074/620840/Česká+republika+-+ekonomické+informácie+o+teritóriu+Apr2016.pdf>, s. 3.

²⁰³ EURÓPSKA ÚNIA. 2018a. *Economic forecast for Czech Republic* [online]. [citované 15. 08. 2018]. Dostupné online na: <https://ec.europa.eu/info/business-economy-euro/economic-performance-and-forecasts/economic-performance-country/czech-republic/economic-forecast-czech-republic_en>.

²⁰⁴ EURACTIV. 2018a. *Krajiny V4 sa otvárajú zahraničnej pracovnej sile. Záujem majú len o konkrétne profesie*. [citované 09. 08. 2018]. Dostupné online na: <<https://euractiv.sk/section/buducnost-eu/news/krajiny-v4-sa-otvaraju-zahranicnej-pracovnej-sile-zaujem-maju-len-o-konkretne-profesie/>>.

²⁰⁵ MPSVaR SR. 2018. *Nedostatok pracovníkov v českej ekonomike sa ešte zhorší*. [cit. 09. 08. 2018]. Dostupné online: <<https://www.istp.sk/clanok/13451/nedostatok-pracovnikov-v-ceskej-ekonomike-sa-este-zhorsi>>.

nedostatku pracovných síl a zručností pracovníkov v stavebníctve, priemysle a službách. Hlavným zdrojom rastu budú eurofondy, plánované súkromné investičné projekty v automobilovom priemysle a ďalšie zníženie dane z príjmov právnických osôb, ktoré podpora podnikanie. V kategórii verejného rozpočtu pretrvávajú dlhodobý negatívny trend vo výške -2,8 % HDP aj v roku 2018 kvôli zníženej dane z príjmov na 15 % od roku 2016, zdvojnásobeným rodinným príspevkom a daňovým bonusom.²⁰⁶ V roku 2018 maďarská vláda plánuje bojovať proti daňovým únikom, nakoľko tieňová ekonomika dosahuje 10 – 17 % HDP.²⁰⁷ Niektoré opatrenia v boji proti podvodom už boli prijaté (povinné on-line registračné pokladnice, elektronický systém sledovania tovaru, povinnosť platenia dane z pridanej hodnoty na taxi služby, wellness a fitness, opravy automobilov a zdravotnícke služby). Krajina plánuje vyplácať nižšie sociálne dávky a tiež predaj štátnych pozemkov na získanie dočasných fiškálnych príjmov v roku 2018.²⁰⁸ Koncom júla 2018 spoločnosť BMW ohlásila výstavbu nového závodu pri meste Debrecín v Maďarsku.²⁰⁹ Napriek tomu, že daný závod má vyrábať 150 000 kusov automobilov ročne určených na export, Európska komisia predpovedá pokles exportnej kapacity Maďarska a rast importu.²¹⁰

Poľsko je najväčšou ekonomikou v strednej Európe a mnohí odborníci predpokladajú, že sa stane regionálnym hegemonom už v polovici 21. storočia²¹¹. Krátkodobá analýza zahŕňa pozitívne vnútorné faktory pre jej hospodársky rast v roku 2018, ako je vyššia produktivita práce, mobilizácia domácich zdrojov a masívne investície z fondov EÚ. Poľsko je jednoznačne najväčším príjemcom dotácií z EÚ. V programovom období 2007 - 2013 získalo 403 miliárd PLN a v období 2014 – 2020 až 441 miliárd PLN.²¹² Poľsko má v EÚ šiesty najväčší energetický sektor, ktorý v nasledujúcich rokoch

²⁰⁶ MINISTERSTVO HOSPODÁRSTVA MAĎARSKA. 2015. *Convergence Programme of Hungary 2015-2018*. [citované 09. 09. 2017]. Dostupné online na: <www.kormany.hu/download/b/6b/50000/CP2015%200430_en.pdf#!DocumentBrow>.

²⁰⁷ DAILY NEWS HUNGARY. 2016. *Hungary Joins OECD Corporate Anti-Tax Evasion Initiative*. [online]. [citované 26. 05. 2017]. Dostupné online na: <www.dailynewshungary.com/hungary-joins-oecd-corporate-anti-tax-evasion-initiative/>.

²⁰⁸ MINISTERSTVO HOSPODÁRSTVA MAĎARSKA. 2015. *Convergence Programme of Hungary 2015-2018*. [citované 09. 09. 2017]. Dostupné online na: <www.kormany.hu/download/b/6b/50000/CP2015%200430_en.pdf#!DocumentBrow>.

²⁰⁹ ETREND. 2018a. *BMW si vybralo pre nový závod Maďarsko pred Slovenskom*. [citované 13. 08. 2018]. Dostupné online: <www.etrend.sk/auto/bmw-investuje-miliardu-eur-do-novej-tovarne-v-madarsku.html>.

²¹⁰ EURÓPSKA ÚNIA. 2018b. *Economic forecast for Hungary*. [citované 13. 08. 2018]. Dostupné online na: <https://ec.europa.eu/info/business-economy-euro/economic-performance-and-forecasts/economic-performance-country/hungary/economic-forecast-hungary_en>.

²¹¹ FRIEDMAN, G. *Nasledujúcich 100 rokov. Prognóza na 21. storočie*. Bratislava : Ikar, 2009. ISBN 978-8055-120-416. s. 8.

²¹² MINISTERSTVO FINANCIÍ POĽSKEJ REPUBLIKY. 2013. *Poland to get nearly EUR 106 bln from 2014-2020 EU budget pool – expected impact on the Polish economy, chances and challenges*. [citované 13. 02. 2017]. Dostupné online na: <www.msp.gov.pl/en/polish-economy/economic-news/4015,dok.html>.

pravdepodobne ešte viac zosilní. V roku 2015 bolo Poľsko označené za zelený ostrov s vysokou hospodárskou prosperitou takmer 4 % HDP.²¹³ Okrem toho disponuje najvyššími remitenciami v regióne. V roku 2013 remitencie predstavovali 1,24 % HDP Poľska (resp. 4 miliardy eur).²¹⁴ Očakáva sa však, že vystúpenie UK z EÚ a potenciálne vylúčenie poľských pracovníkov z trhu práce v Spojenom kráľovstve spôsobí pokles remitencií o 3 %²¹⁵. Na druhej strane, Poľsko nedávno zaznamenalo rýchly nárast počtu stredoškolských a vysokoškolských študentov. Medziročne sa v krajine zvyšuje podiel absolventov vysokoškolského štúdia o 10 %.²¹⁶ Z dlhodobého hľadiska teda odhadujeme, že ekonomika Poľska mierne spomalí, ale rast stále ostane medzi najsilnejšími v EÚ. Zdrojom rastu hospodárstva bude silná domáca spotreba, stabilná miera zamestnanosti, nízke ceny energie, dostupnosť úverov a vyššie fiškálne príjmy (zavedenie zelenej dane).²¹⁷ Prostredníctvom priamych zahraničných investícií s nízkymi úrokovými sadzbami dosahujú v súčasnosti firmy vysoké zisky a noví maloobchodníci plánujú ešte viac investovať v roku 2018 (najmä v supermarketoch a maloobchodných reťazcoch). Dodatočné náklady štátu budú spôsobené návratom veľkého množstva pracovníkov z Veľkej Británie.²¹⁸ V rokoch 2018, 2019 a 2020 bude Poľsko posilňovať investície z fondov EÚ, ktorých efekt sa ale prejaví neskôr. Analytici OECD upozorňujú na relatívne silnú previazanosť poľských producentov na dodávateľské reťazce Nemecka, ktorého znížený dopyt v rokoch 2018 – 2020 môže spôsobiť problémy celej poľskej ekonomike.²¹⁹

Ministerstvo financií Slovenskej republiky počíta s vyššie uvedenými vonkajšími rizikami a s internými rizikami v dôsledku špecifických sektorových daní, daňových

²¹³ OECD. 2016. *OECD Stats. Average Annual Wages*. [citované 22. 03. 2017]. Dostupné online na: <https://stats.oecd.org/Index.aspx?DataSetCode=AV_AN_WAGE>.

²¹⁴ MINISTERSTVO FINANCIÍ POĽSKEJ REPUBLIKY. 2013. *Poland to get nearly EUR 106 bln from 2014-2020 EU budget pool – expected impact on the Polish economy, chances and challenges*. [citované 13. 02. 2017]. Dostupné online na: <www.msp.gov.pl/en/polish-economy/economic-news/4015,dok.html>.

²¹⁵ FINANCIAL TIMES. 2016. *Brexit decision hits migrant workers' wages sent home*. [citované 13. 08. 2018]. Dostupné online na: <<https://www.ft.com/content/3b3f1bee-63bc-11e6-a08a-c7ac04ef00aa>>.

²¹⁶ EUROPEAN FUNDING GUIDE. 2014. *Higher Education in Poland*. [citované 22. 06. 2018]. Dostupné online na: <<http://www.european-funding-guide.eu/articles/funding-overview/higher-education-poland>>.

²¹⁷ EURÓPSKA KOMISIA. 2017c. *The European Semester 2016*. Council Recommendation. [citované 22. 01. 2018]. Dostupné online na: <http://ec.europa.eu/europe2020/making-it-happen/country-specific-recommendations/index_sk.htm>.

²¹⁸ EUROPEAN LEADERSHIP NETWORK. 2017. *Brexit and its Impact on British-Polish Relations*. [citované 22. 06. 2018]. Dostupné online na: <https://stats.oecd.org/Index.aspx?DataSetCode=AV_AN_WAGE>.

²¹⁹ OECD. 2018. *Hungary - Economic forecast summary (May 2018)*. [citované 13. 08. 2018]. Dostupné online na: <<http://www.oecd.org/hungary/hungary-economic-forecast-summary.htm>>.

licencií a daní z dividend v rokoch 2018 - 2019.²²⁰ V roku 2016 bol vplyv možného vystúpenia Veľkej Británie z EÚ na slovenskú ekonomiku neutrálny²²¹. Krajina zaznamenala vysoký hospodársky rast 3,3 % HDP (Tabuľka 11). Avšak v nasledujúcich rokoch počítame s vysokou neistotou kvôli zníženiu dopytu Spojeného kráľovstva po slovenských automobiloch a možnému stiahnutiu britských spoločností zo Slovenska. Miera nezamestnanosti bola v roku 2016 relatívne vysoká, no z dôvodu plánovaného vytvorenia 84 000 nových pracovných miest sa očakáva pokles.²²² Z Tabuľky 17 možno vyčítať, že slovenská priemerná mzda stúpa, čo spôsobí vyššie výrobné náklady, a teda bude mať za následok negatívny prílev PZI. Cieľom vlády je posilniť verejné investície počnúc výstavbou Bratislavského obchvatu D4/R7 v roku 2018. Podobne sa plánuje podporiť aj súkromné investície (najmä v automobilovom priemysle - PSA, Jaguar Land Rover, Volkswagen), zvýšiť domácu spotrebu a export.²²³ Na roky 2018 – 2020 štát posilní výdavky do infraštruktúry. Analýza OECD zdôrazňuje potrebu dopravného prepojenia regiónov Slovenska a upozorňuje na rastúcu zadlženosť slovenských domácností.²²⁴ Najnovšie prognózy EÚ uvádzajú pokles miery nezamestnanosti v nasledujúcich rokoch 2018, 2019 a 2020, pričom celý vyšehradský región zaznamená nedostatok pracovnej sily.²²⁵ Pozitívnu stránkou ekonomickej prognózy Slovenska sú stimuly a znížená daň firiem pri preukázaní investovania do výskumu.²²⁶ Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky vypracovalo analýzu, v ktorej prezentujú 182 profesií, ktoré čelia nedostatku pracovných síl (najmä automobilový priemysel a lekári).²²⁷

²²⁰ MINISTERSTVO FINANCIÍ SLOVENSKEJ REPUBLIKY. 2016. *40. zasadnutie výboru pre makroekonomické prognózy*. [citované 15. 03. 2017]. Dostupné online na: <www.finance.gov.sk/Default.aspx?CatID=11215>.

²²¹ OECD. 2017. *Mitigating the negative economic impact of Brexit*. [citované 07.11.2017]. Dostupné online: <<https://oecdscope.wordpress.com/2017/10/17/mitigating-the-negative-economic-impact-of-brexit/>>.

²²² BELANOVÁ, K. 2014. *Komparácia kvality podnikateľského prostredia v krajinách Vyšehradskej stvorky s osobitným akcentom na dostupnosť finančných zdrojov*. [citované 11. 05. 2017]. Dostupné online na: <www.nbs.sk/_img/Documents/_PUBLIK_NBS_FSR/Biatec/Rok2014/01-2014/03_biatic14-1_belanova.pdf>. s. 12-17.

²²³ MINISTERSTVO FINANCIÍ SLOVENSKEJ REPUBLIKY. 2016. *40. zasadnutie výboru pre makroekonomické prognózy*. [citované 15. 03. 2017]. Dostupné online na: <www.finance.gov.sk/Default.aspx?CatID=11215>.

²²⁴ OECD. 2017. *Mitigating the negative economic impact of Brexit*. [citované 07.11.2017]. Dostupné online: <<https://oecdscope.wordpress.com/2017/10/17/mitigating-the-negative-economic-impact-of-brexit/>>.

²²⁵ EURÓPSKA ÚNIA. 2018c. *Economic forecast for Slovakia*. [online]. [citované 15. 08. 2018]. Dostupné online na: <https://ec.europa.eu/info/business-economy-euro/economic-performance-and-forecasts/economic-performance-country/slovakia/economic-forecast-slovakia_en>.

²²⁶ HOSPODÁRSKE NOVINY. 2017. *Stimul získajú firmy, ktoré investujú viac do výskumu*. [online]. [citované 15. 08. 2018]. Dostupné online na: <<https://finweb.hnonline.sk/ekonomika/978341-stimul-ziskaju-firmy-ktore-investuju-viac-do-vyskumu>>.

²²⁷ EURACTIV. 2018a. *Krajiny V4 sa otvárajú zahraničnej pracovnej sile. Záujem majú len o konkrétne profesie*. [citované 09. 08. 2018]. Dostupné online na: <<https://euractiv.sk/section/buducnost-eu/news/krajiny-v4-sa-otvaraju-zahranicnej-pracovnej-sile-zaujem-maju-len-o-konkretne-profesie/>>.

5 Výsledky práce a diskusia

Záverečná kapitola dizertačnej práce prezentuje syntézu výsledkov uskutočneného výskumu zameraného na hodnotenie podnikateľského prostredia krajín V4. V práci sme zohľadnili analýzy, rady a odporúčania zahraničných ekonómov. Výsledky práce sú založené na dátach a analýzach vypracovaných v predchádzajúcich kapitolách.

Samostatnú časť dizertačnej práce tvorí SWOT analýza, ktorá prináša najdôležitejšie závery týkajúce sa hlavného cieľu. Druhú podstatnú časť kapitoly tvorí diskusia k jednotlivým zisteniam z predošlých kapitol. Na záver kapitoly uvádzame návrhy pre zlepšenie podnikateľského prostredia v krajinách V4. Tieto návrhy môžu poslúžiť ako primárny zdroj pre rozšírené analýzy národných orgánov zaoberajúcich sa kvalitou podnikania, konkurencieschopnosťou, či mierou korupcie vo svojej krajine. Jednotlivé faktory sú vo SWOT analýze rozdelené podľa metodológie obchodného experta a analytika Alana Sarsbyho²²⁸. Rovnako ako v iných zdrojoch, Sarsby rozdeľuje faktory na silné a slabé stránky krajiny (vnútorné faktory) a príležitosti a hrozby (vonkajšie faktory).

5.1 SWOT analýza kvality podnikateľského prostredia krajín V4

Pre získanie uceleného zoznamu kvalitatívnych informácií ohľadom silných a slabých stránok kvality podnikateľského prostredia krajín V4 sme vypracovali SWOT analýzu. SWOT analýza je založená na údajoch medzinárodných organizácií a ekonomických prognóz pre krajiny V4, ktoré sme uviedli v predchádzajúcich dvoch kapitolách dizertačnej práce. Pokiaľ nie je uvedené inak, informácie sú porovnávané v rámci skupiny krajín V4. Vhodnou kombináciou vnútorných a vonkajších faktorov budeme v časti 5.6 formulovať návrhy pre krajiny, resp. stratégie podľa Schémy 2 a Schémy 4.

Na jednej strane, silné a slabé stránky má každá ekonomika V4 individuálne. Na druhej strane treba zdôrazniť, že vonkajšie faktory podnikateľského prostredia krajín V4 (t. j. príležitosti a hrozby) vychádzajú z rovnakých zdrojov, nakoľko krajiny V4 sú otvorené ekonomiky, patria do regiónu strednej Európy a sú členskými štátmi Európskej únie. Skôr, než uvedieme konkrétne vonkajšie faktory, ktoré ovplyvňujú podnikateľské

²²⁸ SARSBY, Alan. *SWOT Analysis. A guide to SWOT for business studies students*. Londýn : Leadership Library, 2016. 78 s. ISBN 978-0-9932504-2-2.

prostredie Maďarska, Českej, Poľskej a Slovenskej republiky osobitne, doplníme SWOT analýzu o nasledovné vonkajšie faktory platné pre všetky štyri krajiny súčasne.

Spoločné príležitosti krajín V4 pre zlepšenie kvality podnikateľského prostredia:

1. návrh Európskej komisie o uvoľnení systému DPH pre malé a stredné podniky v EÚ (možnosť zavedenia nulovej sadzby na jednu položku, zníženej sadzby DPH 5 – 15 % a zníženu sadzbu od 0 % do výšky znížených sadzieb; ako aj navýšenie limitu ročného obratu na 100 000 eur pre podniky oslobodené od DPH pôsobiace v EÚ)²²⁹;
2. podpora Európskej rady pre inovácie v hodnote 12,65 miliónov eur pre 257 MSP v EÚ²³⁰;
3. aktuálne negociácie medzi EÚ a Čínou ohľadom novej dohody CAI²³¹ o transparentnejších a stabilnejších regulačných opatreniach týkajúcich sa obchodu a investícií²³²;
4. nové možnosti medzinárodných grantov pre MSP v Európskej únii (Európsky fond regionálneho rozvoja, Slovensko - americký podnikateľský fond SAEF, Frankofónne stredisko obchodu, program Connecting Europe Facility, Nórske fondy, EEA Grants, a mnohé ďalšie);
5. silná orientácia a spolupráca Nemecka²³³, Francúzska²³⁴, Rakúska²³⁵ a iných európskych krajín s Vyšehradskou skupinou v dôsledku vysúpenia UK z EÚ²³⁶;
6. snaha indickej Tirupurskej asociácie vývozcov (TEA²³⁷) o uzavretie dohody o zóne voľného obchodu medzi Indiou a EÚ (USA, Kanadou, Veľkou Britániou a Ruskom)²³⁸;

²²⁹ EURÓPSKA KOMISIA. 2018. *VAT: More flexibility on VAT rates, less red tape for small businesses*. [citované 25. 06. 2018]. Dostupné online na: <http://europa.eu/rapid/press-release_IP-18-185_en.htm>.

²³⁰ EURÓPSKA KOMISIA. 2018. *European Innovation Council pilot to support 257 SMEs with €13 million*. [citované 25. 06. 2018]. Dostupné online na: <https://ec.europa.eu/info/news/european-innovation-council-pilot-support-257-smes-eu13-million-2018-apr-05_en>.

²³¹ Z angl. Comprehensive Agreement on Investment.

²³² DW. 2018. *EU firms worried about China's tough business environment, trade tensions*. [citované 25. 06. 2018]. Dostupné online na: <<http://www.dw.com/en/eu-firms-worried-about-chinas-tough-business-environment-trade-tensions/a-44329737>>.

²³³ CENTRE FOR EUROPEAN NEIGHBORHOOD STUDIES. 2016. *Cooperation between Germany and the V4*. [citované 25. 06. 2018]. Dostupné online na: <<https://cens.ceu.edu/article/2016-12-01/cooperation-between-germany-and-v4>>.

²³⁴ Poľsko vystupuje ako potenciálny sprostredkovateľ francúzsko-nemeckých záujmov.

²³⁵ Nový predseda vlády Rakúska Sebastian Kurz vyjadril záujem vstúpiť do V4 a premenovať ju na V4+. Pre viac info pozri: <<http://visegradplus.org/v4-into-v5-after-austrian-election/>>.

²³⁶ EURACTIV. 2018b. *Večná periferia? Vyšehradské krajiny v EÚ po brexite*. [citované 25. 06. 2018]. Dostupné online na: <<https://euractiv.sk/section/buducnost-eu/opinion/vecna-periferia-vysehradske-krajiny-v-eu-po-brexite/>>.

²³⁷ Z angl. Tirupur Exporters' Association.

7. zavedenie nových legislatívnych opatrení v rámci Smernice o trhoch s finančnými nástrojmi (MiFID2), Smernice o platobných službách (PSD) a Všeobecného nariadenia o ochrane údajov (GDPR) – zvýšenie transparentnosti a zavedenie jednotných pravidiel trhu²³⁹.

Spoločné hrozby pre podnikateľské prostredie krajín V4:

1. technologické zaostávanie krajín V4 v dôsledku rýchleho globálneho technologického napredovania;
2. zahranično - obchodná politika prezidenta USA Donalda Trumpa v podobe vyšších dovozných ciel na oceľ (25 %) a hliník (10 %) a zároveň ďalšie hrozby prezidenta vo forme dovozného cla na automobily vyrobené v EÚ vo výške 25 % (pôvodne dokonca vo výške 35 %)²⁴⁰;
3. nepredvídateľná reakcia Číny na antidumpingové clá zavedené Európskou úniou na dovoz ocele a železa v roku 2017;
4. kybernetická bezpečnosť ako jedna z hlavných technologických výziev 21. storočia;
5. prijatie novely smernice o vysielaní pracovníkov do iných krajín EÚ, ktorým domáci zamestnávateľ musí zaplatiť mzdu rovnú miestnej úrovni s cieľom zabrániť prílevu lacnej pracovnej sily do severnej a západnej časti EÚ²⁴¹,
6. finančné náklady na nové legislatívne pravidlá EÚ (implementácia GDPR stála českých podnikateľov 25 mld. CZK²⁴²);
7. geopolitická nestabilita a kríza na Ukrajine ako bezpečnostná hrozba pre krajiny V4;
8. plánovaný vystúpenie Veľkej Británie z Európskej únie;
9. automatizácia výrobných procesov s očakávaným poklesom dopytu po pracovnej sile²⁴³.

²³⁸ BUSINESS STANDARD. 2018. *TEA seeks FTAs with EU, US to counter Chinese threat in export*. [citované 25. 06. 2018]. Dostupné online na: <https://www.business-standard.com/article/pti-stories/tea-seeks-ftas-with-eu-us-to-counter-chinese-threat-in-export-118061401205_1.html>.

²³⁹ DELOITTE. 2017. *Czech Economic Outlook for 2018*. [citované 25. 06. 2018]. Dostupné online na: <www2.deloitte.com/content/dam/Deloitte/cz/deloitte-analytics/Czech-Economic-Outlook-for-2018.pdf>.

²⁴⁰ THE GUARDIAN. 2018. *Trump escalates trade war rhetoric with threat to tax Europe-made cars*. [citované 25. 06. 2018]. Dostupné online na: <<https://www.theguardian.com/us-news/2018/mar/03/trump-escalates-trade-war-threat-tax-eu-cars>>.

²⁴¹ EURÓPSKY PARLAMENT. 2017. *Vysielanie pracovníkov v EÚ. Základné fakty a reforma pravidiel*. [citované 25. 06. 2018]. Dostupné online na: <www.europarl.europa.eu/news/sk/headlines/society/20171012STO85930/vysielanie-pracovnikov-v-eu-zakladne-fakty-a-reforma-pravidiel-infografika>.

²⁴² HOSPODÁŘSKÁ KOMORA ČESKÉ REPUBLIKY. 2018. *Účet za GDPR? Podnikatele nařízení vyjde na 25 miliard korun*. [citované 25. 06. 2018]. Dostupné online na: <www.komora.cz/tiskova_zprava/ucet-za-gdpr-podnikatele-narizeni-vyjde-na-25-miliard-korun>.

Schéma 5: SWOT analýza podnikateľského prostredia krajín V4

Česká republika

Silné stránky (S):

1. Najvyššie HDP na obyvateľa v rámci skupiny krajín V4 (Graf 4)
2. Najvyššie investície domácností ako % príjmu (Graf 9)
3. Najviac verejných výdavkov do vedy a výskumu (Tabuľka 18)
4. Jediná krajina V4 s prebytkom štátneho rozpočtu v roku 2016 (Graf 11)
5. Najnižšia miera nezamestnanosti v EÚ (Graf 5)
6. 0 % kapitálu potrebného na začatie podnikania²⁴⁴
7. Najlepšie celkové hodnotenie v indexoch kvality PP 2018 (Tabuľka 23 a 24)
8. Najlepšia pozícia v indexe zdravotnej starostlivosti (podkapitola 4.4.3)
9. Zlepšenie umiestnenia v kategórii Výber daní indexu DB o 69 miest (Tabuľka 6)
10. Umiestnenie v prvej desiatke najúspešnejších krajín v 7 kategóriách GCI 2017-2018

Slabé stránky (W):

1. Najnižšia predikcia rastu HDP (Tabuľka 11)
2. Silná exportná závislosť na Nemecku (podkapitola 5.2.1)
3. Nízka IKT zručnosť pracovnej sily (GEI 2018 – podkapitola 3.2)
4. Najvyššia vnímaná miera zdanenia (GCI 2018 – podkapitola 3.4)
5. Druhý najväčší prepád hodnotenia členov EÚ (po UK) o 9 miest v indexe GEI 2017
6. Prepád 23-ročného hodnotenia kategórie Sloboda podnikania o 33,4 bodov (kap. 3.5)

Príležitosti (O):

1. Predikcia hospodárskeho rastu na exportných trhoch (najmä v eurozóne)
2. Rastúci záujem o inovácie
3. Pozitívny prístup českých firiem k prijatiu Srbska, Čiernej Hory, Macedónska a Ukrajiny do EÚ²⁴⁵

Hrozby (T):

1. Vystúpenie UK z EÚ (Veľká Británia ako vývozný trh a investičný partner krajiny)
2. Sankcie EÚ voči Rusku
3. Obavy z vysúpenia ďalších členských krajín z EÚ
4. Automatizácia výrobných procesov s negatívnym vplyvom na pracovný trh

²⁴³ OECD. 2018b. *Automation, skills use and training*. OECD Social, Employment and Migration Working Papers No. 202. JT03428260. [citované 25. 08. 2018]. Dostupné online na: <www.oecd-ilibrary.org/docserver/2e2f4eea-en.pdf?expires=1537252544&id=id&accname=guest&checksum=C3688052671B69C1B84FB97F4F0E7C36>.

²⁴⁴ SVETOVÁ BANKA. 2018. *Doing Business 2018 Report. Reformy pre nové pracovné miesta*. 15. vydanie. [online]. [citované 22. 05. 2018]. Dostupné online na: <<http://espanol.doingbusiness.org/~/WBG/DoingBusiness/Documents/Annual-Reports/English/DB2018-Full-Report.pdf>>. s. 156.

²⁴⁵ HOSPODÁŘSKÁ KOMORA ČESKÉ REPUBLIKY. 2018. *Přes 75 procent podnikatelů hodnotí členství ČR v EU pozitivně. V EU by rádi viděli Srby, Černohorce, Makedonce i Ukrajince*. [citované 25. 06. 2018]. Dostupné online na: <https://www.komora.cz/tiskova_zprava/pres-75-procent-podnikatelu-hodnoti-clenstvi-cr-v-eu-pozitivne-v-eu-by-radi-videli-srby-cernohorce-makedonce-i-ukrajince/>.

Silné stránky (S):

1. Druhé najvyššie investície podnikov do výskumu v rámci krajín V4 (Tabuľka 18)
2. Najväčší počet mikropodnikov s jedným až štyrmi zamestnancami
3. Prirodzený a udržateľný rast minimálnej mzdy
4. Pozitívna prognóza rastu HDP (Tabuľka 11)
5. Účinná stratégia v boji proti tieňovej ekonomike (podkapitola 4.5.2)

Slabé stránky (W):

1. Nízka úroveň HDP na obyvateľa - 68 % priemeru EÚ (Graf 4)
2. Napäté vzťahy maďarskej vlády s inštitúciami EÚ
3. Najnižšia miera investícií domácností (Graf 9)
4. Hypotéky s najvyššou úrokovou sadzbou (Graf 10)
5. Najvyšší verejný dlh spomedzi krajín V4 (Graf 12)
6. Vysoká energetická závislosť firiem (Graf 16)
7. Jediná krajina V4 s menej ako 40 odpracovanými hod. za týždeň (Tabuľka 17)
8. Vysoká miera daňových únikov²⁴⁶
9. Rastúci počet pracovníkov s minimálnou mzdou
10. Najhoršia pozícia v indexoch podnikateľského prostredia (Tabuľka 23)
11. Veľmi nízky podiel zapojených domácností do elektrickej siete

Príležitosti (O):

1. Rast vývozných trhov
2. Pozitívny prístup podnikateľov k zavedeniu eura
3. Sídlo Európskeho inovačného a technologického inštitútu v Budapešti

Hrozby (T):

1. Politický vplyv migračnej krízy a hrozba novej migračnej vlny (dopady obmedzenia Schengenského priestoru)
2. Ekonomické dôsledky vystúpenia UK z EÚ
3. Odchod lekárov a zdravotníckeho personálu do zahraničia
4. Kritika nového balíka opatrení "Stop Soros" na zastavenie prílevu imigrantov
5. Eskalácia konfliktu Maďarska s EÚ na začiatku roka 2018 (hrozba straty hlasovacieho práva v Rade EÚ)

²⁴⁶ ÚRAD VLÁDY MAĎARSKA (MAGYARORSZÁG KORMÁNYA). 2018. *Magyarország Konvergencia Programja 2018-2022*. [online]. [citované 19. 06. 2017]. Dostupné online na: <www.kormany.hu/download/2/c0/61000/KP2018.pdf>. 86 s.

Silné stránky (S):

1. Najväčšia ekonomika V4 - ukazovateľ HDP (Tabuľka 11)
2. Najväčší príjemca dotácií EÚ v rámci V4 (podkapitola 4.5.2)
3. Najvyšší objem remitencií z V4 (podkapitola 4.5.2)
4. Najvyšší prílev PZI (Tabuľka 22)
5. Najväčší objem výdavkov na vzdelávanie v rámci krajín V4 (podkapitola 4.6.1)
6. Pozitívna prognóza rastu HDP (Tabuľka 11)
7. Veľký potenciálny zdroj bridlicového plynu
8. Úzka spolupráca so strategickými krajinami a zoskupeniami (USA, NATO)
9. Najväčší počet malých podnikov s 10 – 49 zamestnancov
10. Najviac prvenstiev v indexoch podnikateľského prostredia v roku 2018 (Tabuľka 23)
11. Najlepšie hodnotenie v indexoch podnikateľského prostredia za rok 2017 (Tabuľka 25)

Slabé stránky (W):

1. Pomerne nízky HDP na obyvateľa - 70 % priemeru EÚ (Graf 4)
2. Pomerne nízka otvorenosť krajiny (Graf 14)
3. Najnižšie vládne výdavky do sektoru výskumu a vývoja (Tabuľka 18)
4. Najmenej malých a stredných podnikov spomedzi krajín V4
5. Relatívne rýchle zvýšenie minimálnej mzdy v období glob. hospod. krízy (Tabuľka 16)
6. Relatívne nízke úspory domácností (Graf 8)
7. Najnižšia úroveň inovácií procesov (GEI 2018 – podkapitola 3.2)

Príležitosti (O):

1. Predikcia rastu kľúčových vývozných trhov
2. Pozitívny prístup podnikateľov k prijatiu eura
3. Rast eurodotácií pre ekologické poľnohospodárstvo²⁴⁷

Hrozby (T):

1. Návrat pracovnej sily v dôsledku vystúpenia UK z EÚ
2. Sankcie EÚ voči Rusku
3. Nestabilná zahraničná politika USA (ako strategického partnera Poľska)

²⁴⁷ ETREND. 2018b. *Ekologické poľnohospodárstvo v EÚ rastie, zamestnanosť v agrorézorte klesá*. [citované 25. 06. 2018]. Dostupné online na: <<https://www.etrend.sk/ekonomika/ekologicke-polnohospodarstvo-dostava-v-polsku-zelenu.html>>.

Silné stránky (S):

1. Rýchly pokrízový ekonomický rast
2. Relatívne vysoká produktivita práce (Tabuľka 17)
3. Najvyšší podiel zamestnancov ochotných pracovať v nedeľu (Tabuľka 17)
4. Vysoký stupeň otvorenosti a zapojenia sa do medzinárodného obchodu (Graf 14)
5. Jediná krajina eurozóny v rámci skupiny krajín V4
6. Najvyššia efektivita v dochádzaní do práce (Tabuľka 20)
7. Pozitívna prognóza rastu HDP (Tabuľka 11)
8. Predikcia vytvárania nových pracovných miest (podkapitola 4.5.2)
9. Relatívne lacná a vzdelaná pracovná sila
10. Tendencia znižovania deficitu štátneho rozpočtu (Graf 11)

Slabé stránky (W):

1. Najvyššia nezamestnanosť mladých a dlhodobo nezamestnaných ľudí (Graf 6)
2. Nízka transparentnosť štátnych orgánov (index CPI 2018 – podkapitola 3.5)
3. Slabá dopravná prepojenosť krajiny (západnej a východnej časti)
4. Vysoká energetická závislosť firiem aj štátu (Graf 16)
5. Najvyššia závislosť pracovníkov na automobilovej doprave v krajinách V4 (Tabuľka 20)
6. Najvyššie náklady na bývanie (Tabuľka 19 a Príloha C)
7. Negatívny prílev PZI (Tabuľka 22)
8. Nadmerná závislosť na automobilovom priemysle (podkapitola 5.2.4)
9. Nedostatok kvalifikovanej pracovnej sily
10. Nízka vynútiteľnosť plnenia zmlúv (DB 2018 – podkapitola 3.3)

Príležitosti (O):

1. Predikcia rastu kľúčových vývozných trhov
2. Model lacnej a vzdelanej pracovnej sily
3. Vysoká adaptabilita pracovníkov na rôzne podnikové kultúry a typy vedenia²⁴⁸
4. Podpora výskumno - vývojových aktivít (32 % všetkých spoločností na SR)²⁴⁹

Hrozby (T):

1. Vystúpenie UK z EÚ (pokles vývozu automobilov vyrobených na Slovensku)
2. Nestabilita na Ukrajine v blízkosti hraníc
3. Sankcie EÚ voči Rusku
4. Nedostatok dlhodobého legislatívneho plánovania (daňový systém, reforma verejnej správy, administratívne zaťaženie)²⁵⁰

²⁴⁸ SARIO. 2018. *Prečo investovať na Slovensku*. [citované 25. 06. 2018]. Dostupné online na: <www.sario.sk/sk/investujte-na-slovensku/preco-investovat-na-slovensku>.

²⁴⁹ SARIO. 2018. *Sektorové analýzy*. [citované 25. 06. 2018]. Dostupné online na: <<http://www.sario.sk/sk/investujte-na-slovensku/sektorove-analyzy>>.

²⁵⁰ ZDRUŽENIE PODNIKATEĽOV SLOVENSKA. 2018. *Ako bude Slovensko vyzerat' v roku 2030?* [citované 25. 06. 2018]. Dostupné online na: <<http://www.zps.sk/text-739/new>>.

5.2 Diskusia o krátkodobej prognóze makroekonomického vývoja V4

Na základe kvalitatívnych informácií v predošlej SWOT analýze, dostupných dát a prognóz usudzujeme, že všetky štyri krajiny V4 sú rýchlorastúce ekonomiky v regióne. Tieto ekonomiky digitálne napredujú a rešpektujú inovatívne a moderné technické parametre. Je zrejmé, že ešte nie sú tak rozvinuté ako západná a severná časť EÚ, ich ekonomická budúcnosť je však priaznivá. V tejto časti diskusie analyzujeme potenciálne príležitosti a hrozby so značným vplyvom na makroekonomickú situáciu v krajinách V4.

5.2.1 Česká republika

Zo SWOT analýzy možno vyčítať, že Česká republika je dobre fungujúcou ekonomikou s vysokým životným štandardom a potenciálom zvyšovania vplyvu v regióne a v Európskej únii. Jej silné faktory zahŕňajú orientáciu na priemysel, strategickú polohu v blízkosti najväčšej európskej ekonomiky - Nemecka, relatívne lacnú a dobre vzdelanú pracovnú silu. Makroekonomické ukazovatele Českej republiky sa momentálne zlepšujú a sú na dobrej ceste k ekonomickej stabilite a vyššej prosperite.

Naše výsledky vo všeobecnosti potvrdzujú predchádzajúce zistenia, že českí obyvatelia sú od vzniku samostatných republík vzdelanejší a majú vyšší životný štandard ako slovenskí občania, no relatívne začínajú zaostávať v súčasnom vývoji produktivity. Z výskumu vyplýva, že Česká republika je zraniteľná kvôli nadmernej závislosti na zahraničných trhoch (najmä Nemecku) a závislosti na priemyselnom sektore (hlavne automobilový priemysel a s ním súvisiace sektory). Preto i problematika vystúpenia UK z EÚ predstavuje potenciálnu hrozbu pre vývoj českej ekonomiky. S ohľadom na túto skutočnosť predpokladáme, že pokles dopytu po českej produkcii zo strany Spojeného kráľovstva, Číny a ostatných zahraničných trhov bude najväčšou výzvou. Vláda plánuje naďalej podporovať domácu spotrebu a tiež investovať do budovania verejných statkov.²⁵¹ Verejné výdavky budú zdrojom rastu. Budúcnosť Českej republiky bude ale závisieť od investícií súkromných firiem, ktoré sa nachádzajú v blízkosti nemeckých hraníc (Ústí nad Labem a Karlovarský kraj).²⁵²

²⁵¹ SVETOVÁ BANKA. 2018. *Doing Business 2018. Reformy pre nové pracovné miesta*. Washington: Publishing and Knowledge Division of The World Bank, 2017. ISBN: 978-1-4648-0984-2. s. 129.

²⁵² SEVEROČESKÝ DENÍK. 2017. *Práce i pro Čechy? V blízkosti českých hranic Daimler staví továrnu pro elektromobily*. [citované 25. 08. 2018]. Dostupné online na: <www.severoceskydenik.cz/kauzu/prace-i-pro-cechy-v-blizkosti-ceskych-hranic-daimler-stavi-tovarnu-pro-elektromobily.html>.

5.2.2 Maďarsko

Analýzy potvrdili, že maďarská ekonomika je v relatívne stabilnej situácii. Diskutabilná je však politická situácia krajiny. Ako sme už uviedli vyššie, maďarská vláda je v súčasnosti jednou z najkritizovanejších v EÚ. Predseda vlády Victor Orbán je kontroverzne vnímaný predstaviteľmi Európskej únie, západnými krajinami²⁵³ a USA (najmä v období pred inauguráciou prezidenta Trumpa)²⁵⁴. Na základe správ medzinárodných organizácií prevláda názor, že maďarská vláda sa pokúša vytvoriť štát s obmedzenou politickou slobodou. Amnesty International opisuje novoprijaté zákony Maďarska ako hrozbu pre slobodu a demokraciu.²⁵⁵ Domnievame sa, že nestabilná politická situácia v krajine môže v budúcnosti odradiť zahraničných investorov. Stabilné vládne politiky by rovnako pomohli k úspešnému boju proti daňovým podvodom a daňovým únikom. Korupcia a politická nestabilita prispieva k šíreniu euroskepticizmu a kolektívnym protestom proti imigrácii a proti činnosti Organizácie Severoatlantickej zmluvy (NATO).

Z tohto dôvodu sa domnievame, že Maďarsko nemá silný potenciál pre rozšírenie podnikateľských aktivít v rámci EÚ. Zastávame názor, že kým vláda nebude stabilná a neprijme podporné stratégie, podnikanie nemôže prosperovať. Makroekonomické ukazovatele Maďarska v súčasnosti vykazujú najslabšie výsledky v rámci skupiny krajín V4. Stojí za zmienku, že Maďarsko definitívne dostáva najhoršie ratingy spomedzi krajín V4 vo svetových indexoch podnikateľského prostredia (pozri Kapitolu 3). Tieto faktory považujeme za vážne hrozby pre maďarskú ekonomiku, ako aj priaznivý vývoj jej domáceho podnikateľského prostredia.

5.2.3 Poľsko

Naše zistenia o makroekonomickej situácii Poľska sú v súlade s predchádzajúcimi štúdiami medzinárodných organizácií, ktoré analyzujeme v dizertačnej práci. Potvrdzujeme, že Poľsko patrí medzi krajiny, ktoré majú silný potenciál hospodársky

²⁵³ REUTERS. 2018. *Don't cross our civil rights red lines, Merkel ally warns Orban*. [online]. [citované 04. 09. 2018]. Dostupné online na: <<https://www.reuters.com/article/us-europe-hungary-cdu/dont-cross-our-civil-rights-red-lines-merkel-ally-warns-orban-idUSKCN1IT19X>>.

²⁵⁴ NEW YORK TIMES. 2018. *How Viktor Orban Bends Hungarian Society to His Will*. [online]. [citované 29. 08. 2018]. Dostupné online na: <<https://www.nytimes.com/2018/03/27/world/europe/viktor-orban-hungary.html>>.

²⁵⁵ AMNESTY INTERNATIONAL. 2017. *Amnesty International won't comply with Hungary NGO law*. [online]. [citované 29. 10. 2017]. Dostupné na: <<http://abcnews.go.com/amp/International/wireStory/amnesty-international-comply-hungary-ngo-law-48304577>>.

napredovať. Krajina dnes prosperuje vďaka vhodným národným stratégiám a stabilnému politickému zázemiu. Poľsko poskytuje atraktívne podmienky pre firmy. Preto disponuje najväčším počtom veľkých spoločností (s viac ako 250 zamestnancami).

Pokiaľ ide o hrozby pre hospodárstvo, existuje niekoľko faktorov, ktoré priťahujú pozornosť ekonómov a ekonomických štatistov. Po prvé, Poľsko disponuje malým počtom malých a stredných podnikov v porovnaní s ostatnými krajinami V4. Po druhé, krajina je síce najväčšou ekonomikou V4 (podľa HDP), ale HDP na obyvateľa Poľska je výrazne pod priemerom skupiny V4. Po tretie, návrat poľských pracovníkov z Veľkej Británie sa môže stať ťažkým ekonomickým bremenom pre štát. Po štvrté, počet absolventov vysokých škôl a univerzít prevyšuje dopyt, a teda znamenajú pre štát skôr ekonomickú záťaž. Na druhej strane, Poľsko je v súčasnosti dôležitou destináciou offshoringových obchodných služieb, kde je kľúčovým faktorom relatívne lacná, ale viacjazyčná pracovná sila s vysokoškolským vzdelaním.

Prieskum americkej spoločnosti McKinsey potvrdil, že Poľsko bude v blízkej budúcnosti hospodársky prosperovať, najmä vo farmaceutickom priemysle (biologické lieky a skúšanie nových liekov) a modernom baníckom priemysle s vysokou pridanou hodnotou.²⁵⁶ V týchto oblastiach sa Poľsko stane ekonomickou silou východnej Európy. Jeho spolupráca s USA, NATO a ďalšími strategickými krajinami ho posunie do sféry vplyvu. Inými slovami, ak sa v regióne vytvorí nové ekonomicko - politické zoskupenie, určite ho bude viesť Poľská republika.²⁵⁷

5.2.4 Slovenská republika

Výsledky dizertačnej práce zamerané na makroekonomickú situáciu slovenskej ekonomiky naznačujú vysokú pravdepodobnosť, že sa krajina stane viac konkurencieschopnou v oblasti medzinárodného obchodu, najmä v dôsledku rastúceho objemu exportu. Slovensko implementuje vhodné národné stratégie, čím si buduje priaznivé podnikateľské a investičné prostredie. Slovenská republika každoročne dosahuje rast HDP nad priemerom EÚ.

Naopak, štúdie negatívne poukazujú na príliš silnú orientáciu ekonomiky Slovenska na automobilový priemysel a silnú závislosť od zahraničného dopytu a dovozu energie.

²⁵⁶ MCKINSEY. 2015. *Poland 2025: Europe's new growth engine*. [online]. [cit. 03. 11. 2017]. Dostupné na: <www.mckinsey.com/global-themes/europe/how-poland-can-become-a-european-growth-engine>. 96 s.

²⁵⁷ FRIEDMAN, G. 2009. *Nasledujúcich 100 rokov. Prognóza na 21. storočie*. Bratislava: Ikar, 2009. ISBN: 978-8055-120-416. s. 8.

Slovensko je najväčším výrobcom automobilov na obyvateľa na svete.²⁵⁸ Nakoľko sa však začína hovoriť o automobilovej kríze na konci desaťročia²⁵⁹, slovenský priemysel bude čeliť vážnym skúškam, keďže automobily tvoria najväčšiu časť exportu krajiny. Preto by bolo vhodné diverzifikovať hlavné hospodárske odvetvia a väčšiu pozornosť venovať službám. V opačnom prípade bude krajina pravdepodobne nasledovať scenár podobný Detroitu v roku 2013.²⁶⁰ Začiatkom roku 2017 postavila svoju továreň na Slovensku nová automobilová spoločnosť Jaguar Land Rover (JLR). Slovenská vláda sa domnieva, že JLR vytvorí v Nitrianskom kraji dostatok nových pracovných miest, vystavia infraštruktúrne projekty a prinesie do krajiny viac dodávateľov a subdodávateľov. Potenciálnu hrozbu pre slovenskú ekonomiku predstavuje súčasné spomalenie čínskeho hospodárstva, čo môže negatívne ovplyvniť celkový zahraničný dopyt po slovenských výrobkoch, ako i exportnú pozíciu celého regiónu V4.

5.3 Diskusia o indexoch podnikateľského prostredia V4

Nakoľko sme do výskumu zahrnuli indexy podnikateľského prostredia, ktoré sú publikované rôznymi inštitúciami, metodika ich výpočtu a poradia krajín sa líši. Hodnoty bodov krajín v Indexe globálnej konkurencieschopnosti sú rozdelené do 12 pilierov a každý pilier má ešte svoje čiastkové kategórie s rôzne stanovenou váhou jednotlivých kategórií. V indexe Doing Business je v každom z 10 subindexov použitá iná metodológia výpočtu bodov. Metodologický postup výpočtu bodov v Indexe globálnej konkurencieschopnosti je založený na prieskume (dotazníkoch) jednotlivých firiem v skúmaných krajinách. Vstupy pre dotazníky sú vyberané každou organizáciou individuálne, pričom nie je jasné, či je prieskum náhodný, kto dotazníky vyplňa, kto ich môže vyplniť, resp. nemôže vyplniť. Pre porovnanie, Svetová banka zohľadňuje iba firmy s ročným obrátom vyšším ako 100 - násobok priemerného národného dôchodku na obyvateľa. Metodologický priebeh zostavenia rebríčka krajín v Indexe vnímania korupcie pozostáva zo zberu medzinárodných analýz a prieskumov, ktoré nevykonáva priamo Transparency International. Aby boli dáta použité v indexe, každý prieskum sa musí týkať verejnej správy a musia ho vykonať aspoň 3

²⁵⁸ HOSPODÁRSKE NOVINY. 2017. *Slovensko kraľuje výrobe áut vo svete, dosiahli sme nový rekord*. [online]. [cit. 03. 08. 2018]. Dostupné na: <<https://finweb.hnonline.sk/ekonomika/892803-vyroba-aut-na-slovensku-stupla-na-novy-rekord-prekrocila-milionovu-hranicu>>.

²⁵⁹ EUROPEAN CENTRE FOR INTERNATIONAL POLITICAL ECONOMY (ECIPE). 2012. FTAs and the crisis in the European car industry. In: *Policy Briefs*. č. 2. ISSN: 1653-8994.

²⁶⁰ Od začiatku 20. storočia bolo celé hospodárstvo Detroitu jednostranne založené na automobilovom priemysle. V roku 2013 americký štát vyhlásil bankrot. Väčšina obyvateľov prišla o prácu, následkom čoho rapídne rástla chudoba a kriminalita.

z 13 oficiálnych inštitúcií. Výsledky jednotlivých prieskumov sa pre krajinu priemerujú jednoduchým aritmetickým priemerom. Metodológia 1. pilieru sa v rámci Indexu globálnej konkurencieschopnosti rozdeľuje medzi verejné inštitúcie (s váhou bodov 75 %) a súkromné inštitúcie (s váhou 25 % hodnoty bodu).²⁶¹ Verejné inštitúcie sa ďalej hodnotenia podľa 5 odvetví, pričom každé odvetvie disponuje rovnakou váhou 20 %. Meranie konkurencieschopnosti v súkromných inštitúciách sa rozčleňuje na 2 rovnocenné oblasti.

Väčšinou pri tom platí, že umiestnenie krajiny môže v rebríčku indexov poklesnúť aj v prípade, že sa jej podnikateľské prostredie nezhorší, ba dokonca mierne zlepší. Ide o to, že sa jej podmienky pre podnikateľov nezlepšili v takej vysokej miere, ako iným krajinám. Táto skutočnosť je zohľadnená ako limit nášho výskumu. V praxi však nie je doposiaľ zavedená lepšia metóda pre kvalitnejšie, dôkladnejšie a vedecky presnejšie hodnotenie krajín podľa indexov podnikateľského prostredia. Zostavovanie indexov navyše vnímame ako subjektívne, a tým pádom aj umiestnenie krajín nemusí odrážať skutočný stav. Je možné, že vnímaná korupcia na Slovensku je oveľa vyššia oproti skutočnému stavu.²⁶² V Poľsku, Českej republike, či na Cypre je to naopak. Preto sa Slovensko v rebríčku indexu CPI nachádza až na 54. mieste, hoci pri skutočnej miere korupcie by sa možno umiestnilo v skupine 30 najmenej skorumpovaných krajín sveta.²⁶³ Ďalší nedostatok skúmaných indexov (najmä Doing Business) spočíva v tom, že nehodnotia celkovú situáciu danej krajiny, ale zmenu. V tomto prípade sa podnikateľské prostredie Slovenska síce celkovo môže nachádzať na dobrej úrovni, no ak v danom roku neimplementuje žiadnu reformu, jeho pozícia v indexe Doing Business rapídne klesne (aj pod umiestnenie krajín s globálne horšími podmienkami pre podnikateľov).

Analýza kvality podnikateľského prostredia jednej krajiny sa dá pomerne jednoducho vykonať, respektíve určiť jeho vývoj a zistiť, či je pozitívny alebo sa kvalita medziročne zhoršuje. Analyzovať podnikateľské prostredie viacerých štátov vyžaduje viac pozornosti. V záverečnej práci sa preto venujeme komparácii a vymedzeniu spoločných a odlišných črt podnikateľského prostredia jednotlivých štátov. Na jednej strane patria krajiny V4 do jedného geografického regiónu, a teda majú spoločnú históriu, kultúru,

²⁶¹ WORLD ECONOMIC FORUM. 2017. *Methodology and Computation of the Global Competitiveness Index 2017–2018*. [citované 13. 08. 2018]. Dostupné online na: <www3.weforum.org/docs/GCR2017-2018/04Backmatter/TheGlobalCompetitivenessReport2017%E2%80%932018AppendixA.pdf>.

²⁶² HOSPODÁRSKE NOVINY. 2016. *Nie je korupcia ako korupcia*. [citované 13. 08. 2018]. Dostupné online na: <<https://finweb.hnonline.sk/komentare-a-analyzy/839613-nie-je-korupcia-ako-korupcia>>.

²⁶³ JANČÍKOVÁ, Eva. 2018. Rozhovor s docentkou na Katedre medzinárodných ekonomických vzťahov a hospodárskej diplomacie na Fakulte medzinárodných vzťahov Ekonomickej univerzity v Bratislave dňa 5. 4. 2018.

klimatické podmienky a zameranie hospodárstva. Na druhej strane, tieto štyri štáty sú rôznorodé, napríklad Poľsko vyniká rozlohou, Slovensko zase extrémnou otvorenosťou ekonomiky. Keď sa zameriame na oblasť podnikania, každá krajina ponúka iné podmienky pre firmy, investorov a iné podnikateľské subjekty. Na základe skúmania šiestich globálnych indexov o podnikaní sme dospeli k záveru, že krajiny V4 sú špecifické a v každom indexe je ich umiestnenie rozdielne. Vo všeobecnosti sú vybrané indexy dôveryhodné, vychádzajú zo súboru uznávaných zdrojov dát (medzinárodné organizácie ako Svetová banka alebo Svetové ekonomické fórum), no zahŕňajú aj analýzy a očakávania podnikateľov a živnostníkov, malých a stredných podnikov, ďalej publikácie odborníkov, univerzít, rôznych agentúr a ekonomických asociácií. Vo finálnom výstup výsledkov nie je obsiahnutý index IUS pre krajiny V4, nakoľko poslúžil primárne na úvodné teoretické definovanie vývoja podnikateľského prostredia krajín V4. Vybrané indexy dopĺňajú národné programy reforiem krajín V4 o nové poznatky, ktoré prezentujeme v dizertačnej práci.

Podľa údajov z jednotlivých indexov a subindexov vyplýva, že hospodárstvo krajín V4 je rozdielne vnímané v osobitných kategóriách. Ak spočítame počet prvenstiev krajín V4 v šiestich indexoch (pozri Tabuľku 23), dospejeme k záveru, že najlepšie umiestnenie dosahuje Poľsko (štyrikrát sa umiestnilo na prvom mieste), a potom Česká republika (dve prvenstvá). Štyri posledné umiestnenia v sledovaných indexoch dosiahlo Maďarsko, Slovensko sa umiestnilo ako posledné v Indexe ekonomickej slobody. Ak však zväžíme počet bodov dosiahnutý každou krajinou osobitne v každej kategórii nami vybraných indexov a prepočítame tieto body na dosiahnuté percentá (pozri Tabuľku 24), zistíme, že najlepšie výsledky dosahuje Česká republika so získaným počtom bodov 65,57 % (maximum 100 %), za ňou disponuje druhým najvyšším počtom bodov Poľská republika 62,26 %. Slovensko sa umiestnilo na 3. mieste so 57,98 % bodov a najmenej bodov získalo Maďarsko 55,24 %. Oproti minuloročnému umiestneniu krajín V4 v šiestich indexoch sa poradie zamenilo pri 1. a 2. mieste, kedy prvá bola Česká republika a druhé Poľsko (porovnaj Tabuľku 24 a 25).

Tabuľka 23 - Umiestnenie krajín V4 v sledovaných indexoch (rok 2018)

	GEM	GEI	DB	GCI	EF	CPI
PL	1.	1.	1.	2.	2.	1.
SK	2.	2.	3.	3.	4.	3.
H	n/a	4.	4.	4.	3.	4.
CZ	n/a	3.	2.	1.	1.	2.

Prameň: Vlastné spracovanie údajov podľa komplexných výsledkov výskumu v 3. kapitole.

Z Tabuľky 23 vyplýva, že najhoršou kvalitou podnikateľského prostredia spomedzi skúmaných krajín disponuje Maďarsko, ktoré sa umiestnilo štyrikrát na poslednom mieste v skupine V4. Tretie miesto patrí Slovensku, ktoré sa ani v jednom indexe nenachádza na prvom mieste, no v troch finálnych indexoch sa umiestnilo na druhom mieste. V našom výskume patrí prvenstvo v kvalite podnikateľského prostredia Poľskej republike.

V analýze počtu dosiahnutých bodov oproti najlepšie umiestneným krajinám v skúmaných indexoch v roku 2017 (pozri Tabuľku 25) sa najlepšie umiestnilo Poľsko. Dosiahnuté body krajín V4 sme dali do pomeru s bodmi krajiny, ktorá sa umiestnila na vrchole rebríčkov GEM, GEI, DB, EF, GCI a CPI. Hodnota (resp. počet bodov) najlepšie umiestnenej krajiny v globálnom meradle predstavuje maximálnu hranicu, ktorú je krajina schopná dosiahnuť v podmienkach súčasného svetového hospodárstva. Danú analýzu nazývame *vzdialenosť od hraníc*²⁶⁴. Finálny výsledok vypočítame ako aritmetický priemer dosiahnutých percent v šiestich indexoch podnikateľského prostredia. Analýza ukázala, že najmenšiu „vzdialenosť od hraníc“ vykazuje v roku 2018 Česká republika, ktorá dosiahla o 3,31 % lepšie hodnotenie ako Poľsko. Výpočet v Tabuľke 24 zaradil Maďarsko na posledné miesto pri komparácii kvality podnikateľského prostredia. Maďarsko získalo o 2,74 percentuálnych bodov menej ako Slovenská republika a o 10,33 percentuálnych bodov menej ako vedúca Česká republika.

Poradie krajín bolo rozdielne pri výpočte vzdialenosti od hraníc v roku 2018 a 2017. Na základe Tabuľky 25 môžeme vidieť, že v roku 2017 bolo celkovým víťazom analýzy Poľsko, ktoré ponúkalo najpriaznivejšie podmienky pre svojich podnikateľov. Za ním nasledovala Česká republika s nepatrným rozdielom bodov (0,27). Pozitívom oboch krajín je ich dlhodobé medziročné zlepšovanie sa. V roku 2017 disponovalo Maďarsko i Slovenská republika väčším celkovým počtom bodov ako v roku 2018. To znamená, že v analýze vzdialenosti od hraníc sa súčasná kvalita podnikateľského prostredia Maďarska a Slovenska medziročne zhoršila o 2,42 , resp. 2,05 percentuálnych bodov. Výskum potvrdil, že medziročne sa v tejto analýze zhoršili všetky skúmané krajiny V4.

Výsledky práce potvrdili, že najvýhodnejšiu a vysoko transparentnú hospodársku politiku pre podnikateľské subjekty v skupine krajín V4 uplatňuje Poľsko. Údaje z tretej a štvrtej kapitoly ukázali, že podnikatelia sú motivovaní nízkou daňou z pridanej hodnoty a zníženými daňovými sadzbami na elektrinu a poľnohospodárske stroje. To je príčinou silnej odhodlanosti samotných podnikateľov zakladať firmy, radi znášajú riziko

²⁶⁴ Túto matematicko - štatistickú metódu (z angl. Distance to frontier) tiež využíva Svetová banka pri zostavovaní indexu Doing Business.

z podnikania a podliehajú riskantným operáciám, čo im zabezpečuje vysoký príjem a následne vysoké investície. Hodnoteniu Poľska v ekonomických indexoch prospieva i kvalitný vzdelávací systém a veľký domáci trh. Poľskí podnikatelia majú relatívne ľahký prístup k úverom a taktiež môžu využívať zjednodušený systém platenia daní na viacero splátok. Podnikateľské prostredie Poľska je charakteristické nízkou administratívnou záťažou pri dovoze tovaru do krajiny, relatívne nízkou dobou čakania pri preclení tovaru a taktiež nízkymi nákladmi pri vnútrozemskej preprave tovaru. Úroveň korupcie sa v Poľsku znižuje a justičný systém sa stáva čoraz menej závislý na politickom dianí, čo podporuje ochranu majetku podnikateľov. S vymáhaním svojich práv majú podnikatelia v Poľsku dobré skúsenosti.

Česká republika získala vedúce postavenie v indexe GCI a indexe EF za rok 2018. Poskytuje svojim podnikateľom veľmi priaznivé podmienky v globálnom meradle, ako aj v porovnaní s ostatnými krajinami V4. Súčasným úspechom českej vlády je disciplinovaná fiškálna politika a znižujúce sa vládne výdavky, ktoré sú v ekonomike suplované a doplnené súkromným sektorom a korporátnymi investíciami. Na druhej strane sa však úroveň korupcie v krajine zvyšuje, čo nepriamo zvyšuje i náklady na podnikanie. Česká republika sa v indexe Svetovej banky medziročne zhoršovala, výnimkou je tento rok, kedy sa (aj s Poľskom) dostala medzi top 30 najkvalitnejších podnikateľských prostredí na svete (zo 190 skúmaných krajín).

Vládna politika Slovenskej republiky je priaznivá k podnikateľskej sfére a poskytuje pozitívne podmienky pre podnikanie. Z pozitívnych faktorov podnikateľského prostredia Slovenska možno spomenúť najvyššiu otvorenosť ekonomiky spomedzi krajín V4, strategickú geografickú polohu a dopravnú sieť, vládne stimuly pre investorov, pozitívny prístup k priamym zahraničným investíciám a prijatie spoločnej európskej meny. Na tretie miesto v komparácii krajín V4 ju zaradili negatívne faktory, ako napríklad slabá ochrana menšinových investorov. V krajine sú navyše vysoké ceny elektriny a najvyššie povinné odvody zo zisku v rámci skupiny V4 (51,2 %).

Maďarsko sa pri porovnaní kvality podnikateľského prostredia umiestnilo na poslednom mieste a žiadna skúmaná organizácia ho vo svojom hodnotení nezaradila na popredné miesto. Dôvodom môže byť extrémna výška povinnej splatnej časti kapitálu pri zakladaní podniku (43,8 % národného príjmu p. c.), pričom v Českej republike predstavuje táto časť kapitálu 0 % príjmu. Ďalším negatívnym faktorom pri podnikaní je vysoká úroveň korupcie a relatívne nestabilná hospodárska politika. Svetová banka upriamuje pozornosť na extrémne zdĺhavé (252 dní) pripojenie sa do elektrickej siete v Maďarsku.

Predchádzajúcim výskumom sme zistili, že porovnávať podnikateľské prostredie viacerých krajín nie je vôbec jednoduchý proces. Neexistuje jednoduchá formula, pomocou ktorej vyhodnotíme krajinu s najlepšimi podmienkami pre ekonomické aktivity podnikateľov, národné organizácie a korporácie. Na základe metódy výpočtu vzdialenosti od hraníc krajín V4 od najlepšie umiestnenej krajiny v indexe v čiastkových kategóriách jednotlivých indexov môžeme logicky, prakticky a najzrozumiteľnejšie urobiť komparáciu kvality podnikateľského prostredia krajín V4. Komplexný prehľad údajov krajín V4 pre čiastkové výpočty Tabuľky 24 je uvedený v Prílohe B na konci dizertačnej práce.

Tabuľka 24 - Vzdialenosť od hraníc: Komparácia získaných bodov krajín V4 v šiestich indexoch (rok 2018)

	GEM	GEI	DB	GCI	EF	CPI	Finálny výsledok
CZ		53,93	76,27	68,26	74,26	55,14	65,57 %
H	41,89	47,71	72,39	60,17	66,71	42,57	55,24 %
PL	49,96	55,29	77,30	63,62	68,54	58,86	62,26 %
SK	45,10	54,71	74,90	61,76	65,39	46,00	57,98 %

Prameň: Vlastné spracovanie údajov podľa komplexných výsledkov výskumu v 3. a 4. kapitole.

Tabuľka 25 - Vzdialenosť od hraníc: Komparácia získaných bodov krajín V4 v šiestich indexoch (rok 2017)

	GEM	GEI	DB	GCI	EF	CPI	Finálny výsledok
CZ	n/a	42,20	76,71	78,67	73,30	55,00	65,17 %
H	52,80	36,30	73,07	70,00	65,80	48,00	57,66 %
PL	61,90	46,60	77,81	76,00	68,30	62,00	65,44 %
SK	50,60	44,10	75,62	73,17	65,70	51,00	60,03 %

Prameň: Vlastné spracovanie údajov podľa komplexných výsledkov výskumu v 3. a 4. kapitole.

Veľkým pozitívom Poľskej republiky je dlhodobé medziročné zlepšenie v indexoch podnikateľského prostredia, čím si zabezpečuje stabilitu a pozitívnu vyhladku do budúcnosti. Poľsko v rámci vyšehradského regiónu poskytuje firmám a jednotlivcom najkvalitnejšie podmienky pre podnikanie. Sami podnikatelia si dôverujú a tiež získavajú vysokú podporu od verejnosti. Rovnako na nich spolieha vláda pri zabezpečovaní úspešného ekonomického vývoja a rozvoja štátu. Poľská vláda verí, že hospodárstvo

krajiny závisí od súkromného sektora, preto sa mu snaží poskytnúť čo najvýhodnejšie podmienky pri svojej ekonomickej činnosti. Poľsko je krajina atraktívna pre podnikateľov kvôli jednoduchosti platenia daní a relatívne nízkym daňovým sadzbám. Sadzba dane pre fyzickú osobu je 18 %, po prekročení ročného zárobku 85 528 PLN (cca 20 000 eur) je to 32 %.²⁶⁵ Za posledných 15 rokov sa sadzba dane pre právnické osoby znížila z 30 % na 19 %. Popri 23 % DPH existuje v Poľsku i znížená sadzba dane 8 % na lieky, elektrinu a stroje, ako aj super znížená sadzba na poľnohospodárske produkty 5 %.

Česká republika poskytuje podnikateľským subjektom operujúcim na svojom území tiež priaznivé podmienky. Vládi sa relatívne dobre darí znižovať a efektívne využívať vládne výdavky. Krajina prejavuje mierne známky neefektívnej vládnej byrokracie a zdĺhavej administratívy a podnikatelia často pociťujú nedôveru v politikov.²⁶⁶ Čo je však podstatné, krajine sa tento negatívny faktor darí medziročne úspešne redukovať.

Podnikateľské prostredie Slovenskej republiky možno považovať za priaznivé, no s určitými nedostatkami, ktoré negatívne ovplyvňujú obchodné spoločnosti. Medzi najväčšie problémy slovenského systému patrí vysoká miera vnímanej korupcie, nákladná štátna byrokracia, plytvanie vládnymi financiami, ale i vzdelávací systém a jeho nedostatočná prepojenosť na pracovný trh (podľa analýz OECD, MMF, Transparency International, Svetové ekonomické fórum uvedených v dizertačnej práci). Na druhej strane je Slovensko stále atraktívne pre zahraničných investorov kvôli vysokej otvorenosti ekonomiky, miere globalizácie, nízkemu kapitálu potrebnému na založenie podniku a v neposlednom rade i vďaka európskej mene a monetárnej stabilite.

Najmenej priaznivé podmienky ponúka pre svojich občanov a firmy Maďarsko. V nami vybraných indexoch podnikateľského prostredia sa ani raz nenachádza na prvom ani druhom mieste hodnotení krajín V4. Okrem veľkého počtu kapitálu potrebného na založenie spoločnosti v krajine sú maďarskí podnikatelia demotivovaní nestabilitou pri tvorbe hospodárskej politiky a fungovaní vlády, ale i neetickým správaním iných firiem (index GCI 2017-2018).

²⁶⁵ MINISTERSTVO FINANCÍ POĽSKEJ REPUBLIKY. 2013. *Poland to get nearly EUR 106 bln from 2014-2020 EU budget pool – expected impact on the Polish economy, chances and challenges*. [citované 13. 02. 2017]. Dostupné online na: <www.msp.gov.pl/en/polish-economy/economic-news/4015,dok.html>.

²⁶⁶ VITURKA, Milan - HALÁMEK, Petr - KLÍMOVÁ, Viktorie. *Kvalita podnikateľského prostredia, regionálna konkurenceschopnosť a stratégie regionálneho rozvoja Českej republiky*. Praha : Grada Publishing, a. s., 2010. Prvé vydanie. ISBN 978-80-247-3638-9. s. 201.

5.4 Diskusia o makroekonomickom vývoji krajín V4

Napriek tomu, že populácia vyšehradského regiónu je porovnateľná s populáciou Nemecka, hrubý domáci produkt všetkých štyroch krajín spoločne dosahuje iba jednu štvrtinu nemeckého HDP^{267 268}.

Tabuľka 26 – Najväčšie exportné trhy krajín V4 v roku 2017*

CZ	1.	Nemecko	32,4	H	1.	Nemecko	27,3
	2.	Slovensko	8,3		2.	Rumunsko	5,2
	3.	Poľsko	5,8		3.	Taliansko	5,1
	4.	UK	5,2		4.	Rakúsko	4,8
	5.	Francúzsko	5,2		5.	Slovensko	4,7
	6.	Taliansko	4,3		6.	Francúzsko	4,4
	7.	Rakúsko	4,2		7.	Česká republika	4,3
	8.	Maďarsko	2,9		8.	Poľsko	4,1
	9.	Holandsko	2,9		9.	UK	3,5
	10.	Španielsko	2,8		10.	Holandsko	3,4

PL	1.	Nemecko	27,3	SK**	1.	Nemecko	22,4
	2.	UK	6,6		2.	Česká republika	12,4
	3.	Česká republika	6,6		3.	Poľsko	8,3
	4.	Francúzsko	5,5		4.	Rakúsko	6,0
	5.	Taliansko	4,8		5.	Maďarsko	5,6
	6.	Holandsko	4,5		6.	Francúzsko	5,6
	7.	Švédsko	2,9		7.	UK	5,4
	8.	Rusko	2,8		8.	Taliansko	4,5
	9.	Španielsko	2,7		9.	Španielsko	2,8
	10.	Maďarsko	2,6		10.	Holandsko	2,4
	11.	Slovensko	2,5				

* Exportné trhy krajín V4 ako podiel na celkovom exporte krajiny (v %).

**Z dôvodu nedostupnosti dát za rok 2017 je štruktúra exportu Slovenskej republiky uvedená za rok 2015.

Prameň: Štatistický úrad H, 2018. Štatistický úrad ČR, 2018. Štatistický úrad SR, 2018. MZVaEZ SR, 2018.

Ich spoločný objem vývozu predstavuje iba 50 % nemeckého vývozu²⁶⁹ a iba 10 % vývozu EÚ²⁷⁰. Podľa nášho výskumu tvorí priemerný HDP na obyvateľa v krajinách V4²⁷¹

²⁶⁷ Hodnota HDP v roku 2017: Nemecko 3 263 mld. EUR, CZ 191,6 mld. EUR, H 123,5 mld. EUR, PL 465,5 mld. EUR, SK 85 mld. EUR.

²⁶⁸ EUROSTAT. 2017c. *Your Key to European Statistics*. Database of Macroeconomic Indicators. [online]. [cit. 29. 09. 2017]. Dostupné na: <http://ec.europa.eu/eurostat/data/database?node_code=tsdec310>.

²⁶⁹ Objem exportu v roku 2017: Nemecko 1 281,9 mld. EUR, CZ 159,5 mld. EUR, H 100,6 mld. EUR, PL 204,4 mld. EUR, SK 74,8 mld. EUR.

²⁷⁰ EUROSTAT. 2017c. *Your Key to European Statistics*. Database of Macroeconomic Indicators. [online]. [citované 29. 09. 2017]. Dostupné online: <http://ec.europa.eu/eurostat/data/database?node_code=tsdec310>.

iba 76 % priemeru EÚ²⁷². Je však dôležité uvedomiť si, že ekonomiky V4 napredujú a najdynamickejšie sa rozvíjajú. Česká republika, Maďarsko, Poľsko a Slovensko zdieľajú spoločnú históriu a ekonomické zázemie, pretože boli súčasťou rakúsko - uhorského impéria a členmi Rady vzájomnej hospodárskej pomoci (RVHP). Aj preto sú obchodné väzby v rámci vyšehradského regiónu veľmi silné (pozri Tabuľku 26).

5.4.1 Diskusia o makroekonomických hrozbách pre krajiny V4

Poprední ekonómovia a medzinárodné inštitúcie citované v predošlých kapitolách vymedzili niekoľko hlavných hrozieb pre makroekonomickú stabilitu krajín V4, ako napríklad zníženie objemu prílevu priamych zahraničných investícií (PZI) alebo vysokú nezamestnanosť mladých ľudí. Na základe našich výsledkov tento trend potvrdzujeme a vymedzujeme i ďalšie makroekonomické hrozby pre vyšehradský región.

Po globálnej hospodárskej a finančnej kríze boli vo svetovom hospodárstve zavedené reformy a finančné opatrenia, ktoré mali priamy a nepriamy vplyv na rôzne oblasti hospodárstiev V4. Napriek globálnemu hospodárskemu rastu bol priemerný rast v Európskej únii a vo zvyšku Európy ovplyvnený vonkajšími faktormi v podobe spomalenia čínskej a americkej ekonomiky, migračnej krízy a napätej situácie medzi Ruskom a Ukrajinou.

V súčasnosti ohrozujú makroekonomickú stabilitu krajín V4 možné dôsledky vystúpenia UK z EÚ, nakoľko sa očakáva pokles britského dopytu po vývoze z krajín V4 (najmä v automobilovom priemysle²⁷³). Zvyšujúce sa sociálne výdavky v dôsledku rýchleho starnutia obyvateľstva patria tiež medzi významné hrozby pre krajiny V4. Vzhľadom na všeobecné problémy pri podnikaní v strednej a východnej Európe potrebujú krajiny V4 zlepšenie administratívneho systému štátnej a verejnej správy, opatrenia proti korupcii a efektívnejšie prepojenia súkromnej a verejnej sféry v oblasti vzdelávania.

Na jednej strane, krajiny V4 ohrozujú tie isté fenomény európskeho, či svetového hospodárstva, ako napríklad vystúpenie UK z EÚ. Na každú krajinu V4 však majú odlišný vplyv. Kým ohlásenie vystúpenia UK z EÚ zasiahlo oblasť pracovného trhu v Poľsku, na Slovensku a v Českej republike pravdepodobne ovplyvní vývoj automobilového

²⁷¹ HDP p. c. ako % priemeru HDP p. c. EÚ: CZ 89 %, H 68 %, PL 70%, SK 77 %.

²⁷² EUROSTAT. 2017d. *GDP per capita in PPS*. [online]. [citované 29. 09. 2017]. Dostupné online na: <<http://ec.europa.eu/eurostat/tgm/table.do?tab=table&init=1&language=en&pcode=tec00114&plugin=1>>.

²⁷³ OSBORNE, S. 2017. Brexit hits European car sales: German economic fears as demand drops in UK. In: *Express*. [online]. [citované 29. 06. 2018]. Dostupné online na: <www.express.co.uk/news/world/867433/brexit-news-european-car-sales-fall-uk-demand-low-german-manufacturers-economic-fears>.

sektoru. Na druhej strane, krajiny V4 aktívne spolupracujú s rôznymi štátmi sveta. Rokovania politických lídrov Vyšehradskej skupiny sa zvyčajne uskutočňujú vo formáte V4 + 4²⁷⁴. Preto veríme, že spoločná spolupráca V4 s regionálnymi a strategickými partnermi (Rakúsko, Japonsko a Egypt²⁷⁵) bude napredovať a bude smerovať k dynamickému hospodárskemu rastu celého regiónu.

Zistenia našej práce sú v súlade s analýzami a oficiálnymi dokumentmi uverejnenými medzinárodnými organizáciami a EÚ. Vo všeobecnosti usudzujeme, že po hospodárskej kríze z roku 2008 bolo oživenie krajín V4 rýchlejšie a silnejšie, než sa očakávalo. Realita ukázala, že niektoré ekonomické dopady krízy boli podcenené, no krajiny V4 promptne reagovali a zaviedli účinné opatrenia pre návrat do makroekonomickej prosperity z predkrízového obdobia. Konštatujeme, že spolu s pozitívnymi hodnotami súčasných ekonomických ukazovateľov očakávame v blízkej budúcnosti aj priaznivý makroekonomický vývoj Českej republiky, Maďarska, Poľska a Slovenskej republiky.

Naša analýza potvrdila pozitívnu predikciu rastu HDP vo všetkých štyroch sledovaných ekonomikách v rokoch 2017 a 2018. Okrem toho by mali krajiny V4 (s výnimkou Českej republiky) dosiahnuť vysoký a stabilný rast vo výške viac ako 3 % p. a., a tak budú i naďalej patriť medzi prosperujúce ekonomiky EÚ. Keď krajiny V4 posudzujeme samostatne, naše zistenia naznačujú, že v každom štáte V4 sú zohľadnené rôzne problémové oblasti. Slabá podpora vzdelávania, nízky podiel výskumu a vývoja a verejný dlh sú však charakteristické pre všetkých. Ako sme uviedli, všetky regionálne a európske problémy týkajúce sa makroekonomickej nestability zostávajú aj v krajinách vyšehradskeho regiónu.

Pri každom makroekonomickom ukazovateli uvádzame poradie krajín V4, pričom prvé miesto získava krajina s najlepšou hodnotou. Podľa makroekonomických ukazovateľov, ktoré sme v práci skúmali, konštatujeme, že podnikateľské prostredie je najviac priaznivé v Českej republike. Krajina sa v rámci skupiny V4 umiestnila 15-krát na prvom mieste vo vybraných indexoch a osemkrát sa umiestnila na druhom mieste. Nasleduje Poľsko s 11 prvými miestami a Slovensko s piatimi prvenstvami a 11 umiestneniami na druhom mieste. Naše zistenia nakoniec potvrdzujú, že najmenej výkonné hospodárstvo je maďarské, ktoré dosahuje najhoršie hodnoty v 13 vybraných

²⁷⁴ V4 + Bulharsko, Chorvátsko, Rumunsko a Slovinsko.

²⁷⁵ VYŠEHRADSKÁ SKUPINA. 2017. *V4 + Egypt Joint Statement*. [online].[citované 29. 07. 2018]. Dostupné online na: <<http://www.visegradgroup.eu/v4-egypt-joint-statement>>.

ukazovateľoch a 7 predposledných umiestnení. Celkovo sme v záverečnej práci analyzovali viac ako 30 makroekonomických ukazovateľov.

5.4.2 Zhrnutie makroekonomickej situácie v jednotlivých krajinách V4

Na základe vzorky ukazovateľov sme dospeli k záveru, že česká makroekonomická stabilita je pozitívne ovplyvnená nízkou nezamestnanosťou, relatívne vysokou úrovňou systému zdravotnej starostlivosti, relatívne nízkymi životnými nákladmi v rámci skupiny krajín V4. Pozitívnym faktorom ekonomiky Českej republiky je dosiahnutie rozpočtového prebytku, ako jedinej krajiny V4. Medzi najvýznamnejšie negatíva krajiny patrí silná závislosť od nemeckej ekonomiky, najmä obchodu a firiem nachádzajúcich sa v blízkosti hraníc.

V prípade Maďarska naše zistenia ukazujú negatívny odvrat od priemeru V4 pri výške národného HDP na obyvateľa, pri vysokých nákladoch na hypotéku a značných daňových únikoch. Reputáciu krajiny ohrozuje stúpajúca korupcia. Napriek tomu, že sa Maďarsko stalo známym zdravotným turistickým centrom, mnohí lekári a experti opúšťajú krajinu a snažia sa nájsť lepšie platené zamestnanie v zahraničí.

Otvorenou otázkou ostáva, či sa poľské hospodárstvo stane najvyspelejším hospodárstvom v regióne V4, ako predpovedá Friedman²⁷⁶. Hlavné zistenia nášho výskumu ale ukázali, že väčšina vybraných makroekonomických ukazovateľov Poľska je pod úrovňou českej ekonomiky, pomerne hlboko aj pod ekonomickou úrovňou Slovenskej republiky. Negatívum poľského hospodárstva spočíva v relatívne nízkej životnej úrovni, nízkom HDP na obyvateľa, nízkej podpore výskumu a vývoja, ako aj relatívne vysokom rozpočtovom deficite a pomerne vysokom znečistení ovzdušia.

Napriek tomu, že podnikateľské prostredie Slovenskej republiky je pre nadnárodné korporácie atraktívne, čo prináša nové pracovné príležitosti pre kvalifikovanú a vysoko vzdelanú časť obyvateľstva, naše výsledky sú protikladné. Makroekonomickú stabilitu Slovenska môže čoskoro ohroziť krehká závislosť na automobilovom priemysle a relatívne vysokej exportnej výkonnosti. Keďže miestne náklady na život výrazne stúpajú, dlhodobá nezamestnanosť naďalej pretrváva na vysokej úrovni a chýbajú reformy vzdelávacieho

²⁷⁶ FRIEDMAN, G. 2009. *Nasledujúcich 100 rokov. Prognóza na 21. storočie*. Bratislava: Ikar, 2009. ISBN: 978-8055-120-416. s. 8.

systemu. V krátkej budúcnosti odhadujeme klesajúci prílev PZI, a teda i spomalenie ekonomického rastu.

Pretože naša štúdia pokrýva iba analýzu makroekonomických ukazovateľov týkajúcich sa podnikateľskej sféry, v ďalšom výskume bolo by užitočné analyzovať i ďalšie aspekty hospodárstva V4, ako napríklad poľnohospodárstvo, migračnú situáciu alebo energetickú politiku a stratégiu.

5.5 Diskusia o nástrojoch na meranie kvality podnikateľského prostredia

V tejto časti dizertačnej práce prezentujeme zistenia a závery v súvislosti s nástrojmi na hodnotenie kvality podnikateľského prostredia vo vyšehradskom regióne, ktoré sme v našej práci aplikovali pre potreby spracovania vedeckých metód. Ako uvádzame v podkapitole 1.3, výskum záverečnej práce pozostáva z analýzy šiestich indexov podnikateľského prostredia (konkrétne Globálny monitor podnikania, Globálny index rozvoja a podnikania, Index Skupiny Svetovej banky Doing Business, Index globálnej konkurencieschopnosti, Index ekonomickej slobody a Index vnímania korupcie) a analýzy makroekonomických ukazovateľov. Za najdôležitejší index považujeme Doing Business od Skupiny Svetovej banky, ktorý je najviac používaný a citovaný vo svetových analýzach a výskumoch. Okrem vypracovania rozšírenej verzie SWOT analýzy kvality podnikateľského prostredia krajín V4 sme si zvolili hypotézy ako dodatočnú metódu výskumu. V tejto podkapitole sa budeme snažiť overiť hypotézu H_1 a H_2 prostredníctvom komparatívneho hodnotenia makroekonomickej stability krajín V4 a syntézy výsledkov SWOT analýzy. V prípade hypotézy H_3 využijeme grafický model vývoja indexu Doing Business pre krajiny V4 od roku 2006. Prvotným predpokladom pre formulovanie hypotéz bol teoretický základ o súčasnom stave podnikateľského prostredia krajín V4 v podkapitole 1.2.3.

5.5.1 Diskusia o prepojení nástrojov na hodnotenie kvality podnikateľského prostredia (overovanie hypotézy H_1)

V druhej kapitole záverečnej práce sme si stanovili tri hypotézy, ktoré je potrebné overiť pomocou vhodne zvoleného vedeckého postupu. V prípade prvej hypotézy sa snažíme zistiť stupeň makroekonomickej stability krajín V4, ktorá určuje vývoj ich podnikateľského prostredia.

Hypotéza H_1 bola stanovená na začiatku výskumu nasledovne: *Súčasná makroekonomická situácia je v rámci skupiny krajín V4 najstabilnejšia v Českej republike, čo pozitívne pôsobí na vývoj českého podnikateľského prostredia.*

Súčasnú makroekonomickú stabilitu krajín V4 v dizertačnej práci analyzujeme na základe 18 hlavných a 4 dodatočných makroekonomických ukazovateľov súvisiacich s podnikateľským prostredím, ktoré hlbšie analyzujeme v štvrtej kapitole dizertačnej práce. Porovnanie hlavných ukazovateľov uvádzame za rok 2017, dodatočné ukazovatele za rok 2018. Pre overenie hypotézy H_1 porovnávame silné a slabé stránky krajín V4 v oblasti makroekonomického vývoja (pozri Tabuľku 27). Komparáciu sme uskutočnili na základe systému komparatívneho hodnotenia kvality podnikateľského prostredia (pozri Schému 2 v časti Metodológia). Podstata tohto systému spočíva v porovnaní výkonu krajín V4 medzi sebou v daných makroekonomických ukazovateľoch. Najlepšiemu dosiahnutému výsledku sú priradené štyri body, krajine s najhoršou pozíciou v ukazovateli je priradený jeden bod. Spolu mohli krajiny získať 88 bodov. V prípade výrazne odlišného výsledku krajiny jej udeľujeme dodatočný plusový (pozitívny zelený) bod a mínusový (negatívny červený) bod. Po upravení mohli teda krajiny získať až 110 bodov.

Pred stanovením hypotézy H_1 sme vychádzali zo všeobecne známeho kontextu ekonomickej situácie krajín V4 v rámci Európskej únie analyzovanej v časti 1.2.3. Ide napríklad o spoločný znak celého regiónu V4 v podobe vysokého ekonomického rastu. Na jednej strane sme zvažili pozitívne predpoklady makroekonomickej analýzy krajín V4, najmä najnižšiu mieru nezamestnanosti Česka v EÚ a vykazovanie prebytku štátneho rozpočtu ako jedinej krajiny V4. Na druhej strane nezabúdame na negatívne stránky makro-ekonomickej situácie krajín V4, ako napríklad podpriemerný HDP na obyvateľa v porovnaní s EÚ28. Osobitne zdôrazňujeme dlhodobu vysokú mieru nezamestnanosti (obzvlášť mladých ľudí) na Slovensku od čias globálnej hospodárskej krízy, vysoký verejný dlh Maďarska a relatívne nízky HDP na obyvateľa Poľska v porovnaní s veľkosťou ekonomiky.

Z Tabuľky 27 vidíme komplexné porovnanie 22 makroekonomických ukazovateľov krajín V4, ktoré súvisia s podnikateľským prostredím. Pri vypracúvaní analýzy sme akceptovali fakt, že krajiny V4 dosahujú relatívne vysoký ekonomický rast v porovnaní s ostatnými krajinami EÚ28, preto sme všetkým štyrom krajinám udelili pozitívny zelený bod. V prípade ukazovateľa HDP na obyvateľa je Maďarsku a Poľsku pridelený mínusový bod, nakoľko nedosahujú ani 70 % priemerného HDP na obyvateľa Európskej únie.

Tabuľka 27 - Analýza súčasnej konkurenčnej pozície krajín V4 na základe 22 determinantov kvality podnikateľského prostredia

	Ukazovateľ	CZ	H	PL	SK
1	Rast HDP	3	2	4	1
2	HDP	3	2	4	1
3	HDP na obyvateľa	4	2	1	3
4	Miera nezamestnanosti	4	3	2	1
5	Miera nezamestnanosti mladých	4	3	2	1
6	Ročná úroková miera	3,5	1,5	1,5	3,5
7	Miera úspor domácností (2012)	4	3	1	2
8	Miera investícií domácností (2012)	4	1	3	2
9	Výsledok hospodárenia štátneho rozpočtu	4	1	2	3
10	Verejný dlh	4	1	2	3
11	Index produktivity práce za hodinu	2	1	4	3
12	Podpora vedy a výskumu spolu	4	3	2	1
13	Hypotekárne ukazovatele	2,5	1	2,5	4
14	Dovoz (% HDP)	3	2	4	1
15	Vývoz (% HDP)	2	3	1	4
16	Celkové investície	4	2	1	3
17	Prílev PZI	3	1	4	2
18	Energetická závislosť	3	1,5	4	1,5
19	Sadzba dane z príjmu PO*	2,5	4	2,5	1
20	DPH - štandardná sadzba*	3	1	2	4
21	Povinné odvody platené zamestnávateľom*	2	4	3	1
22	Náklady na živobytie v krajinách V4*	2,5	2,5	4	1
Body spolu (z celkového počtu 88)		71	45,5	56,5	47
Body spolu (v %)		80,7 %	51,7 %	64,2 %	53,4%
Počet zelených bodov		10	3	3	3
Počet červených bodov		0	6	4	6
Finálny výsledok (z celkového počtu 110)		81	42,5	55,5	44
Finálny výsledok (v %)		73,6%	38,6%	50,5%	40,0%

* Ukazovatele 19 – 22 obsahujú analýzu údajov za rok 2018.

Prameň: Vlastné spracovanie autorky.

Ročná úroková miera v Českej republiky a na Slovensku je v súčasnosti na nízkej úrovni, preto sa spoločne umiestňujú na prvom mieste so spriemerovaným počtom bodov 3,5. Slovensko a Poľsko investujú málo financií do vedy a výskumu (menej ako 1 % HDP), tak v rámci skupiny V4, ako aj v globálnom meradle, resp. v rámci EÚ, preto sú v červenom podfarbení. Pri ukazovateľoch zahraničného obchodu sme udelili mínusový bod Slovensku a Maďarsku z dôvodu relatívne vysokého podielu importu na domácom HDP. Oblasť energetickej závislosti hodnotíme pozitívne v prípade Poľska a Českej republiky, kde podiel importu tvorí približne 30 % spotreby energie. Maďarsko a Slovensko sú na tom podobne, dovoz energií je v týchto krajinách dvojnásobný, t. j. približne 60 % celkovej spotreby krajín.

V prípade daní získava Maďarsko plusový bod za nízku daňovú sadzbu pre právnické osoby vo výške 9 % a mínusový bod za najvyššiu sadzbu DPH spomedzi krajín V4. Povinné odvody platené zamestnávateľom sú obdobne nízko nastavené v Poľsku a Maďarsku, čo znamená konkurenčnú výhodu ich podnikateľského prostredia vo vyšehradskom regióne. Náklady na bývanie sú porovnateľné vo všetkých krajinách s výnimkou Slovenskej republiky, ktorá má jednoznačne najvyššiu cenovú úroveň produktov v regióne (pozri Tabuľku 19 a Prílohu C).

Na základe analýzy silných a slabých ekonomických stránok krajín V4 sme dospeli k záveru, že najvyšší stupeň makroekonomickej stability dosahuje česká ekonomika so základným počtom bodov 71, čo jej prideliť 80,7 % úspešnosti vo vyšehradskom regióne. Krajina navyše získava najvyšší počet pozitívnych mimoriadnych výsledkov v makroekonomických ukazovateľoch a žiadny negatívny červený bod. Analýza uvádza, že jej finálny výsledok bodov (73,6 %) je síce nižší ako základný počet bodov (80,7 %). Tento rozdiel je však spôsobený faktom, že nezískala plný počet plusových bodov vo výške 22. Tento jav možno vysvetliť tým, že krajiny dosahujú v niektorých ukazovateľoch relatívne podobné výsledky ako iné krajiny (resp. ako priemer EÚ), preto im neboli udelené mimoriadne body. Veľkým pozitívom Českej republiky je fakt, že nedisponuje žiadnym mínusovým bodom, čo znamená, že krajina nedosahuje výrazne negatívny výsledok v žiadnom skúmanom determinante kvality podnikateľského prostredia. Naopak, negatívnym zistením analýzy sú veľmi nízke finálne výsledky zvyšných krajín V4. Maďarsko a Slovensko nedosahujú ani polovicu z celkového počtu bodov. Obe krajiny navyše získali až 6 záporných bodov za mimoriadne slabé postavenie v šiestich daných makroekonomických ukazovateľoch. *Na základe týchto skutočností hypotézu H_1 prijímame a potvrdzujeme úplnú platnosť jej znenia.*

5.5.2 Diskusia o determinantoch kvality podnikateľského prostredia krajín V4 (overovanie hypotézy H₂)

Druhá hypotéza taktiež nadväzuje na analýzu makroekonomických ukazovateľov, ktoré podrobne skúmame v štvrtej kapitole. Hypotéza H₂ znie: *Najvýraznejšie zlepšenie makroekonomických ukazovateľov súvisiacich s podnikateľským prostredím v období rokov 2014 – 2017 zaznamenala Česká republika.*

Tabuľka 28 – Analýza konkurenčnej pozície krajín V4 na základe 18 determinantov kvality podnikateľského prostredia (rok 2017)

	Ukazovateľ (rok 2017)	CZ	H	PL	SK
1	Rast HDP	3	2	4	1
2	HDP	3	2	4	1
3	HDP na obyvateľa	4	2	1	3
4	Miera nezamestnanosti	4	3	2	1
5	Miera nezamestnanosti mladých	4	3	2	1
6	Ročná úroková miera	3,5	1,5	1,5	3,5
7	Miera úspor domácností (2012)	4	3	1	2
8	Miera investícií domácností (2012)	4	1	3	2
9	Výsledok hospodárenia štátneho rozpočtu	4	1	2	3
10	Verejný dlh	4	1	2	3
11	Index produktivity práce za hodinu	2	1	4	3
12	Podpora vedy a výskumu spolu	4	3	2	1
13	Hypotekárne ukazovatele	2,5	1	2,5	4
14	Dovoz (% HDP)	3	2	4	1
15	Vývoz (% HDP)	2	3	1	4
16	Celkové investície	4	2	1	3
17	Prílev PZI	3	1	4	2
18	Energetická závislosť	3	1,5	4	1,5
Body spolu (z celkového počtu 72)		61	34	45	40
Body spolu (v %)		84,7 %	47,2 %	62,5 %	55,6 %
Počet zelených bodov		10	1	2	3
Počet červených bodov		0	5	4	5
Finálny počet bodov (z celkového počtu 90)		71	30	43	38
Finálny počet bodov (v %)		78,9 %	33,3 %	47,8 %	42,2 %

Prameň: Vlastné spracovanie autorky.

Pre účely overenia hypotézy H_2 pracujeme s 18 základnými determinantmi kvality podnikateľského prostredia za rok 2017 a rok 2014 (ak nie je v tabuľke uvedené inak). Nasledovná analýza neobsahuje štyri dodatočné makroekonomické ukazovatele, ktoré sme analyzovali pri overovaní súčasnej makroekonomickej stability podnikateľského prostredia krajín V4 (hypotéza H_1), ktoré sú v dizertačnej práci k dispozícii len za aktuálny rok 2018.

Tabuľka 28 obsahuje totožné údaje ako prvých 18 ukazovateľov v Tabuľke 27. Z tohto dôvodu nebudeme znovu popisovať aktuálnu makroekonomickú situáciu podnikateľského prostredia krajín V4 (za rok 2017).

Tabuľka 29 – Analýza konkurenčnej pozície krajín V4 na základe 18 determinantov kvality podnikateľského prostredia (rok 2014)

	Ukazovateľ (rok 2014)	CZ	H	PL	SK
1	Rast HDP	2	4	3	1
2	HDP	3	2	4	1
3	HDP na obyvateľa	4	1,5	1,5	3
4	Miera nezamestnanosti	4	3	2	1
5	Miera nezamestnanosti mladých	4	3	2	1
6	Ročná úroková miera	4	1	2	3
7	Miera úspor domácností (2012)	4	3	2	1
8	Miera investícií domácností (2012)	4	1	3	2
9	Výsledok hospodárenia štátneho rozpočtu	4	3	1	2
10	Verejný dlh	4	1	3	2
11	Index produktivity práce za hodinu	2	1	4	3
12	Podpora vedy a výskumu spolu	4	3	2	1
13	Hypotekárne ukazovatele	2	1	3	4
14	Dovoz (% HDP)	3	2	4	1
15	Vývoz (% HDP)	2	3	1	4
16	Celkové investície	4	3	1	2
17	Prílev PZI	2	3	4	1
18	Energetická závislosť	4	2	3	1
Body spolu (z celkového počtu 72)		60	40,5	45,5	34
Body spolu (v %)		83,3 %	56,3 %	63,2 %	47,2 %
Počet zelených bodov		6	1	2	1
Počet červených bodov		1	6	4	4
Finálny počet bodov (z celkového počtu 90)		65	35,5	43,5	31
Finálny počet bodov (v %)		72,2 %	39,4 %	48,3 %	34,4 %

Prameň: Vlastné spracovanie autorky.

Tabuľka 29 obsahuje rovnaké ukazovatele ako Tabuľka 28 s príslušnými hodnotami krajín V4 pre rok 2014. Oproti makroekonomickému vývoju krajín V4 v roku 2017 zaznamenávame v roku 2014 zmenu pri ekonomickom raste, pričom okrem Maďarska už krajiny V4 nedosahujú výrazný rast - viac ako 3 %. V globálnom meradle však bol ich rast HDP aj v roku 2014 pozitívne hodnotený. Všetky štyri krajiny dosahovali v roku 2014 vysokú mieru nezamestnanosti mladých a Slovenská republika obzvlášť vysokú mieru celkovej nezamestnanosti, za čo im boli v daných kategóriách udelené mínusové body.

Z tabuľky 29 vidno, že v roku 2014 dosahovalo Poľsko vysoký deficit štátneho rozpočtu (3,6% HDP), čím porušovalo Maastrichtské kritérium pre členstvo v Eurozóne (max. deficit vo výške 3 % HDP). Naopak, krajina dosahovala relatívne vysoký index produktivity práce v rámci skupiny krajín V4. Hypotekárne ukazovatele (zhodnotené Eurostatom podľa ceny bývania ako % disponibilného príjmu) mali v roku 2014 mimoriadne negatívny vývoj v Maďarsku. Relatívne nízky objem tovaru a služieb dovážalo v roku 2014 Poľsko, podiel dovozu na HDP krajiny predstavoval 46 %. V energetickej závislosti za rok 2014 nezískava mimoriadne body ani Maďarsko – mínusový (podiel jeho dovozu energií na celkovej spotrebe bol v roku 2014 nižší o takmer 10 % ako v roku 2017), ani Poľsko – plusový (v roku 2014 importovalo o 5 percentuálnych bodov viac energií ako v roku 2017).

Analýza silných a slabých stránok krajín V4 v oblasti makroekonomickej stability za rok 2014 opätovne potvrdila vedúce postavenie Českej republiky so získaným finálnym počtom bodov 65, šiestimi zelenými a jedným červeným bodom. Analýza za rok 2014 rovnako potvrdila veľmi nízke finálne výsledky Maďarska, Poľska a Slovenska, ktoré nedosahujú ani polovicu z maximálneho finálneho počtu bodov.

Hypotéza H_2 pozostáva v porovnaní makroekonomického vývoja krajín V4 v rokoch 2014 a 2017. Porovnaním vyššie uvedených analýz dospejeme k záveru, ktorá krajina dosiahla najväčšie zlepšenie svojich makroekonomických ukazovateľov za obdobie 4 rokov. Tabuľka 30 znázorňuje rozdiel výsledných hodnôt krajín V4 v roku 2017 a v roku 2014. Z výslednej analýzy vyplýva, že Slovensko je krajinou, ktorá sa najviac zlepšila vo svojich makroekonomických ukazovateľoch v rámci porovnania v skupine krajín V4. V roku 2017 Slovensko dosiahlo o 7 bodov lepší finálny výsledok ako v roku 2014, čo predstavuje zlepšenie o 7,8 percentuálnych bodov, resp. 22,6 % zlepšenie za obdobie rokov 2014 - 2017.

Pre zrozumiteľnejšie chápanie nasledujúcej tabuľky zdôrazňujeme, že zlepšenie postavenia krajiny V4 pri počte zelených bodoch je v kladných číslach (t. j. krajina si polepšila v počte pozitívnych výkonoch), ale pri červených bodoch je zlepšenie uvedené v záporných hodnotách (t. j. krajine ubudli negatívne body). Vzorce použité pri výpočte jednotlivých údajov v Tabuľkách 28 – 30 sú uvedené v Prílohe D.

Tabuľka 30 – Sumarizácia komparatívneho porovnania makroekonomickej stability krajín V4 v roku 2017 oproti roku 2014

	CZ	H	PL	SK
Zmena v počte bodov spolu (z celkového počtu 72)	1	-6,5	-0,5	6
Zmena v počte bodov spolu (v %)	1,4 %	-9,0 %	-0,7 %	8,3 %
Zmena v počte zelených bodov	4	0	0	2
Zmena v počte červených bodov	-1	-1	0	1
Zmena finálneho počtu bodov (z celkového počtu 90)	6	-7,5	-0,5	7
Zmena finálneho počtu bodov (v %)	6,7 %	-8,3 %	-0,6 %	7,8 %

Prameň: Vlastné spracovanie autorky.

Vďaka tomu, že si Slovensko za 4 roky vylepšilo svoje národné postavenie v šiestich skúmaných makroekonomických ukazovateľoch a získalo o dva zelené body viac ako v roku 2014, v rámci skupiny krajín V4 je považované za krajinu s najväčším zlepšením determinantov kvality podnikateľského prostredia.

Pri porovnaní výrazne odlišných výsledkov krajín V4 v roku 2017 a v roku 2014 je víťazom skupiny Česká republika, ktorá si v roku 2017 polepšila svoje skóre o 4 plusové body. Česká republika si zároveň v roku 2017 odstránila jeden mínusový bod, ktorým disponovala v roku 2014 za vysokú mieru nezamestnanosti mladých ľudí.

Zistenia komparatívnej analýzy a výsledky Tabuľky 28 – 30 nám pomohli k overeniu hypotézy H_2 , ktorú zamietame a nepotvrdzujeme jej platnosť. Hypotézu H_2 sme overovali na základe zlepšenia makroekonomickej situácie krajín V4 podľa celkového počtu bodov krajín vo vybraných makroekonomických ukazovateľoch.

5.5.3 Diskusia o vývoji postavenia krajín V4 v indexe Doing Business (vypracovanie hypotézy H₃)

Tretia hypotéza je prepojená na historický vývoj podnikateľského prostredia krajín V4, ktorý popisujeme v podkapitole 1.1.2. Hypotéza špeciálne poukazuje na moment vstupu Českej republiky, Maďarska, Poľska a Slovenska do Európskej únie v roku 2004.

Hypotéza H₃ znie: *Po vstupe krajín V4 do Európskej únie sa zlepšila kvalita ich podnikateľského prostredia a umiestnenie v globálnom indexe Doing Business.*

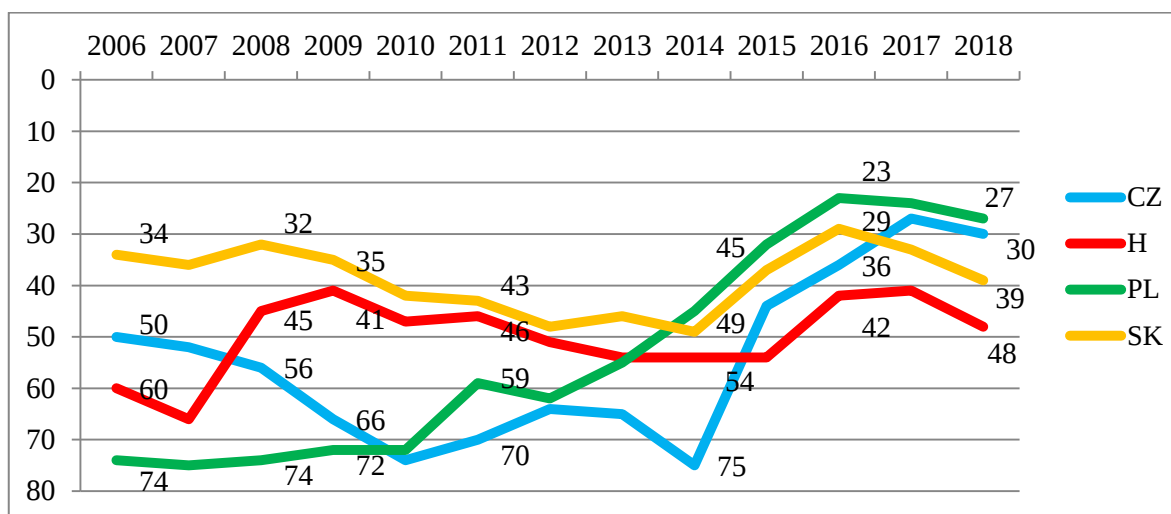
Pre overenie hypotézy H₃ sme aplikovali analýzu v podobe grafu, kde je zobrazený vývoj krajín V4 v indexe Doing Business. Ako sme už spomínali v predchádzajúcej časti 5.5.1, Skupina Svetovej banky uvádza rebríček krajín v indexe Doing Business až od roku 2006. Hoci si uvedomujeme, že krajiny V4 vstúpili do EÚ v roku 2004, v našom výskume sme mohli zohľadniť za začiatok sledovaného obdobia až rok 2006.

Naše úvahy obsahovali možnosť doplnenia dodatočných údajov do našej analýzy, ktoré by reprezentovali úroveň podnikateľského prostredia v prvej polovici prvého desaťročia 21. storočia a doplnili analýzu vývoja indexu Doing Business. Údaje za roky 2000 – 2005 zverejňuje napríklad WEF pre index CPI. Podobne ako iné indexy, ani vnímaná korupcia neodráža celkový stav podnikateľského prostredia ako index DB, tvorí iba jeho časť. Preto by nebolo vhodné dopĺňať údaje V4 v Doing Business o diametrálne odlišné údaje krajín V4 v iných indexoch. Index Doing Business je jedinečný, nakoľko v sebe zahŕňa podstatné faktory podnikateľského prostredia a nesústreďuje sa iba na jednu oblasť. Je objektívny, komplexný a najlepšie odráža skutočný vývoj podnikateľského prostredia krajín V4. Fakt, že údaje indexu DB sú dostupné až od roku 2006, predstavuje dôležité zistenie našej dizertačnej práce, ale nepatrný limit našej štúdie.

Na Grafe 18 je vyjadrený celkový priebeh vývoja podnikateľského prostredia V4. Zdôrazňujeme, že vývoj podnikateľského prostredia V4 je znázornený na základe údajov o umiestnení krajín V4 v rebríčku indexu Doing Business až od roku 2006 po súčasnosť. Sledujeme, že vývoj kvality podnikateľského prostredia V4 je dynamický, často sa mení a kolíše. Na túto dynamiku má vplyv veľa faktorov, vnútroštátnych, regionálnych, ale aj zahraničných. Podobne ako Bruothová²⁷⁷, aj my konštatujeme, že pri stanovovaní hypotézy H₃ sme predpokladali výraznejší vývoj podnikateľského prostredia krajín V4 na začiatku nového milénia, ako je skutočný stav znázornený na grafe.

²⁷⁷ BRUOTHOVÁ, M. 2016. Selected Characteristics of Business Environment in Visegrad Region. In *Central European Journal of Management*. Vyd. 3. Číslo:1. Brno: Muni Press, 2016. s. 23 - 35. ISSN: 2336-4890.

Graf 18: Vývoj umiestnenia krajín V4 v indexe DB od roku 2006 po súčasnosť



Prameň: Vlastné spracovanie autorky na základe správ Doing Business 2006 - 2018.

Výsledky prezentujú, že vstup krajín do EÚ nemal výrazný vplyv (ani pozitívny, ani negatívny) na kvalitu podnikateľského prostredia krajín V4. Vývoj sa dynamicky menil aj pred vstupom krajín V4 do Európskej únie, aj po vstupe. *Z tohto dôvodu a pre limity indexu DB znenie hypotézy H_3 neprijímame a nepovažujeme ju za platnú.* Pre doplnenie a komplexné zdôvodnenie zamietnutia hypotézy H_3 uvádzame niekoľko faktorov, ktoré mohli mať výrazný vplyv na vývoj podnikateľského prostredia V4 v 21. storočí:

- zavedenie politiky podpory malých a stredných podnikov vo svete,
- globalizačné tendencie (zvýšenie mobility pracovnej sily a prílevu PZI),
- odstránenie colných bariér,
- zavedenie nového daňového systému,
- zmena existujúceho sociálneho zabezpečenia na systém sociálneho poistenia,
- prijatie Zelennej knihy o podnikaní v Európe v roku 2003 (cieľ Lisabonskej stratégie).

5.6 Návrhy pre krajiny V4 s cieľom zlepšiť kvalitu podnikateľského prostredia

Úroveň školstva v krajinách V4 dosahuje nižšie hodnoty ako priemer Európskej únie. Preto odporúčame zaviesť reformu vzdelávania na všetkých úrovniach v každej krajine V4. Dôležité je zlepšiť prepojenosť vzdelania s požiadavkami pracovného trhu, prispôbiť zručnosti absolventov s aktuálne požadovanou kvalifikáciou v jednotlivých sektoroch ekonomiky a zintenzívniť snahu o zníženie vysokej nezamestnanosti absolventov. Navrhované riešenie zahŕňa posilnené vzťahy a spoluprácu univerzít, vedcov

a študentských asociácií s priemyselným sektorom, súkromnými spoločnosťami, investormi a think tankmi. Kľúčovými odvetviami spolupráce by pritom mali byť oblasti s vysokou pridanou hodnotou. Pre zefektívnenie prepojenia akademickej pôdy s trhom práce je nevyhnutné naďalej podporovať štúdium a praktické stáže študentov v zahraničí. Dôležité je však zabezpečiť, aby sa po štúdiu vrátili späť do domovskej krajiny, a tak by neprichádzalo k odlivu kvalifikovanej pracovnej sily.

Medzi dôležité opatrenia pre zlepšenie podnikateľského prostredia zaraďujeme podporu oblasti vedy a výskumu prostredníctvom súkromnej sféry. Z tohto dôvodu navrhujeme znížiť daňovú sadzbu pre podnikateľov, ktorí sa aktívne zapájajú do projektov v oblasti vedy a výskumu. Ďalej navrhujeme poskytovať projekty a granty pre absolventov a študentov posledného ročníka štúdia, ktorí majú inovačný potenciál. Dané projekty musia byť poskytované transparentne, aby sa zabezpečila rastúca motivácia mladých perspektívnych ľudí o oblasť technológií a inovácií. Študentské projekty a granty treba aplikovať vo všetkých sférach hospodárstva, nie len vo vedecko - výskumnej oblasti.²⁷⁸ *Medzinárodný Vyšehradský fond*²⁷⁹ poskytuje granty slovenským študentom Materiálovotechnologickej fakulty STU, Technickej fakulty SPU v Nitre, Filozofickej fakulty Univerzity Mateja Bela v Banskej Bystrici, Ekonomickej univerzity v Bratislave, Slovenskej akadémie vied, Prešovskej univerzity, Univerzity Jozefa Šafárika v Košiciach, Technickej univerzity v Košiciach a študentom Univerzity Komenského. Študenti z krajín V4 musia spoločne uskutočniť projekt v jednej z ponúkaných oblastí výskumu (napr. kultúra, inovácie, masmédiá, rozvoj cestovného ruchu). Ďalej Vyšehradská skupina poskytuje *Vyšehradské literárne štipendium* pre mladých spisovateľov, ktorí publikujú svoje práce v krajinách V4 a k svojej práci potrebujú výmenný pobyt. Tzv. *vnútrovyšehradské štipendiá* sú prideľované pre výskumníkov a študentov z krajín V4 na magisterské, doktorandské a iné postgraduálne štúdium. Dôležitým sektorom ekonomiky sú malé a stredné podniky, preto je vhodné nasmerovať mladú generáciu k súkromnému podnikaniu, a to prostredníctvom odborných rád, zjednodušenia administratívnych povinností pri zakladaní podniku, znížení poplatkov, poskytovaní voľných priestorov a kancelárií, ako aj vyšších finančných príspevkov pre začínajúcich podnikateľov, start-upistov a think tanky.

²⁷⁸ GREEN, Ernest - SHEARMAN, Harold. *Education for a New Society*. London : Routledge, 2011. ISBN 97-8-041-5500-883. s. 72.

²⁷⁹ VISEGRAD FUND. 2018. *Grants. Oficiálna webová stránka*. [citované 23. 06. 2018]. Dostupné: <<https://www.visegradfund.org/archive/results/visegrad-university-studies-grants/>>.

Vhodnou hospodárskou politikou navrhujeme podporiť najmenej rozvinuté regióny krajín V4. Najprv je nevyhnutné zabezpečiť podnikom priaznivé podmienky pre umiestnenie svojich projektov do týchto častí krajín a neskôr ich motivovať k zakladaniu priemyselných a vedeckých parkov práve v týchto miestach.

Z výsledkov SWOT analýzy odporúčame nasledovné stratégie pre krajiny V4 uvedené v častiach 5.6.1 až 5.6.4. Syntézu výsledkov SWOT analýzy sme zostavili pre účel porovnania kvality podnikateľského prostredia krajín V4. Pomocou syntézy zistíme, ktorá krajina ponúka najkvalitnejšie podnikateľské prostredie. Výsledky syntézy môžu nadobudnúť kladné alebo záporné hodnoty. Kladný finálny výsledok hodnotenia kvality podnikateľského prostredia dosiahne krajina, ak jej vnútorné faktory (silné a slabé stránky) v kombinácii s príležitosťami ($SxO + WxO$) sú významnejšie ako ich kombinácia s hrozbami ($SxT + WxT$).

5.6.1 Výsledky SWOT analýzy a návrhy pre zlepšenie kvality podnikateľského prostredia Českej republiky

Pre udržanie priaznivého prostredia pre českých podnikateľov navrhujeme naďalej podporovať oblasť vedy a výskumu, investovať do systému vzdelávania a zdravotnej starostlivosti, kde krajina dosahuje najlepšie výsledky v rámci skupiny krajín V4. Pre prípad možného oslabenia vývozu v dôsledku vystúpenia UK z EÚ navrhujeme posilniť spoluprácu so susednými krajinami, pričom Česká republika by už nemala viac zvyšovať obchodnú závislosť na Nemecku. Česká republika aktívne vyhľadáva investičné príležitosti po celom svete, napríklad výstavbu železnice v Malajzii²⁸⁰, čo ekonomike zvyšuje pridanú hodnotu.

Česká makroekonomická situácia je stabilná, ekonomika prosperuje a v aj nasledujúcich rokoch sa očakáva udržateľný rast. Do syntézy výsledkov SWOT analýzy podnikateľského prostredia krajín V4 bolo zaradených najviac silných stránok práve českej ekonomiky. Krajina zároveň nedisponuje žiadnym výrazne odlišným negatívnym výsledkom, ktorý by predstavoval slabú stránku krajiny (ako jedinej krajiny V4 v Syntéze výsledkov SWOT analýzy). Syntéza výsledkov SWOT analýzy Českej republiky

²⁸⁰ MZV ČR. 2017. *Sektorové príležitosti pro české firmy*. [citované 29. 03. 2018]. Dostupné: <[www.mzv.cz/kualalumpur/cz/aktualni_informace/sektorove_prilezitosti_pro_ceske_1\\$1325.html?action=setMonth&year=2015&month=6&day=1](http://www.mzv.cz/kualalumpur/cz/aktualni_informace/sektorove_prilezitosti_pro_ceske_1$1325.html?action=setMonth&year=2015&month=6&day=1)>.

(pozri Schému 6) obsahuje kombináciu výhradne silných stránok a troch významných príležitostí, ktoré pri realizácii budú mať pozitívny vplyv na ekonomiku.

Schéma 6 - Syntéza výsledkov SWOT analýzy českého podnikateľského prostredia Českej republiky

S	O			T	
	Rast HDP	3	- rast vývozných trhov EÚ (V) - pozitívny prístup firiem k prijatiu nových ČŠ do EÚ (V)	12x2=24	18 - vystúpenie UK z EÚ (V) - sankcie EÚ voči Rusku (V) - obavy z vystúpenia ďalších ČŠ z EÚ (V)
	HDP na obyvateľa	4	- rast vývozných trhov (N) - rastúci záujem o inovácie (N)	8x2=16	12 - vystúpenie UK z EÚ (V) - obavy z vystúpenia ďalších ČŠ z EÚ (N)
	Miera nezamestnanosti	4	- pozitívny prístup k prijatiu nových ČŠ do EÚ (V)	8x2=16	12 - vystúpenie UK z EÚ (N) - obavy z vystúpenia ďalších ČŠ z EÚ (V)
	Miera nezamestnanosti mladých	4	- rastúci záujem o inovácie (N) - pozitívny prístup firiem k prijatiu nových ČŠ do EÚ (V)	12x2=24	16 - vystúpenie UK z EÚ (N) - obavy z vystúpenia ďalších ČŠ z EÚ (V) - regulácia reklamy (N)
	Ročná úroková miera	3,5	-	0	0 -
	Miera úspor domácností	4	-	0	8 - sankcie EÚ voči Rusku (N) - regulácia reklamy (N)
	Výsledok hospodárenia ŠR	4	- rast vývozných trhov (V)	8x2=16	0 -
	Verejný dlh	4	- rast vývozných trhov EÚ (V) - pozitívny prístup firiem k prijatiu nových ČŠ do EÚ (N)	12x2=24	8 - sankcie EÚ voči Rusku (N) - obavy z vystúpenia ďalších ČŠ z EÚ (N)
	Celkové investície	4	- rast vývozných trhov EÚ (N) - rastúci záujem o inovácie (N) - pozitívny prístup firiem k prijatiu nových ČŠ do EÚ (N)	12x2=24	28 - vystúpenie UK z EÚ (V) - sankcie EÚ voči Rusku (V) - obavy z vystúpenia ďalších ČŠ z EÚ (V) - regulácia reklamy (N)
Body spolu		2xSxO + WxO		144	-102
Finálny výsledok		(2xSxO+WxO) – (SxT+2xWxT) = + 42			

Prameň: Vlastné spracovanie autorky.

Medzi najsilnejšie stránky českej ekonomiky patrí najnižšia miera nezamestnanosti v EÚ, prebytok štátneho rozpočtu ako jedinej krajiny V4, vysoký ekonomický rast a relatívne vysoké HDP na obyvateľa. V kombinácii s predpokladanými hospodárskymi a podnikateľskými príležitosťami sa českej vláde podľa vzťahovej matice odporúča zvoliť agresívnu stratégiu s cieľom zatraktívniť domáce podnikateľské prostredie pre ďalších investorov. V rámci stratégie SO navrhujeme českej vláde snažiť sa o dlhodobu udržateľnú a gradujúcu liberalizáciu obchodu, ako aj uvoľňujúcu legislatívu podnikateľskej činnosti

v krajine. Výsledkom stratégie SO bude jednoznačne vedúce postavenie českého podnikateľského prostredia v regióne a vysoká atraktivita pre investorov.

5.6.2 Výsledky SWOT analýzy a návrhy pre zlepšenie kvality podnikateľského prostredia Maďarska

Údaje z predošlých kapitol dizertačnej práce ukázali, že Maďarsko ponúka najmenej priaznivé podnikateľské podmienky v regióne V4. Dosahuje najhoršie umiestnenie v globálnych indexoch podnikateľského prostredia aj v makroekonomických ukazovateľoch. Aby krajina zlepšila kvalitu svojho podnikateľského prostredia, je potrebné zvýšiť mieru investícií firiem, domácností a štátu. V tejto súvislosti navrhujeme znížiť úrokovú mieru v krajine a zabezpečiť lacnejšie úvery a hypotéky svojim občanom a podnikom. Z dlhodobého horizontu je dôležitý rast životnej úrovne, teda približovať kvalitatívne ekonomické ukazovatele Maďarska k priemeru EÚ. Nakoľko je v Maďarsku takmer 300 000 malých firiem s 1 - 4 pracovníkmi, krajina musí neustále prispôbovať svoju legislatívu a administratívnu záťaž aktuálnym požiadavkám trhu.

Podľa výsledkov SWOT analýzy podnikateľského prostredia Maďarska konštatujeme, že v krajine prevláda väčšina slabých stránok makroekonomickej situácie a krajina čelí množstvu vonkajších hrozieb (napr. odchodu lekárov do zahraničia, či eskalujúcemu konfliktu s inštitúciami EÚ kvôli negatívnemu prístupu k migračnej politike), ktoré môžu ešte viac oslabiť súčasnú pozíciu krajiny. Z tohto dôvodu je kvalita podnikateľského prostredia Maďarska zaradená do štvrtého kvadrantu vzťahovej matice a prináleží mu stratégia WT. Krajine sa v prvom rade odporúča minimalizovať slabé stránky (znížiť relatívne vysokú sadzbu DPH, znižovať vládny dlh, či vysokú závislosť na dovoze energií). Pre zabezpečenie makroekonomickej stability a kvalitnejšieho podnikateľského prostredia sa ďalej krajine odporúča hlbšia spolupráca s inštitúciami Európskej únie a so svetovým spoločenstvom.

V prípade najhoršieho scenára, kedy by nastali spomínané ekonomické a politické hrozby, sa Maďarsko môže obrátiť o poradenskú, obchodnú, či finančnú pomoc na špecializované medzinárodné organizácie, ako je Medzinárodný menový fond alebo Svetová banka. V rámci odporúčanej stratégie by mala krajina podniknúť kroky pre záchranu, resp. zlepšenie stavu hospodárstva, a to vo forme vytvorenia krízovej pracovnej skupiny (na úrovni ministerstva hospodárstva), ktorá by spolupracovala s domácimi odborníkmi, investormi a profesionálnymi hospodárskymi analytikmi

zo zahraničia. Výsledkom pracovnej skupiny môže byť stratégia pre vytvorenie nových príležitostí pre krajinu, „plán B“ v podobe veľkej hospodárskej reformy, alebo v podobe návrhu nového zamerania domáceho a zahraničného obchodu. Súčasťou stratégie WT je vypracovanie odbornej, precíznej a hĺbkovej analýzy aktuálneho stavu podnikateľského prostredia s identifikovaním hlavných dôvodov a príčin neúspechu.

Schéma 7 - Syntéza výsledkov SWOT analýzy podnikateľského prostredia Maďarska

			O		T
S	Rast HDP	2	-rast vývozných trhov EÚ (V) - pozitívny prístup k zavedeniu eura (V) - sídlo EITI (N)	10x2=20	16 - politický vplyv migračnej krízy (N) - vystúpenie UK z EÚ (V) - odchod lekárov do zahraničia (V) - balík „Stop Soros“ (N) - konflikt s EÚ (V)
	Sadzba dane z príjmu PO	4	-rast vývozných trhov EÚ (N) - sídlo EITI (N)	8x2=16	0 -
	Povinné odvody platené zamestnávateľom	4	-rast vývozných trhov EÚ (N) - sídlo EITI (N)	8x2=16	0 -
W	HDP na obyvateľa	2	-rast vývozných trhov EÚ (V) - pozitívny prístup k zavedeniu eura (V) - sídlo EITI (N)	10	12x2=24 - vystúpenie UK z EÚ (V) - odchod lekárov do zahraničia (V) - konflikt s EÚ (V)
	Miera investícií domácností	1	-rast vývozných trhov EÚ (N) - pozitívny prístup k zavedeniu eura (V) - sídlo EITI (N)	4	4x2=8 - vystúpenie UK z EÚ (N) - odchod lekárov do zahraničia (N) - konflikt s EÚ (V)
	Verejný dlh	1	-rast vývozných trhov EÚ (V) - pozitívny prístup k zavedeniu eura (V)	4	7x2=14 - politický vplyv migračnej krízy (V) - vystúpenie UK z EÚ (N) - odchod lekárov do zahraničia (V) - konflikt s EÚ (V)
	Dovoz (% HDP)	2	-rast vývozných trhov EÚ (N) - pozitívny prístup k zavedeniu eura (V)	6	8x2=16 - vystúpenie UK z EÚ (V) - konflikt s EÚ (V)
	Energetická závislosť	1,5	- pozitívny prístup k zavedeniu eura (N)	1,5	6x2=12 - politický vplyv migračnej krízy (V) - konflikt s EÚ (V)
	DPH - štandardná sadzba	1	-	0	2x2=4 - vystúpenie UK z EÚ (N) - odchod lekárov do zahraničia (N)
Body spolu			2xSxO + WxO	77,5	-94
Finálny výsledok			(2xSxO+WxO) – (SxT+2xWxT) = - 16,5		

Prameň: Vlastné spracovanie autorky.

5.6.3 Výsledky SWOT analýzy a návrhy pre zlepšenie kvality podnikateľského prostredia Poľskej republiky

V prípade Poľska navrhujeme pokračovať v súčasných stratégiách a ďalej rozvíjať obchodnú spoluprácu so silnými ekonomikami sveta s cieľom zvyšovania svojho podielu na celkovom HDP Európskej únie. Poľsko, ako krajina V4 s najlepšimi podmienkami pre podnikateľov, najväčším HDP, disponujúca dotáciami z EÚ a remitenciami z celého sveta, má potenciál stať sa regionálnym ekonomickým hegemonom, ktorý bude zjednocovať západné a východné krajiny EÚ.

Schéma 8 - Syntéza výsledkov SWOT analýzy podnikateľského prostredia Poľska

			O		T
S	Rast HDP	4	- rast vývozných trhov EÚ (V) - pozit. prístup k prijatiu eura (V) - rast eurodotácií pre ekolog. poľnohospod. (V)	24x2=48	24 - návrat prac. sily z UK (V) - sankcie EÚ voči Rusku (V) - nestabilná zahraničná politika USA (V)
	Energetická závislosť	4	- pozit. prístup k prijatiu eura (N)	4x2=8	16 - sankcie EÚ voči Rusku (V) - nestabilná zahraničná politika USA (V)
	Povinné odvody platené zamestnávateľom	3	- rast vývozných trhov EÚ (N) - rast eurodotácií pre ekolog. poľnohospod. (N)	6x2=12	0 -
W	HDP na obyvateľa	1	- rast vývozných trhov EÚ (V) - pozit. prístup k prijatiu eura (V) - rast eurodotácií pre ekolog. poľnohospod. (V)	12	4x2=8 - návrat prac. sily z UK (V) - sankcie EÚ voči Rusku (N) - nestabilná zahraničná politika USA (N)
	Miera nezamestnanosti mladých	2	- rast eurodotácií pre ekolog. poľnohospodárstvo (N)	2	4x2=8 - návrat prac. sily z UK (V)
	Miera úspor domácností	1	- rast vývozných trhov EÚ (N) - pozit. prístup k prijatiu eura (V) - rast eurodotácií pre ekolog. poľnohospodárstvo (N)	4	5x2=10 - návrat prac. sily z UK (V) - sankcie EÚ voči Rusku (N) - nestabilná zahraničná politika USA (V)
	Podpora vedy a výskumu spolu	2	- rast vývozných trhov EÚ (V) - pozit. prístup k prijatiu eura (N) - rast eurodotácií pre ekolog. poľnohospod. (V)	10	3x2=6 - návrat prac. sily z UK (V) - nestabilná zahraničná politika USA (N)
Body spolu			2xSxO + WxO	96	-72 SxT + 2xWxT
Finálny výsledok			(2xSxO+WxO) – (SxT+2xWxT) = +24		

Prameň: Vlastné spracovanie autorky.

Potenciál zlepšovania podnikateľského prostredia vidíme v efektívnom využívaní eurodotácií, zvyšovania kvalifikácie, zručností a vzdelania pracovnej sily, podpore inovácií, infraštruktúry, zdravotného a vzdelávacieho systému a predovšetkým malých a stredných podnikov.

Súčasný stav podnikateľského prostredia Poľskej republiky je zaradený do druhého kvadrantu matice SWOT analýzy. Podľa syntézy výsledkov jej vnútorných a vonkajších determinantov podnikateľského prostredia konštatujeme, že kombinácia vnútorných faktorov s príležitosťami je silnejšia ako kombinácia vnútorných faktorov s hrozbami (96 plusových zelených, resp. 72 záporných červených získaných bodov). Stratégia WO zahŕňa scenár, kedy krajinu môže v blízkej budúcnosti ovplyvniť relatívne veľa pozitívnych ekonomických a podnikateľských príležitostí s výrazným vplyvom na vývoj kvality podnikateľského prostredia. Stratégia WO je postavená na predpoklade, že krajina bude minimalizovať svoje slabé stránky a maximalizovať príležitosti pomocou rôznych politických, hospodárskych, finančných, právnych či technologických nástrojov.

5.6.4 Výsledky SWOT analýzy a návrhy pre zlepšenie kvality podnikateľského prostredia Slovenskej republiky

Ministerstvo hospodárstva SR (MH SR) odporúča, aby bolo podnikateľské prostredie vnímané ako prierezová záležitosť, a teda by malo patriť do agendy každého rezortu.²⁸¹ Za účelom skvalitnenia podmienok pre podnikateľov na území Slovenskej republiky bola zriadená medzirezortná pracovná skupina na najvyššej úrovni pre účely zlepšenia postavenia v indexe Doing Business²⁸². Hlavným cieľom je odstránenie regulačných bariér a zjednodušenie administratívneho a byrokratického systému v štátnej správe. Za jednu z priorít vláda SR zvolila zníženie administratívneho zaťaženia pri podnikaní²⁸³, a to zrušením povinnej zdravotnej služby a tiež zníženie administratívy spojenej so sociálnym poistením.²⁸⁴ Ďalej si štát kladie cieľ zlepšiť elektronickú komunikáciu a informovanosť podnikateľov s verejnou a štátnou správou; zrušenie

²⁸¹ MH SR. 2015. *Operačný program Konkurencieschopnosť a hospodársky rast (OP KaHR)*. [online]. [citované 29. 08. 2018]. Dostupné: <<https://www.mhsr.sk/uploads/files/MPIumgGJ>>. s. 102.

²⁸² SLOVENSKÁ LEKÁRSKA KOMORA. 2017. *Návrh na zlepšenie podnikateľského prostredia*. [citované 29. 03. 2018]. Dostupné: <https://lekom.sk/files/Pripomienkove_konania/J8G_Navrh_na_zlepsenie_podnikatelskeho_prostredia>. s. 9.

²⁸³ Ibid. s. 5.

²⁸⁴ Konkrétne ide o krátky termín na predloženie evidenčného listu dôchodkového poistenia pri ukončení pracovného pomeru.

povinnosti viazať evidenčné číslo (EČV) na okres²⁸⁵ a zaviesť službu sledovania zmien na liste vlastníctva v katastri nehnuteľností.²⁸⁶

Schéma 9 - Syntéza výsledkov SWOT analýzy podnikateľského prostredia Slovenska

			O			T
S	Rast HDP	1	- rast vývozných trhov EÚ (V) - lacná a vzdelaná prac. sila (V) - záujem o výskum a vývoj (N)	5x2=10	4	- pokles vývozu áut do UK (V) - sankcie EÚ voči Rusku (V)
	HDPna obyvateľa	3	- rast vývozných trhov EÚ (V) - lacná a vzdelaná prac. sila (V) - adaptabilita pracovníkov na podnikové kultúry a vedenie (V) - záujem o výskum a vývoj (V)	24x2=48	9	- pokles vývozu áut do UK (V) - nedostatok dlhodobého legislatív. plánovania (N)
	Ročná úroková miera	3,5	- záujem o výskum a vývoj (V)	7x2=14	3,5	- nedostatok dlhodobého legislatív. plánovania (N)
W	Miera nezamestnanosti	1	- rast vývozných trhov EÚ (V) - lacná a vzdelaná prac. sila (V) - adaptabilita pracovníkov na podnikové kultúry a vedenie (V) - záujem o výskum a vývoj (V)	8	3x2=6	- pokles vývozu áut do UK (V) - nedostatok dlhodobého legislatív. plánovania (N)
	Miera nezamestnanosti mladých	1	- rast vývozných trhov EÚ (V) - lacná a vzdelaná prac. sila (V) - adaptabilita pracovníkov na podnikové kultúry a vedenie (V) - záujem o výskum a vývoj (V)	8	2x2=4	- pokles vývozu áut do UK (N) - nedostatok dlhodobého legislatív. plánovania (N)
	Podpora vedy a výskumu spolu	1	- rast vývozných trhov EÚ (N) - lacná a vzdelaná prac. sila (V) - záujem o výskum a vývoj (V)	5	3x2=6	- sankcie EÚ voči Rusku (N) - nedostatok dlhodob. legislat. plánovania (V)
	Dovoz (% HDP)	1	- rast vývozných trhov EÚ (N)	1	5x2=10	- pokles vývozu áut do UK(V) - nestabilita na Ukrajine (N) - sankcie EÚ voči Rusku (V)
	Energetická závislosť	1,5	- záujem o výskum a vývoj (N)	1,5	6x2=12	- nestabilita na Ukrajine (V) - sankcie EÚ voči Rusku (V)
	Náklady na živobytie v krajinách V4	1	- lacná a vzdelaná prac. sila (N)	1x2=2	3x2=6	- sankcie EÚ voči Rusku (V) - nedostatok dlhodobého legislatív. plánovania (N)
Body spolu			2xSxO + WxO	97,5	-60,5	SxT + 2xWxT
Finálny výsledok			(2xSxO+WxO) – (SxT+2xWxT) = +37			

Prameň: Vlastné spracovanie autorky.

Významnou oblasťou dokumentu MH SR je snaha o zlepšenie konkurencieschopnosti podnikov. Ide o zavedenie systému prepojenia centrálnych registrov, obchodných registrov a registrov spoločností, pričom sa zrušia aj poplatky

²⁸⁵ Tým sa ušetrí čas a finančné náklady spojené s preregistrovaním EČV pri zmene sídla spoločnosti.

²⁸⁶ V praxi by to znamenalo zníženie administratívnych nákladov o 17 EUR a predpokladanú časovú úsporu 39 minút pre jedného podnikateľa.

za zaslanie potvrdenia o neexistencii zápisu v obchodnom registri.²⁸⁷ V roku 2019 MH SR plánuje realizovať reformu systému súdov (napr. zavedenie informačného systému v súdnictve), keďže súdnictvo je v súčasnosti najnegatívnejšie hodnotená oblasť verejnej správy SR v každom indexe. V oblasti daní SR plánuje vypracovať analýzu zjednodušenia výpočtu základu dane pre malé a stredné podniky; vypracovať analýzu zvýšenia limitov na daňovú odpočítateľnosť straty pre malých a stredných podnikateľov a tiež navýšiť limit na uplatňovanie paušálnych výdavkov pre živnostníkov.²⁸⁸ Vláda SR v neposlednom rade podporí oblasť vedy a výskumu, inovácií a motivácie podnikov k výskumu (napr. zvýšením superodpočtu výdavkov na výskum a vývoj na úroveň 100 %). S cieľom znížiť regionálne rozdiely v SR a zvýšiť prílev PZI do krajiny, MH SR vypracuje nový zákon o investičnej pomoci, ktorým sa podporia technologické centrá v SR.²⁸⁹

Slovensko disponuje väčším počtom slabých makroekonomických stránok ako silných, pričom je dôraz kladený na využitie hospodárskych, obchodných, či strategických príležitostí, ktoré sa v krajine naskytujú, resp. naskytnú v budúcnosti. Vhodnou súčasťou stratégie WO v prípade Slovenskej republiky je prepojenie verejnej a súkromnej sféry s cieľom spoločne analyzovať slabé stránky a nájsť riešenia pre ich elimináciu. Nakoľko je Slovensko veľmi otvorenou ekonomikou, manažérska spolupráca vlády so súkromnou sférou musí obsahovať tak domácich podnikateľov, ako aj transnacionálne korporácie so sídlom na Slovensku. V prípade Slovenskej republiky je veľmi dôležité zdôrazniť, že kvalita jej podnikateľského prostredia sa v rámci skupiny krajín V4 v období rokov 2014 – 2017 najviac zlepšila. Matica komparatívneho porovnania makroekonomickej stability potvrdila, že súčasná situácia podnikania na Slovensku je o 8,4 percentuálnych bodov vyššia, ako bola v roku 2014 (pozri Tabuľku 30). Tento záver považujeme za jedno z najdôležitejších zistení dizertačnej práce.

5.6.5 Zhrnutie výsledkov komplexnej verzie SWOT analýzy

V Tabuľke 31 uvádzame prehľadný zoznam finálnych výsledkov syntézy SWOT analýzy podnikateľského prostredia krajín V4. Tieto finálne výsledky sú uvedené aj na konci individuálnych syntéz pre jednotlivé krajiny. Podľa výsledkov SWOT analýzy

²⁸⁷ SLOVENSKÁ LEKÁRSKA KOMORA. 2017. *Návrh na zlepšenie podnikateľského prostredia*. [citované 29. 03. 2018]. Dostupné: <https://lekom.sk/files/Pripomienkove_konania/J8G_Navrh_na_zlepsenie_podnikatelskeho_prostredia>. s. 12.

²⁸⁸ Ibid. s. 13-15.

²⁸⁹ MH SR. 2015. *Operačný program Konkurencieschopnosť a hospodársky rast (OP KaHR)*. [online]. [citované 29. 08. 2018]. Dostupné: <<https://www.mhsr.sk/uploads/files/MPIumgGJ>>. s. 91.

usudzujeme, že najlepšou kvalitou podnikateľského prostredia disponuje Česká republika, ktorá získala 42 bodov. To znamená, že v krajine prevažujú silné ekonomické stránky nad slabými. Navyše sa očakáva, že krajine sa v blízkej budúcnosti naskytnú ďalšie priaznivé podnikateľské príležitosti, ktoré bude môcť využiť vo svoj prospech. V prípade Maďarska ide o záporný finálny výsledok z dôvodu, že v krajine prevažujú slabé stránky v kombinácii s predpokladanými hrozbami pre podnikateľské prostredie.

Tabuľka 31 - Sumarizácia syntézy výsledkov SWOT analýzy krajín V4

	Príležitosti (2xSxO + WxO)	Hrozby (SxT + 2xWxT)	Finálny výsledok
CZ	144	-102	+ 42
H	77,5	-94	- 16,5
PL	96	-72	+ 24
SK	97,5	-60,5	+ 37

Prameň: Vlastné spracovanie autorky.

Pre metodologickú kompletnosť dizertačnej práce uvádzame hlavné zistenia syntézy výsledkov SWOT analýzy štyroch skúmaných krajín v nasledujúcej tabuľkovej forme, ktorá nám poskytuje ucelený prehľad výberu stratégie pre každú krajinu. V Tabuľke 32 sú zvýraznené vnútorné a vonkajšie faktory podnikateľského prostredia krajín V4, ktoré sú pri danej krajine dominantné. Podľa týchto faktorov sa riadime pri výbere stratégie, resp. formulovaní návrhov pre krajiny V4 s cieľom zlepšiť kvalitu ich podnikateľského prostredia.

Tabuľka 32 - Výber stratégie pre krajiny V4 na základe komparácie ich vnútorných a vonkajších faktorov podnikateľského prostredia

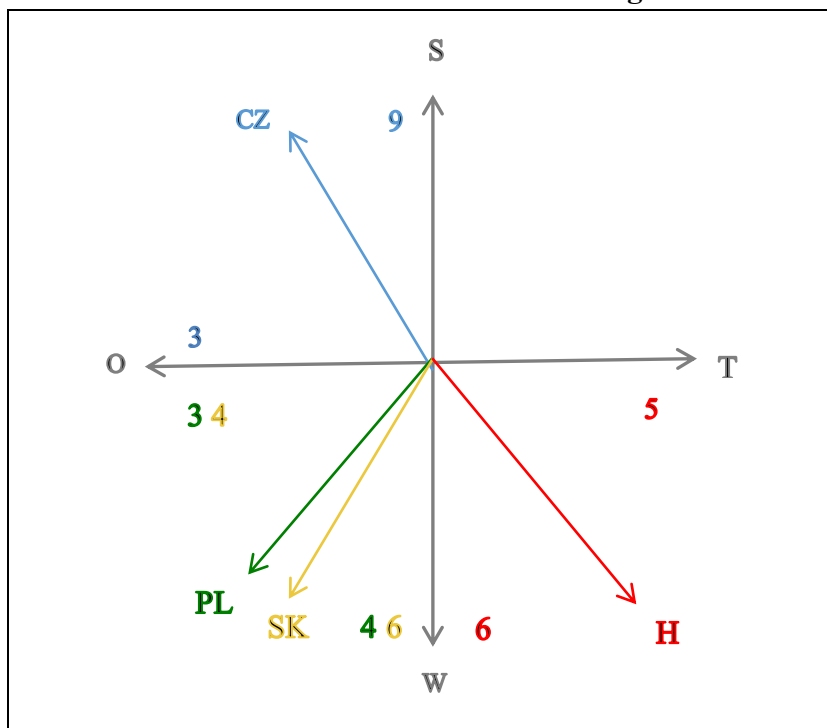
	S	W	O	T	Výber stratégie
CZ	9	0	3	3	→ SO
H	3	6	5	5	→ WT
PL	3	4	3	3	→ WO
SK	3	6	4	4	→ WO

Prameň: Vlastné spracovanie autorky.

Údaje z Tabuľky 32 možno graficky zobrazit' v matici modelových stratégií SWOT analýzy (Graf 19). Na osi x sú zobrazené vnútorné faktory (silné stránky podnikateľského

prostredia S a slabé stránky W). Na osi y sú znázornené vonkajšie faktory podnikateľského prostredia krajín V4 (príležitosti O a hrozby T). Stratégia krajiny je vymedzená hodnotami syntézy výsledkov SWOT analýzy danej krajiny, pričom táto hodnota vyjadruje počet prevažujúcich faktorov (S,W,O,T) danej krajiny, ktoré určujú výber stratégie (pozri Tabuľky 31 a 32).

Graf 19 - Grafické znázornenie formulovania stratégie v matici modelových stratégií



Prameň: Vlastné spracovanie autorky.

Po výbere prislúchajúcej stratégie podľa Tabuľky 32 a Grafu 19 umiestnime výsledky práce do vzťahovej matice SWOT analýzy podnikateľského prostredia krajín V4 (Tabuľka 33). Poľská a Slovenská republika sa nachádzajú spoločne v druhom kvadrante matice SWOT analýzy, nakoľko disponujú rovnakým pomerom vnútorných a vonkajších faktorov podnikateľského prostredia. Na záver opakujeme, že Českej republike odporúčame zvoliť agresívnu rozvojovú stratégiu, Poľsku a Slovensku stratégiu minimalizovania hrozieb a Maďarsku stratégiu vo forme nového plánu s cieľom zlepšiť kvalitu podnikateľského prostredia (podľa Schémy 4).

Tabuľka 33 - **Zapracovanie výberu stratégie do vzťahovej matice SWOT analýzy**

	Vnútorne faktory podnikateľského prostredia		
Vonkajšie faktory PP		<i>Silné stránky (S)</i>	<i>Slabé stránky (W)</i>
	<i>Príležitosti (O)</i>	1. kvadrant, stratégia SO Česká republika	2. kvadrant, stratégia WO Poľská republika Slovenská republika
	<i>Hrozby (T)</i>	3. kvadrant, stratégia ST	4. kvadrant, stratégia WT Maďarsko

Prameň: Vlastné spracovanie autorky.

Za východiskový dokument pri budovaní kvalitnejšieho podnikateľského prostredia vo všetkých štyroch krajinách V4 preferujeme stratégiu Európa 2020²⁹⁰ a jej stanovené ciele. Dôležitým aspektom je práve prepojenosť piatich cieľov Európy 2020, pričom motivácia plnenia musí vychádzať zo strany štátu, ako aj zo strany úspešných súkromných spoločností. Pre splnenie cieľov danej stratégie zostávajú dva roky, preto by sa krajiny V4 mali snažiť plnohodnotne vyčerpať všetky dostupné financie (národné, z fondov EÚ a iných organizácií). Zároveň je potrebné postupne budovať nové ciele a politiku pre nasledujúce obdobie rokov 2020 – 2030. Podnikateľské prostredie vnútrozemskej krajiny závisí od atraktivity celého regiónu, preto odporúčame naďalej rozvíjať internú spoluprácu skupiny V4 vo všetkých oblastiach hospodárstva. Rovnako dôležité je budovanie vzťahov s tretími krajinami. Je však nevyhnutné vystupovať jednotne v rámci osvedčenej skupiny V4, ktorá má identické a stabilné hodnoty, ciele a politiky.

²⁹⁰ EURÓPSKA KOMISIA. 2018. *Stratégia Európa 2020*. [online]. [citované 01. 09. 2018]. Dostupné na: <https://ec.europa.eu/info/business-economy-euro/economic-and-fiscal-policy-coordination/eu-economic-governance-monitoring-prevention-correction/european-semester/framework/europe-2020-strategy_sk>.

Záver

„Vyšehrad je vyskúšaná platforma, veľmi pragmatická a veľmi úspešná. Vidíme ho ako prvú voľbu pri regionálnej kooperácii našich krajín v rámci EÚ.“²⁹¹ Týmito slovami komentoval vtedajší štátny tajomník Ministerstva zahraničných vecí a európskych záležitostí SR Ivan Korčok konferenciu GLOBSEC Tatra Summit 2017 v októbri 2017 na Štrbskom Plese. Na konferencii sa rokovalo o budúcnosti Európskej úнии a postavení krajín V4. Rovnaká téma bola prioritným vstupom do diskusie GLOBSEC aj v roku 2018.²⁹²

Čo sa týka nedávnych úspechov Vyšehradskej skupiny, krajiny zosúladiť a posilnili sektor finančných služieb s cieľom čeliť rozširujúcej sa Európskej úнии a účinne konkurovať väčším a rozvinutejším krajinám na regionálnej aj medzinárodnej úrovni. Finančnú konkurencieschopnosť chce región zvýšiť práve prostredníctvom správnej kombinácie kapitálových investícií, technológií a produktivity. Silný bankový a finančný systém pomôže podporiť a udržať rast regiónu, ako aj investičnú spoluprácu s medzinárodnými spoločnosťami a investormi z tretích krajín.

Ministri zahraničných vecí krajín V4 na stretnutí v auguste 2017 zdôraznili, že Východné partnerstvo by malo mať jasný politický cieľ, novú strategickú víziu, ktorá zaručí rovnomerné postavenie členských štátov EÚ v inštitúciách.²⁹³ Zhodli sa na tom, že Bruselská deklarácia by mala v dlhodobom horizonte stanoviť ambicióznú agendu šiestich krajín Východného partnerstva. Ministri V4 vítajú zavedenie bezvízového cestovania pre gruzínskych a ukrajinských občanov do schengenského priestoru. To nepochybne prispeje k posilneniu kontaktov medzi obyvateľmi EÚ a partnerskými krajinami. Taktiež presadzujú uzatvorenie rámcových dohôd s Arménskom, Azerbajdžanom, Bieloruskom a Moldavskom.

Dizertačná práca je primárne venovaná komparácii kvality podnikateľského prostredia krajín V4. Osobitnú pozornosť sme venovali analýze šiestich vybraných indexov podnikateľského prostredia a viac ako 30 makroekonomických ukazovateľov, ktoré súvisia s podnikateľskou činnosťou. Pre každú krajinu V4 sme vypracovali komparáciu počtu získaných bodov v každom indexe aj ukazovateli jednotlivo a tiež

²⁹¹ TASR. 2017. *Budúcnosť EÚ a príspevok V4 k nej dominovali prvému dňu Tatra Summitu*. [online]. [citované 08. 11. 2017]. Dostupné: <<http://www.teraz.sk/ekonomika/tatra-summit-2017-prvy-den-eu-v4/289000-clanok.html>>.

²⁹² GLOBSEC. 2018. *GLOBSEC Tatra Summit 2018*. [online]. [citované 08. 09. 2018]. Dostupné na: <<https://www.globsec.org/projects/globsec-2018/>>.

²⁹³ TASR. 2017. *Budúcnosť EÚ a príspevok V4 k nej dominovali prvému dňu Tatra Summitu*. [online]. [citované 08. 11. 2017]. Dostupné: <<http://www.teraz.sk/ekonomika/tatra-summit-2017-prvy-den-eu-v4/289000-clanok.html>>.

hodnotu priemeru skupiny V4. Práca ďalej poskytuje prehľadný vývoj súčasnej, nedávnej a predpokladanej budúcej makroekonomickej situácie krajín V4. Akademický výskum poskytuje tiež zoznam nedostatkov a limitov, ako i návrhy pre krajiny s cieľom zlepšiť podmienky pre podnikateľov a investorov. Faktom zostáva, že prognóza krátkodobého vývoja môže byť ovplyvnená neočakávanými udalosťami, ktoré budú mať zásadný vplyv na ekonomiku Vyšehradskej štvorky, eurozóny, Európskej únie, či svetového hospodárstva.

Jadrom záverečnej práce sú zistenia, ktorá z krajín V4 ponúka najlepšie podmienky pre podnikanie. Na základe výsledkov záverečnej práce, analýzy SWOT a overovania hypotéz objektívne usudzujeme, že makroekonomická situácia krajín V4 je stabilná a udržateľný hospodársky rast očakávame aj v blízkej budúcnosti. Vyšehradska štvorka je vnímaná ako jeden z najdynamickejších regiónov Európskej únie. Podľa ekonomických ratingov a indexov podnikateľského prostredia, ktoré uverejňujú rešpektované medzinárodné agentúry (Svetová banka, Svetové ekonomické fórum, Nadácia Heritage, Transparency International), patrí Česká republika, Maďarsko, Poľsko a Slovenská republika k rýchlo rastúcim ekonomikám s potenciálom zvyšovania svojho postavenia vo svetovom hospodárstve. Výskum ukázal, že v najbližších rokoch sa v krajinách V4 zvýši domáca spotreba, objem čistého vývozu a spustia sa nedávno dohodnuté vládne projekty. Navyše, v roku 2018 sa na Slovensku a v Maďarsku majú vytvoriť tisíce nových pracovných miest. Otvorenou otázkou zostáva, či budú všetky ekonomiky V4 zavádzať nové obchodné opatrenia na podporu podnikania v regióne. Sme si však vedomí, že treba vykonať hlbší výskum, aby sme preskúmali dôveryhodnosť krajín, najmä ich ambiciózných sľubov ohľadom boja proti korupcii, neefektívnej administratíve a obchodným prekážkam.

Overovaním hypotéz sme naplnili čiastkové ciele definované v druhej kapitole. Použitím syntézy výsledkov SWOT analýzy, systému komparatívneho hodnotenia a vývoja indexu Doing Business v čase sme overovali tvrdenia, ktoré súvisia s makroekonomickou stabilitou krajín V4 a umiestnením krajín V4 v indexe Doing Business. Výskumom sme dospeli k záveru, že znenie prvej hypotézy je pravdivé, nakoľko česká ekonomika je tvorená najstabilnejšími makroekonomickými podmienkami, ktoré majú priaznivý vplyv na podnikateľské prostredie. Na základe komparácie krajín V4 pomocou komplexnej SWOT analýzy nepotvrdzujeme platnosť druhej hypotézy, pretože najväčšie zlepšenie kvality podnikateľského prostredia v období rokov 2014 – 2017 bolo preukázané v Slovenskej republike. Tretia hypotéza taktiež nebola prijatá, pretože ekonomický rast

štátov, ani vstup krajín V4 do Európskej únie nemali zásadný vplyv na kvalitu ich podnikateľského prostredia. Faktom zostáva, že členstvo v Európskej únii ovplyvnilo činnosť podnikateľov v krajinách V4, no neprispelo k zlepšeniu ani zhoršeniu podnikateľského prostredia jednotlivých krajín.

V hodnotení kvality podnikateľského prostredia podľa vybraných makroekonomických ukazovateľov sa najlepšie umiestnila Česká republika. Výsledky dizertačnej práce dokazujú, že štátu sa darí postupne odstraňovať neefektívnu administratívu. Miera nezamestnanosti je najnižšou spomedzi krajín EÚ. Keďže v blízkej budúcnosti nevidujeme žiadnu plánovanú hrozbu pre českú ekonomiku, očakávame pozitívny hospodársky vývoj, a to najmä vďaka vysokej miere úspor českých domácností, vysokých verejných investícií a nízkej miery nezamestnanosti.

Výročné správy EÚ a OECD pozitívne odhadujú budúcnosť maďarskej ekonomiky, ktorej cieľom je stať sa jedným z najsilnejších členov EÚ. Ekonómovia však odporúčajú venovať pozornosť oblasti verejného dlhu Maďarska, ktorý je nad rámec povoleného limitu Paktom stability a rastu vo výške 60 % HDP, pri dlhodobom trende platenia minimálnej mzdy pracovníkom a tiež pri vysokom objeme potrebného kapitálu na začatie podnikania. Výskum poukázal na mnohé problematické oblasti, v ktorých je Maďarsko za priemerom EÚ, ako napríklad slabý prístup k úverom, nízka miera investícií a najnižšie HDP na hlavu spomedzi krajín V4.

Poľská republika sa najlepšie umiestnila v rámci skupiny krajín V4 v porovnaní kvality podmienok pre podnikateľov podľa šiestich vybraných indexov podnikateľského prostredia. Jej makroekonomická prognóza navyše odhaduje hospodársky rozvoj rýchlym tempom s posilnením všetkých odvetví hospodárstva. Pozícia najväčšieho príjemcu dotácií z EÚ a remitencií zo zahraničia posúva krajinu smerom k ekonomickej prosperite. Napriek tomu sa od Poľska vyžaduje, aby zriadilo nezávislú fiškálnu radu a podporilo pracovnú mobilitu v rámci miest. V porovnaní s ostatnými krajinami V4 zostáva diskutabilnou záležitosťou oblasť absolútneho HDP, ktorý dosahuje iba dve tretiny priemeru EÚ.

Slovensko je jednou z najotvorenejších ekonomík na svete a dosahuje najvyššiu celosvetovú produkciu automobilov na obyvateľa. Vďaka tomu je makroekonomická situácia Slovenskej republiky vnímaná stabilne, ale iba do chvíle prepuknutia novej hospodárskej recesie, pričom možná kríza v automobilovom priemysle bude mať pre Slovensko negatívne dôsledky. Na jednej strane, vysoká otvorenosť ekonomiky a zapojenie sa do medzinárodného obchodu navyše zvyšuje vysokú závislosť na globálnej ekonomike a výkonnosti obchodných partneroch. Okrem toho sú nadnárodné korporácie

pôsobiacie v slovenskom prostredí veľmi aktívne pri ovplyvňovaní vládnych politík a prijímaní nových zákonov. V neposlednom rade zostáva veľkou makroekonomickou výzvou znižovanie miery nezamestnanosti mladých ľudí. Na druhej strane, podľa ekonomických odborníkov bolo nedávne predsedníctvo SR v Rade Európskej únii úspešné. Slovensku sa podarilo zlepšiť podmienky pre podnikateľov v celom regióne. Jednou z priorít SK PRES bolo objasnenie a zjednodušenie právnych predpisov a odstránenie zbytočnej byrokracie pri podnikaní. Týkalo sa to najmä daňových a odvodových predpisov pre malých podnikateľov a živnostníkov pôsobiacich v krajinách V4.

Prínos tejto dizertačnej práce spočíva vo vypracovaní zrozumiteľnej a prehľadnej komparácie kvality podnikateľského prostredia Českej republiky, Maďarska, Poľska a Slovenska v podobe SWOT analýzy. V práci sme vymedzili túto kvalitu na dvoch úrovniach, pomocou vybraných indexov podnikateľského prostredia a rôznych makroekonomických ukazovateľov. Ďalej ponúkame výsledky nášho výskumu ohľadom budúceho smerovania ekonomík V4 a krátkodobú makroekonomickú prognózu. Použité zdroje sme čerpali z rôznych databáz a archívov medzinárodných organizácií a národných inštitúcií krajín V4 v anglickom, francúzskom, španielskom, českom aj maďarskom jazyku, preto veríme, že výsledky práce sú nestranné a objektívne. V prvej kapitole sme uviedli vlastnú definíciu podnikateľského prostredia. Tiež sme uviedli zoznam najdôležitejších indexov, ktoré podrobne analyzujú podnikateľské prostredie krajín vo všeobecnosti. Tieto indexy sú súčasťou národného programu reforiem v krajinách V4, a preto boli zaradené do výskumnej časti dizertačnej práce.

Výsledky výskumu uvádzame v podobe návrhov pre krajiny V4 s cieľom zlepšiť kvalitu podnikateľského prostredia. Tieto návrhy môžu politici, analytici a vládni experti využiť pri tvorbe národných stratégií a prijímaní nových zákonov. Výsledky práce môžu poslúžiť ako základ pre hlbšiu analýzu makroekonomickej stránky Vyšehradskej skupiny. Niektoré údaje však nie sú doposiaľ známe, čo predstavuje limity pre náš výskum. Ide však o ukazovatele, ktoré nemajú závažný vplyv na kvalitu podnikateľského prostredia, a teda ani na našu analýzu. Limit práce sme zaregistrovali aj počas tvorenia SWOT analýzy, ktorej metodika je všeobecne dostupnejšia pre podniky alebo priemysel, než pre krajinu. Po širšom štúdiu zahraničnej literatúry sme analyzovali aj moderné knižné zdroje o postupe vytvorenia SWOT analýzy pre krajinu. V ďalšom výskume by sme radi využili našu SWOT analýzu pre zostavenie PEST, resp. PESTLE analýzy podnikateľského prostredia krajín V4. Počas výskumu sme zistili, že v ekonomickej praxi chýba index pre hodnotenie kvality podnikateľského prostredia malých a stredných podnikov. To nám

ponúka príležitosť na ďalší výskum v prípade pokračovania pôsobenia na akademickej, či vedeckej pôde.

Z výsledkov práce vyplýva, že krajiny V4 predstavujú vysoko atraktívnu destináciu pre zahraničných investorov. Krajiny zaznamenávajú výrazný prílev PZI, ktorý priaznivo vplýva na domáce prostredie a prispieva k hospodárskemu rozvoju. Národný program reforiem, ktorý patrí do programu stratégie Európa 2020, vníma región Vyšehradskej štvorky ako hnacu silu hospodárskeho rastu EÚ a tiež ako najrýchlejšie zotavujúce sa ekonomiky z hospodárskej krízy. Súčasná makroekonomická situácia krajín V4 je stabilná a inkluzívny rast sa predpokladá aj v nadchádzajúcom období. Na záver je dôležité spomenúť vnútornú iniciatívu štátov Vyšehradskej skupiny pre lepšie fungujúce hospodárstvo a výhodné podmienky pre podnikateľov a investorov.

Zoznam použitej literatúry

Knižné zdroje:

1. AGHION, Philippe - GRIFFITH, Rachel. *Competition and Growth: Reconciling Theory and Evidence*. Cambridge : MIT Press, 2008. 120 s. ISBN 978-0262512022.
2. BAKER, Colin - JONES, Sylvia Prys. *Encyclopedia of Bilingualism and Bilingual Education*. Bristol : Multilingual Matters, 1998. 758 p. ISBN 978-18-5359-3628.
3. BALÁŽ, Peter et al. *Medzinárodné podnikanie. Na vlne globalizujúcej sa svetovej ekonomiky*. Bratislava : Sprint dva, 2010. p. 144-306. ISBN 978-80-89393-18-3.
4. BOMHOFF, Eduard. *Financial Forecasting for Business and Economics*. Cambridge : Academic Press, 1994. 224 s. ISBN 978-01-21-128-906.
5. BOTÍK, Ján - SLAVKOVSKÝ, Peter. *Encyklopédia ľudovej kultúry Slovenska*. Bratislava : VEDA, 1995. 456 s. ISBN 978-80-224-0234-I.
6. BRINKMAN, John - NAVARRO, Ilve - HARPER, Donna. *Unlocking the Business Environment*. Londýn : Routledge, 2014. 352 s. ISBN 978-1-444-169-812.
7. BUREŠ, Jan - CHARVÁT Jakub - ŠTEFEK, Petr. *Česká demokracie po roce 1989*. Praha : Grada, 2013. 528 s. ISBN 9-78-802-4742-83-0.
8. CRAIG, Tom - CAMPBELL, David. *Organisations and the Business Environment*. Londýn : Routledge, 2012. 2. vyd. 696 s. ISBN 978-1-136-375-187.
9. FELDSTEIN, Martin - POTERBA, James. *Empirical Foundations of Household Taxation*. Chicago : University of Chicago Press, 2008. 300 s. ISBN 978-022-624-19-06.
10. FRIEDMAN, George. *Nasledujúcich 100 rokov. Prognóza na 21. storočie*. Bratislava : Ikar, 2009. 296 s. ISBN 978-8055-120-416.
11. GHOSH, B.N. *Dependency Theory Revisited*. Farnham : Ashgate, 2001. 176 p. ISBN 978-07-5461-5156.
12. GRAVELLE, Jane. *Tax Havens: International Tax Avoidance and Evasion*. Collingdale : DIANE Publishing, 2010. ISBN 978-14-3794-1111.
13. GREEN, Ernest - SHEARMAN, Harold. *Education for a New Society*. London : Routledge, 2011. 146 p. ISBN 97-8-041-5500-883.
14. HOLEŠOVÁ, Henrieta. *Slovensko a Európska únia. Malé a stredné podnikanie*. Bratislava : Grafis, 2003. 38 s. ISBN 80-968789-9-9.

15. KÓNYA, Istvan. *Economic Growth in Small Open Economies : Lessons from the Visegrad Countries*. Basingstoke : Palgrave Macmillan Ltd., 2018. 1. vydanie. s. 209. ISBN 978-3319-69-316-3.
16. MAMOJKA, Mojmir. *Obchodný zákonník - Veľký komentár*. Bratislava : Eurokódex, 2016. 1087 s. ISBN 9-7880-8155-0652.
17. McGEE, Robert. *The Ethics of Tax Evasion*. Dumont : Dumont Institute for Public Policy Research, 1998. 405 p. ISBN 978-09-6487-9485.
18. MILLER, Terry - KIM, Anthony. *Index of Economic Freedom 2016. Promoting Economic Opportunity and Prosperity*. New York : The Wall Street Journal, 2016. 500 s. ISBN 978-0-89195-290-9.
19. MORVAY, Karol. *Transformácia ekonomiky : skúsenosti Slovenska*. Ekonomický ústav SAV. ISBN 80-7144-143-0. 331 s.
20. MUNKERT, Michael - STUBNER, Sthephan - WULF, Torsten. *Founding a Company: Handbook of Legal Forms in Europe*. London : Springer , 2010. 89-106 s. ISBN 978-3-642-11258-4.
21. PRASAD, Vishwajeet. *Business Environment*. New Delhi : Gennext Publication, 2010. Prvé vydanie. 305 s. ISBN 978-81-908675-6-6.
22. PROSSER, Kevin - MURRAY, Rebecca. *Tax Avoidance*. London : Sweet & Maxwell, 2012. 281 p. ISBN 978-18-47037749.
23. SARSBY, Alan. *SWOT Analysis. A guide to SWOT for business studies students*. Londýn : Leadership Library, 2016. 78 s. ISBN 978-0-9932504-2-2.
24. SLÁVIK, Štefan. *Strategický manažment*. Bratislava : Sprint 2, 2013. 390 s. ISBN 978-80-89393-96-1.
25. TAIT, Gordon. *Making Sense of Mass Education*. London : Cambridge University Press, 2013. 304 p. ISBN 978-11-0766-0632.
26. TIELMANN, Viktor. *Market Entry Strategies*. München : GRIN Verlag, 2010. 28 p. ISBN 978-36-4067-2158.
27. VITURKA, Milan - HALÁMEK, Petr - KLÍMOVÁ, Viktorie. *Kvalita podnikateľského prostredí, regionální konkurenceschopnost a strategie regionálního rozvoje České republiky*. Praha : Grada Publishing, 2010. 1.vydanie. 232s. ISBN 978-80-247-3638-9.

Odborné články a štúdie zo zborníkov:

28. BOLOTOV, Ilya. Business environment in the Visegrad group 2004-2014: A ten-year perspective. In *Conference Proceedings of University of Economics in Bratislava*. Bratislava: Ekonóm, 2015. s. 97-118. ISBN: 978-80-225-4207-4.
29. BRUOTHOVÁ, Michaela. Selected Characteristics of Business Environment in Visegrad Region. In *Central European Journal of Management*. Vyd: 3. Číslo:1. Brno : Muni Press, 2016. s. 23 - 35. ISSN 2336-4890.
30. BUNO, Martin - NADANYIOVÁ, Margareta - HRAŠKOVÁ, Dagmar. The Comparison of the Quality of Business Environment in the Countries of Visegrad Group. In *Procedia Economics and Finance*. Vyd: 26. s. 423-430. ISSN: 2212-5671. [online]. [citované 01. 08. 2017]. Dostupné online na: <[https://doi.org/10.1016/S2212-5671\(15\)00826-6](https://doi.org/10.1016/S2212-5671(15)00826-6)>.
31. CENTRUM SOCIÁLNEHO DIALÓGU SR. *Analýza, monitor kvality podnikateľského prostredia v SR a konkurencie schopnosť ekonomiky*. Bratislava : Centrum vzdelávania MPSVR SR, 2014. ISBN 978-80-89757-18-3. 139 s.
32. DABROWSKI, Marek. Disinflation Strategies and their Effectiveness. In: *Center for Social and Economic Research*. ISBN 963-9241-29-6. 28 s.
33. DEBSKI, Wiesław - ŚWIDERSKI, Bartosz. An Allocation Analysis of Polish Household Savings Invested in Financial. In *Contemporary Economics*. Vol. 10. Issue 2. ISSN 2300-8814. pp. 123 – 136.
34. DIXON, William J. - BOSWELL, Terry. Dependency, Disarticulation, and Denominator Effects: Another Look at Foreign Capital Penetration. In *American Journal of Sociology*. r. 102. č. 2. s. 543-562. ISBN: 102-020-007.5.
35. DOBROVIČOVÁ, Gabriela. Vplyv medzinárodného a európskeho práva na právny poriadok Slovenskej republiky. In: *Zborník príspevkov*. Súčasť projektu VEGA č. 1/2558/05. 161 s. ISBN 9788089089673.
36. EUROPEAN CENTRE FOR INTERNATIONAL POLITICAL ECONOMY (ECIPE). FTAs and the crisis in the European car industry. In: *Policy Briefs*. č. 2. ISSN 1653-8994.
37. GERA. 2018. *Global Report 2017/2018*. GERA: Londýn, 2018. 156 s. ISBN-13: 978-1-939242-10-5.
38. GOMUŁKA, Stanisław. Poland's economic and social transformation 1989–2014 and contemporary challenges. In: *Central Bank Review*. 16. vyd., 1. číslo. ISSN 1303-0701. s. 19-23.

39. IVANOVÁ, Eva - MASÁROVÁ, Jana. Performance evaluation of the Visegrad Group countries. In: *Economic Research-Ekonomska Istraživanja*. Vyd. 31, č. 1. s. 270-289 ISSN 1848-9664.
40. KARELOVÁ, Klaudia. Comparison of the Quality of Business Environment of the V4 according to Selected Indices. In: *Forum Statisticum Slovacum*. Vol. 12. p. 24-40. ISSN 1336-7420.
41. KHODAPARASTI, Ramin Bashir. The Role Of Macroeconomic Variables In The Stock Market In Iran. In: *Polish Journal Of Management Studies*. Vol. 10, No. 2. s. 54-64. ISSN 2081-7452.
42. MYANT, Martin. Economic Transformation in the Czech Republic: A Qualified Success. In: *Europe-Asia Studies journal*. Vyd. 59., č. 3. ISSN 0966-8136. s. 431-450.
43. OECD. *OECD Economic Survey 1997*. Paris : OECD Publications Service, 1996. 198 s. ISBN 978-9-264-149-694.
44. OECD. *OECD Jobs Strategy: Fostering Entrepreneurship*. Paris : OECD Publications Service, 1998. 286 s. ISBN 926-4-163-719.
45. SVOBODOVÁ, Libuše - HEDVIČÁKOVÁ, Martina. Doing Business in the Countries of Visegrad Group. In *Procedia Economics and Finance*. Vyd. 34. s. 453-460. ISSN 2212-5671.
46. TAŞ, Nihat. Analyzing Macroeconomic Indicators of Economic Growth using Panel Data. In: *Journal of Finance and Investment Analysis*. Vol. 2, No. 3. 41-53 ISSN 2241-0996.

Odborné články a štúdie z internetu:

47. BARTOVIČOVÁ, L., KORČEKOVÁ, K. 2010. *SWOT analýza*. Semestrálna práca. [citované 25. 05. 2016]. Dostupné online na: <<https://www.euroekonom.sk/wp-content/SWOT-analza-Diplomova-praca-Bartovicova-Korcekova.pdf>>. s. 8.
48. BASSANINI, A., SCARPETTA, S. 2001. *The Driving Forces of Economic Growth: Panel Data Evidence for the OECD Countries*. OECD Economic Studies No. 33, 2001/II. [citované 17. 07. 2018]. Dostupné online: <www.oecd.org/economy/growth/18450995.pdf>.
49. BOLOTOV, I. 2015. *Comparison of Competitiveness and Business Performance in the Visegrád Group since the EU Accession*. [online]. [citované 27. 04. 2017]. Dostupné online : <<https://www.researchgate.net/publication/292945948>>.

50. DEMJANOVÁ, L. 2010. *Konkurencieschopnosť SR v rámci krajín V4 vzhľadom na vývoj podnikateľského prostredia a inovačnej aktivity podnikov*. [online]. [citované 11. 09. 2017]. Dostupné online na: <<http://www3.ekf.tuke.sk/konfera2010/zbornik/files/prispevky/DemjanovaLucia.pdf>>. 12 s.
51. EK. ÚSTAV SAV. 2009. *Analýza konkurencieschopnosti krajín V4 z pohľadu atraktivity pre PZI*. ISSN1337-5598. [online]. [citované 21. 08. 2017]. Dostupné online na: <<http://ekonom.sav.sk/uploads/journals/WP21.pdf>>. 53 s.
52. CHREN, M. 2012. *Projekt Singapur 2.0: 165 návrhov na zlepšenie kvality podnikateľského prostredia v Slovenskej republike*. [online]. [cit. 14. 08. 2018]. Dostupné online na: <<http://sulik.sk/wp-content/uploads/2013/02/165-navrhov-na-zlepsenie-kvality-podnikatelskeho-prostredia-v-slovenskej-republike.pdf>>.
53. KLAUS, V. 2006. The Economic Transformation of the Czech Republic: Challenges Faced and Lessons Learned. In: *Economic Development Bulletin*. 6. číslo. Internetový žurnál Inštitútu CATO. [online]. [citované 23. 05. 2016]. Dostupné online na: <<https://object.cato.org/sites/cato.org/files/pubs/pdf/edb6.pdf>>.

Internetové publikácie národných inštitúcií:

54. ALL-POLAND ALLIANCE OF TRADE UNIONS (OPZZ). 2018. *Opinia OPZZ do Krajowego Programu Reform 2018/2019*. [online]. [cit. 30. 06. 2018]. Dostupné online na: <<http://www.opzz.org.pl/opinie-i-analizy/polityka-gospodarcza/opinia-opzz-do-krajowego-programu-reform-2018-2019>>.
55. ASSOCIATION FOR INTERNATIONAL AFFAIRES. 2016. *V4 and the Internal Market: Benelux of the 21st Century?* [citované 23. 06. 2016]. Dostupné: <www.sfpa.sk/wp-content/uploads/2016/03/AMO_PP_V4-Internal-Market.pdf>.
56. BELANOVÁ, K. 2014. Komparácia kvality podnikateľského prostredia v krajinách Vyšehradskej štvorky s osobitným akcentom na dostupnosť finančných zdrojov. In *Národná banka Slovenska*. [online]. [citované 11. 05. 2017]. Dostupné online na: <http://www.nbs.sk/_img/Documents/_PUBLIK_NBS_FSR/Biatec/Rok2014/01-2014/03_biatec14-1_belanova.pdf>. s. 12-17.
57. FINANČNÁ SPRÁVA SLOVENSKEJ REPUBLIKY. 2018. *Sadzba dane z príjmov fyzickej osoby*. [online]. [citované 29. 07. 2018]. Dostupné online na: <<https://podpora.financnasprava.sk/103952-Sadzba-dane-z-pr%C3%ADjmov-fyzickej-osoby-z-podan%C3%A9ho-da%C5%88ov%C3%A9ho-priznania>>.
58. GLOBSEC. 2018. *GLOBSEC Tatra Summit 2018*. [online]. [citované 08. 09. 2018]. Dostupné na: <<https://www.globsec.org/projects/globsec-2018/>>.

59. HOSPODÁŘSKÁ KOMORA ČESKÉ REPUBLIKY. 2018. *Přes 75 procent podnikatelů hodnotí členství ČR v EU pozitivně. V EU by rádi viděli Srby, Černohorce, Makedonce i Ukrajince.* [citované 25. 06. 2018]. Dostupné online na: <[www.komora.cz/tiskova_zprava/ pres-75-procent-podnikatelu-hodnoti-clenstvi-cr-v-eu-pozitivne-v-eu-by-radi-videli-srby-cernohorce-makedonce-i-ukrajince/](http://www.komora.cz/tiskova_zprava/pres-75-procent-podnikatelu-hodnoti-clenstvi-cr-v-eu-pozitivne-v-eu-by-radi-videli-srby-cernohorce-makedonce-i-ukrajince/)>.
60. HOSPODÁŘSKÁ KOMORA ČESKÉ REPUBLIKY. 2018. *Účet za GDPR? Podnikatele nařízení vyjde na 25 miliard korun.* [citované 25. 06. 2018]. Dostupné online na: <https://www.komora.cz/tiskova_zprava/ucet-za-gdpr-podnikatele-narizeni-vyjde-na-25-miliard-korun/>.
61. INŠTITÚT PRE HOSPODÁRSKY A PODNIKATEĽSKÝ VÝSKUM MAĎARSKA. 2016. *The Funding of Growth Scheme and the Obstacles of Company Investment.* [online]. [cit. 30. 03. 2017]. Dostupné na: <http://gvi.hu/research_details/351/the_funding_of_growth_scheme_and_the_obstacles_of_company_investments>.
62. MH SR. 2015. *Operačný program Konkurencieschopnosť a hospodársky rast (OP KaHR).* [online]. [citované 29. 08. 2018]. Dostupné: <<https://www.mhsr.sk/uploads/files/MPIumGJ>>. 176 s.
63. MINISTERSTVO FINANCIÍ ČESKEJ REPUBLIKY. 2016. *Macroeconomic prediction.* [online]. [citované 11. 05. 2017]. Dostupné online na: <www.mfcr.cz/cs/verejny-sektor/makroekonomika/makroekonomicka-predikce/2016/makroekonomicka-predikce-listopad-2016-26616>.
64. MINISTERSTVO FINANCIÍ POLSKEJ REPUBLIKY. 2013. *Poland to get nearly EUR 106 bln from 2014-2020 EU budget pool – expected impact on the Polish economy, chances and challenges.* [online]. [citované 13. 02. 2017]. Dostupné online na: <www.msp.gov.pl/en/polish-economy/economic-news/4015,dok.html>.
65. MINISTERSTVO FINANCIÍ SR. 2016. *40. zasadnutie výboru pre makroekonomické prognózy.* [online]. [citované 15. 03. 2017]. Dostupné online na: <www.finance.gov.sk/Default.aspx?CatID=11215>.
66. MINISTERSTVO FINANCIÍ SR. 2018. *Národný program reforiem.* [online]. [cit. 29. 06. 2018]. Dostupné online na: <<http://www.finance.gov.sk/Default.aspx?CatID=5197>>.
67. MINISTERSTVO HOSPODÁRSTVA MAĎARSKA. 2015. *Convergence Programme of Hungary 2015-2018.* [online]. [citované 09. 09. 2017]. Dostupné online na: <www.kormany.hu/download/b/6b/50000/CP2015%200430_en.pdf#!DocumentBrow>.
68. MINISTERSTVO PRIEMYSLU A OBCHODU ČR. 2018. *Národní program reform.* [online]. [citované 19. 06. 2018]. Dostupné online na: <www.mpo.cz/dokument15127.html>.

69. MPSVaR SR. 2018. *Nedostatok pracovníkov v českej ekonomike sa ešte zhorší.* [citované 09. 08. 2018]. Dostupné online na: <<https://www.istp.sk/clanok/13451/nedostatok-pracovnikov-v-ceskej-ekonomike-sa-este-zhorsi>>.
70. MZV ČR. 2017. *Sektorové príležitosti pro české firmy.* [citované 29. 03. 2018]. Dostupné: <[www.mzv.cz/kualalumpur/cz/aktualni_informace/sektorove_prilezitosti_pro_ceske_1\\$1325.html?action=setMonth&year=2015&month=6&day=1](http://www.mzv.cz/kualalumpur/cz/aktualni_informace/sektorove_prilezitosti_pro_ceske_1$1325.html?action=setMonth&year=2015&month=6&day=1)>.
71. MZVaEZ SR. 2016. *Ekonomická informácia o teritóriu. Česká republika.* [online]. [citované 29. 08. 2017]. Dostupné online na: <www.mzv.sk/documents/749074/620840/Česká+republika+-+ekonomické+informácie+o+teritóriu+ Apr2016.pdf>.
72. MZVaEZ SR. 2017. *Ekonomická informácia o teritóriu. Česká republika.* [online]. [citované 29. 06. 2018]. Dostupné online na: <<https://www.mzv.sk/documents/10182/620840/Ceska+republika+-+ekonomick%C3%A9+inform%C3%A1cie+o+terit%C3%B3riu+2017.pdf>>.
73. MZVaEZ SR. 2018. *Ekonomická informácia o teritóriu. Poľská republika.* [citované 06. 07. 2018]. Dostupné online na: <www.mzv.sk/documents/10182/620840/Po%C4%B5sko+-+ekonomick%C3%A9+inform%C3%A1cie+o+terit%C3%B3riu+2017>.
74. NÁRODNÁ BANKA ČIERNEJ HORY. 2016. *Montenegro's Economy SWOT Analysis.* Podgorica: NBČH, 2016. [online]. [citované 18. 10. 2017]. Dostupné online na: <www.cb-g.org/eng/slike_i_fajlovi/fajlovi/fajlovi_publikacije/radne_studije/montenegro_economy_swot_analysis.pdf>. 22s.
75. NÁRODNÁ BANKA SLOVENSKA. 2015. *Predikcia vývoja ekonomiky Slovenska. 13th Conference of SAF.* [citované 30. 01. 2017]. Dostupné online na: <www.nbs.sk/_img/Documents/_Rozhovory/2015/Makuch_Predikcia_vyvoja_ekonomiky_Slovenska_2810_2015.pdf>.
76. PODNIKATEĽSKÁ ALIANCIA SLOVENSKA. 2016. *Prepad hodnotenia podnikateľského prostredia sa spomalil, čaká sa, či s ním nová vláda niečo urobí.* [online]. [citované 11. 10. 2017]. Dostupné online na: <<http://alianciapas.sk/wp-content/uploads/2014/11/03-IEF-koment-2014.pdf>>.
77. PODNIKATEĽSKÁ ALIANCIA SLOVENSKA. 2018. *Zlacniť elektrinu 200 najväčším odberateľom je nespravodlivé, radšej treba zastaviť dotovanie hneďouhoľných baní.* [citované 25. 06. 2018]. Dostupné online na: <<http://alianciapas.sk/zlacnit-elektrinu-200-najvacsim-odberatelom-je-nespravodlive-radsej-treba-zastavit-dotovanie-hnedouholnych-bani/>>.
78. POSLANECKÁ SNĚMOVNA. 2018. *Tisky. Navržené změny.* [citované 25. 06. 2018]. Dostupné online na: <<http://www.psp.cz/sqw/tisky.sqw?idsb=199>>.

79. SARIO. 2015. *Slovensko v porovnaní s ostatnými stredoeurópskymi krajinami*. Propagačný materiál podnikateľského prostredia Slovenskej republiky. [online]. [citované 02. 11. 2017]. Dostupné online na: <<http://www.sario.sk/sites/default/files/data/pdf/sario-invest-in-slovakia-ENG.pdf>>. 33 s.
80. SARIO. 2018. *Prečo investovať na Slovensku*. [citované 25. 06. 2018]. Dostupné online na: <<http://www.sario.sk/sk/investujte-na-slovensku/preco-investovat-na-slovensku>>.
81. SARIO. 2018. *Sektorové analýzy*. [citované 25. 06. 2018]. Dostupné online na: <<http://www.sario.sk/sk/investujte-na-slovensku/sektorove-analyzy>>.
82. SLOVAK BUSINESS AGENCY. 2017. *Globálny monitor podnikania GEM: rok 2016 na Slovensku*. [online]. [citované 15. 11. 2017]. Dostupné online: <www.sbagency.sk/globalny-monitor-podnikania-gem-rok-2015-na-slovensku#.V4ePGFLVyUn>.
83. SLOVAK BUSINESS AGENCY. 2018. *Stratégia Európa 2020 - Akčný plán pre podnikanie 2020*. [online]. [citované 14. 08. 2018]. Dostupné online na: <<http://www.sbagency.sk/strategia-europa-2020-akcny-plan-pre-podnikanie-2020>>.
84. SLOVENSKÁ LEKÁRSKA KOMORA. 2017. *Návrh na zlepšenie podnikateľského prostredia*. [online]. [citované 29. 03. 2018]. Dostupné: <https://lekom.sk/files/Pripomienkove_konania/J8G_Navrh_na_zlepsenie_podnikatelskeho_prostredia>. 19 s.
85. SLOVENSKO-POLSKÁ OBCHODNÁ KOMORA. 2015. *Ako uspieť na poľskom trhu*. [online]. [citované 21. 03. 2018]. Dostupné online: <<http://www.spok.sk/images/uploads/1321pod4.pdf>>. 33-39 s.
86. ÚRAD VLÁDY ČESKEJ REPUBLIKY. 2014. *Vliv minimální mzdy na nezaměstnanost v ČR*. [online]. [citované 25. 07. 2018]. Dostupné online: <www.vlada.cz/assets/media-centrum/aktualne/VLIV-MINIMALNI-MZDY-NA-NEZAMESTNANOST-V-CR.pdf>. 28 s.
87. ÚRAD VLÁDY MAĎARSKA (MAGYARORSZÁG KORMÁNYA). 2018. *Magyarország Konvergencia Programja 2018-2022*. [online]. [citované 19. 06. 2017]. Dostupné online na: <www.kormany.hu/download/2/c0/61000/KP2018.pdf>. 86 s.
88. ÚRAD VLÁDY SLOVENSKEJ REPUBLIKY. 2017. *Nariadenie Vlády SR č. 278/2017 Z. z.* [online]. [cit. 25. 07. 2018]. Dostupné online: <www.rokovania.sk/Rokovanie.aspx>.
89. VELVYSLANECTVO POLSKEJ REPUBLIKY V BRATISLAVE. 2016. *Economic situation in Poland*. [online]. [cit. 22. 03. 2017]. Dostupný online na: <www.bratyslawa.msz.gov.pl/sk/bilateralne_spoluprace/ekonomika/ekonomicka_situacia_v_polsku>.

90. ZDRUŽENIE PODNIKATEĽOV SLOVENSKA. 2018. *Ako bude Slovensko vyzerat' v roku 2030?* [citované 25. 06. 2018]. Dostupné online na: <<http://www.zps.sk/text-739/new>>.

Internetové publikácie medzinárodných organizácií:

91. AMNESTY INTERNATIONAL. 2017. *Amnesty International won't comply with Hungary NGO law*. [online]. [citované 29. 10. 2017]. Dostupné online na: <<http://abcnews.go.com/amp/International/wireStory/amnesty-international-comply-hungary-ngo-law-48304577>>.
92. ECB. 2017. *Bank business models at negative interest rates*. [citované 22. 06. 2018]. Dostupné online na: <<https://www.ecb.europa.eu/pub/economic-research/resbull/2017/html/ecb.rb171122.en.html>>.
93. ECB. 2018. *Monetary policy in a low interest rate environment*. Speech by Peter Praet, Member of the Executive Board of the ECB, at the Congress of Actuaries, Berlin, 6 June 2018. [citované 22. 08. 2018]. Dostupné online na: <<https://www.ecb.europa.eu/press/key/date/2018/html/ecb.sp180606.en.html>>.
94. EURACTIV. 2004. *Región V4 – nové jadro ekonomiky Európskej únie*. [online]. [citované 07. 09. 2017]. Dostupné online: <<http://euractiv.sk/analyzy/ekonomika-a-euro/region-v4-nove-jadro-ekonomiky-europskej-unie/>>.
95. EURACTIV. 2017. *Súkromné investície do vedy a výskumu rastú*. [online]. [citované 13. 08. 2018]. Dostupné online na: <<https://euractiv.sk/section/ekonomika-a-euro/news/sukromne-investicie-do-vedy-a-vyskumu-rastu/>>.
96. EURACTIV. 2018a. *Krajiny V4 sa otvárajú zahraničnej pracovnej sile. Záujem majú len o konkrétne profesie*. [citované 09. 08. 2018]. Dostupné online na: <<https://euractiv.sk/section/buducnost-eu/news/krajiny-v4-sa-otvaraju-zahranicnej-pracovnej-sile-zaujem-maju-len-o-konkretne-profesie/>>.
97. EURACTIV. 2018b. *Večná periféria? Vyšehradské krajiny v EÚ po brexite*. [citované 25. 06. 2018]. Dostupné online na: <<https://euractiv.sk/section/buducnost-eu/opinion/vecna-periferia-vysehradske-krajiny-v-eu-po-brexite/>>.
98. EURÓPSKA KOMISIA. 2015. Odporúčanie Komisie zo 6. mája 2003 týkajúce sa definície mikro, malých a stredných podnikov č. 2003/361/ES. In: *Úradný vestník Európskej únie*. L 124/36. [citované 21. 07. 2018]. Dostupné online: <<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SK/TXT/?uri=CELEX%3A32004R0364>>.
99. EURÓPSKA KOMISIA. 2015b. *Príručka pre používateľov k definícii MSP*. Luxemburg: Úrad pre vydávanie publikácií Európskej únie, 2015. 60 s. ISBN 978-92-79-45311-3.

100. EURÓPSKA KOMISIA. 2016. *European Innovation Scoreboard*. [online]. [citované 11. 02. 2017]. Dostupné online na: <http://ec.europa.eu/growth/industry/innovation/facts-figures/scoreboards/index_en.htm>.
101. EURÓPSKA KOMISIA. 2016. *Komisia v boji proti korupcii: väčšie záväzky prinesú lepšie výsledky*. Tlačová správa. [online]. [citované 12. 2. 2017]. Dostupné online na: <http://europa.eu/rapid/press-release_IP-11-678_sk.htm>.
102. EURÓPSKA KOMISIA. 2017a. *Economic situation in the EU*. [online]. [citované 11. 11. 2017]. Dostupné online: <http://ec.europa.eu/economy_finance/eu/index_sk.htm>.
103. EURÓPSKA KOMISIA. 2017b. *National Reform Programmes*. Europe 2020. [online]. [citované 19. 05. 2017]. Dostupné online na: <http://ec.europa.eu/europe2020/europe-2020-in-your-country/ireland/national-reform-programme/index_en.htm>.
104. EURÓPSKA KOMISIA. 2017d. *The European Semester 2016*. Council Recommendation. [online]. [citované 22. 01. 2018]. Dostupné: <http://ec.europa.eu/europe2020/making-it-happen/country-specific-recommendations/index_sk.htm>.
105. EURÓPSKA KOMISIA. 2018. *VAT: More flexibility on VAT rates, less red tape for small businesses*. [citované 25. 06. 2018]. Dostupné online na: <http://europa.eu/rapid/press-release_IP-18-185_en.htm>.
106. EURÓPSKA KOMISIA. 2018b. *VAT: More flexibility on VAT rates, less red tape for small businesses*. [citované 25. 06. 2018]. Dostupné online na: <http://europa.eu/rapid/press-release_IP-18-185_en.htm>.
107. EURÓPSKA KOMISIA. 2018d. *Výskum a inovácie*. [cit. 10. 07. 2018]. Dostupné online na: <https://europa.eu/european-union/topics/research-innovation_sk>.
108. EURÓPSKA KOMISIA. 2018e. *Data on taxation*. Databáza. [online]. [citované 25. 07. 2018]. Dostupné online na: <https://ec.europa.eu/taxation_customs/business/economic-analysis-taxation/data-taxation_en>.
109. EURÓPSKA KOMISIA. 2018f. *Methodology and explanatory notes*. Príloha B k Data on taxation. [online]. [citované 29. 07. 2018]. Dostupné online na: <https://ec.europa.eu/taxation_customs/sites/taxation/files/taxation_trends_report_2017_-_methodology.pdf>.
110. EURÓPSKA KOMISIA. 2018g. *What is an SME?* [citované 18. 07. 2018]. Dostupné: <http://ec.europa.eu/growth/smes/business-friendly-environment/sme-definition_en>.

111. EURÓPSKA ÚNIA. 2018b. *Economic forecast for Hungary*. [citované 13. 08. 2018]. Dostupné online na: <https://ec.europa.eu/info/business-economy-euro/economic-performance-and-forecasts/economic-performance-country/hungary/economic-forecast-hungary_en>.
112. EURÓPSKA ÚNIA. 2018a. *Economic forecast for Czech Republic* [online]. [citované 15. 08. 2018]. Dostupné online na: <https://ec.europa.eu/info/business-economy-euro/economic-performance-and-forecasts/economic-performance-country/czech-republic/economic-forecast-czech-republic_en>.
113. EURÓPSKA ÚNIA. 2018a. *European Innovation Council pilot to support 257 SMEs with €13 million*. [citované 25. 06. 2018]. Dostupné online na: <https://ec.europa.eu/info/news/european-innovation-council-pilot-support-257-smes-eu13-million-2018-apr-05_en>.
114. EURÓPSKA ÚNIA. 2018c. *Economic forecast for Slovakia*. [online]. [citované 15. 08. 2018]. Dostupné online na: <https://ec.europa.eu/info/business-economy-euro/economic-performance-and-forecasts/economic-performance-country/slovakia/economic-forecast-slovakia_en>.
115. EURÓPSKY PARLAMENT. 2016. *Involvement of independent fiscal bodies in the 2014-16*. Briefing. Directorate-General for Internal Policies, Economic Governance Support Unit. [online]. [cit. 26. 07. 2017]. Dostupný online na: <[www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2016/587359/IPOL_BRI\(2016\)587359_EN.pdf](http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2016/587359/IPOL_BRI(2016)587359_EN.pdf)>.
116. EURÓPSKY PARLAMENT. 2017. *Vysielanie pracovníkov v EÚ. Základné fakty a reforma pravidiel*. [citované 25. 06. 2018]. Dostupné online na: <www.europarl.europa.eu/news/sk/headlines/society/20171012STO85930/vysielanie-pracovnikov-v-eu-zakladne-fakty-a-reforma-pravidiel-infografika>.
117. EUROSTAT. 2018. *Metodika a numerické spracovanie SWOT analýzy*. [citované 25. 08. 2018]. Dostupné online na: <<https://www.euroekonom.sk/wp-content/SWOT-analyza-numericke-vyhodnotenie-phsrliptov2008.pdf>>.
118. GEDI. 2016. *Správa GEI 2016*. [online]. [citované 01. 06. 2017]. Dostupné online na: <www.ifuturo.org/documentacion/Global-Entrepreneurship-Index-2016.pdf>.247s.
119. GEDI. 2016. *Správa GEI 2018*. [online]. [citované 25. 05. 2018]. Dostupné online na: <<https://thegedi.org/research/gedi-index/>>.
120. GEM CONSORTIUM. 2016. *Country Profiles*. [online]. [citované 15. 11. 2017]. Dostupné online na: <www.gemconsortium.org/country-profile>.
121. GEM. 2018. *Global Entrepreneurship monitor*. [online]. [citované 14. 09. 2018]. Dostupné online na: <<https://www.gemconsortium.org/report/50012>>.

- 122.GREENPEACE. 2015. *Poland: Europe's most polluted country in trouble with the EU but still won't clean up coal*. [online]. [citované 16. 04. 2017]. Dostupné online na: <<http://energydesk.greenpeace.org/2015/06/25/polands-smog-crisis-europes-most-polluted-country-in-trouble-with-the-eu-but-wont-cut-coal-emissions/>>.
- 123.HERITAGE FOUNDATION. 2017. *Index ekonomickej slobody*. [online]. [citované 22. 10. 2017]. Dostupné online na: <<http://www.heritage.org/index/ranking>>.
- 124.INŠTITÚT PRE HOSPODÁRSKY A PODNIKATEĽSKÝ VÝSKUM. 2016. *The Funding of Growth Scheme and the Obstacles of Company Investment*. [online]. Dostupné online: <http://gvi.hu/research_details/351/the_funding_of_growth_scheme_and_the_obstacles_of_company_investments>.
- 125.McKINSEY. 2015. *Poland 2025: Europe's new growth engine*. [online]. [citované 03. 11. 2017]. Dostupné online na: <<https://www.mckinsey.com/global-themes/europe/how-poland-can-become-a-european-growth-engine>>. 96 s.
- 126.MMF. 2016. *EconStats*. World Economic Outlook Data. Database. [online]. [citované 01. 12. 2017]. Dostupné online na: <www.econstats.com/weo/V014.htm>.
- 127.MMF. 2018. *IMF International financial statistics*. [online]. [citované 21. 06. 2018]. Dostupné online na: <<http://elibrary-data.imf.org>>.
- 128.MOODY'S ANALYTICS. 2010. *Summary of SWOT Analysis For Economic Development*. [online]. [citované 17. 05. 2017]. Dostupné online na: <<https://www.leg.state.nv.us/Interim/75th2009/Exhibits/NevadaVisionStakeholders/E031210C.pdf>>.
- 129.NUMBEO. 2017. *Database for Cost of living, Health Care, Pollution, Traffic Data*. Database of user contributed data. [online]. [citované 18. 05. 2017]. Dostupné online na: <www.numbeo.com/cost-of-living/>.
- 130.OECD. 2016. *OECD Stats. Average Annual Wages*. [online]. [citované 22. 03. 2017]. Dostupné: <https://stats.oecd.org/Index.aspx?DataSetCode=AV_AN_WAGE#>.
- 131.OECD. 2017. *Mitigating the negative economic impact of Brexit*. [online]. [citované 07. 11. 2017]. Dostupné online na: <<https://oecdecoscope.wordpress.com/2017/10/17/mitigating-the-negative-economic-impact-of-brexit/>>.
- 132.OECD. 2018. *Hungary - Economic forecast summary (May 2018)*. [citované 13. 08. 2018]. Dostupné online na: <<http://www.oecd.org/hungary/hungary-economic-forecast-summary.htm>>.
- 133.OECD. 2018b. *Automation, skills use and training*. OECD Social, Employment and Migration Working Papers No. 202. JT03428260. [citované 25. 08. 2018]. Dostupné

online na: <www.oecd-ilibrary.org/docserver/2e2f4eea-en.pdf?expires=1537252544&id=id&accname=guest&checksum=C3688052671B69C1B84FB97F4F0E7C36>.

134. PETERS, E. 2018. *Understanding V4 & Russian Energy Markets, the Effect of EU Sanctions, and the Future of Central European Energy Security*. [citované 13. 08. 2018]. Dostupné online na: <www.ajtk.hu/researchblog/217/understanding-v4_-russian-energy-markets_-the-effect-of-eu-sanctions_-and-the-future-of-central-european-energy-security/euobserver.com/energy/131605>.
135. POLSKÝ INŠTITÚT PRE MEDZINÁRODNÉ VZŤAHY. 2016. *V4 Goes Global: Exploring Opportunities and Obstacles in the Visegrad Countries' Cooperation with Brazil, India, China and South Africa*. 89 s. ISBN 978-83-64895-73-9.
136. RADA EÚ. 2018. *VAT minimum standard rate set permanently at 15%*. Tlačová správa. [online]. [citované 25. 06. 2018]. Dostupné online na: <www.consilium.europa.eu/en/press/press-releases/2018/06/22/vat-minimum-standard-rate-set-permanently-at-15/>.
137. SVETOVÁ BANKA. 2016. *Doing Business 2016. Meranie regulačnej kvality a efektivity*. Washington: Publishing and Knowledge Division of The World Bank, 2015. 13. vydanie. 348 s. ISBN: 978-1-4648-0668-1.
138. SVETOVÁ BANKA. 2017. *Doing Business 2017. Rovnaké príležitosti pre všetkých*. Washington: Publishing and Knowledge Division of The World Bank, 2016. 14. vydanie. 356 s. ISBN: 978-1-4648-0984-2.
139. SVETOVÁ BANKA. 2018a. *Doing Business 2018 Report. Reformy pre nové pracovné miesta*. 15. vydanie. [online]. [citované 22. 05. 2018]. Dostupné online na: <<http://espanol.doingbusiness.org/~/WBG/DoingBusiness/Documents/Annual-Reports/English/DB2018-Full-Report.pdf>>.
140. TRANSPARENCY INTERNATIONAL. 2016. *Index vnímania korupcie 2016*. [online]. [citované 09. 11. 2017]. Dostupné online na: <http://www.transparency.org/cpi2015#downloads>. 20 s.
141. VYŠEHRADSKÁ SKUPINA. 2017. *V4 + Egypt Joint Statement*. [online]. [citované 29. 07. 2018]. Dostupné online na: <www.visegradgroup.eu/v4-egypt-joint-statement>.

Databázy národných a medzinárodných organizácií:

142. COUNTRY ECONOMY. 2018. *NMW - National Minimum Wage*. Databáza. [online]. [citované 12. 07. 2018]. Dostupné online: <<https://countryeconomy.com/national-minimum-wage>>.

- 143.EURÓPSKA KOMISIA. 2017c. *European Economic Forecast*. Institutional Paper 020. Luxembourg: Publications Office of the European Union, 2016. p 70-71. ISBN 978-92-79-54315-9.
- 144.EURÓPSKA KOMISIA. 2018c. *European Economic Forecast*. Institutional Paper 077. Luxembourg: Publications Office of the European Union, 2018. 208 pp. ISBN 978-92-79-77458-4.
- 145.EUROSTAT. 2017a. *GDP Indices*. Database. [online]. [citované 04. 06. 2018]. Dostupné online na: <http://ec.europa.eu/eurostat/statisticsexplained/index.php/GDP_per_capita,_consumption_per_capita_and_price_level_indices>.
- 146.EUROSTAT. 2017b. *Unemployment rates, seasonally adjusted, February 2017 (%)*. [online]. [citované 18. 05. 2017]. Dostupné online na: <[http://ec.europa.eu/eurostat/statisticsexplained/index.php/File:Unemployment_rates,_seasonally_adjusted,_February_2017_\(%25\)_F2.png](http://ec.europa.eu/eurostat/statisticsexplained/index.php/File:Unemployment_rates,_seasonally_adjusted,_February_2017_(%25)_F2.png)>.
- 147.EUROSTAT. 2017c. *Your Key to European Statistics*. Database of Macroeconomic Indicators (DataTree). [online]. [citované 29. 09. 2017]. Dostupné online na: <http://ec.europa.eu/eurostat/data/database?node_code=tsdec310>.
- 148.EUROSTAT. 2017d. *GDP per capita in PPS*. [online]. [citované 29. 09. 2017]. Dostupné online na: <<http://ec.europa.eu/eurostat/tgm/table.do?tab=table&init=1&language=en&pcode=tec00114&plugin=1>>.
- 149.EUROSTAT. 2018a. *Unemployment statistics*. Databáza. [citované 22. 06. 2018]. Dostupné online na: <http://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/Unemployment_statistics>.
- 150.EUROSTAT. 2018b. *Your Key to European Statistics*. Database of Macroeconomic Indicators (DataTree). [online]. [citované 09. 06. 2018]. Dostupné online na: <http://ec.europa.eu/eurostat/data/database?node_code=tsdec310>.
- 151.EUROSTAT. 2018c. *Wages, Salaries, Labour Costs*. Databáza. [online]. [citované 25. 07. 2018]. Dostupné: <http://ec.europa.eu/eurostat/data/database?node_code=ilc_mdmd01>.
- 152.MINISTERSTVO PÔDOHOSPODÁRSTVA USA. 2008. *SWOT Analysis: A Tool for Making Better Business Decisions*. [online]. [citované 17. 05. 2018]. Dostupné online na: <https://books.google.sk/books?id=NkYLbgFrPZYC&printsec=frontcover&hl=sk&source=gbs_ge_summary_r&cad=0#v=onepage&q&f=false>.
- 153.OECD STAT. 2017. *Labour*. Databáza. [online]. [citované 23. 07. 2018]. Dostupné online: <https://stats.oecd.org/Index.aspx?DataSetCode=AV_AN_WAGE>.

154. STUDIA COMMERCIALIA BRATISLAVENSIA. 2015. *Porovnanie vybraných indikátorov podnikateľského prostredia v rámci krajín V4 so zameraním na trh práce, vzdelávanie a inovácie*. č. 29 (1/2015), ročník 8. s. 112-122.
155. SVETOVÁ BANKA. 2018b. *GDP growth (annual %)*. Databáza. [online]. [citované 12. 05. 2018]. Dostupné na: <<https://data.worldbank.org/indicator/GDP.MKTP.KD.ZG>>.
156. SVETOVÁ BANKA. 2018c. *Trade (% of GDP)*. World Development Indicators. DataBank. [online]. [citované 12. 06. 2018]. Dostupné online na: <<http://data.worldbank.org/indicator/NE.TRD.GNFS.ZS>>.
157. SVETOVÉ EKONOMICKÉ FÓRUM. 2017. *Správa o globálnej konkurencieschopnosti 2017-2018*. Ženeva: World Economic Forum, 2016. 393 s. ISBN-13: 978-1-944835-11-8.
158. ŠSTATISTICKÝ ÚRAD ČESKEJ REPUBLIKY. 2018. *Databáze zahraničního obchodu*. [citované 06. 07. 2018]. Dostupné online na: <<https://apl.czso.cz/pll/stazo/STAZO.STAZO>>.
159. ŠSTATISTICKÝ ÚRAD MAĎARSKA. 2018. *EUR value and value indices of external trade in goods by main partner countries*. Databáza. [citované 06. 07. 2018]. Dostupné online na: <https://www.ksh.hu/docs/eng/xstadat/xstadat_annual/i_qkt020d.html>.
160. ŠSTATISTICKÝ ÚRAD SLOVENSKEJ REPUBLIKY. 2018. *Štruktúra zahraničného obchodu podľa krajín v tis. EUR (FOB/FOB) (1997 - 2015)*. [citované 06. 07. 2018]. Dostupné online na: <http://www.statistics.sk/pls/elisw/objekt.send?uic=3325&m_sso=5&m_so=29&ic=78>.
161. TRADING ECONOMICS. 2016. *Nezamestnanosť mladých na Slovensku 1998-2016*. [cit. 02. 06. 2017]. Dostupné online na: <<http://www.tradingeconomics.com/slovakia/youth-unemployment-rate>>.
162. UNCTAD. 2017. *FDI Statistics. Database of Foreign Direct Investment*. [online]. [citované 17. 09. 2017]. Dostupné online na: <<http://unctad.org/en/Pages/DIAE/FDI%20Statistics/FDI-Statistics.aspx>>.
163. UNCTAD. 2017. *Merchandise: Trade value, volume, unit value, terms of trade indices and purchasing power index of exports, annual, 1980-2016*. [citované 17. 09. 2017]. Dostupné : <<http://unctadstat.unctad.org/TableView/tableView.ReportId=16421>>.
164. UNITED NATIONS. 2003. *Population, Education and Development. The Concise Report*. New York: United Nations, 2003. 33 p. ISBN: 92-1-151382-0.
165. WORLD BANK. 2016. *Doing Business 2016. Measuring the Regulatory Quality and Efficiency*. Washington: Publishing and Knowledge Division of The World Bank, 2016. 348 pp. ISBN: 978-1-4648-0668-1.

166. WORLD ECONOMIC FORUM. 2016. *Global Competitiveness Report 2016-2017*. Geneva: World Economic Forum, 2016. 400 p. ISBN-13: 978-1-944835-04-0.
167. WORLD ECONOMIC FORUM. 2017. *Global Competitiveness Report 2017-2018*. Geneva: World Economic Forum, 2017. 381 p. ISBN-13: 978-1-944835-11-8.
168. WORLD ECONOMIC FORUM. 2017. *Methodology and Computation of the Global Competitiveness Index 2017–2018*. [citované 13. 08. 2018]. Dostupné online na: <www3.weforum.org/docs/GCR2017-2018/04Backmatter/TheGlobalCompetitivenessReport2017%E2%80%932018AppendixA.pdf>.

Iné zdroje:

- 169.5 MINUTES ECONOMIST. 2018. *What is Economic Performance Index (EPI)*. [online]. [citované 22. 05. 2018]. Dostupné online na: <<https://5minuteeconomist.com/what-is-economic-performance-index-epi.html>>.
170. BARTOVIC, V., SZEMLÉR, T., TOPOROWSKI, P. & GABRIŽOVÁ, Z. 2014. *The EU Budget seen from the V4 Papers based on the presentations of the expert workshop held in Budapest, 19 June 2014*. [cit. 08. 08. 2018]. Dostupné online na: <www.europeum.org/data/articles/the-eu-budget-seen-from-the-v4.pdf>.
171. BBC. 2017. *EU referendum: Is Brexit bad news for Poland?*. [cit. 29. 06. 2018]. Dostupné online na: <<https://www.bbc.com/news/world-europe-36620886>>.
172. BEŇOVÁ, N. a kol. 2010. *SWOT analýza*. [cit. 22. 08. 2018]. Dostupné online na: <https://is.stuba.sk/lide/clovek.pl?zalozka=13;id=1766;studium=63507;zp=19156;download_prace=1;lang=sk>.
173. BRATISLAVKÝ SAMOSRPÁVNÝ KRAJ. 2016. *Podnikatelia hodnotili 25-ročné podnikateľské prostredie*. Správa v tlači. [citované 16. 10. 2017]. Dostupné online na: <<http://www.region-bsk.sk/clanok/aktualne-spravy-podnikatelia-hodnotili-25-rocne-podnikatelske-prostredie.aspx>>.
174. BROCKOVÁ, K. 2014. *Súčasný trendy a perspektívy vo vývoji obchodných a investičných vzťahov medzi Čínou a krajinami V4*. Projekt Fakulty medzinárodných vzťahov Ekonomickej univerzity v Bratislave podporený grantom Medzinárodného vyšehradského fondu. [online]. [citované 08. 11. 2017]. Dostupné na internete: <<https://fmv.euba.sk/en/veda-a-vyskum/projekty/current-projects/58-international-projects/113-current-trends-and-perspectives-in-development-of-china-v4investment>>.
175. BUSINESS STANDARD. 2018. *TEA seeks FTAs with EU, US to counter Chinese threat in export*. [citované 25. 06. 2018]. Dostupné online na: <https://www.business-standard.com/article/pti-stories/tea-seeks-ftas-with-eu-us-to-counter-chinese-threat-in-export-118061401205_1.html>.

176. BYRNE, A. 2015. 'Orbanomics' confounds critics as Hungary's economy recovers. In *Financial Times*. [online]. [cit. 10. 07. 2017]. Dostupný online na: <www.ft.com/content/027eaf9a-05e9-11e5-b676-00144feabdc0?mhq5j=e3>.
177. DAILY NEWS HUNGARY. 2016. *Hungary Joins OECD Corporate Anti-Tax Evasion Initiative*. Press article. Economy Section. [online]. [citované 26. 05. 2017]. Dostupné online na: <www.dailynewshungary.com/hungary-joins-oecd-corporate-anti-tax-evasion-initiative/>.
178. DELOITTE. 2017. *Czech Economic Outlook for 2018*. [citované 25. 06. 2018]. Dostupné online na: <www2.deloitte.com/content/dam/Deloitte/cz/deloitte-analytics/Czech-Economic-Outlook-for-2018.pdf>.
179. DÔVERA. 2018. *Odvody od januára 2018*. [online]. [citované 27. 07. 2018]. Dostupné online: <www.dovera.sk/platitel/tema-odvody-na-zdravotne-poistenie/a1860/odvody-od-januara-2018>.
180. DW. 2018. *EU firms worried about China's tough business environment, trade tensions*. [citované 25. 06. 2018]. Dostupné online na: <<http://www.dw.com/en/eu-firms-worried-about-chinas-tough-business-environment-trade-tensions/a-44329737>>.
181. ETREND. 2018b. *Ekologické poľnohospodárstvo v EÚ rastie, zamestnanosť v agrozorte klesá*. [citované 25. 06. 2018]. Dostupné online na: <www.etrend.sk/ekonomika/ekologicke-polnohospodarstvo-dostava-v-polsku-zelenu.html>.
182. ETREND. 2018a. *BMW si vybralo pre nový závod Maďarsko pred Slovenskom*. [citované 13. 08. 2018]. Dostupné online: <www.etrend.sk/auto/bmw-investuje-miliardu-eur-do-novej-tovarne-v-madarsku.html>.
183. EUROPEAN FUNDING GUIDE. 2014. *Higher Education in Poland*. [citované 22. 06. 2018]. Dostupné online na: <<http://www.european-funding-guide.eu/articles/funding-overview/higher-education-poland>>.
184. EUROPEAN LEADERSHIP NETWORK. 2017. *Brexit and its Impact on British-Polish Relations*. [citované 22. 06. 2018]. Dostupné online na: <https://stats.oecd.org/Index.aspx?DataSetCode=AV_AN_WAGE>.
185. FAŠIANG, T. 2012. *Vzťah vybraných ekonomických ukazovateľov k vývoju mediálnych výdavkov v segmente nešpecializovaného maloobchodu*. [cit. 22. 05. 2018]. Dostupné online na: <<https://www.communicationtoday.sk/download/1/2012/Fasiang%20-%20CT%201-2012.pdf>>.
186. FORBES. 2017. *The World's 5 Happiest Countries Do Not Have A National Minimum Wage*. [online]. [citované 26. 07. 2018]. Dostupné online: <www.forbes.com/sites/timworstall/2017/03/20/the-worlds-5-happiest-countries-do-not-have-a-national-minimum-wage/#49ed24c42317>.

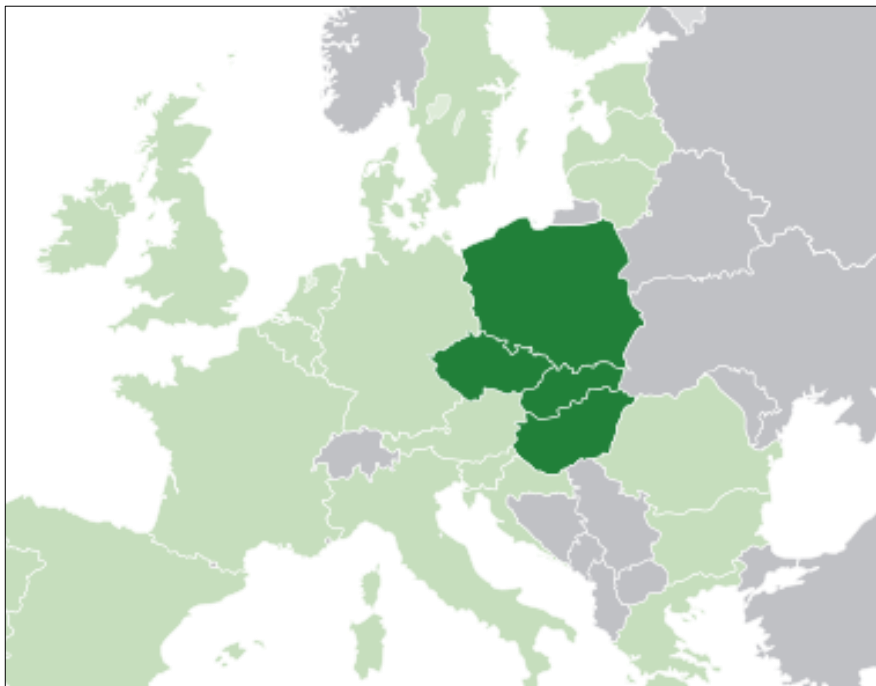
- 187.HOSPODÁRSKE NOVINY. 2016. *Nie je korupcia ako korupcia*. [citované 13. 08. 2018]. Dostupné online na: <<https://finweb.hnonline.sk/komentare-a-analyzy/839613-nie-je-korupcia-ako-korupcia>>.
- 188.HOSPODÁRSKE NOVINY. 2017. *Stimul získajú firmy, ktoré investujú viac do výskumu*. [online]. [citované 15. 08. 2018]. Dostupné online na: <<https://finweb.hnonline.sk/ekonomika/978341-stimul-ziskaju-firmy-ktore-investuju-viac-do-vyskumu>>.
- 189.JANČÍKOVÁ, Eva. 2018. Rozhovor s docentkou na Katedre medzinárodných ekonomických vzťahov a hospodárskej diplomacie na Fakulte medzinárodných vzťahov Ekonomickej univerzity v Bratislave dňa 5. 4. 2018.
- 190.KÖNYVELŐZÓNA. 2018. *Legfontosabb 2018. évi adóváltozásokról távirati stílusban*. [online]. [citované 27. 07. 2018]. Dostupné online: <<https://konyvelozona.hu/legfontosabb-2018-evi-adovaltozasokrol-tavirati-stilusban/>>.
- 191.KPMG. 2017. Hungary. *Taxation of international executives*. [online]. [citované 27. 07. 2018]. Dostupné online: <<https://home.kpmg.com/xx/en/home/insights/2011/12/hungary-other-taxes-levies.html>>.
- 192.KPMG. 2018. *Přijde část investičních fondů o daňové zvýhodnění?* [online]. [citované 25. 06. 2018]. Dostupné online na: <<https://danovky.cz/cs/prijde-cast-investicnich-fondu-o-danove-zvyhodneni>>.
- 193.KRYTYKA POLITYCZNA Y EUROPEAN ALTERNATIVES. 2017. *How Many Doctors are Missing from the Hungarian Health Care System?* citované 15. 05. 2017]. Dostupné online na: <<http://politicalcritique.org/cee/hungary/2017/health-care-hungary-doctors/>>.
- 194.LESTYÁNSZKY, Á. (2015). Hungarian health care workers earn 1/10th that of their western counterparts. In *The Budapest Beacon*. [online]. [cit. 2017-01-29]. Dostupné online na: <<http://budapestbeacon.com/public-policy/hungarian-health-care-workers-earn-110th-that-of-their-western-counterparts/20371>>.
- 195.M2B. 2017. *J.s.a. - výhody jednoduchej spoločnosti na akcie a prečo si ju založiť*. [citované 21. 12. 2017]. Dostupné online: <<https://m2b.sk/blog/j-s-a-vyhody-jednoduchej-spolocnosti-na-akcie-a-preco-si-ju-zalozit>>.
- 196.NEW YORK TIMES. 2018. How Viktor Orban Bends Hungarian Society to His Will. [online]. [citované 29. 08. 2018]. Dostupné online na: <<https://www.nytimes.com/2018/03/27/world/europe/viktor-orban-hungary.html>>.
- 197.OECD. 2010. *The OECD–Eurostat Entrepreneurship Indicators Programme*. [online]. [citované 14. 08. 2018]. Dostupné online na: <<https://www.oecd.org/mena/competitiveness/44935589.pdf>>.

- 198.OECD. 2018. *The OECD-Eurostat Entrepreneurship Indicators Programme (EIP): background information*. [online]. [citované 14. 08. 2018]. Dostupné online na: <<http://www.oecd.org/industry/business-stats/theentrepreneurshipindicatorsprogrammeeipbackgroundinformation.htm>>.
- 199.OSBORNE, S. 2017. Brexit hits European car sales: German economic fears as demand drops in UK. In: *Express*. [online]. [citované 29. 06. 2018]. Dostupné online: <www.express.co.uk/news/world/867433/brexit-news-european-car-sales-fall-uk-demand-low-german-manufacturers-economic-fears>.
- 200.PILKOVÁ, A. & REHÁK, J. 2014. *GEM a GEDI v kontexte Slovenskej republiky*. [online]. [citované 16. 09. 2016]. Dostupné online na: <<http://www.strategia-podnikanie.sk/media/Globalny.pdf>>.
- 201.PODNIKAM.SK 2014. *Ako na podnikanie v Poľsku*. Článok v médiách. [online]. [citované 21. 12. 2017]. Dostupné online: <<https://podnikam.webnoviny.sk/ako-na-podnikanie-v-polsku/>>.
- 202.PROSPECTUM. 2016. *Právne formy podnikania v Poľsku*. Článok v médiách. [online]. [citované 21. 03. 2018]. Dostupné online: <www.prospectum.sk/10,Pravne_formy_podnikania_v_Polsku.html>.
- 203.REUTERS. 2018. *Don't cross our civil rights red lines, Merkel ally warns Orban*. [online]. [citované 04. 09. 2018]. Dostupné online na: <www.reuters.com/article/us-europe-hungary-cdu/dont-cross-our-civil-rights-red-lines-merkel-ally-warns-orban-idUSKCN1IT19X>.
- 204.REUTERS. 2018. *Hungarian central bank holds rates with low inflation in mind*. [citované 22. 03. 2018]. Dostupné online na: <<https://www.reuters.com/article/hungary-rates-idUSL8N1K52TV>>.
- 205.SAKÁL, P. – HRDINOVÁ, G. 2010. SWOT analýza. Semetrálny projekt MTF STU. [online]. [citované 04. 08. 2018]. Dostupné online na: <<https://mail.google.com/mail/u/0/#search/swot/FMfcgxvwzlhCVBpPNSwgqSqLFNlzTGzn?compose=DmwnWstvLCgnMgvRpJtJGWTmKjJhvlGjXhkpVfHfHPtxRwvKtdpwKnzMzDqvQMfpqDHRbJcCdLv&projector=1&messagePartId=0.1>>.
- 206.SEVEROČESKÝ DENÍK. 2017. *Práce i pro Čechy? V blízkosti českých hranic Daimler staví továrnu pro elektromobily*. [citované 25. 08. 2018]. Dostupné online: <www.severoceskydenik.cz/kauzy/prace-i-pro-cechy-v-blizkosti-ceskych-hranic-daimler-stavi-tovarnu-pro-elektromobily.html>.

- 207.SK PRES. 2016. *Slovakia and the EU. History and economy*. [citované 21. 03. 2018]. Dostupné online na: <<http://www.eu2016.sk/en/slovakia-and-the-eu/visit-slovakia/history-and-economy>>.
- 208.TASR. 2017. *Budúcnosť EÚ a príspevok V4 k nej dominovali prvému dňu Tatra Summitu*. [online]. [citované 08. 11. 2017]. Dostupné: <www.teraz.sk/ekonomika/tatra-summit-2017-prvy-den-eu-v4/289000-clanok.html>.
- 209.THE GUARDIAN. 2018. *Trump escalates trade war rhetoric with threat to tax Europe-made cars*. [citované 25. 06. 2018]. Dostupné online na: <www.theguardian.com/us-news/2018/mar/03/trump-escalates-trade-war-threat-tax-eu-cars>.
- 210.VISEGRAD FUND. 2018. *Grants*. Oficiálna webová stránka. [citované 23. 06. 2018]. Dostupné: <www.visegradfund.org/archive/results/visegrad-university-studies-grants/>.

Prílohy

Príloha A –Územie vyšehradského regiónu



Prameň: Oficiálna webová stránka Vyšehradskej skupiny, 2017 (<http://www.visegradgroup.eu/>).

Príloha B – Údaje pre výpočet získaných bodov krajín V4 v šiestich indexoch 2018 (v %)

			PL	SK	H
1. GEM	1	Dostupnosť financií na podnikanie	56,78	54,00	44,11
	2	Vládna podpora podnikania	49,78	34,89	30,11
	3	Daňové zaťaženie a byrokracia	32,78	29,89	26,89
	4	Vládne programy na podnikanie	44,33	36,78	33,33
	5	Podnikateľské vzdelanie v škole	25,11	36,78	26,00
	6	Podnikateľské kurzy a tréningy	48,67	51,67	47,78
	7	Transfer vedy a výskumu	38,22	34,33	39,90
	8	Obchodná a právna infraštruktúra	54,33	57,67	48,44
	9	Dynamika vnútorného trhu	73,33	49,67	60,56
	10	Zaťaženie vnútorného trhu (bariéry vstupu)	48,89	43,44	42,11
	11	Fyzická infraštruktúra	78,00	75,78	67,89
	12	Kultúrne a sociálne normy	49,33	36,33	35,56
		Priemer	49,96	45,10	41,89

			PL	SK	H	CZ
2. GEI	1	Vnímanie príležitostí	39,00	19,00	27,00	32,00
	2	Start up zručností	88,00	64,00	50,00	60,00
	3	Znášanie rizika	38,00	54,00	50,00	57,00
	4	Internetové zručnosti	67,00	87,00	58,00	48,00
	5	Podpora od verejnosti	52,00	32,00	42,00	11,00
	6	Príležitosti pre začiatočníkov	26,00	31,00	49,00	48,00
	7	Vstrebanie technológií	35,00	53,00	54,00	67,00
	8	Ľudský kapitál	45,00	39,00	49,00	28,00
	9	Konkurencieschopnosť	49,00	31,00	38,00	48,00
	10	Inovácie produktov	68,00	56,00	32,00	60,00
	11	Inovácie procesov	44,00	55,00	44,00	77,00
	12	Vysoký rast podniku	70,00	67,00	58,00	60,00
	13	Internacionalizácia	93,00	100,00	81,00	98,00
	14	Rizikový kapitál	60,00	78,00	36,00	61,00
		Priemer	55,29	54,71	47,71	53,93

			PL	SK	H	CZ
3. DB	1	Začatie podnikania	82,78	86,95	87,6	87,44
	2	Stavebné povolenia	75,16	67,82	67,93	62,77
	3	Zapojenie do elektrickej siete	81,35	80,31	63,26	90,33
	4	Registrácia nehnuteľnosti	76,49	91,00	80,09	79,68
	5	Prístup k úverom	75,00	65,00	75,00	70,00
	6	Ochrana investorov	61,67	53,33	50,00	58,33
	7	Dane	79,42	79,88	71,49	79,26
	8	Cezhraničný obchod	100,00	100,00	100,00	100,00
	9	Vynútiteľnosť plnenia zmlúv	63,44	58,63	73,75	58,21
	10	Riešenie insolventnosti	77,71	66,08	54,75	76,69

	Priemer	77,30	74,90	72,39	76,27
--	----------------	--------------	--------------	--------------	--------------

			PL	SK	H	CZ
4. GCI	1	Inštitúcie	54,29	50,00	50,00	60,00
	2	Vhodná infraštruktúra	67,14	61,43	62,86	65,71
	3	Stabilná makroekonomická sústava	74,29	77,14	72,86	88,57
	4	Dobré zdravie a primárne vzdelanie	88,57	87,14	80,00	91,43
	5	Vyššie vzdelanie a odborná príprava	71,43	64,29	61,43	74,29
	6	Efektivita trhu tovarov	65,71	64,29	62,86	67,14
	7	Efektivita trhu práce	58,57	57,14	60,00	64,29
	8	Rozvinuté finančné trhy	60,00	65,71	61,43	68,57
	9	Využitie výhod z existujúcich technológií	70,00	72,86	72,86	78,57
	10	Využitie výhod z veľkosti trhu	74,29	58,57	61,43	64,29
	11	Výroba nových produktov (moderné procesy)	58,57	60,00	52,86	65,71
	12	Inovácie	48,57	47,14	48,57	55,71
		Priemer	63,62	61,76	60,17	68,26

			PL	SK	H	CZ
5. EF	1	Vlastnícke práva	61,80	68,20	57,60	73,00
	2	Efektívnosť súdov	56,60	38,80	57,10	57,90
	3	Vládna integrita	50,90	38,80	36,40	51,10
	4	Daňové zaťaženie	75,90	78,90	78,60	82,90
	5	Vládne výdavky	47,80	44,30	29,40	48,60
	6	Fiškálna situácia (zdravie)	81,50	84,90	82,40	96,20
	7	Sloboda podnikania	67,20	63,90	61,80	72,50
	8	Sloboda pracovnej sily	63,90	54,00	68,70	76,80
	9	Peňažná sloboda	85,00	81,00	91,60	85,20
	10	Sloboda obchodu	86,90	86,90	86,90	86,90
	11	Sloboda investícií	75,00	75,00	80,00	80,00
	12	Finančná sloboda	70,00	70,00	70,00	80,00
		Priemer	68,54	65,39	66,71	74,26

			PL	SK	H	CZ
6. CPI	1	Svetové ekonomické fórum EOS	52,00	32,00	35,00	48,00
	2	IMD Správa svetovej konkurencieschopnosti	60,00	35,00	33,00	49,00
	3	Nadácia Bertelsmann SGI	62,00	53,00	35,00	62,00
	4	Svetový projekt spravodlivosti ROL	63,00		39,00	61,00
	5	PRS Medzinárodný sprievodca rizík krajiny	56,00	50,00	50,00	50,00
	6	Variácie demokratických projektov	64,00	51,00	51,00	61,00
	7	Economist Intelligence Unit	55,00	55,00	55,00	55,00
		Priemer	58,86	46,00	42,57	55,14

Konečné poradie vo všetkých indexoch (priemer priemerov)			2.	3.	4.	1.
			62,26	57,98	55,24	65,57

Prameň: Vlastné spracovanie autorky na základe údajov z Kapitoly 3.

Príloha C – Komparácia cien vybraných produktov v krajinách V4*

P. č.	Produkt	CZ	H	PL	SK	ø V4	Najvyššia cena
1	McMeal	0	1	0	1	4,54	SK
2	Pepsi	1	0	0	1	0,98	SK
3	Mlieko	0	1	0	1	0,64	SK
4	Chlieb	1	1	0	1	0,7	SK
5	Vajcia	0	1	1	1	1,47	SK
6	Kuracie prsia	1	0	0	1	4,56	CZ
7	Marlboro cigarety	0	1	0	1	3,48	H
8	VW Golf 1,4 90 kW	1	1	0	0	15,73	H
9	Benzín (1l)	0	0	0	1	1,1	SK
10	Energie	0	0	0	1	151,66	SK
11	Prenájom 1-izbového bytu mimo centra	1	0	0	1	301,66	SK
12	Cena apartmánu mimo centra (za 1 km ²)	1	0	1	1	1 170,91	CZ
Drahší produkt ako ø V4		6x	6x	2x	11x		
Najvyššia cena v rámci V4		2x	2x	0x	8x		

*0 znamená lacnejší produkt v krajine ako je priemer V4 (ø V4), 1 znamená drahší produkt.

Prameň: Vlastný výpočet autorky na základe Tabuľky 15 – Náklady na živobytie.

Príloha D - Vzorce pre výpočet Analýzy konkurenčnej pozície krajín V4 na základe 18 determinantov kvality podnikateľského prostredia v roku 2014

	A	B	C	D	E	F
1		Ukazovateľ (2017)				
2	1	Rast HDP	C2	D2	E2	F2
3	2	Nominálny HDP	C3	D3	E3	F3
4	3	Nominálny HDP p. c.	C4	D4	E4	F4
5	4	Miera nezamestnanosti	C5	D5	E5	F5
6	5	Miera nezamestnanosti mladých	C6	D6	E6	F6
7	6	Ročná úroková miera	C7	D7	E7	F7
8	7	Miera úspor domácností (2012)	C8	D8	E8	F8
9	8	Miera investícií domácností (2012)	C9	D9	E9	F9
10	9	Výsledok hospodárenia štátneho rozpočtu	C10	D10	E10	F10
11	10	Versijný dlh	C11	D11	E11	F11
12	11	Index produktivity práce za hodinu	C12	D12	E12	F12
13	12	Podpora vedy a výskumu spolu	C13	D13	E13	F13
14	13	Hypotekárne ukazovatele	C14	D14	E14	F14
15	14	Dovoz (% HDP)	C15	D15	E15	F15
16	15	Vývoz (% HDP)	C16	D16	E16	F16
17	16	Celkové investície	C17	D17	E17	F17
18	17	Prílev PZI	C18	D18	E18	F18
19	18	Energetická závislosť	C19	D19	E19	F19
20						
21		Body spolu (z celkového počtu 72)	=SUM(C2:C19)	=SUM(D2:D19)	=SUM(E2:E19)	=SUM(F2:F19)
22		Body spolu (v %)	=C21/72*100	=D21/72*100	=E21/72*100	=F21/72*100
23		Počet zelených bodov	10	1	2	3
24		Počet červených bodov	0	5	4	5
25		Finálny počet bodov (z celkového počtu 90)	=C21+C23-C24	=D21+D23-D24	=E21+E23-E24	=F21+F23-F24
26		Finálny počet bodov (v %)	=C25/90*100	=D25/90*100	=E25/90*100	=F25/90*100
27						

Prameň: Vlastné spracovanie Tabuľky 28 v programe Excel.

Vzorce pre výpočet Analýzy konkurenčnej pozície krajín V4 na základe 18 determinantov kvality podnikateľského prostredia v roku 2014

	A	B	C	D	E	F
27						
28		Ukazovateľ (rok 2014)	CZ	H	PL	SK
29	1	Rast HDP	C29	D29	E29	F29
30	2	Nominálny HDP	C30	D30	E30	F30
31	3	Nominálny HDP p. c.	C31	D31	E31	F31
32	4	Miera nezamestnanosti	C32	D32	E32	F32
33	5	Miera nezamestnanosti mladých	C33	D33	E33	F33
34	6	Ročná úroková miera	C34	D34	E34	F34
35	7	Miera úspor domácností (2012)	C35	D35	E35	F35
36	8	Miera investícií domácností (2012)	C36	D36	E36	F36
37	9	Výsledok hospodárenia štátneho rozpočtu	C37	D37	E37	F37
38	10	Versijný dlh	C38	D38	E38	F38
39	11	Index produktivity práce za hodinu	C39	D39	E39	F39
40	12	Podpora vedy a výskumu spolu	C40	D40	E40	F40
41	13	Hypotekárne ukazovatele	C41	D41	E41	F41
42	14	Dovoz (% HDP)	C42	D42	E42	F42
43	15	Vývoz (% HDP)	C43	D43	E43	F43
44	16	Celkové investície	C44	D44	E44	F44
45	17	Prílev PZI	C45	D45	E45	F45
46	18	Energetická závislosť	C46	D46	E46	F46
47						
48		Body spolu (z celkového počtu 72)	=SUM(C29:C46)	=SUM(D29:D46)	=SUM(E29:E46)	=SUM(F29:F46)
49		Body spolu (v %)	=C48/72*100	=D48/72*100	=E48/72*100	=F48/72*100
50		Počet zelených bodov	6	1	2	1
51		Počet červených bodov	1	6	4	4
52		Finálny počet bodov (z celkového počtu 90)	=C48+C50-C51	=D48+D50-D51	=E48+E50-E51	=F48+F50-F51
53		Finálny počet bodov (v %)	=C52/90*100	=D52/90*100	=E52/90*100	=F52/90*100
54						

Prameň: Vlastné spracovanie Tabuľky 29 v programe Excel.

Vzorce pre výpočet Sumarizácie komparatívneho porovnania makroekonomickej stability krajín V4 v roku 2017 oproti roku 2014

	A	B	C	D	E	F
55						
56		Zmena v počte bodov spolu (z celkového počtu 72)	=C21-C48	=D21-D48	=E21-E48	=F21-F48
57		Zmena v počte bodov spolu (v %)	=C22-C49	=D22-D49	=E22-E49	=F22-F49
58		Zmena v počte zelených bodov	=C23-C50	=D23-D50	=E23-E50	=F23-F50
59		Zmena v počte červených bodov	=C24-C51	=D24-D51	=E24-E51	=F24-F51
60		Zmena finálneho počtu bodov (z celkového počtu 90)	=C25-C52	=D25-D52	=E25-E52	=F25-F52
61		Zmena finálneho počtu bodov (v %)	=C26-C53	=D26-D53	=E26-E53	=F26-F53
62						

Prameň: Vlastné spracovanie Tabuľky 30 v programe Excel.